

"fred og frihed - Årgang 2000"

"ikkevold - Årgang 2000"

Artikler fra bladet fred og frihed/ikkevold,
der udkom fire gange om året.

International Liga for fred og frihed og
Landsforbundet Aldrig Mere Krig har
indgået et bladsamarbejde, så bladene
Fred og Frihed og Ikkevold udsendes med
fælles indhold, men hver sit omslag.

Omslaget var forbeholdt de to foreninger,
mens resten af bladet blev redigeret af en
redaktion fra begge foreninger
v. Toni Liversage (fred og frihed) og
Tom Vilmer Paamand (ikkevold).

Downloadet fra "FRED.dk"

OnLine Biblioteket - FRED.dk/bibliion/

"OnLine Biblioteket" i FRED.dk
er startet af Aldrig Mere Krig
ved Tom Vilmer Paamand og Holger Terp

Kommentarer sendes til Tom@FRED.dk

ikkevold

Tidsskrift for antimilitarisme og pacifisme Nr. 1 2000 75. årg.

IKKEVOLD udgives af Aldrig mere Krig (AmK), dansk afdeling af War Resisters' International (WRI), samt medlem af International Peace Bureau (IPB).

Fred er en menneskeret, og krig er en forbrydelse mod menneskeheden. Derfor er det AmK's formål at arbejde for at fjerne krigens årsager og at modarbejde enhver form for krig og krigsforberedelse.

Ved medlemsskab af Aldrig mere Krig kræves frigørelse fra evt. tilknytning til militæret, herunder beredskabstjeneste.

IKKEVOLD dækker ikke nødvendigvis AmK's hovedbestyrelses holdninger.

Abonnement:

IKKEVOLD udkommer med fire numre årligt. Abonnementet indgår i medlemsskabet. For ikke-medlemmer koster et abonnement årligt 105,-. Løssalg: 30,-.

Abonnementsbestilling til:

Giro 9004882, Aldrig mere Krig, Nørremarksvej 4, 6880 Tarm. Tlf. 9737 3163.

Adresseændring skal ske på posthuset i det distrikt, hvorfra der flyttes. Navneskift skal også meddeles til distriktets posthus.

Kopiering og eftertryk og anden gengivelse med angivelse af kilde anbefales.

Oplag 600

Kollektiv redaktion:

Tom Paamand 8623 0328
Holger Terp 3678 4028

Stof til IKKEVOLD sendes til:

Tom Vilmer Paamand
Ølstedvej 4
Lisbjerg
8200 Århus N
E-mail: ikkevold@fred.dk

ISSN 0107-5276

Nr. 1 2000 75. årg.

- står der nu på omslaget til dette nummer af Aldrig Mere Krigs medlemsblad "ikkevold".

Aldrig mere Krig blev stiftet i 1926 og er i dag en af landets ældste fredsorganisationer. Foreningen har 75 års jubilæum til næste år og har udgivet sit medlemsblad lige fra starten.

Bladet har derfor officielt jubilæum næste år sammen med foreningen, men i bladverdenen skriver vi "1. årgang" fra det første nummer.

Så ligesom årtusindskiftet til næste år blev fejret, da kalenderen skiftede til 2000, vil jeg her markere skiftet til 75. årgang.

Intet at fejre

Lige som foreningen Aldrig Mere Krig burde bladet være lukket forlængst. Bladet og foreningen modarbejder krig, og det er sørgeligt, at der fortsat er behov for vores arbejde...

Arbejdet mod krig er desværre lige så aktuelt nu som i 1926, da det første nummer af bladet udkom under foreningens eget navn "Aldrig mere Krig".

Fra 1946 hed bladet "Pacifisten" indtil det i 1971 endelig fik det nuværende navn "ikkevold".

Bladet har haft et par samarbejdspartnere undervejs. Frem til 1972 blev bladet udgivet i fællesskab med Kristeligt Fredsforbund.

Siden 1993 har "ikkevold" delt indhold, men ikke omslag, med Kvindernes Internationale Liga for Fred og Friheds tidsskrift "fred og frihed".

Redaktionen var og er stadigvæk kollektiv, med Erling Salomonsen som den første ansvarshavende redaktør, efterfulgt af Ole Galster Balch.

Listen over de øvrige redaktører er kort, da de fleste udskiftninger er sket inden for de sidste årtier: Jens Thoft, Finn Held, Peter Krag Hansen og nu undertegnede Tom Vilmer Paamand.

Bladet er i udseende og stil ikke ændret ret meget i løbet af de 75 år. Det er skiftet fra bogtryk over avistryk til det nuværende offset. Tilsvarende er omrydningen nu fuldt elektronisk og redaktørens eget arbejde.

Bladet er siden 1997 også blevet udgivet på internettet og blev et af de første danske tidsskrifter i cyberspace. Her udkommer bladet med en vis forsinkelser, for ikke at udkonkurrere den trykte udgave.

En fremtid for freden

Der er desværre ikke udsigt til, at bladet og foreningen bliver gjort overflødige foreløbig.

De blidere vinde efter Berlinmurens fald er afløst af en stigende militarisering, hvor Danmark spiller en stedse mere beklagelig rolle.

Så der er fortsat behov for et blad, der kan tale pacifismens sag. Men bladet er, som resten af fredsbevægelsen, alvorligt hæmmet af den generelle mangel på aktivister.

Hvis du som læser savner bestemte typer stof, så skriv selv! Og kan du slet ikke skrive, så bed selv andre om at levere relevant materiale. Send gerne forslag og kommentarer, men find helst gode bidrag til bladet.

Så kan vi sammen sørge for, at pacifismen fortsat har et talerør i det ny årtusinde.

Tom Vilmer Paamand

Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed og Landsforbundet Aldrig mere Krig har indgået et bladsamarbejde.

Vi redigerer og udgiver bladene **fred og frihed** og **ikkevold** i fællesskab.

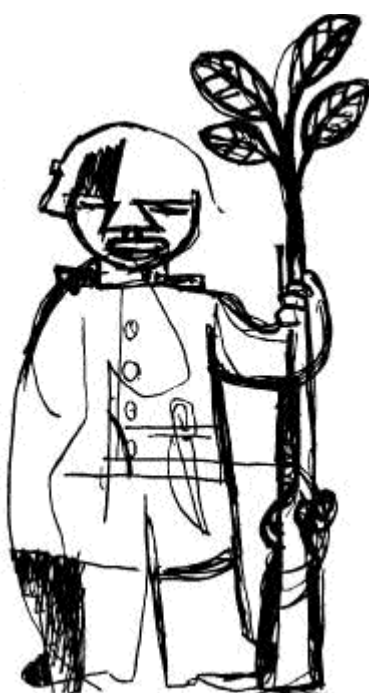
For- og bagsiden samt side 2 og næstsidside er forbeholdt de to foreninger. Resten af bladet redigeres af en redaktion sammensat af begge foreninger.

Karen Rald (fred og frihed) og Tom Vilmer Paamand (ikkevold) samler trådene.

Stof til **fred og frihed** og **ikkevold** sendes til:

Tom Vilmer Paamand
Ølstedvej 4, Lisbjerg
8200 Århus N
Tlf: 8623 0328
E-mail: ikkevold@fred.dk

Gamle numre af bladet kan læses på internet-adressen www.fred.dk/amk/ikkevold

Indhold:

Fra Pristina til Grozny	4
<i>Af Jørgen Johansen og Majken Jul Sørensen</i>	
Vestens stemme er svag og utydelig, når krigen raser i Tjetjenien.	
Tjetjenien Blues	6
<i>Af Tom Vilmer Paamand</i>	
Hvor er masse-demonstrationerne mod krigen i Tjetjenien?	
Spot på verden	7
<i>Samlet af Tom Vilmer Paamand</i>	
Fredelige nyheder fra hele verden.	
12 års fængsel til Flora Brovina	8
<i>Af Annelise Ebbe</i>	
Albanske digter, læge og aktivist smidt i serbisk fængsel.	
Racisme i Danmark	10
<i>Af Karen Rald</i>	
Om racisme, diskrimination og integration i Danmark.	
En ny verdensorden?	12
<i>Af Maria Bergsøe</i>	
Den ny verdensorden har ikke hjulpet palæstinenserne.	
Fredelig kunst fra Beograd	14
<i>Samlet af Ralf Cüppers</i>	
Kunstnere i Beograd dannede under krigen et åbent atelier.	
Verden kan bare vente sig, kan den! - men hvad?	16
<i>Af Erik Lau Christensen</i>	
Storbritannien planlægger strengere love mod fredsaktivister.	
Aktive russiske stemmer	18
<i>Af Tom Vilmer Paamand</i>	
Den folkelige modstand i Rusland omtales sjældent.	
Støt fredelig konfliktløsning	19
<i>Af Aase Bak-Nielsen</i>	
Hvorfor er EUs politiske ledere så optaget af et EU-militær?	
Ja til et demilitariseret Arktis	20
<i>Af Johan Lund Olsen, Inuit Ataqtigiit.</i>	
Uro i Grønland over det ny missilforsvar.	
Færøerne under den kolde krig	22
<i>Af Holger Terp.</i>	
De militære installationer på Færøerne spillede en stor rolle.	
Avisdreng i kamp mod dødsstraf	26
<i>Af Henning Sørensen</i>	
Som skoledreng tumlede jeg meget med tanker om krig og fred...	

Fra Pristina til Grozny

Vestens stemme er svag og utydelig, når krigen raser i Tjetjenien. En grund til dette er, at parallellerne til "vores" krig mod Serbien for et halvt år siden er for mange.

Af Jørgen Johansen og
Majken Jul Sørensen

Lad os se på nogle af disse paralleller og hvilke konsekvenser de får. Rusland hævder i dag med sikkerhed, at der ikke foregår nogen krig i Tjetjenien. Det er en aktion til bekæmpelse af terrorister, som truer landets stabilitet. Sådanne operationer er ikke blot tilladt for en stat, men helt nødvendige for at forhindre en endnu større katastrofe og endnu mere lidelse.

Da krigen i Kosova begyndte, var Danmarks stats- og udenrigsminister helt enige med den officielle NATO-version om, at dette ikke var krig, men en helt nødvendig humanitær aktion for at forhindre etnisk udrensning, humanitær katastrofe og for at oprette fred og stabilitet i regionen. Det var også et udtalt mål at svække Milosovic; på samme måde som russerne vil "svække" præsident Maskhadov.

I dag er det tydeligt at ingen af disse mål er opnået, hverken i Kosovo eller Tjetjenien. I Kosova er landet næsten etnisk rensset for serbere og sigøjnere, og der er ingen som tror på, at NATO's bombninger har skabt forudsætninger for fred og stabilitet i regionen.

I Tjetjenien er stort set hele landet lagt i ruiner og befolkningen fordrevet, og det er helt åbenlyst at antallet af dødsopfre som følge af krigshandlinger er helt ude af proportioner med de voldshandlinger som de påstod at skulle forhindre.

Det er naturligvis krig, vi er vidne til i begge tilfælde. At kalde det, som skete i Serbien i foråret, og det som nu sker i Tjetjenien noget andet end krig, er rent nonsens. Der findes ingen rimelig grund til ikke at kalde massiv bom-

bnings i den skala, som her er foregået, for krig.

Indenfor konfliktforskningen benytter vi ofte ordet krig for væbnede konflikter med mindst 1000 dødsfald relateret til slagmarken pr. år. Næsten uanset hvilken definition man lægger til grund, falder bombningerne af Serbien i foråret 1999 og de militære operationer mod Tjetjenien i efteråret 1999 ind under begrebet krig.

Det er naturligvis realiteterne og ikke en eventuel spidsfindig formulering, som skal ligge til grund for såvel den folkeretslige, som den moralske bedømmelse af disse handlinger. Rent faktisk er det en krig, når militære midler benyttes for at påvirke en konflikt og konsekvenserne er tusindvis af dødsfald. Ethvert forsøg på at kalde dette noget andet end krig er helt urimeligt og ingen kommer udover international ret ved at definere krig som noget andet.

For USA's vedkommende var det vigtigt at undgå at kalde dette angreb for krig for at komme uden om den amerikanske lov om, at præsidenten kun må føre krig i 60 dage uden at Kongressen skal tage stilling til en krigserklæring. Det var tvivlsomt, om republikanerne ville gå med til dette, og man kom uden om denne forhindring ved at kalde den massive bombning for en humanitær aktion.

For NATO var det vigtigt at undgå betegnelsen krig for ikke at bryde international ret og eget charter fra 1949. Eftersom aktionen ikke var godkendt af FN's sikkerhedsråd, var den i strid med gældende international lov.

NATO's charter fastslår, at dette er en forsvarsalliance som ikke må bruge sine styrker udenfor eget territorium, og selvom dette blev ændret ved topmødet i Washington i april, var det

netop med krigen mod Serbien som et eksempel på den nye strategi. Men disse ændringer var ikke trådt i kraft, da krigen begyndte, og kan ikke have tilbagevirkende kraft.

Det går ikke at undgå det juridiske og moralske ansvar ved at benytte sig af nye ord for de handlinger, som begås.

Hvis vi går videre fra denne leg med ord til at se på realiteterne i disse krigshandlinger, så er der tre vigtige aspekter som bør komme frem i lyset. Både Rusland og NATO hævder at det er krige som ikke rammer civile.

De gennemfører krigen med en sådan præcision, at kun få undtagelsestilfælde og ved beklagelige ulykker bliver civile ramt.

Når sandheden kommer frem viser det sig, at den information ikke stemmer overens med virkeligheden. Det er i begge tilfælde rene propagandaversioner som serveres.

I tilfældet Kosova foregår der en seriøs debat om hvorvidt det var serberne eller NATO, som tog livet af flest civile. De tal, som er blevet præsenteret fra Beograd og Bruxelles, viser sig at have meget lidt tilfælles med de observationer, som kan gøres senere i krigsområdet.

Det er også vigtigt at have et tidsperspektiv på de overgreb, som er foregået. Mere og mere tyder på, at den serbiske sides brutalitet eskalerede, da NATO's bombninger begyndte. Det var som om alle hæmninger og ansvarsfølelser blev sprængt bort af NATO's bomber.

I Tjetjenien er der endnu kun få observationer inde fra krigsområdet. Det, som siver ud, tyder på en hæmningsløs bombning af alle produktionsmidler, boliger og infrastruktur.

I store træk ser det ud som om de

russiske styrker bedømmer det som le-galt at bombe overalt, hvor der findes mennesker. På samme vis som i Kosovo bomber man markedspladser og flygtningekolonner.

I begge disse krige er det meget tvivlsomt om de bombemål, hvor NATO/Rusland påstår at have udført vellykkede bombetogter, overhovedet har lidt nogen særlig skade.

Det allermeste af den serbiske hær var intakt efter at bombningerne stoppede og intet tyder på, at russerne har haft større succes med at skade de tjetsenske militære enheder denne gang, end i 1994-96. Det er det samme tragiske mønster fra moderne krige som gentages: Civile udgør den største del af ofrene.

Endnu mere tragisk er det, at vi sandsynligvis ikke får det største antal civile døds ofre som et resultat af selve krigshandlingerne.

Det er et helt specielt træk ved krige af denne art, som hidtil ikke har fået meget opmærksomhed, nemlig det som bliver konsekvensen af en ødelagt infrastruktur og økonomiske sanktioner.

Denne type krigsførelse har indtil nu været benyttet mod Irak, og det er der vi har set de tydeligste konsekvenser. De økonomiske sanktioner går helt og holdent kun ud over de svageste i den civile befolkning.

I følge forsigtige beregninger fra FN har mindst 600.000 mistet livet som en konsekvens af, at infrastrukturen er ødelagt og at der er mangel på essentielle varer.

Dette er døds ofre, som ikke fotografes, men som liggende blødende på gaden efter et bombeangreb. Det er ældre, syge og børn, som dør på grund af ødelagte kloaksystemer, manglende lægehjælp, for lidt og for dårlig mad, mangel på rent vand og for få ressourcer på fødegangene.

Antallet af dræbte i Irak under de ni år, som er gået siden den massive bombing, overstiger med stor margin det samlede antal døds ofre fra samtlige atom-, biologiske- og kemiske våben, som hidtil er brugt i menneskehedens historie - ofrene fra Hiroshima og Nagasaki inkluderet.

Der kan med rette tales om en ny variant af masseødelæggelsesvåben. Dette sker uden nogen stor opposition og stort set uden debat i det hele taget. Hvor mange som dør, og kommer til at dø, i Serbien ved vi ikke, men erfaringerne fra Irak tyder på, at det bliver mange gange det antal, som blev dræbt på slagmarken.

I Tjetjenien er endnu mere af infrastrukturen ødelagt end i Kosovo. Den russiske politik er at forhindre så meget kontakt med området som muligt.

Det, som nu foregår, er en massiv nedslagtning af alle, som befinder sig i området. Det er hovedsageligt de civile, som har dårligst beskyttelse, der bliver dræbt.

Siden krigen brød ud for over to måneder siden, har det været minimalt med forsyninger af mad og medicin til området. Den nuværende situation

medfører såvel dødsfald på grund af krigshandlinger som på grund af manglende ressourcer.

Hvor mange børn, syge og gamle, som dør en for tidlig død på grund af kulde, madmangel og manglende sygehusvæsen, går ikke at fastslå præcist. Men der er ingen tvivl om, at antallet langt overstiger de, som dør af bomber, raketter, miner, kugler og granater. Selv om krigshandlingerne skulle slutte med det samme, vil denne type dødsfald fortsætte i mange år, hvis ikke en massiv hjælpeindsats sættes ind.

I begge disse konflikter er det angribende parter, som med dårlig underbygget retorik forsøger at undgå den kritik, som rettes mod de midler, som bruges.

Kritikken er ikke rettet mod det faktum, at parterne er engageret i konflikten, men hovedsageligt mod de midler, som benyttes.

Disse strider mod proportionsprincippet, og de er ikke egnet til at opnå de mål, som udøverne hævder er deres mål for interventionen.

At NATO og OSCE forsøger at løfte en moralsk stemme overfor Moskva tyder på en alvorlig mangel på dømmekraft. NATO stod som angribende part mod Serbien, og da Rusland protesterede, var det for lukkede ører. Derfor har NATO og OSCE ingen troværdighed i Kreml.

Begge disse overgreb har banet nye veje i international politik, og det er et skræmmende perspektiv, vi nu ser med en ny todeling af verden. Rusland har på flere og flere områder modsatte synspunkter af USA i internationale spørgsmål, og denne kløft ser ud til at udvides, mens Tjetjeniens befolkning udryddes.

Danmark og de andre NATO-lande har sammen med Rusland sat en ny norm for hvordan krige skal føres i det næste århundrede. Det er en arv til de kommende generationer, som vi aldrig kan få tilgivelse for.

Vi bliver ikke tilgivet, for vi ved, hvad vi gør!

Tjetjenien Blues

Hvor er masse-demonstrationerne i gaderne mod krigen i Tjetjenien – lyder det forudsigelige angreb på fredsbevægelserne...

Af Tom Vilmer Paamand

Det mægtige Rusland forsøger desperat at knuse et folk i et fjernt hjørne af imperiet, for at ”genrejse sin storhed”. Officielt er det nærmest en politiaktion for at stoppe nogle terrorister.

Den russiske kamikaze-aktion har ikke affødt den store reaktion i Vesten, hverken fra den etablerede politiske verden, eller fra fredsbevægelserne.

Og hvorfor tier fredsbevægelsen? Det gør den selvfølgelig heller ikke. Der har været henvendelser til regeringen, medierne og til russerne. En lille skare har frosset foran den russiske ambassade ved et par demonstrationer – og der er planlagt flere udspil.

For selvfølgelig er fredsbevægelserne for fred og mod krig, uanset hvor og hvem der slås. Men det ligger også i de folkelige og frivillige bevægelser, at vi kæmper bedst i modvind.

Det er tåbeligt, at danne en folkebevægelse til støtte for en allerede vedtagne politik. At fylde Rådhuspladsen i sympati for regeringens politik er en latterlig tanke, der må være død med Østblokken.

I den aktuelle situation er der bred enighed både i det officielle Danmark og det såkaldte ”verdnessamfund”, om at russerne burde lade være med at slås i Tjetjenien.

Protesterne er dog voldsomt hæmmet af, at argumentationen hurtigt bliver både hyklerisk og dobbeltmoralisk – da den kolliderer med Vestens forsvaret selv at bombe i Kosovo.

En dobbelt parallel

Russernes undskyldninger for krigen i Tjetjenien og meldingerne fra kampe er lige så forvrøvede som NATOs om Kosovo.

Det er ikke den eneste parallel til Kosovo, for Rusland har desværre lært

en hel del af NATOs retorik.

Ruslands problemer med Tjetjenien kan ses parallelt med Jugoslavien og den oprørske provins Kosovo – med det lille og undertrykte folk, der kræver selvstændighed fra overmagten.

Tjetjenernes indlysende trang til selvstændighed er problematisk på samme måde som i Kosovo – med uafklarede statsgrænser, splittede befolkningsgrupper og usympatiske oprørsledere.

Og Ruslands rolle i denne beskidte krig er lige så rådden og utroværdig, som Jugoslaviens var.

Samtidig er der dog også gode og fredelige modstandsgrupper i Rusland, her først og fremmest de russiske soldatermødre.

Men denne parallel kan lige så godt vendes på hovedet, så Rusland samtidig optræder i rollen som den tidligere Østbloks politibetjent. Og det er denne rolle, som Rusland udnytter dygtigt med nye og tillærte NATO-floskler.

For russerne griber kun ind i Tjetjenien for at hjælpe republikken mod en gruppe terrorister. Og russerne er ikke i krig, men i en aktion med militære midler. Selv den danske Radioavis har accepteret og benytter dette ”nysprog”.

Samtidig melder begge parter i krigen om bizarre tabstal uden den store forbindelse med virkeligheden.

Protest på fribillet

Krigen i Tjetjenien bør stoppes. Det samme bør de helt oversete krige i Afrika og andre (for os) mere perifere dele af verden, der lider under manglende bevågenhed fra presse, politikere – og fredsbevægelse.

Det kan synes lige lovligt nemt som almindelige små danskere at brokke os over andre landes handlinger på fjerne steder – og den kritik har ofte lydt. Men der er solide grunde til, at Kosovo

i den grad oprørte de få tilbageblevne rester af den danske fredsbevægelse.

Danmark stod som nation bag krigen mod Jugoslavien med en indædt officiel støtte – og danske soldater deltog aktivt i en angrebskrig for første gang i nyere dansk historie.

Her var altså for første gang en konflikt, hvor Danmark var aktiv deltager – og det gav fredsbevægelsen både en forpligtigelse til kritisk handling og en reel mulighed for at øve indflydelse.

Det er ulig vigtigere at gribe ind, når det er vores eget land, der er forkert afmarcheret.

Spot på verden

Samlet af Tom Vilmer Paamand

Store våbenhandler vælter store politikere

Store og kontroversielle våbenhandler viser sig ofte at være forbundet med korruption på regeringsniveau. De seneste afsløringer har blandt andre ramt Helmut Kohl og Wolfgang Schäuble fra regeringspartiet CDU i Tyskland, Frankrigs tidligere udenrigsminister Roland Dumas samt diverse politikere i Belgien og Storbritannien.

Danske militærfolk er civile i EU

Danmark sender en officer til EUs nye militære stab i Bruxelles. Dette strider umiddelbart mod de danske forbehold, så den danske officer skal udelukkende beskæftige sig med civil krisestyring og må ikke berøre militære spørgsmål. Med denne konstruktion mener udenrigsminister Niels Helveg Petersen at leve op til forbeholdets ånd og bogstav.

Lægerne investerer i atom-ubåde og landminer

Lægernes Pensionskasse har aktier for 3,4 millioner kroner i den engelske våbenproducent British Aerospace, der blandt meget andet militært også bygger Trident atom-ubåde til den engelske flåde og producerer landminer. Også mange andre danske pensionskasser har investeret i våbenproduktion.

“Militærforbereelse” som skolefag i Rusland

Alle skolebørn i Rusland skal nu igen lære “Militærforbereelse” i skolen. En af den nyudnævnte russiske leder Vladimir Putin første handlinger som fungerende præsident var at udstede en “Forordning om forberedelse af den russiske føderations borgere til militærtjeneste”. Også Sovjetidens børn lærte våbenbrug i skolen.

Militær øst-støtte til krigsfilm

Militæret nægtede at låne materiel til filminstruktøren Aage Rais, da han indspillede den kontroversielle krigsfilm “På ærens mark”. Optagelserne blev derfor flyttet til Estland, hvor militæret var mere hjælpsomt. Og det hele ser alligevel vældig dansk ud i filmen, for Estland har modtaget store mængder militært udstyr i støtte fra Danmark.

Den russiske kirke støtter krig

Patriark Aleksij, der er overhovede for den russisk-ortodokse kirke, opfordrede til at krigen i Tjetjenien skal fortsættes til “banditterne er udryddet” og uddelte medaljer og ordner til den russiske hærledelse. Også den russiske forfatterforening støtter krigen helhjertet.

Grønland skal deltage i Star-Wars

Den amerikanske base i Thule skal være en af fem varslingsstationer til opsporing af raketangreb fra “slyngel-stater”. Det nye system skal kunne nedskyde fjendtlige raketter inden de når USA. Prøveaffyringer af systemet har ikke givet tilfredsstillende resultater. Planerne strider mod USAs traktat med Rusland, der forbyder opstilling af raketforsvar.

USA truer med at forlade FN

FN skal vise større respekt og forståelse for de amerikanske interesser, ellers kan det ende med, at USA melder sig ud. Det var budskabet i en tale, som formanden for det amerikanske senats udenrigsudvalg senator Jesse Helms, holdt for FNs Sikkerhedsråd. “De amerikanske skatteydere synes ikke de får nok ud af deres investering i FN, når FNs generalforsamling tit stemmer imod USA og dets interesser”, sagde senatoren.

Næsten officielle a-våben i Israel

For første gang er de israelske atomvåben blevet nævnt i det israelske parlament. Det israelske kommunistparti havde krævet debatten, som dog kun udløste det sædvanlige svar fra regeringen: “Israel har lovet ikke at være den første til at benytte kernevåben”.

NATO brød folkeretten

Bombningen af Kosovo var en helt klar overtrædelse af gældende folkeret. Det fastslår en rapport fra Dansk Udenrigspolitisk Institut: “Efter gældende folkeret er der ingen ret for staterne til at foretage humanitær intervention i en anden stat uden forudgående bemyndigelse”, hedder det i en af rapportens konklusioner.

Der er flere fredsklip på internettet: www.fred.dk, hvor der også er angivet kilder og mulige links til historierne.

12 års fængsel til Flora Brovina

Den 9. december 1999 blev den albanske digter, læge og aktivist, Flora Brovina, idømt 12 års fængsel. Artiklen fortæller om hendes arbejde, fængslingen, det afsluttende retsmøde og reaktionerne på dommen.

Af Annelise Ebbe

I begyndelsen af 1999 fik Kvinde til Kvinde kontakt med den kosovoalbanske forfatter, læge, kvinde- og menneskerettighedsaktivist Flora Brovina i Prishtina. Vi havde ad forskellige kanaler fået at vide, at hun dels havde startet en klinik, hvor hun ydede hjælp til kvinder og børn i det krisehærgede Kosova, dels at hun var medstifter af og præsident for Den Kosovoalbanske Kvindeliga. Vi besluttede at bevilge et beløb til hendes arbejde såvel på klinikken som inden for Kvindeligaen.

På grund af den stærkt tilspidsede situation i Serbien og Kosova var det os ikke muligt at få pengene frem til hende. Og enhver kontakt med hende (og med de øvrige grupper, vi havde støttet i Kosova) ophørte med bombardementernes start den 24. marts 1999.

Flora Brovina bortført

I slutningen af april kom der meddelelse om, at Flora Brovina var blevet bortført fra sit hjem i Prishtina af serbiske styrker og ført til Serbien. Igennem lang tid herskede der stor uklarhed om hendes skæbne. Da bombardementerne var slut, og en gensidig udlevering af fanger startede, var der stadig ikke visshed om, hvad der skulle ske hende. På et tidspunkt var der tale om, at hun - som særlig prominent fange - formodentlig ikke ville blive løsladt uden videre eller blot ville blive udvekslet i en "anonym" udveksling, men skulle være en slags "attraktivt bytteobjekt".

Der gik mange rygter om hendes tilstand. Allerede før hun blev arresteret, var hun syg, havde alvorlige problemer med hjertet, og ingen med fantasien i behold kunne se bort fra, at en eventuel hårdhændet behandling fra de serbiske

myndigheders side i kombination med den totale isolation fra familie og venner - også serbiske venner, ville kunne forværre hendes sygdom dramatisk.

Tiltalen og dommen

I første omgang skete der det, at der blev rejst tiltale mod hende efter artikel 136 i den Jugoslaviske Straffelov. En tiltale der i værste fald kunne give hende fem års fængsel.

På retssagens sidste dag, den 9. december 1999, udvidede den offentlige anklager imidlertid tiltalen ved at understrege, at hendes lovovertrædelse var begået under krigstilstand i Jugoslavien og derfor skulle straffes med mindst 10 år. Artikel 139 blev inddraget, og med denne tilføjelse var der ikke længere tale om en maksimumsstraf på fem år, men en minimumsstraf på ti.

Hun fik en dom på 12 års fængsel af de serbiske myndigheder for at have "organiseret fjendtlige og terroristiske aktiviteter". Det blev hævdet, at hun på sin klinik havde behandlet medlemmer af UCK, Kosovos Befrielseshær.

Uretfærdig rettergang

Under sagen blev det fremført, at Flora Brovinas problemer med hjertet ikke først var kommet, da hun var arresteret. De havde været der under NATOs bombeangreb, og en lang periode var hun ikke på arbejde, men måtte på grund af sygdom blive hjemme.

Hun blev da også bortført fra sit hjem og ikke fra sin klinik, og hun var i øvrigt ikke i stand til at tale. Det blev ikke taget i betragtning ved domfældelsen. Retten tog heller ikke i betragtning, at Flora Brovina gjorde rede for, at klinikken ikke var et militærhospital for UCK, men et civilt hospital for albanske kvinder og børn, og at hospita-

let i øvrigt fungerede under den internationale, humanitære organisation Menneskelig Fred.

Under retssagen, der foregik i byen Nis, en by hvor det i parentes kan bemærkes, at oppositionen har flertal, var forskellige serbiske menneskerettighedsaktivister fra Beograd til stede foruden Flora Brovinas to søstre.

Det drejer sig om Stasa Zajovic fra Kvinder i Sort, der meget konkret har arbejdet med forsoning mellem serbiske og albanske kvinder, Radmila Lazic, der er digter, og Natasa Kandic, en kendt menneskerettighedsadvokat fra Beograd, der har arbejdet meget i Kosova og konsekvent har taget de truedes parti, først albanernes og nu serbernes.

Afmagt og ydmygelse

Om det, der skete efter retssagen, skriver Stasa Zajovic fra Kvinder i Sort:

"Flora forlod retten med langsomme skridt. Politiet viste med barske og ar-

rogante udtalelser Floras familie og venner, at de ikke havde lov til at have kontakt med hende. Floras to søstre, der var kommet fra Kosova, digteren Radmila Lazic og jeg selv gik med ud for at følge Flora til politibilen. Et kort øjeblik lykkedes det os at lægge vores håndflader på politibilens ruder. I det øjeblik sagde en uforskammet politibetjent til os: "Hun er i gode hænder ...". To politibetjente sad foran i bilen. For mit indre blik strømmede fængslede kvinder: Leyla Zana, kurder, fængslet i Tyrkiet, Rigoberta Menchu, Aung Suun Ki ... Vi vinkede farvel til Flora, indtil vi ikke længere kunne se politibilen. Jeg følte "sort skam" som Ana Ahmatova siger, fordi vi alle kunne have været i hendes sted."

Reaktioner på dommen

Under den relativt langvarige retssag var der stor opmærksomhed om sagen både fra kosovaalbanske, fra serbiske

og internationale menneskerettighedsorganisationers side, men til det sidste blev vi, der fulgte med, så godt vi nu kunne med de hermetiske skodder, som de serbiske myndigheder omgav sagen med, ved med at håbe og tro på, at hun, om ikke for andet så på grund af den store internationale opmærksomhed, ville få en retfærdig retssag. Det fik hun ikke.

Efter dommen har direktøren for AntiKrigsCenteret i Beograd, Vesna Pesic, udtalt, at dommen på de 12 års fængsel ikke er andet "end regimets grusomme hævn over tabet af Kosovo. Det er nu Flora Brovina, der betaler regningen. (...) Denne retssag viser, at jugoslavisk ret fungerer i overensstemmelse med partimyndighedernes interesser." Vesna Pesic slutter med på vegne af "en fredsorganisation, der arbejder for forsvaret af menneskerettigheder" at opfordre alle bekymrede til at kræve Flora Brovina frigivet.

PEN, den verdensomspændende organisation, der kæmper for det frie ord, mener at dommen er en følge af, at Flora Brovina åbent har fordømt de serbiske krænkelser af menneskerettighederne i Kosova og et resultat af hendes humanitære arbejde i Prishtina før og under NATOs bombeangreb mod de serbiske styrker i området. Dansk PEN arbejder på at adoptere hende som æresmedlem.

Da den kendte systemkritiker, professor Ljubisa Rajic fra Beograd, var her i Danmark i februar, sagde han under et offentligt møde, at man må insistere på, at sagen mod Flora Brovina tages op igen. Alle, der ikke har fået en retfærdig rettergang, skal for retten igen, og alle, der holdes i fængsel uden tiltale, skal slippes ud.

I Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed arbejder vi på gennem Kvinde til Kvinde at oprette en dansk støttegruppe for Flora Brovina.

Flora Brovinas egne afsluttende bemærkninger under sagen:

"Jeg har viet hele mit liv til børn, og børn vælger ikke deres etniske tilhørsforhold, børn ved ikke, hvilken etnisk gruppe de tilhører, hvis forældrene ikke fortæller dem det. Jeg har aldrig opdelt mine patienter efter deres forældres etniske gruppe, religion eller ideologi. Det er jeg stolt af, og selvom jeg ikke havde været albaner, ville jeg have gjort det samme. Jeg er blandt de mest involverede i det humanitære arbejde i Kosova. Jeg har ofret mit helbred for at hjælpe kvinder og børn. Hvis jeg var fri, ville jeg have haft meget arbejde, fordi jeg vil hjælpe dem, der lider mest nu. Nu er det ikke længere albanerne, der lider mest i Kosova, nu er det andre, og jeg ville arbejde af al min kraft for at hjælpe dem, serbere og sigøjnere.

Det har været min pligt som kvinde, som læge, som digter at vie mit liv til befrielsen af den albanske kvinde, til hendes bevidstgørelse, til kvinders menneskerettigheder, til at hjælpe dem med at kæmpe for deres frihed, til at forstå at uden uafhængighed kan hverken samfundsokonomien eller friheden overleve.

I Den Kosovaalbanske Kvindeliga har jeg bygget venskabsbroer i landet og i hele verden. Vi har samarbejdet mest med serbiske kvinder. Serbiske kvinder har støttet mig mest, måske fordi de kender vores problemer bedst, og de har også været de bedste til at præsentere vores problemer. Det må de albanske kvinder i Kosova aldrig glemme. Jeg er meget ked af, at retten undervurderer kvinders rolle i verden. Det er meget vigtigt, at kvinder

bliver ligestillet med mænd. Jeg vil aldrig give afkald på retten til at kæmpe for kvinders rettigheder. Jeg vil altid kæmpe for kvinders rettigheder.

Retten har anklaget mig for at have kæmpet for Kosovos løsrivelse og indlemmelse i Albanien. Jeg vil gentage: Mit land er der, hvor mine venner er, og hvor mine digte bliver læst. Mine digte bliver læst i Schweiz, Indien, Brasilien, Polen, og i hvert af disse lande er det, som om jeg er i deres eget hus. Mine digte er blevet trykt i Encyklopædi af Digtere i Jugoslavien (ex-Jugoslavien), og det er meget vigtigt for albanske kvinder.

Det albanske samfund har aldrig før opført sig sådan over for sine naboer, kvinder og børn. I Kosova er man lige nu - ved udgangen af det 20. århundrede - begyndt at hævne sig. Jeg er ked af, at jeg ikke er fri, ked af at jeg er i fængsel, at jeg ikke er i stand til at få indflydelse på det, der sker lige nu i Kosova, at jeg ikke er i stand til at gøre mere for at give en hånd, at hjælpe dem, der er fordrevet.

Jeg tror, at de albanske kvinder vil handle, som om jeg var sammen med dem. Jeg håber, de vil klare arbejdet, fordi de er kvinder, jeg håber, at de vil opføre sig retskaffent. Jeg ville gøre alt for, at de fordrevne kan vende tilbage til deres hjem.

Jeg ville gøre alt for, at det serbiske og det albanske samfund bliver forsonet. De intellektuelle i Kosova bør give deres støtte til forsoningen, andre samfund har også kæmpet, de har endog ud kæmpet endnu større krige indbyrdes og er dog blevet forsonede."

Racisme i Danmark

Om racisme, diskrimination og integration i Danmark.

Af Karen Rald

Når vi i dag må konstatere, at Dansk Folkeparti stadig vokser i galluptallene, og selv Glistrup er kommet på banen måske som "kampagneleder" med vanvittige racistiske udtalelser - når politiet får større bevillinger på grund af Voldsmose i Odense og Nørrebro uroligheder - når nynazister i Sverige vinder frem, må man spørge sig selv, hvor meget skyldes dette racisme, og hvor meget er der socio-økonomiske årsager til dette.

Der er nemlig en tendens i Danmark til at "kulturalisere" indvandrersproblemerne, og vi gør derved integrationsproblemerne først og fremmest til noget kulturelt betinget - i stedet for at se på sociale og økonomiske spændingsfelter. Jeg har spurgt mig selv, hvordan er det kommet så vidt i det fredelige Danmark, jeg er opvokset i.

Da jeg var barn, lige efter 2. Verdenskrig, var racisme ikke et diskussionssemne i dagligdagen. Vore erfaringer med ordet racisme stammede fra skolen, hvor vi studerede tekster fra Sydafrika, USA og senere Holocaust - og alle var harmfulde og oprørte. Danmark var et homogent land befolket med ca. 99% etniske danskere!

Diskrimination i hverdagen

Når vi diskuterer racisme i dag, kunne vi stille spørgsmålet: Lever vi op til FN's menneskerettigheder hvad angår de hverdagsbetingelser, vi tilbyder de nye danskere (flygtninge og indvandrere)? Desværre må der svares nej - i nogle henseende gør vi ikke.

Et eksempel er arbejdsmarkedet og muligheder for at få et job. Procentdelen af arbejdsløse nye danskere er langt højere end for den tilsvarende danske gruppe. Et andet eksempel er den ofte dårligt planlagte boligpolitik.

Også i dagligdagen er der eksempler: En 16-årig muslimsk pige, Radia,

blev bedt om at tage sit tørklæde af eller tage tilbage til skolen, da hun skulle starte sin praktikplads. Radia fortalte naturligvis, at tørklædet var en del af hendes integritet og religion, og at hun regnede med, at dette var acceptabelt, da der var religionsfrihed i Danmark.

Tørklædedebatten startede og har siden antaget nye former med debatten om ansatte hos FDB. En forfejlet debat, som er et symptom på noget dybere liggende nemlig usikkerheden overfor kulturmødet.

En bemærkning, der ofte høres i diskussionen om fremmede, indvandrere og flygtninge er: "Jeg har ikke noget imod dem, så længe de blot bliver hjemme"! Der er desværre eksempler nok. Det er dog ikke ualmindeligt at der er politikere, bevægelser og enkeltpersoner, der protesterer, når de møder diskriminerende handlinger og udtalelser, hvilket det følgende eksempel viser:

I Skive var der en hed debat i den lokale avis om to muslimske piger, der ikke ønskede at tage brusebad sammen med de andre børn før svømmetimen. Personalet i svømmehallen nægtede at sætte et enkelt forhæng op i en af brusekabinerne, men den offentlige mening bl.a. læserbreve samt skolebestyrelsen fik forhænget op.

Hvem kommer til Danmark?

Vi er nødt til at se tilbage for at forstå, hvordan småracismen kunne vokse frem i Danmark. I 1800-tallet var der en stor udvandring fra Danmark hovedsageligt til USA og Australien - årsagen var ønsket om et bedre liv og mangel på arbejde. I 1900-tallet var der, efter 2. verdenskrig, den samme årsag til den tyrkiske indvandring til Danmark. Ydermere blev de tyrkiske gæstarbejdere inviteret til at komme, man havde brug for dem.

I løbet af de sidste 15 år er der kommet flygtninge hovedsageligt fra Pa-

læstina, Somalia, Iran, Irak, Bosnien og Kosova. Ligeledes har der været en del familiesammenføringer.

Og nu står Danmark overfor opgaven at skulle lovgive og lave handlingsplaner, ikke alene for fremtidige indvandrere og flygtninge, men også for de mennesker, der lever her som første-, anden- og trediegenerations danskere. Og som medlem af EU også tilrettelægge en politik for de nye europæere.

Debat og lovgivning

Debatten dækker et bredt spektrum af meninger, der går fra "Alle fremmede bringer et positivt bidrag til samfundet" til den opfattelse at "Alle fremmede er en trussel mod det danske samfund".

Dette spektrum viser dilemmaet for den enkelte: på den ene side er der en grænse for det antal af flygtninge/indvandrere et lille land kan hjælpe og på den anden side ønsker en stor del af befolkningen at hjælpe mennesker, hvis rettigheder bliver trådt i støvet.

Ligeledes debatteres integrationsspørgsmålet. Hvordan definerer vi ordet integration? Hvordan integreres de forskellige fremmede kulturer i det danske samfund, så vi undgår den gnavnende hverdagsracisme?

Folketinget har vedtaget en integrationslov. Her fokuseres særligt på sproget - de nyankomne skal lære dansk for at blive i stand til at få en uddannelse eller et job.

Men mange kommuner har stadig ingen handlingsplan angående jobmuligheder for de nye danskere. Det er sikkert en af grundene til den høje arbejdsløshedsprocent her.

Den lavere integrationsydelse i bebyggelsen af opholdet var efter min mening et fejlgreb, man integrerer ikke mennesker ved at starte med at diskriminere dem.

Seks københavnske borgmestere har

atter startet den politiske debat - men med den laveste fællesnævner i diskussionen. Et dårligt udgangspunkt for en ny indvandrerpolitik.

Arbejde med integration

Handel og erhverv bliver internationaliserede, vi rejser mere og længere. TV bringer hvert hjørne af verden ind i stuen, debatten i EU taler om åbne grænser og fælles mønt. Alt dette skaber i den enkelte en frygt for at miste sin nationale identitet, og denne frygt vendes mod de nye danskere, helt ude af proportion med deres antal og indflydelse.

Hvad kan det enkelte menneske så gøre for at hjælpe til med at modarbejde racisme og gøre integrationen lettere?

I en skolebog, der arbejdede med emnet racisme, fandt jeg følgende to forslag fra den unge generation til hvad man kunne gøre for at gå imod dagligdagsracismen:

1. Fortæl aldrig en vittighed om andre menneskers race, kultur eller farve - undgå at fornærme dem.

2. Prøv at vise andre, at det er forkert at vær racist i tale og handling.

Organisationer og grupper er begyndt at arbejde med multikulturelle aspekter. Som eksempel kan jeg nævne WILPF's Skive afdeling, hvor en gruppe kvinder i flere år har arbejdet sammen med en gruppe bosniske kvinder med kulturelle arrangementer, strikkeklub, musikklub for de unge, fokus på informationsmøder om islam og baggrundskendskab til andre kulturer - samt, vel vigtigst af alt: besøg i private hjem.

I 1999 har Ligaen været medarrangør ved en "Cabaret" udført af nye og gamle danskere, et meget vellykket arrangement, der samlede over 200 mennesker. Ligeledes har afdelingen arbej-

det med "Kultur på Tværs", et fælles program for de arabere, iranere, bosniere og kurdere der bor i området. Dagen samlede ca. 400 mennesker og var et festfyrværkeri af sang, musik dans, taler og krydret duftende mad fra forskellige egne.

En lille sten i brobygningsarbejdet mellem de forskellige kulturer - nu er der, om ikke andet, flere der hilser på hinanden i gågaden!

Fremtidens hovedtemaer.

Måske bliver integrationen lettere at håndtere i den kommende 10-års periode, idet der er en lav fødselsprocent i Danmark, og arbejdsløsheden falder. Arbejde til alle ville være et stort skub i den rigtige retning.

Her er nogle hovedtemaer, vi må arbejde med i fremtiden:

1. Danmark må lære at se på sig selv som et multikulturelt samfund. Vi har næppe startet denne debat - det er stadig "dem" og "os".

2. Vi må indse, at integration tager tid og kun kan udvikle sig i respekt for andre kulturer.

3. Der bør sættes mere fokus på en positiv information i medierne. Uvidenhed er også i denne debat en fjende.

4. Vi må erkende betydningen af at arbejde socialt med de unge anden- og trediegenerations indvandrere, samtidig med at de får uddannelse og arbejde. Kun derved undgås en social marginalisering.

Det er en lang proces, hvori vi alle må tage del. Internationale organisationer som FN kan ikke løse racismeproblemerne alene. Det kan kun menneskene - hver enkelt af os - ved at arbejde med menneskerettighederne og modarbejde racisme og intolerance og finde samarbejdsformer og samarbejdsprojekter, der er meningsfulde.

Meditation mod krig

Der er mange måder, at arbejde mod krig på. Her er en af de mere indadvendte:

I tilfældet med et samfund, tag da situationen i et land, der lider under krig, eller en hvilken som helst anden uretfærdighed.

Prøv at se, at alle personer, der er med i konflikten, er ofre.

Se, at ingen enkelt person, inklusive alle dem i de stridende partier eller i hvad der ser ud til at være modsatte parter, ønsker at lidelsen skal fortsætte.

Se, at det ikke kun er en eller nogle få personer, som kan anklages for situationen.

Se, at situationen er mulig, fordi menneskene klynger sig til ideologier og til et uretfærdigt verdensøkonomisk system, som alle er med til at opretholde p.g.a. uvidenhed eller p.g.a. mangel på beslutning om at ændre det.

Se, at de to sider i en konflikt i virkeligheden ikke er modsætninger, men to sider af den samme virkelighed.

Se, at det vigtigste er livet, og at det ikke vil løse nogen problemer at dræbe eller undertrykke hinanden. Husk sutraens ord:

Hæv i krigstid Medlidenheds-sindet i dit indre

Hjælp levende væsener
Afstå fra viljen til at slå

Brug overalt hvor der er vild kamp al din kraft til at holde begge siders styrke i ligevægt og træd så ind i konflikten for at forsones.

Fra Thich Nhat Hanh's meditationsøvelser "Buddhisme - tanker og livsformer", Gyldendal 1982.

En ny verdensorden?

Den amerikanske præsident Bush lovede i sin tid en ny verdensorden. Daværende israelske udenrigsminister Shimon Peres talte i 1994 om et nyt Mellemøsten. Er der overhovedet noget godt i de to annoncerede nyheder?

Af Maria Bergsøe

I august 1990 besatte Saddam Hussein Kuwait, hvilket i januar 1991 førte til Golfkrig nummer to, hvor en alliance af vestlige og mellemøstlige stater under USA's ledelse angreb Irak.

Nu opstod navnlig i Tredje Verden uundgåelige sammenligninger mellem reaktionen på Saddam Husseins besættelse af Kuwait og Israels besættelse af palæstinensisk område, som på det tidspunkt havde været i knap 25 år, uden at Vesten havde reageret - på trods af de mange og gentagne FN-resolutioner.

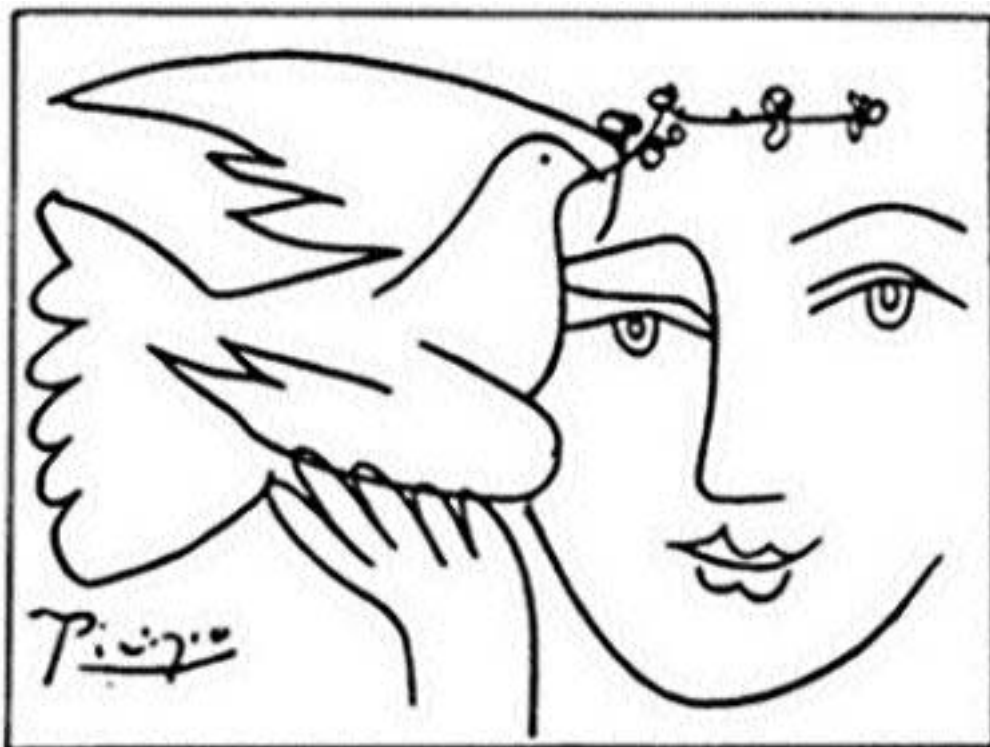
Måske var det for at dæmpe den kritik, at USA's præsident Bush lovede "en ny verdensorden".

En økonomisk aftale

Oslo-aftalen fra 1993 var først og fremmest en økonomisk aftale, der skulle sikre Israels position i Mellemøsten.

Efter intifadaen og efter Golfkrigen stod det klart for Israel og USA, at en eller anden form for fred med palæstenserne var nødvendig, for at globaliseringen og den frie markedsøkonomi kunne gennemføres i Mellemøsten.

For en vis stabilitet og fred må vel være en forudsætning for, at markedsøkonomien kan realiseres, ellers vil den frie bevægelighed af kapital, arbejdskraft, varer og information næppe kunne gennemføres?

De arabiske lande kunne udgøre et enormt marked med det højteknologiske Israel som dynamisk kraftcenter og som bastion for Vesten, først og fremmest for USA, der har stor interesse i at sikre sig kontrollen over Mellemøsten.

Dette kan aflæses i det stadig mere omfattende militære samarbejde mellem USA, Israel og Tyrkiet, som USA tog initiativet til, og som tog form i 1995. Dertil kommer de store olierigdomme, leverancerne skal sikres, olien skal flyde frit.

“Det ny Mellemøsten”

Om den frie markedsøkonomis fremtidige velsignelser for Mellemøsten kan man læse i Shimon Peres' bog “Det ny Mellemøsten”, som udkom i 1994. Peres var på det tidspunkt udenrigsmini-

nister i Israel.

Men i de følgende seks år er der sket en del, som får Peres begejstring til at virke som fantasteri, det er nemlig ikke gået så glat med den såkaldte fredsproces, og det har mange årsager.

De forskellige israelske regeringer har stort set ført den samme kolonialistiske politik, som grundlagdes fra staten Israels oprettelse i 1948, og i de seks år, der udgør den såkaldte interim-overgangsperiode har Israel etableret fuldbyrdede kendsgerninger på trods af parternes aftale om status quo.

Det vil sige, at antallet af bosættere siden Oslo-aftalen er øget i et hidtil uset omfang, at nedrivning af palæstinensiske hjem stadig finder sted, at omfartsveje til bosættere udbygges og dermed afskærer de tilbageværende palæstinensiske enklaver fra hinanden,

at der hver uge foretages jordkonfiskeringer, og at fordrivelsen af palæstinensere fra Jerusalem fortsætter.

Dertil kommer den dybe splittelse i det israelske samfund, dels mellem ortodokse religiøse og sekulære, dels mellem en meget rig elite og en meget fattig og stor befolkningsgruppe.

Imidlertid er der kommet et stykke konkret virkelighed ud af Peres' liberalistiske drømme.

Industrizoner

Shimon Peres udtalte efter Paris-aftalen i november 1994, en aftale om økonomiske relationer mellem Israel og palæstinenserne, også kaldet Oslo To: "Hvis palæstinensiske arbejdere ikke længere kan arbejde i Israel, må vi skabe en situation, hvor vi bringer arbejdet ud til palæstinenserne."

Efter Seksdageskrigen i 1967, som førte til Israels erobring og besættelse af Vestbredden og Gaza, blev den første industrizone, Eretz, i Gaza etableret. Israel ønskede integration af industrien, men absolut ikke integration af palæstinenserne.

Dette kunne lade sig gøre ved at bringe industrizonerne langs den grønne linje (således betegnes grænse-linjen mellem det tidligere Palæstina og de besatte områder).

Efter Golfkrigen i 1991 og de mange lukninger, der fulgte af palæstinensiske områder, afspærringer der i lange perioder forhindrede arbejderne i at komme på arbejde, blev det påtrængende nødvendigt at løse problemet på længere sigt. Kapitalen kom fra udenlandske, israelske og palæstinensiske investorer, som knyttedes til større producenter i Israel.

Eretz er indtil nu den største af industrizonerne. Den er bygget som en del af checkpoint Eretz, og arbejderne behøver ikke at forlade Gaza, eftersom de har deres egen indgang, mens de israelske arbejdsgivere benytter sig af en indgang nordfra.

En palæstinensisk arbejder, der søger arbejde i en industrizone, skal i forvejen være forsynet med et magnet-ID-kort, dernæst skal arbejdsgiveren søge arbejdstilladelse, og begge kortene skal vises hver dag ved indgangen.

Desuden kontrolleres kortene af det israelske militær. Den eneste kvalifikation, som kræves, er "avar naki", ren fortid. Det betyder, at arbejderen ikke har været politisk aktiv i 15 år.

Uanset hvilke kvalifikationer arbejderen måtte have, starter han fra bunden i tekstilindustrien med f.eks. at klippe tråde af. Efterhånden kan en mandlig arbejder kvalificere sig til at sidde ved en symaskine og opnå lidt højere betaling. Kvinder får ikke den mulighed.

Likud-regeringen investerede også i industrizoner, som ligger inde på Vestbredden. De varer, som fremstilles, er mærket Made in Israel, og de boykoteres af EU-landene, eftersom de er produceret i besat område.

Det italienske modefirma United Colours of Benneton planlagde en produktion af sportstøj i en industrizone, hvilket unægteligt virker forbløffende i betragtning af det mellemfolkelige image, dette firma har opbygget.

Da planerne blev omtalt i et stort dagblad og førte til palæstinensiske protester, standsede firmaet planlægningen.

Grov udnyttelse

De store skattefordele, den billige arbejds-løn og ringe miljø- og arbejderbeskyttelse tiltrækker udenlandske investorer, men også mindre israelske virksomheder flytter deres produktion ud til industrizonerne.

Desværre er der ikke megen kritik af disse industrizoner, som er en grov udnyttelse af et stort antal fattige familier.

De palæstinensiske fagforeninger er kritiske over for denne udvikling, men de er for svage til at ændre noget.

Arbejderne i industrizonerne udtaler sig nødtigt. De er bange for at miste deres arbejde, og deres sårbare situation motiverer dem ikke til at organisere sig.

Arbejds-løshedsprocenten i Gaza er over 60 procent.

Litteraturliste:

- Graham Usher: *Palestine in Crisis*, 1997
News from Within 1999
Palestina, Norge, december 1999
 Shimon Peres: *Det ny Mellemøsten*, 1994

EU-ministre er imod bomber... men kun i Tjetjenien

EU-ministrene fordømmer nu Ruslands bombardement af Tjetjenien - med en omhyggelig spejlvending af de samme argumenter, der blev brugt til at retfærdiggøre NATOs angreb i Kosovo.

"Aldrig Mere Krig" fordømmer bombningerne begge steder.

NATO betegnede krigen mod Eks-Jugoslavien som "en humanitær aktion" - til trods for de mange civile dræbte og omfattende ødelæggelser af den civile infrastruktur.

Rusland kalder sin krig en aktion mod terrorisme - men resultatet ligner NATOs til forveksling og ingen spidsfindige ord kan ændre på disse realiteter.

Den russiske regering har overtaget NATO's taktik og sprogbrug, men har åbenbart intet lært af de katastrofale erfaringer fra NATO's "humanitære aktioner" i Jugoslavien. I Kosovo fortsætter de etniske udrensninger, men nu mod serbere. Og Milosovic sidder fortsat i Beograd.

Det er glædeligt, at EU fordømmer militære løsninger på politiske problemer - men vi tror ikke, at det skyldes en reelt ændret holdning. EUs hykleri er åbenlyst - for størstedelen af ministrene bakkede tidligere op bag NATOs bomber.

Hykleriet gør det umuligt for EU-ministrene at komme med en troværdig kritik af russernes angreb i Tjetjenien - og russerne anvender Kosovo som begrundelse til at retfærdiggøre angrebet på Tjetjeniens indbyggere.

Bomber er aldrig en løsning - hverken i Øst eller Vest.

Aldrig Mere Krigs Hovedbestyrelse, 12. december 1999.

Kunst fra Beograd - fra krigen mod krigen

Kunstnerforeningen i Beograd dannede under krigen marts-juni 1999 et åbent krigsatelier på gaden. Her deltog omkring 200 professionelle jugoslaviske kunstnere, men også nogle udlændinge, som var i byen.

50 malerier fra dette krigsatelier vises nu i forskellige NATO-lande Udstillingen har været i Berlin december 1999 og derefter i Østfrisland.

Den 1. marts kom udstillingen til Danmark. Udstillingsstedet er "Sønderborghuset" i Sønderborg. Efter den 10. april vises udstillingen i "Stadtbücherei" i Flensburg og fra den 9. maj i "Schwerin Slot" (landdagsbygningen).

Kunsternes aktion havde til formål at protestere imod krigen ved hjælp af kunst og kultur. Blandt kunstnerne findes både folk, som støtter den jugoslaviske regering i mere eller mindre grad, og dem, som er oppositionelt imod regeringen. Men de har det til fælles, at de i stor enighed er imod krigen, og derfor arbejdede de sammen i det åbne krigsatelier på gaden, mens byen blev bombarderet.

I løbet af sommeren og til efteråret er der ledige tider, hvor udstillingen kan præsenteres i andre byer i Danmark og Europa, hvor der er interesse - efter aftale med undertegnede.

Udstillingens kurator Tomislav Laux har tysk statsborgerskab og kan komme til ferniseringer også i Danmark, men han taler ikke dansk.

Nogle få billeder af udstillingen kan ses i forvejen på vores hjemmeside www.bundeswehrabschaffen.de (på dansk: afskaf forbundsværnet!).

Grænseoverskridende arbejde er en god mulighed for at modvirke fjendskab. Vi er interesseret i mange udstillinger, for at modvirke de fjendebilleder, som NATO har skabt mod jugoslaviske mennesker.

Ralf Cüppers, Sottrupskov 29, 6400 Sottrupskov.

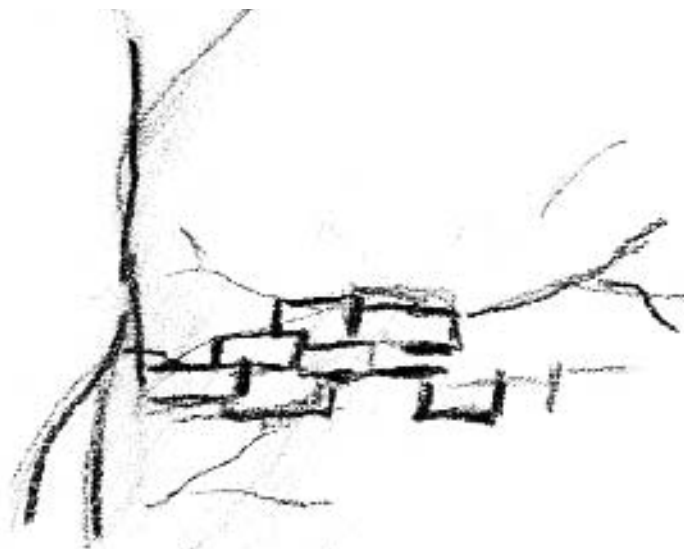
1

2

3

5

6

- 1) Ukendt kunstner, 6. april.
- 2) Dankica Petkovska, Der Schmerz.
- 3) J. Nikolic, Uden titel.
- 4) Lepa Milosevic-Sibinovic, Torget - Wächter der Geborgenheit.
- 5) Sinisa Zikic, Musikinstrumente.
- 6) Slobodanka Rakic-Seter, Paradies Garten.

Verden kan bare vente sig, kan den! - men hvad?

Du kan vente dig, kan du! Det var en almindelig trussel i min barndoms skole. Hvad der var i vente var helt åbent, men tonen angav, at det ville blive ubehageligt.

Af Erik Lau Christensen

I Skotland blev Ulla Røder og de to andre aktivister fra Ploughshare frikendt for hærværk. Vi kender alle årsagen: At dommeren i retsalen havde hørt forsvarernes vidner begrunde og bevise, at Trident atomforsvarssystemet var en forbrydelse mod menneskeheden sådan, som det nu bliver brugt. Og dommeren havde i retsalen ikke hørt anklagerens vidner tilbagevise forsvarernes vidners udsagn og forsvarernes procedure hvad det spørgsmål angik.

Altså var dommerens retsbelæring overfor nævningene, at de anklagede jvf. international lov havde ret til at benytte de midler, de havde gjort, for at forhindre staten i at begå denne alvorlige forbrydelse. Det skal tilføjes, at aktionen skete netop i de dage, hvor situationen var højspændt og ingen vidste, hvad russerne evt. ville gøre med deres atomvåben.... Men det ved vi almindelige mennesker jo slet ikke, det var forbeholdt de få indviede!!!

Baggrunden var naturligvis NATO's krig mod Serbien, og den behandling, USA udsatte Rusland for. Russerne reagerede, ikke mindst befolkningen, men også militærledere og politiske talsmænd. Russerne nævnte bl.a., at de fortsat havde deres atomvåben, og at de ikke længere afstod fra at bruge dem som første-slags våben, altså atomangreb mod USA!!!

Dommeren havde med andre ord klart forstået, at menneskeheden endnu engang var truet af udslættelse, fordi USA i magtbrynde og manglende re-

spekt for andre provokerede til den yderste grænse, og fordi Rusland ikke kunne finde en rimelig måde at håndtere de fortsatte ydmygelser på.

Derfor er dommen speciel; den er ikke udtryk for, at andre fredsaktivister til enhver tid har mulighed for at slippe godt fra tilsvarende aktioner. Det er helt afhængigt af de ydre omstændigheder. Hvis man f.eks. ophører med at have 3 atomundervandsbåde (snart 4 stk.) armeret hver med 48 raketter, (som hver har spræghoveder til at udslætte en storby, altså i alt 144 (snart 192) storbyer at udslætte på mindre end 15 minutter), hvis man altså ophører med at udøve denne konstante trussel

mod millioner af uskyldige, civile borgere, så ville fortsatte aktioner fra Ploughshare næppe føre til frifindelse. Tankevækkende, synes jeg.

Men omvendt kan der næppe herske tvivl om, at Trident-atomforsvarssystemet er en forbrydelse mod menneskeheden. Det kan man ikke tage fejl af, selv ikke i Pentagon eller i London.

Derfor er reaktionen interessant. Der er tre primære reaktioner, som bedst forstås i sammenhæng:

1) Først taler anklagemyndigheden om at appellere sagen, men må indse, at løbet er kørt. Anklageren havde haft

mulighed for at føre vidner, som muligvis kunne underbygge lovligheden af Trident-atomforsvaret - selv om det på forhånd må anses for håbløst på baggrund af Haag-domstolens udtalelse fra 1997. Frifindelsen stod ikke til at ændre.

Men så fandt man det nødvendigt at efterse, om der var fejl i lovgivning eller den måde, dommeren havde tolket loven på. En form for eftersyn (referral) i Højesteret i Edinburgh. Det har trukket ud med at få det eftersyn igangsat, og i mellemtiden har det ikke været muligt at få en udskrift af retsprotokollen, selvom den naturligvis afventes med stor interesse hos mange jurister i hele verden.

2) Så bliver det stjernekrigsprojekt, som man har troet hvilede i mølposen i årtier atter aktualiseret, og USA forsøger at få Rusland til at acceptere, at USA tilsidesatte væsentlige dele af ABM-traktaten fra 1970-erne. Det vil Russerne ikke. Samtidig indkaldes vores udenrigsminister til samtale i USA om opgradering af Thule-radaren og stationering af missiler i Grønland, og Udenrigsministeren svigter sit løfte til Grønlands hjemmestyre om aldrig at forhandle om militærbase på Grønland med fremmede magter uden deltagelse af repræsentanter fra Grønlands hjemmestyre.

3) Indenrigsministeriet i London fremsætter en ny terroristlov, som bl.a. er vendt mod Ploughshare. Den vil, hvis den vedtages, gøre det strafbart at beskadige ting under aktioner som den, de skotske aktivister gennemførte. Og den vil betyde, at evt. økonomisk

støtte til mennesker, som planlægger sådanne aktioner også kriminaliseres, ligesom journalister kan straffes med op til 5 års fængsel, hvis de ikke anmelder sådanne aktioner, de måtte få kendskab til i deres journalistiske arbejde. Eller sagt med andre ord: Det, som dommer Margaret Gimlett fandt, vore 3 aktivister havde ret til at gøre ifølge bl.a. Nürberg-princippet, skulle være kriminelt efter britisk lov, hvis loven vedtages uændret. Og med Schengen-samarbejdet vil jeg, som blot har skrevet og støttet deres aktioner, måske ikke kunne få indrejse i andre europæiske lande?

Jeg kan kun tolke disse reaktioner som udtryk for desperation. Man må der have indset, at man ikke i længden kan modstå presset fra fredsaktivister verden over. Jeg har hørt, at der i USA nu er ca. 80% af befolkningen, som er imod atomvåben. Hvor længe kan styret modstå et demokratisk pres?

Derfor ser jeg reaktionerne som udtryk for, at man har travlt. For det første skal den brist, som dommen i deres øjne er udtryk for, forsøges fortiet så længe som muligt. Derfor kan vi ikke få retsprotokol-udskriften. For det andet må skindet af retsstat og demokrati bevares. Derfor igangsættes denne eftersyns-sag. Og endelig må der opbygges en erstatning for Trident-forsvaret snarest mulig. Derfor tages stjernekrigsprojektet op af mølposen, og den danske udenrigsminister hasted indkaldes til samtale om raketbase og opgradering af Thule-radaren på Grønland.

Jeg bliver bedrøvet, fordi vi er ble-

vet så dybt afhængige af en stat, som tilsyneladende er grebet af et vanvid, der bringer verden på randen af udslettelse gang på gang, uden på noget tidspunkt at forsøge at lære af historien for at medvirke til afrustning og en fredelig udvikling.

Jeg bliver foruroliget over udviklingen af militær i Europa, den ny, fælles udrykningsstyrke, den ny Europahær. Det siges, at det især er erfaringerne fra Kosova, som gør det nødvendigt. Det forstår jeg ikke. Alle de eksperter, som jeg har hørt udtale sig om Kosova ud fra en samlet vurdering af hele forløbet, har samstemmende sagt, at den største fejl var, at det forebyggende arbejde var en fatal mangel i mere end 10 år, hvor alle vidste, at en dag ville det gå galt, men ingen gjorde noget for at forebygge katastrofen. Og den næststørste fejl er de manglende midler til genetablering af et velfungerende samfund, etablering af infrastruktur, politi etc.

Hvorfor er det så kun militær-tankegang, som får bevågenhed? Hvorfor skal vi opruste, når USA alene står for 50% af verdens militære isenkram, og Europa for omkring 25% Hvem er det, som er så mægtige, at de kan true de 75% af verdens militære isenkram, som NATO allerede råder over?

Verden kan bare vente sig, kan den!

Men vi tillader os at protestere og anmode om eftertanke i den danske regering og i det danske Folketing. Vi tror fortsat på, at det er hæderlige mennesker, vi har valgt til at styre vort land.

Stop atombomberne

Planerne om øgede muligheder for at straffe fredsaktivister har ikke bremsset kampagnen mod atomvåben i Storbritannien.

19-22. maj er der demonstrationer i Aldermaston i det sydlige England.

Til sommer bliver der en march fra Aldermaston

op til den skotske fredslejr ved ubådsbasen i Faslane.

Marchen slutter den 1. august, hvor efter der de næste to uger er aktionslejr mod Trident-ubådenes atomvåben.

Kampen fortsætter - kontakt Ulla Røder på tlf 6311 0466 for yderligere oplysninger.

Aktive russiske stemmer

Små grå mænd i kø - eller gamle tiggende koner. Det er fortsat billedet af den almindelige russer, mens den aktive folkelige modstand i Rusland ikke omtales.

Af Tom Vilmer Paamand

Boris Jeltsin talte fra toppen af en kampvogn under det russiske systemskifte i '91. I de øvrige østlande husker vi i stedet fyldte gader med oprørske demonstranter.

Nogle husker soldater-mødrene for deres aktive modstand mod, at sønnerne er sendt til tåbelige krige. Ellers er russerne overhovedet ikke kendte for civil ulydighed.

Men den menige russer kender udmærket forskel på ret og uret - og handler derefter. Ikke i store folkelige manifestationer på gaderne, men lige så stille i det daglige.

Jeg kender ikke det enorme Rusland, men har i en årrække haft tæt kontakt en mindre by i den vestlige ende af landet. Mens vore medier har fyldt forsider med østlige ulykkeshistorier, der fortalte om hungersnød og mafiadrab, har jeg hele tiden oplevet et velfungerende samfund.

Den russiske dagligdag, som jeg ser den, lunter af sted lige så stille og sagtomdigt.

Ungerne skal i skole, de voksne skal på arbejde og der skal handles ind - en almindelig hverdag, der bare skal klares.

Pengene er ofte små og nogle få gange er der knaphed på enkelte varer, men altid noget at fylde i spisekammeret. Og undervejs hører jeg historier fra den russiske hverdag, der passer dårligt med de danske mediers beskrivelser af de passive og alt for tålmodige russer:

Solidariske passagerer

I trolley-busserne foregår billetteringen med nogle små "hullemaskiner", der sidder rundt omkring. Billetterne købes hos chaufføren i små bundter med ti i hver.

I de overfyldte busser rækker man blot billetten i den rigtige retning, og

den går så fra hånd til hånd til maskinen og retur.

Billetten var ret billig, men da inflationen rystede alt, blev prisen i løbet af kort tid fordoblet - uden at lønningerne fulgte med. Og busserne fik et nyt korps af provisionslønnede kontrollører.

De skramlende døre smækker op og ind træder en kontrollør med sin licens højt hævet. Han bliver mødt af en sværm af højlydte protester - og i hver ende af bussen trækker et par tilfældige passager en pakke billetter frem, stempler hele stakken og fordeler dem til de mange billetløse passagerer.

Og mens de nu meget ivrige kunder presser sig frem for at vise billetter, slipper resten af de billetløse væk bag dem uden bøde.

De unge hopper ikke på alt

Et nyt flot diskotek åbner i et nedlagt skibsværft. Det er lidt uden for byen, men Martin-lys fra Danmark og andet gejl burde trække ungdommen til. Men byen har mange diskoteker og diskoteket står tomt.

Så må bystyret på arbejde, for diskoteket tilhører nogle af vennerne. Reklamekampagnen består i en intensiv indsats mod byens øvrige diskote-

ker. Embedsmændene opdager problemer lige fra brandfarlige rum over dårlige køkkener til narkotikamisbrug - så alle konkurrenterne må lukke.

Det bliver weekend, men det ny diskotek ligger stadig øde hen. Ungdommen holder sig væk, helt bevidst. Næste weekend har bystyret givet sig, og byens øvrige diskoteker er fyldte igen.

Støt de små butikker

Bystyret har et problem. Vennerne har fået de tidligere statsbutikker, men det meste af handelen er endt på gaderne. De nye torvepladser er fyldte med mennesker og spændende produkter. Det er en oplevelse at se velklædte damer med lange velmanicurerede røde negle sælge fisk.

Det må stoppes, så kunderne kommer tilbage i butikkerne - og bystyret erklærer, at markedspladserne skal lukkes. Reaktionen kommer omgående.

Næste dag er markedet lukket, men det er en protestaktion fra de handlende. Imens står butikkerne stort set tomme, for kunderne støtter naturligvis op bag aktionen og boykotter dem. Bystyret opgiver planen.

Livet går videre

Nu har hver eneste bus en fast kontrollør, der også sælger billetterne og prisen er fordoblet mange gange siden. Bystyret hæver også konstant prisen for de licenser, som de handlende og diskoteker skal have. De minimale lønninger udebliver af og til, mens alt bliver dyrere.

Kommerciæliseringen af samfundet fortsætter, og som et typisk tegn er en lokal børnehave blevet omdannet til bank. Medierne kører bizarre hetzkampagner, specielt under valgkampe, hvor politikerne omhyggeligt ikke bare har købt taletid, men hele tv-stationer.

Men disse klagesange overlader jeg helst til andre danske journalister, der trofaste søber rundt i beskrivelsen af det håbløse Rusland.

For jeg ved, at der findes et andet Rusland, der yder aktiv modstand mod sine egne tåbelige politikere. En dag vil det sejre.

Støt fredelig konfliktløsning

Det er bekymrende, at det der optager EUs politiske ledere mest, er at få stablet et EU-militær på benene.

Af Aase Bak-Nielsen

Man skulle tro, at fjenden stod for døren. Undskyldningen for at bruge så mange kræfter på det militære er Balkan.

Som om kriser á la dem på Balkan løses med militær! Al erfaring siger det modsatte.

Ikke blot freds- og konfliktforskere, men også generaler advarede ved krisens opståen politikerne og sagde: "Dette er et politisk problem, det kan ikke løses af militæret". Og de fik ret.

Kunne politikerne så ikke også lære at bruge ressourcerne på forebyggelse og på fredelig konfliktløsning i stedet for at opbygge endnu mere militær.

Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa, OSCE, er skabt til dette formål. Men desværre vil man ikke ofre penge på den. OSCEs årsbudget er på 66 millioner dollars, mens NATOs er på 430.000 millioner dollars (1997-beløb).

Flyt penge over til OSCE, så der kan uddannes et korps af fredsmæglere og civile politifolk, som kan indsættes, hvor der er problemer.

Alle Europas lande, også de østeuropæiske og Rusland, er medlemmer af OSCE og kan uden at tabe ansigt benytte organisationens tilbud.

Hurtig hjælp fra fredsmæglere er bedre end militær intervention efter de 60 dages uro, som EU-hæren forberedes til at kunne klare.

Danske politikere er bekymrede over Danmarks ståen uden for det

militære samarbejde, for vi skal da være med i det "gode, fredsskabende arbejde".

Danmark kan sagtens arbejde for fred uden EU-militær. Fredsmæglere fra små, uafhængige lande har større chance for at være troværdige over for stridende parter end stormagtsudsendinge.

Danmark kan også være med i f.eks. arbejdet med minerydning.

Netop nu er Folkekirkens Nødhjælp i færd med at forberede minerydning i Kosovo ved brug af en danskudviklet maskine.

Staten har betalt minerydningsmaskinen, og det danske forsvar stiller med mandskab, men det er en rent dansk humanitær opgave uden sammenhæng med EU og

vores forbehold.

De vestlige, demokratiske lande har altfor beredvilligt støttet de diktatorer, der undertrykker egne befolkninger, og derved skabes kriser, der kan udløse vold, hvis ikke der gribes ind.

Dette sker af magtpolitiske hensyn. Mange ressourcer bruges på at sikre sig magt.

Blev de i stedet brugt på afhjælpning af social og politisk undertrykkelse, på indførelse af demokrati og overholdelse af menneskerettighederne, var der ikke brug for det militære isenkram.

Her kunne Europas rige lande arbejde sammen. Og mulighederne for reel fred var meget større.

Ja til et demilitariseret Arktis – nej til en større Thule-radar

USA's om planer om at inddrage Thule-basen ved Qaanaaq i et nyt missilforsvar har skabt uro i Grønland, der er placeret midt mellem de to største atom-magter.

Af Johan Lund Olsen,
Inuit Ataqatigiit

Det er ingen hemmelighed, at de korteste ruter mellem de to største atommagter, USA og Rusland, går tværs over Nordpol-området og det arktiske hav. Derfor vil en meget stor del af en eventuel fremtidig atomkrig skulle udkæmpes i netop disse områder.

Det vil konkret sige, at i hvert fald Thule Air Base vil stå højt på atommagternes og de såkaldte banditstaters målliste.

Set med grønlandske - og især set med Qaanaaq-befolkningens øjne - er dette et uhyggeligt perspektiv som vi, som ansvarlige grønlandske politikere, bør forholde os til og gøre vort til at forhindre.

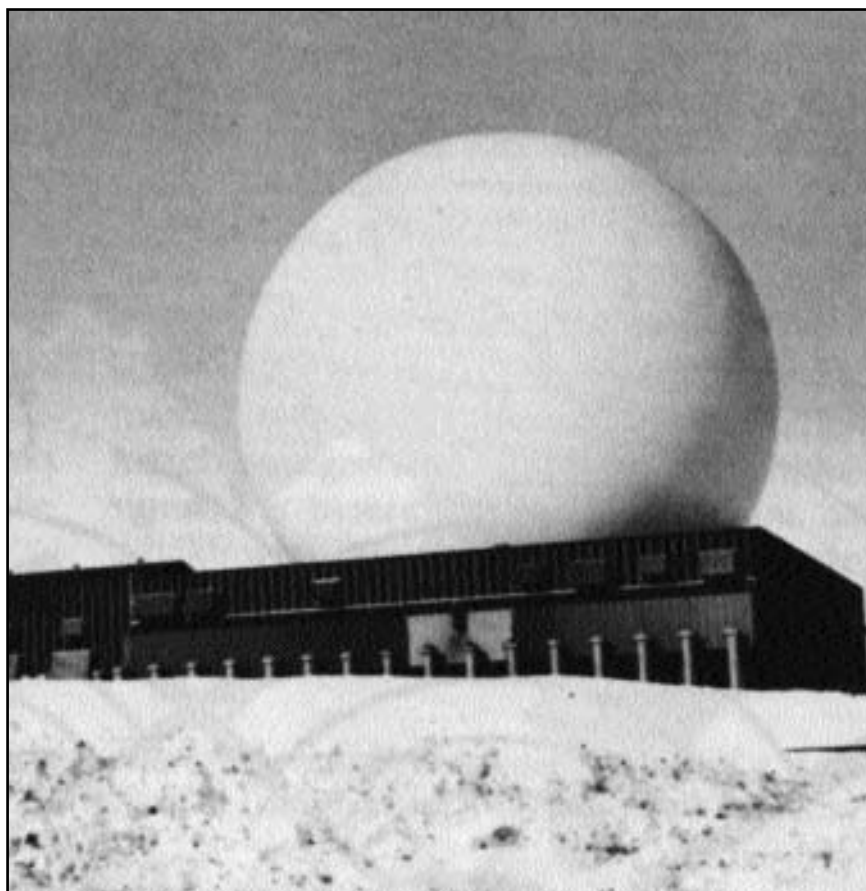
De såkaldte banditstater er i denne sammenhæng nævnt som Nordkorea, Irak, Iran med videre.

Kimen til ny koldkrig

Igennem den senere tid har vi igennem pressen kunne følge med i, at det amerikanske militær, og dermed også den amerikanske regering, nu pusler med planer om at opgradere Thule-radaren, som jo vitterlig gennem tiden har været - og stadig er - en af USA's vigtigste strategiske varslingsystemer i Nordpol-området.

En opgradering, som Rusland meget forståeligt har opponeret kraftigt imod, da den jo vil stride imod ABM-traktaten fra 1972 og dermed blive kimen til endnu en 'koldkrigsstemning', hvor Grønland vil stå i begivenhedernes uhyggelige centrum.

I en eventuel atomkrig, eller når en sådan er truende, vil det med andre ord være en stærk fristelse for Rusland og

de såkaldte 'banditstater' at søge at ødelægge USA's varslingsystemer i Pituffik, fordi dette ville være en effektiv måde at lamme dennes eventuelle gengældelsesevne på.

Det betyder igen, at et betragteligt antal atomekspllosioner vil finde sted i Nordpol-området, da et varslingsystem som det i Pituffik - som amerikanerne nu oven i købet vil opgradere, så risikoen for et missilangreb bliver desto større - vil blive udsat for et sådant angreb ligesom andre anlæg, der kan bidrage til en atomkrig.

Der er ingen diskussion om, at det er sådanne anlæg som det i Pituffik, vi skal være meget opmærksomme på fra grønlandsk politisk hold.

Vi har med andre ord stærke motiver til at skaffe os af med alle de anlæg, der har en funktion i eller varsler en atomkrig, fordi disse anlægs eksistens på ingen måde øger de nærliggende samfunds og territoriers sikkerhed.

Snarere tværtimod - disse anlæg øger mulighederne for atomangreb - specielt nu hvor USA også vil opgradere Thuleradaren!

Vi skylder fra Landstingets side Qanaap Kommune og dens bygder, at finde Grønlands officielle holdning til USA's militære tilstedeværelse i Grønland nu og i de kommende år.

Jeg håber meget, at Landstinget under den kommende vintersamling, hvor formanden for Landstingets Udenrigs- og Sikkerhedspolitiske Udvalg Maliinanguaq Markussen Mølgaard har anmeldt et dagsordenspunkt herom, når til en konklusion på dette spørgsmål, eller tager de første skridt til at finde Grønlands officielle politiske holdning nu, hvor vi også har indledt et nyt årtusinde.

Jeg mener det haster, fordi en eventuel opgradering af Thuleradaren for indværende allerede har rejst nogle diskussioner og bastante udtalelser fra forskellige side, som vi også bør give vores bidrag til.

Atter oprustning

Ruslands tidligere præsident Boris Jeltsin raslede således med sablen umiddelbart før sin fratræden i december måned og ville minde USA og verden om, at de fortsat havde masser af atomvåben! Det skete under Jeltsins besøg i Kina, og jeg er bange for, at vi må tage manden alvorligt - jeg gør i hvert fald.

Dels vil en eventuel opgradering af Thuleradaren være i klar modstrid med ABM-traktaten og dels fordi Rusland er blevet endnu mere afhængig af deres atomvåben - nu hvor deres konventionelle styrker mere eller mindre er faldet fra hinanden, efter det gamle USSR's kollaps.

Derudover hørte vi forleden bekymrede miner fra Folketingets side, da Forsvarsudvalgets Hans Engell udtrykte bekymring for, at 'koldkrigsstemningen' ville blive en uhyggelig realitet igen, og hvor Grønland/Danmark er nødt til at tage stilling til, om vi skal bidrage til 'ustabilitet' og endnu et oprustningskapløb.

Det kan blive konsekvensen, hvis vi stiltiende blot accepterer, at USA får lov til at opgradere Thuleradaren!

Hvis vi ikke siger stop i tide - og hvis Landstinget ikke klart melder ud - vil al snak om opgradering jo betyde, at et betragteligt antal atomeksplasio-

ner vil finde sted i Nordpol-området og i Grønlandsk territorium.

Varslingssystemer ved Pituffik, ligesom andre anlæg der vil kunne bidrage til en atomkrig, vil jo blive angrebet, hvis Jeltsins påmindelse og 'banditstaterne's' forehavende går i opfyldelse. Det er jeg sikker på - måske har jeg uret. Det bør vi tage stilling til - også fra Landstingets side.

Ja til et demilitariseret Arktis

Det ville være lykkeligt, hvis Landstinget kunne bidrage til totalt at aflive enhver form for genoplivning af den kolde krig - ved at sige nej tak til en opgradering af Thuleradaren.

Det vil sige, at alle faciliteter der bidrager til evnen til at føre atomkrig, bør vi sige nej til fra officiel grønlandsk side.

De anlæg, der styrer og kontrollerer atomkrigen, er jo immervæk nøjagtig lige så vigtige som atomvåbnene selv. Sådan et anlæg er der i Pituffik.

Det er også derfor, at vi nu bør sige stop, når USA vil opgradere den, således at den herefter kommer højere op på listen af mulige bombemål fra Rusland og fra de såkaldte 'banditstater'!

I stedet kunne det foretrækkes, at Grønland blev del af et demilitariseret Arktis. Inden for dette område vil alle atomvåben skulle forbydes - også de anlæg, som medvirker til brugen af atomvåben - mens de strategiske varslingssystemer som det i Pituffik skal bringes under international kontrol. Dette kan ske i FN-regi, hvor Grønland vil kunne beskyttes af den internationale verden.

Det vil Grønland høste stor anerkendelse for internationalt og hos vores nærmeste arktiske naboer mod vest og mod øst i Island og Færøerne.

Nej til koldkrig, oprustning og opgradering via Thule-radaren.

Ja til Grønland som en del af et demilitariseret Arktis!

Johan Lund Olsen er medlem af Inatsisartuni Ilaasortaattat, Inuit Ataqtigiit's landstingsgruppe.

IA rejste en forespørgelsesdebat om USA's planer den 29. februar i det grønlandske Landsting.

Fortsatte usandheder om fredsbevægelserne

I disse år gøres der meget for at finde frem til sandheden om, hvad der skete i Danmark både før og under besættelsen og under den kolde krig. Men hvorfor bliver man ved med at fremføre usandheder om fredsbevægelserne i 80'erne?

Og ikke blot i Jyllands-Posten, hvor Bent Jensen den 2/2 som sædvanligt beskylder enhver dansker, der var imod atomoprustningen, som hjernevasket og betalt af Sovjet.

Ole Nyeng havde således en stor artikel i Information den 28/1, hvor han gentager påstanden om, at opstillingen af de 572 mellemdistancera-ketter var NATO's svar på Sovjets SS-20 raketter. Fredsbevægelserne protesterede kraftigt mod denne opstilling - og blev beskyldt for at være dirigeret af Sovjet.

Vi anså opstillingen af NATO's raketter som et magtpolitisk led i kaprustningen og at Danmark måtte sige stop for dette vanvid.

I 1984 udgav David Jens Adler bogen "Det europæiske teater". Heri citeres daværende viceforsvarsminister Perry i 1979: "Jeg tror, vi har brug for en modernisering af de langtrækkende atomvåben. Det vil jeg ikke kalde et svar på SS-20'eren. Svaret på SS-20'eren må snarere ses i de Poseidon-raketter, der allerede er knyttet til NATOs øverstkommanderende i Europa".

Fra Kvinder for Fred henviste vi mange gange til dette citat, men det havde ingen interesse hos medierne. Poseidonrakterne - placeret på ubåde, hvorfra de kunne affyres mod Sovjet - var placeret tre-fire år før SS-20'erne blev opstillet som en afbalancering, hvilket Perry altså bekræftede.

Derfor burde den forhandling, som var første led i dobbeltbeslutningen, have omhandlet både Poseidon og SS-20'erne. Men man glemte forhandlingen.

Aase Bak Nielsen, Kvinder for Fred.

Færøerne under den kolde krig

De militære installationer på Færøerne spillede en stor rolle for amerikanerne under den kolde krig. Jákup Thorsteinsson og Sámal Tróndur Finnsson Johansen har skrevet en foreløbig rapport.

Af Holger Terp.

Opgaven for Sámal Tróndur Finnsson Johansen har været at undersøge, hvilken rolle de 'færøske' militære installationer spillede i de amerikanske sikkerhedsstrategier.

Og i hvor høj grad var andre aktører - danskere og færinger - engagerede i og vidende om disse installationers brug. Problemstillingen er kompleks, og der vil måske aldrig kunne gives et fyldigt svar, mener forfatteren.

Mange dokumenter mangler endnu indsamlet, og arkivmateriale tyder på, at der har været flere militære installationer på Færøerne end dem, der er omtalt i rapporten.

Færøernes militære udbygning har været "meget mere omfattende, end folk i almindelighed har antaget" (s. 5).

Historisk baggrund

Den 9. april 1940 besætter tyskerne Danmark og englænderne besætter det danske amt Færøerne. Som en følge af besættelsen fik færingerne 'Den foreløbige styrelseslov', som gav lagtinget lovgivningsmagt.

Ifølge en Lagtingsvedtagelse fra 13. april 1940 skulle "Færøerne være uden for al strid mellem nationerne og alle militære sammenslutninger" (s. 7).

I 1944 løsriver Island sig fra Danmark. Under krigen bygger englænderne en navigationstation for fly og skibe, LORAN-A, men efter anden verdenskrig mister de interessen for den, hvorefter stationen, som amerikanerne viste interesse for, overtages af det danske marineministerium.

Efter krigen er politikerne på Færøerne klar over, at øernes status som amt må opgives til fordel for mere selvstyre. 14. september 1946 afholdes en folkeafstemning på Færøerne som

"Færøerne lå midt i et stort nordatlantisk havområde, som NATO havde påtaget sig at forsvare og råde over i militære anliggender" (*Rapporten s. 58*).

gav et lille flertal for løsrivelse fra Danmark.

Situationen var farlig for de danske politikere, som advares gennem New York Herald Tribune om, at "et så lille land som Færøerne ikke af strategiske grunde kunne ligge alene" (s. 24).

Den danske ambassadør i London Rewentlow, skrev til udenrigsminister Gustav Rasmussen (S): "Var Færøerne gledet fra os nu, ville vort forhold til Grønland være blevet endnu vanskeligere" (s. 32).

Under forhandlingerne med færingerne efter krigen holdt danskerne mest til Sambandspartiet. Rigsmyndighedernes reelle modstander var Folket flokken; men også Socialdemokratiet og Selvstyrepartiet ville have ændringer i de politiske forhold mellem Færøerne og Danmark.

For at bevare den udenrigs- og sikkerhedspolitiske indflydelse måtte politikerne i København give færingerne hjemmestyre.

De politiske forhandlinger om Færøernes fremtid resulterer i hjemmestyreordningen fra 1948, hvor København monopoliserer udenrigs- og sikkerhedspolitikken, uden at det tilsyneladende går op for de færøske politikere (s. 40).

Den kolde krig

Den kolde krig udvikler sig til en spændt situation mellem supermagterne og USA forsøger fra 1946 at inddæmme Sovjetunionen.

Inddæmningspolitikken udvides og

fronterne skærpes mellem Øst og Vest med Berlinblokaden, kuppet i Prag, Sovjetunionens første atomprøvesprængning og kommunisternes sejr i den kinesiske borgerkrig og etableringen af NATO i foråret 1949.

Skandinaviske forsøg på at oprette et i forhold til supermagterne neutralt forsvarsforbund saboteres af amerikanerne, som havde vitale interesser i at beholde og forstærke militære interesser specielt i Grønland, Thule, men også i de andre nordiske lande.

Truman-administrationen ville have en ny sammenhængende 'sikkerhedspolitik', som blev formuleret af det amerikanske udenrigsministerium under navnet: "USAs mål og programmer for national sikkerhed" (NSC 68).

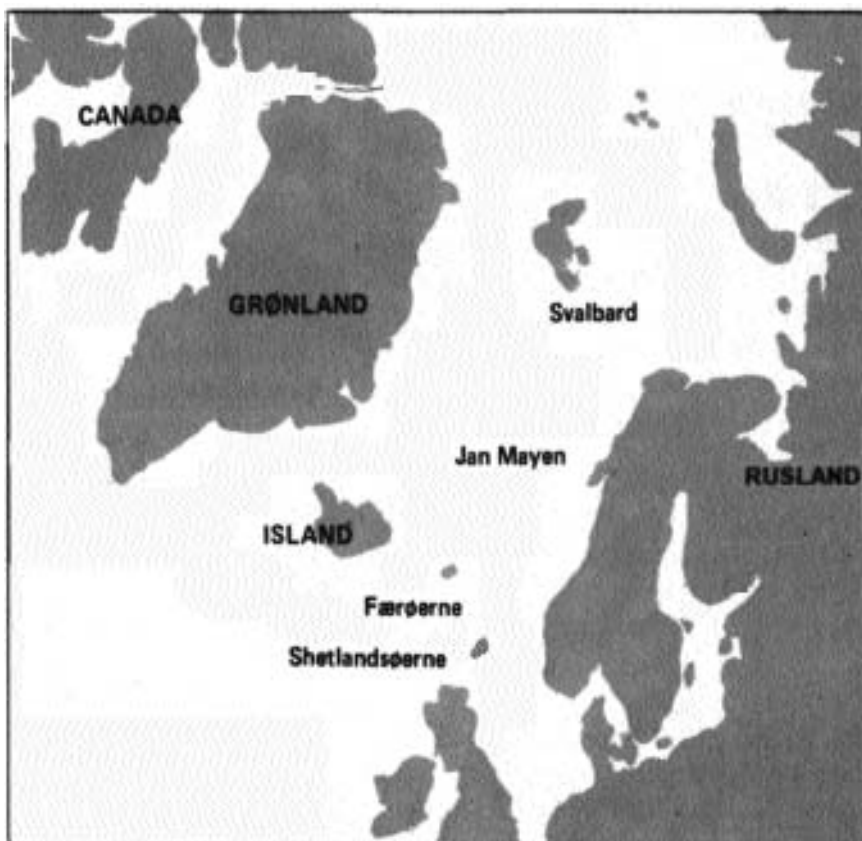
Det nye i sikkerhedspolitikken var, at der blev lagt mere vægt på en militær inddæmning af Sovjetunionen, hvorfor man anbefalede øgede forsvarsudgifter, og der blev lagt vægt på et perimeter-forsvar, hvor alle punkterne i kanten af sovjetisk domæne ansås for at have lige stor betydning.

Fra 1953 blev der for alvor lagt vægt på atomvåben i den amerikanske regering, med doktrinen om massiv gengældelse.

Afskrækkelse og forsvar skulle være baseret på offensive angreb. Strategien indebar en beskæring af konventionelle styrker (og forsvarsbudgettet). Hvor man tidligere ville anvende atomvåben som en allersidste udvej, ville man nu anvende dem først.

Efterhånden som andre lande også fik disse våben, opfattede amerikanerne det som nødvendigt at opbygge et net af forsvarszoner, kaldet hemisfærisk forsvar, hvilket imidlertid ikke var nok.

Derfor ville USA selv imødegå modpartens mulighed for at kunne an-

gribe med offensive angreb. denne forbindelse blev bl.a. Danmark, Norge og Island interessante, idet USA her kunne anlægge baser.

Færøerne og NATO

I 1949 bliver Danmark medlem af NATO, da der ikke var nogen undtagelsesbestemmelse for Færøerne, blev øerne også medlem af Atlantpagten, uden at de lokale politikere blev spurgt om deres mening. Hjemmestyrelovens

I Hjemmestyrelovens §3 står der: "De færøske myndigheders kompetence er undergivet den begrænsning, der følger af de til enhver tid bestående traktatmæssige og andre internationale rettigheder og andre forpligtigelser. Rigsmyndigheden (København) har afgørelsen i spørgsmål, der angår rigets forhold til udlandet" (*Rapporten s. 39*).

Dog med den begrænsning, at, §7 "Regeringsforslag indeholdende bestemmelser, der udelukkende vedrører Færøerne [skal] forelægges det færøske hjemmestyre til betænkning" (*Rapporten s. 39*).

vedtagelse skete uden at de færøske politikere var klar over, at de afgav det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område til København.

Den danske statsminister Hans Hedtoft svarede på kritik af, at NATO-traktaten ikke var forelagt hjemmestyret, "det ikke var nødvendigt at fremlægge denne sag for hjemmestyret - ud fra det synspunkt, at det drejede sig om "en politisk traktat af almindelig karakter, som faldt uden for forelæggelsesforpligtigelsen" (s. 39).

Folk protesterede meget over, at Færøerne på denne måde blev inddraget i striden mellem øst- og vestmagterne, og det blev fremført, at de militære anlæg var en aggression mod Sovjetunionen og dets allierede og at dette i værste fald kunne medføre fare for færingernes tilværelse.

19. august 1970 gentog Færøernes lagting vedtagelsen fra 1940 om, at Færøerne skulle være uden for alle militære alliancer (s. 40). En foreslået hjemmeværnordning for Færøerne i 1950-1951 blev ikke til noget (s. 92).

Det gjorde en foreslået værnepligt for Færøerne heller ikke, "ikke mindst efter den heftige debat i foråret 1957 om

værnepligtsspørgsmålet - må [det] anses for politisk uigennemførligt at opnå Lagtingets tilslutning til deltagelse i udgifter, der helt eller blot delvist står i forbindelse med opførelse af militære anlæg" (s. 121).

De færøske politikere blev ind i mellem underrettet om påtænkte militære aktiviteter, selv om lagtinget i første omgang ikke blev informeret. Som regel henvendte Rigsombudsmanden sig til Lagmanden og fortalte ham i hovedtræk om det, der skulle ske.

De militære aktiviteter på Færøerne drejede sig først og fremmest om LORAN-stationen i Våg og Eide, aktiviteten i Mjorkadal og Sornfjeld, Marinestationen Thorshavn og den danske flåde på Færøerne.

Den 21. juli 1946 - to et halvt år før det danske medlemskab af NATO - meddeler Land og Folk, at Danmark havde overtaget LORAN-stationen på Færøerne og dermed påbegyndt et militært samarbejde med England og USA.

Danskerne var dårligt forberedte til at drive LORAN-stationen i Våg. De vidste for lidt om LORAN-systemet, havde ikke uddannet personale, havde heller ikke indblik i den økonomiske drift og vidste ikke meget om samarbejde med internationale institutioner osv.

USAs Danmarkspolitik

Beskrivelsen af den amerikanske militærpolitik overfor Danmark omkring 1960 stammer fra et dokument, 'Guidelines of United States Policy toward Denmark'. Målene var:

1. At sikre, at Danmark på aktiv og opbyggende måde deltog i styrkelsen af NATO. Derfor skulle USA modvirke den traditionelle pacifisme i Danmark.

USA skulle fortsætte med at presse Danmark gennem NATO for at få øget forsvarsudgifterne. USA skulle fortsætte forsigtigt med at få danskerne til at godtage atomvåben først og fremmest gennem NATO og militære kanaler.

Der er for amerikanerne ingen tvivl om, at Socialdemokratiet og Folketinget "havde til hensigt at holde fast ved

➔ status quo og ikke godtage atomvåben dengang" (s. 55).

2. At fastholde amerikanernes ret til at have baser på Grønland og visse faciliteter på Bornholm. Det var af allerstørste betydning, at USA beholdt sine rettigheder til militære baser på Grønland.

USAs syn på Færøerne

I en amerikansk ambassaderapport til udenrigsministeriet fra 7. Juni 1961 beskrives den danske økonomiske politik over for Færøerne 1958-60 således:

Danmark ydede omkring 15 millioner kroner om året i bloktilskud, og afgjorde selv, hvad de ville støtte og med hvor store beløb og på den måde sikrede de sig "stor kontrol med den økonomiske og sociale udvikling på Færøerne", så vel som betragtelige fordele over for den offentlige mening (s. 75), med det resultat at Færøerne og Danmark nærmede sig hinanden i NATO-politikken.

De fleste, der fulgte med i færøsk politik mente, at NATO-sagen havde mistet sin betydning, fordi det ikke var lykkedes republikanerne, at få Karsten Hoydal ind i Folketinget.

Karsten Hoydal havde både i skrift og tale, gjort meget ud af at påvise faren ved militær optræning, som dengang foregik blandt stormagterne, og på faren for, at en atomkrig kunne udrydde menneskeheden. For ham, var det, som han sagde, ikke afgørende om atombomben var russisk eller amerikansk.

Folkeflokkene havde samstemmende støttet Færøernes neutrale stilling i militærpolitiske anliggender. Det samme havde Tjodveldipartiet, fire socialdemokrater, to selvstyrefolk og Karsten Mohr.

Generelt var mange personer på Færøerne af den opfattelse, "at der var blevet fortalt offentligheden alt for lidt om forhold, der havde forbindelse med NATO" (s. 79).

Tjener Danmark på anlæggene?

Citater fra Uffe Ellemann-Jensen: Din egen dag er kort fra 1996:

"I hele min tid som udenrigsminister lagde jeg derfor stor vægt på, at jeg

også var udenrigsminister for Færøerne og Grønland."

Færøerne og Grønland var gode kort at have på hånden, når NATOs ministre samledes i 80'erne.

Når der skulle lappes på surheden over danske fodnoter, eller når de andre spurgte, hvordan det gik med at nå op på det forsvarsbudget på 3% af bruttonationalproduktet, som den tidligere statsminister Anker Jørgensen havde lovet i NATO, så kunne det give lidt pusterum, når jeg fortalte, hvor vigtigt det var at have stabile forhold i Nordatlanten og Arktis, og hvor store beløb Danmark anvendte på at sikre dette gennem vor økonomiske støtte til Grønland og Færøerne" (s. 82).

Den 26. marts 1963 fremsætter socialdemokraten Johan Nielsen følgende spørgsmål i Folketinget: "Får den danske regering betaling for LORAN-stationen og radarstationen, som NATO har bygget på Færøerne?"

Forsvarsminister Victor Gram (S) svarede, "at de to LORAN-stationer på Færøerne ikke lå under NATO, men blev drevet i samarbejde med "the International Civil Aviation Organization" og the United States Coast Guard" (s. 83).

LORAN-stationernes drift blev finansieret af medlemslandene, herunder også Danmark, mens udgifterne til radarstationen drift blev for størstedelens vedkommende refunderet Danmark af NATO. De danske udgifter hertil "blev regnet som en del af det danske bidrag som NATO-medlemsland".

Spørgsmålet om Danmark tjente ved NATOs installationer er "ikke endeligt besvaret ud fra det, som ministeren forklarede (og heller ikke i Ellemanns tekst overfor). Skal dette spørgsmål belyses nøje, så må andet kildemateriale findes frem" (s. 83).

I følge historikeren Paul Villaume var årsagen til at den danske regering accepterede etableringen af LORAN-C stationen på Færøerne den medvirkende årsag til, "at de danske forbehold mod stationering af atomvåben på dansk jord i fredstid bedre kunne accepteres af amerikanerne". Både SF og Kampagnen mod Atomvåben pressede regeringen om ikke at udstationere atomvåben på dansk jord.

Nærgående og nedsættende rapporter om politikerne

Amerikanerne ville have detaljerede oplysninger om både sine tilhængere og modstandere på Færøerne. Jákup Thorsteinsson skriver om de amerikanske efterretningsrapporter, at:

"En del af indholdet i disse dokumenter er så personligt nærgående og nedsættende, at denne del ikke behandles i denne rapport. Hvis de politiske myndigheder vil have lagt dette offentligt frem, anbefales det, at jurister vurderer, om dette kan lade sig gøre uden at der samtidigt begås brud på færøsk og dansk lovgivning om arkiver, sagsindsigt og reglerne for at anvende, og offentliggøre dokumenter i offentlig forvaring. Det hensyn der her er taget, angår kun personlige forhold - ikke politiske forhold" (s. 59).

Færøerne som en del af NATO

Den 23 marts 1959 skrev flere aviser i København om en protestmarch i Torshavn, hvor folk protesterede mod planer om at bygge en NATO-radarstation på Færøerne.

Ved en noteveksling af 17-23 februar 1959 var der blevet truffet aftale mellem Danmark og USA om at oprette en LORAN-C station på Færøerne.

Stationen, der blev sat i drift 15. december 1959, er opført og drevet af Danmark, men de "med opførelsen og driften forbundne udgifter refunderes af USA" (s. 126).

De færøske politikere kunne i deres betænkning af 21. april 1959 ikke bevise, at LORAN-C stationen "bygges af NATO som et led i denne institutions militære foranstaltninger" (s. 126).

LORAN-C stationerne betød en væsentlig forbedring af navigationsmulighederne i Nordatlanten. Stationen var et lavfrekvent radionavigationsystem med meget kraftige sendere, som indebar, at både skibe, fly og også ubåde kunne navigere efter det.

Ved at sammenligne ankomsttiden fra mindst tre faste transmitterstatio-

ner, en master og to sekundære (slave) stationer, var det muligt for modtager at lokalisere sig selv med en usikkerhed på helt ned til 50 meter. Rækkevidden var 700 km, så Færøerne var et afgørende led i kæden mellem Nordamerika og Europa.

Det var en masterstation, der blev placeret på Færøerne. Stationen spillede flere vigtige roller:

For det første som navigation, men også i nødstilfælde, i form af kommunikation. Systemet skulle anvendes i forbindelse med et offensivt angreb, dvs. af de hangarskibe og bombefly, der i tilfælde af krig skulle sættes ind mod de russiske flådebasser.

For det andet skulle systemet anvendes af de da nye amerikanske Polaris atomubåde, hvilket fremgår af en rapport fra den amerikanske overkommando i 1959.

For det tredje havde LORAN-C også en defensiv rolle i DEW-systemet (Distant Early Warning), som var en amerikansk radarkæde rettet mod sovjetiske angreb.

Radarstationen på Strøøm i bunden af Kollfjorden (Sodnfelli) var et led i denne DEW-kæde.

Anlæggelsen af stationen foregik med det færøske landsstyes viden og accept, selv om at Landsstyret gav udtryk for, at radarstationen, "der overvejende skal tjene militære formål, gør en sikring af evakueringsmulighederne for en væsentlig del af Torshavns indbyggere særdeles aktuel" (s. 121).

De dansk-færøske forhandlinger blev hemmeligholdt for det færøske lagting, og ikke førend der forelå en færøsk accept og en dansk-færøsk aftale om anlæggelse af et større vej anlæg, blev projektet offentliggjort.

Under opførelsen af NATO-stationen, blev der yderligere anlagt en amerikansk kommunikationsstation, gemt inden for NATO-stationens område, denne gang uden at færingerne blev informeret om den. (s. 51).

Hemmeligt personale

Allerede før DEW-linjen stod færdigbygget, og som en konsekvens af den teknologiske udvikling og amerikanernes frygt for et 'Missil Gab' ville USA bygge BMEWS-kæden til varsling

mod et eventuelt sovjetisk interkontinentalt missilangreb.

For at sikre en hurtig og pålidelig kommunikation skulle der, i forbindelse end BMEWS-kæden også etableres en kæde Troposcatter-stationer fra Nordamerika, tværs over Nordatlanten til Europa.

I 1960 blev den danske regering for første gang kontaktet om disse planer. De danske myndigheder var villige til at godkende opførelsen og tilstedeværelsen af amerikansk personel på stationen, på den betingelse, at de dansk-amerikanske Troposcatter-aftaler blev hemmeligholdt, at stationen blev skjult inde i den allerede anlagte NATO-station, og at det amerikanske militære personel gik under dække af at være NATO-teknikere.

I løbet af årene fastholdt danske regeringer overfor amerikanerne, at danskerne ikke havde i sinde at afsløre stationens eksistens eller tilstedeværelsen af amerikansk militært personel.

Baggrunden for disse krav var bl.a. de danske myndigheders ønske om ikke at skade det eksisterende forhold mellem Danmark og Færøerne.

Der kan også være andre årsager til denne fastholdelse, så som de danske forbehold for stationering af udenlandske tropper og baser på dansk jord i fredstid.

Den danske regering kan måske have følt sig fanget i sin egen strategi, fordi den ikke alene havde fortiet disse forhold, men også havde videregivet falske oplysninger til det færøske lagting.

Delt ansvarsfølelse

Med anlæggelsen af først NATO-varslingsstationen og siden Troposcatterstationen på Sornfelli, blev Færøerne for alvor inddraget i det amerikanske nukleare strategiske perspektiv, konkluderer Sámal Tróndur Finnsson Johansen.

Da der var tale om varslingsstationer var Færøernes rolle i denne forbindelse af defensiv karakter, men som en følge af det strategiske (interkontinentale) perspektivs sammensmeltning af offensive og defensive strategier, var disse stationers rolle en integreret del af hele den militære udbygning.

Hjemmestyreordningen fastsatte Færøernes stilling i det danske rige - og ansvarsfordelingen mellem hjemmestyre- og rigsmyndighederne (København), konkluderer Jákup Thorsteinsson.

Et parlamentarisk problem kan opstå (og er opstået) i interne politiske forhold på Færøerne.

"Dokumenterne i denne rapport viser, at i nogle tilfælde har de danske myndigheder givet lagmænd indsigt i militære forhold og udbygninger i denne forbindelse på Færøerne.

Lagmændene har godkendt disse planer, og de har på denne måde vist større ansvarsfølelse overfor den danske regering end overfor det færøske lagting, da ansvarsfordelingen i hjemmestyreløven muliggør dette" (s. 8).

Dette, at lagmanden kan komme i et dilemma mellem lagtinget og rigsmyndigheden vedrørende pålidelighed og ansvar, er en situation som er utålelig for Færøerne som demokratisk samfund".

Kommentar til rapporter

Det er nogle meget oplysende rapporter som det færøske lagting har foranlediget, selv på dette foreløbige stadie, rapporter foreligger i.

Der sås alvorlig tvivl om den danske atomvåbenpolitik og basepolitik i hele den periode rapporter dækker.

Tvivlen er baseret på fund af dokumenter i både danske og amerikanske arkiver.

Resultater den endelige rapport om Færøerne i en bekræftelse eller yderligere udbygning af de allerede fundne oplysninger, må det spørgsmål stilles, om der er behov for en kommissionsundersøgelse af dansk atomvåbenpolitik og dansk basepolitik siden anden verdenskrig.

Sidehenvisninger refererer til Jákup Thorsteinsson. Politiske kommentarer er Sámal Tróndur Finnsson Johansens.

Jákup Thorsteinsson: "Færøerne under den kolde krig - Militæranliggende og politik, oktober 1999.

Sámal Tróndur Finnsson Johansen: "Færøerne under den kolde krig - De militære installationer", oktober 1999.

Avisdreng i kamp mod dødsstraf

Som skoledreng tumlede jeg i besættelsens onde år meget med problematikken om krig og fred...

Af Henning Sørensen

Førstelærer August Gandrup havde i religionstimen fortalt os, at hvis man ikke ville være soldat, kunne man i stedet komme i en arbejdslejr i Grib Skov.

Men det var forkert, sagde Gandrup, for: "Gud har givet os et fædreland for, at vi om nødvendigt skal forsvare det med våben i hånd".

Det fik være. Jeg bestemte, at når jeg nåede den alder, ville jeg i arbejdslejr. Men sympati for min nyerehvervede pacifistiske holdning fandt jeg intetsteds i mit barndomsmiljø.

Alle mente, at krigen mod Hitler-Tyskland skulle føres skånselsløst. At millionbyer blev smadret og befolkningen dræbt - nå ja - de var jo kun tyskere.

Min oldefar - min mormors far - havde været med i krigen i 1864, hvor han havde mistet synet på det ene øje. I følge familietraditionen skulle hans valgsprog have været: "Så længe der er een tysker tilbage, bliver der ikke fred på jorden".

Tyskerne blev nedkæmpet og freden kom, men hvilken fred. Alle de voksne i mit synsfelt mente, at nu skulle vi have masser af militær, hvis vi aldrig mere skulle opleve en 9. april.

Og alle de, der var gået i tyskernes sold, skulle behandles hårdt. De fleste skulle helst skydes og det i en fart.

Jeg mente, at det sikreste værn mod en ny 9. april da måtte være at rense verden for militær. Så var et angreb jo umuligt, og jeg vidste godt, at de, der var gået i tyskernes sold, ikke var Vor Herres bedste børn; men at skyde dem, det var jo at bruge tyskernes metoder.

Men var det kun mig i hele verden, der i disse hævnens og militærbegejstringens måneder tænkte sådan?

Selv den præst, jeg gik til konfirmandforberedelse hos, var helt uforstående over for mine overvejelser.

Du ungdom der kryber og maver dig frem gennem pløre og slud, du minder om oldtidens slaver, der sloges på kejserens bud.

Du ungdom der kun kan marchere, giv agt, stå ret, falde ned, som lader dig sløvt eksercere, du truer vor frihed og fred.

Du ungdom, der nægter at tage mod krigsgudens khakihabit, har menneskeværdet tilbage, soldatens er flosset og slidt.

Thomas Christensen

Men selv om jeg havde disse tanker, ville han da godt confirmere mig, søgte pastoren at berolige mig.

Efter skoletid havde jeg job som avisbud på byens radikale dagblad, Djurslands Venstreblad. Det skete jævnligt, at jeg læste lidt i avisen, inden jeg puttede den ind i abonnenternes brevsprækker.

Således også en oktoberdag i 1945. Da var bl.a. et referat fra et firkantet vælgermøde i Ålsrode forsamlingshus på Djursland, og folketingskandidaten for Det radikale Venstre, sekretær for De Jyske Husmandsforeninger Thomas Christensen fra Århus, blev refereret for at have talt mod dødsstraffens genindførelse mod de groveste landssvigere.

Thomas Christensen opfordrede folk til at skrive under på en "Folkeadresse mod dødsstraffens genindførelse". Jeg blev glad, her var ikke blot et enkelt menneske, men åbenbart flere, der gjorde sig overvejelser i slægt med mine.

Da jeg var færdig med dagens avistur, gik jeg ind til "min" avis' redaktør Jørgensen, hvis dagblad for øvrigt var det eneste i landet, der - forsigtigt -

støttede kampen mod dødsstraffen. Hvilket jeg dog ikke på dette tidspunkt havde fået øje på.

Jeg sagde, at jeg gerne ville prøve at samle underskrifter mod dødsstraffens genindførelse. "Du er dog den besynderligste avisdreng, jeg nogensinde har haft", sagde redaktøren og strøg mig over min ildrøde hårpragt. "Jeg skal skaffe dig en underskriftsliste".

Den næste dag stod Thomas Christensen i budstuen: "Nå, er det dig, der hedder Henning og vil prøve at samle underskrifter mod dødsstraffen?"

Jeg bekræftede begge dele, og Thomas forklarede så, at det kun var folk, der var over 25 år og altså havde valgret, der måtte skrive under.

Jeg skulle undgå de, der havde haft noget som helst med nazisterne at gøre. "Jeg ved godt, hvor nazisterne bor, de har sådan nogle velholdte haver", sagde jeg.

Den næste dag skrev Djurslands Venstreblad, at de havde en avisdreng, der hed Henning Sørensen, der samlede underskrifter mod dødsstraffens genindførelse.

Nogle sagde: "Han er ikke rigtig klog". Andre: "Sådan burde vi gøre alle sammen".

På tilsvarende vis har folk taget mod det, jeg har haft at sige ind i tiden gennem mere end 50 år. Det første har aldrig slået mig ud, det andet er ikke steget mig til hovedet!

Det lykkedes mig at samle 26 underskrifter, men desværre ikke at hindre efterkrigstidens henrettelser.

Derimod fik jeg i Thomas Christensen en ven for livet, en ven der efter mit eget skøn har præget mig mere end noget andet enkeltmenneske.

Teksten er et uddrag af en minderune for Thomas Christensen (1898-1978), der var medlem af Aldrig mere Krig og sad i hovedbestyrelsen i over 40 år.

Krigs-spil til pacifisterne

Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste står for underholdningen ved Aldrig Mere Krig Årsmøde den 15-16. april 2000.

FOVs Freds- og Konfliktspil gør deltagerne i AMKs Årsmøde til regeringsledere for en dag.

I mindre grupper overtager vi hver især et fiktivt land, hvis fremtid afhænger af vores beslutninger.

En officer fra Forsvaret fungerer som spil-leder, og guider os gennem en række forskellige konflikter.

Spillet skal vise, hvordan konflikter opstår og fastlåses.

Et spil er vellykket, hvis problemerne bliver løst og freden bevaret.

Efter spillet drager spil-lederen paralleller til virkelighedens konflikter.

FOVs Freds- og Konfliktspil er udviklet i samarbejde med Statens Pædagogiske Forsøgscenter.

Forsvaret bruges spillet på alle niveauer fra skoleelever til højtstående militære gæster, og altså nu også for pacifister.

Det bliver forhåbentligt et spændende møde, når sprælske fredsaktivister støder imod spillets - og verdens - stivnede regeringsstrukturer.

Spillet foregår lørdag den 15. april og Årsmødet slutter dagen efter, hvor det mere officielle program foregår.

Tilmelding til årsmødet senest den 25. marts til:

*Erik Jeppesen,
Paltholm Terrasserne 77 A,
3520 Farum,
Tlf: 4495 9191,
E-mail: amk@fred.dk.*

Jeg ønsker at:

- blive medlem af AmK
 få flere oplysninger om AmK
 få gratis prøvenummer af IKKEVOLD
 abonnere på tidsskriftet IKKEVOLD
 give én jeg kender et gavekort på IKKEVOLD -pris 50,- kr.
 købe en dinosauer-trøje for kr. 70,- + forsendelse
 (Angiv størrelse)
 få oplysninger om militærnægtelse
 købe Militærnægterhåndbogen for 20,- kr + forsendelse

Navn: _____
 Adresse: _____
 By og Postnr.: _____

*Klip ud og send til:
Aldrig mere Krig
Nørremarksvej 4
6880 Tarm
Tlf. 9737 3163*

Aldrig mere Krig

Aldrig mere Krig er en forening for pacifister, folk der søger fredelige/ikkevoldelige løsninger på konflikter.

At være pacifist er en livsholdning - derfor er Aldrig mere Krig en gammel forening, der ikke kun kører på enkelte mærkesager, - det er livet, det drejer sig om og den "sag" forældes ikke.

Aldrig mere Krig blev dannet i 1926 og er i dag en af landets ældste fredsorganisationer. Aldrig mere Krig er ikke knyttet til noget parti eller nogen religiøs forening.

Aldrig mere Krig er dansk af deling af Krigsmodstandernes internationale Forbund, War Resisters' International (WRI), med hovedkvarter i London.

Der er brug for pacifistiske synspunkter mere end nogensinde. Vi har brug for at blive flere.

Giv freden en chance - bliv medlem af Aldrig mere Krig. Medlemskab pr. år koster 200 kr. for enkeltpersoner, 250 kr. for par og 125 kr. for uddannelsessøgende, pensionister og civile værnepligtige.

Hovedbestyrelsen består af syv medlemmer:

Birte Wagner, Geert Grønnegaard, Hermod Folke Hansen, Holger Terp, Jens Thoft, Majken Jul Sørensen og Tom Vilmer Paamand.
Suppleanter er Arne Hansen og Peter Henning.

Hovedbestyrelsen er konstitueret med følgende:

Forretningsudvalg: Geert Grønnegaard (ordfører), Jens Thoft (kasserer) og Holger Terp (sekretær).

Internationalt udvalg: Majken Jul Sørensen (koordinator).

Kartotek og bladekspedition: Hermod Folke Hansen.

Medieudvalg: Geert Grønnegaard (koordinator).

Redaktionsudvalg: Holger Terp og Tom Paamand (koordinator).

Sessionsudvalg: Peter Henning (koordinator).

Våbenproduktionsudvalg: Geert Grønnegaard (koordinator).

Landskontor

Aldrig mere Krig,
Nørremarksvej 4, 6880 Tarm, tlf. 9737 3163.
Giro: 9 00 48 82.
E-mail: amk@fred.dk.

Besøg Aldrig mere Krig på internettet: www.fred.dk

Kontaktpersoner

Holger Terp, Strandbyparken 4.1.tv.,
2650 Hvidovre, tlf. 3678 4028.

Majken Jul Sørensen, Dyssevænget 14A,
2700 Brønshøj, tlf. 4030 2563.

Finn Held, Aprilvej 24,
2730 Herlev, tlf./fax 4491 6967.

Hanna Lindstrøm, Christoffers Allé 132,
2800 Lyngby, tlf. 4444 3965.

Peter Henning, Unnasvej 3,
3000 Helsingør, tlf. 4921 6563.

Haakon Larsen, Skovbrynet 5,
3450 Allerød, tlf. 4817 2735.

Birte Wagner, Bavnebjergspark 71,
3520 Farum, tlf. 4495 3688

Erik Jeppesen, Paltholmterrasserne 77A,
3520 Farum, tlf. 4495 9141.

Geert Grønnegaard, Leragervej 8,
4174 Jystrup, tlf. 5752 8250.

Uwe Riggelsen, Kåstrupvej 4, Spangsbro,
4400 Kalundborg, tlf. 5350 7429.

Hanne Nielsen, J. A. Larsensvej 5,
5300 Kerteminde, tlf. 6532 4474.

Peter Kragh Hansen, Gl. Banegårdsvej 50,
5500 Middelfart, tlf. 6441 8389.

Jørgen Burchardt, Nyborgvej 13,
5750 Ringe, tlf. 6262 3617.

Lars Bang Jeppesen, Kongeåvej 63,
6600 Vejen, tlf. 7536 2201.

Hermod Folke Hansen, Nørremarksvej 4,
6880 Tarm, tlf. 9737 3163.

Svend Haugaard, Violvej 2,
7800 Skive, tlf. 9752 1037.

Jens Thoft, Stadion Allé 43 A,
8000 Århus C, tlf. 8611 2177.

Tom Vilmer Paamand, Ølstedvej 4, Lisbjerg,
8200 Århus N, tlf. 8623 0328.

Poul Gunder Nielsen, Hørslevvej 107, Hørslevbol,
8462 Harlev J, tlf. 8694 1699.

Henning Sørensen, Irisvej 17, Postbok 87,
8500 Grenaa, tlf. 8632 1679.

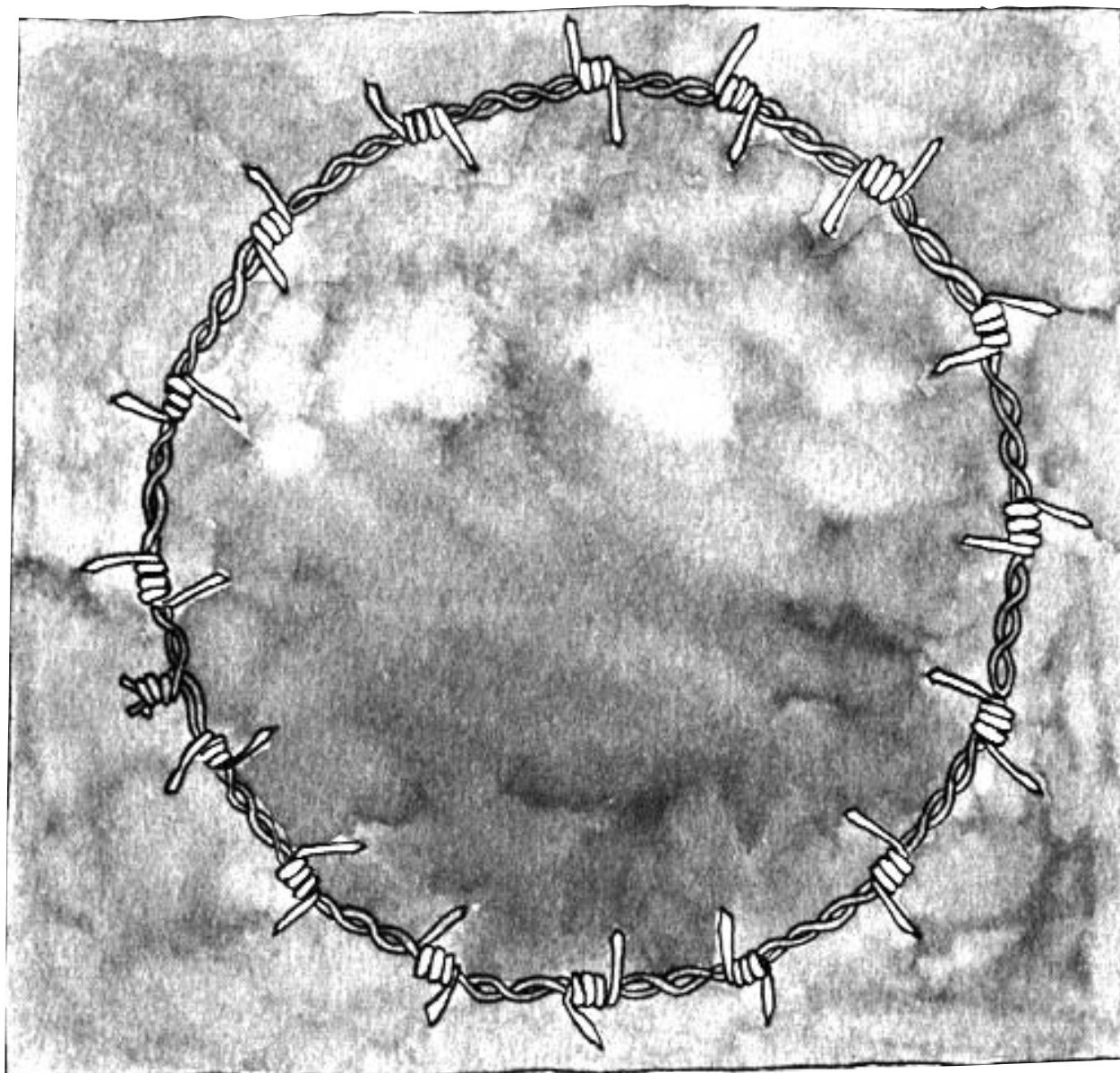
Tine Forchhammer, Gadebakken 15,
8600 Skanderborg, tlf. 8692 6205.

Bitten og Troels Forchhammer, Gyvelvej 7, Rebild,
9520 Skørping, tlf. 9839 1663.

Arne Hansen, Sønderjyllands Allé 35,
9900 Frederikshavn, tlf. 9842 5542.

ikkevold

"Ethvert angreb eller enhver aggression mod et af EUs medlemslande vil være et angreb eller en aggression mod hele EU". - Romano Prodi, formand for EU-kommissionen, under et besøg i Letland.

IKKEVOLD udgives af Aldrig mere Krig (AmK), dansk afdeling af War Resisters' International (WRI).

Fred er en menneskeret, og krig er en forbrydelse mod menneskeheden. Derfor er det AmK's formål at arbejde for at fjerne krigens årsager og at modarbejde enhver form for krig og krigsforberedelse.

Ved medlemsskab af Aldrig mere Krig kræves frigørelse fra eventuel tilknytning til militæret, herunder beredskabstjeneste.

IKKEVOLD dækker ikke nødvendigvis AmK's hovedbestyrelses holdninger.

Abonnement:

IKKEVOLD udkommer med fire numre årligt. Abonnementet indgår i medlemsskabet. For ikke-medlemmer koster et abonnement årligt 105,-. Løssalg: 30,-.

Abonnementsbestilling til:

Giro 9004882, Aldrig mere Krig, Nørremarksvej 4, 6880 Tarn. Tlf. 9737 3163.

Adresseændring skal ske på posthuset i det distrikt, hvorfra der flyttes. Navneskift skal også meddeles til distriktets posthus.

Kopiering og eftertryk og anden gengivelse med angivelse af kilde anbefales.

Oplag 600

Kollektiv redaktion:

Tom Paamand 8623 0328
Holger Terp 3678 4028

Stof til IKKEVOLD sendes til:

Tom Vilmer Paamand
Ølstedvej 4
Lisbjerg
8200 Århus N
E-mail: ikkevold@fred.dk

ISSN 0107-5276

Fred i verden!

Deltagerne i Freds- og Konfliktspillet smed diktatorerne ud og løste alle konflikter fredeligt.

Af Tom Vilmer Paamand

Aldrig mere Krig havde indbudt Forsvarets Oplysnings- og Velfærds-tjeneste til sit Årsmøde, der blev afholdt på Brenderup Højskole.

FOV stillede deres rollespil op, hvor deltagerne i mindre grupper overtager styringen af en række fiktive lande.

Vi var mere end 30 deltagere, halvdelen fra Aldrig mere Krig og den anden halvdel elever fra Brenderup Højskole.

Højskolen satte flot kulør på spillet, for eleverne kom, foruden fra Danmark, fra blandt andet Palæstina, Cameroun og Bangladesh.

Vi blev opdelt på fem fiktive lande med vidt forskelligt udviklingsniveau, fattige og rige, diktaturer og demokratier. Goderne var ulige fordelt som kulørte spillebrikker på et spraglet landkort.

På trods af den store kulturelle spredning deltagerne imellem viste der sig hurtigt en klar og fælles linje - diktatorerne fik problemer med deres regeringer og hærene var under hastig afvikling.

Ministre talte åbenlyst imod deres hjemlands diktatorer på pressemøder, der brød hurtigt ikke-voldelige revolutioner ud der hjemme, og diktatorerne blev styrtet i en fart.

Brandtaler om Gandhi

Lande, der tidligere stod på krigsfod, indledte vellykkede forhandlinger og de sociale uligheder blev udjævnet gennem handel og støtte.

Specielt var der en sej fyr fra virkelighedens Cameroun, der for sit nye fiktive land holdt nogle flotte brandtaler om Gandhi - mens der i undertegnedes gruppe var voldsomme diskussioner med et militaristisk mindretal.

Mindretallet var en palæstinensisk pige, der med gnistrende øjne og ri-

Denne spillebrik blev hurtigt byttet ud med velfærds-brikker.

vende tungefærdighed konstant og dygtigt argumenterede for, at vi måtte vise os stærke og have en stærk hær.

Hun forblev i mindretal, da resten af gruppen foretrak en højere levestandard, men det gav nogle gode diskussioner om sikkerhedspolitik og magtbalance, selv om vi ikke nåede til enighed med hende om ret meget.

Nye konflikter

Spil-lederen kastede med jævne mellemrum nye konflikter ind i spillet. En herreløs ø med rige ressourcer dukkede op og en omfattende forurening bredte sig til nabolandene.

Uanset hvad, lykkedes det regeringerne at løse alting gennem forhandling og fælles handling - og det var ikke kun de officielle pacifister, der trak den fredelige vej.

Da spil-lederen afsluttede spillet, var regionens økonomi i kraftig vækst, et effektivt regionalt samarbejde var i gang, militæret under fuld afvikling og stort set alle spændinger og social ubalance var udjævnet.

Officeren fra FOV var noget overrasket over den solide vilje til samarbejde, da spillet ofte udløser voldsomme konflikter landene i mellem.

Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed og Landsforbundet Aldrig mere Krig har indgået et blad-samarbejde.

Vi redigerer og udgiver bladene **fred og frihed** og **ikkevold** i fællesskab.

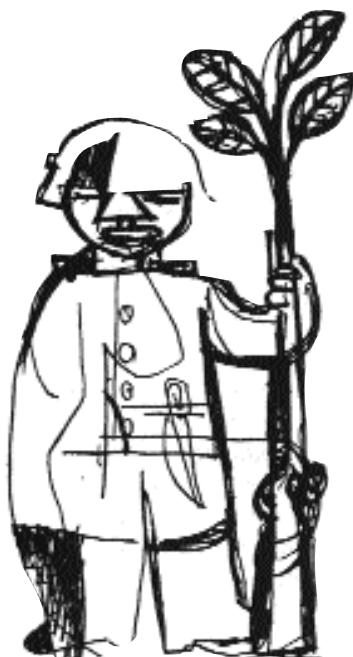
For- og bagsiden samt side 2 og næstsidste side er forbeholdt de to foreninger. Resten af bladet redigeres af en redaktion sammensat af begge foreninger.

Toni Liversage (fred og frihed) og Tom Vilmer Paamand (ikkevold) samler trådene.

Stof til **fred og frihed** og **ikkevold** sendes til:

Tom Vilmer Paamand
Ølstedvej 4, Lisbjerg
8200 Århus N
Tlf: 8623 0328
E-mail: ikkevold@fred.dk

Gamle numre af bladet kan læses på internet-adressen www.fred.dk/amk/ikkevold

Indhold:

Krigen starter om foråret	4
<i>Af Stasa Zajevic</i> Overvejelser over antikrigsarbejde og mod det lysende forår.	
Europæisk forsvar og Kosovo	7
<i>Af Malla Kantola</i> EU burde være en ikke-militær faktor i international politik.	
EU-militær som problemløser?	10
<i>Af Aase Bak-Nielsen</i> Det er besynderligt hvad EUs ledere mener et EU-militær kan klare.	
Nej til A-våben i EU	12
<i>Af Arne Hansen</i> Stop vanviddets spredning i EU. Send dit signal!	
Blokade og lejr mod a-våben	13
<i>Af Ulla Røder</i> Konfrontér de ulovlige aktiviteter på et engelsk atomvåben-anlæg!	
Israels atomarsenal til debat	14
<i>Af Maria Bergsøe</i> Det israelske parlament har for første gang debatteret atompolitik.	
Klyngebomber og ammunition med uran kræver fortsat ofre	15
<i>Fra Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed</i> Åbent brev til regeringen og Folketinget.	
Det Danske Freds@kademi 2000	16
<i>Af Holger Terp</i> Seminar om fredsundervisning i Danmark.	
For en kultur baseret på fred og ikke-vold	17
<i>Nobelprismodtagernes appel for verdens børn</i> År 2000 må blive en ny begyndelse for os alle.	
Find sammen om freden!	19
<i>Af Tom Vilmer Paamand</i> Ny søgemaskine på Internettet finder alt fredeligt.	
Østtimors vej til frihed	20
<i>Af Torben Reitbøll</i> Selv om Østtimor er frit, er problemerne langt fra forbi.	
Mod Hitler uden våben?	24
<i>Af Majken Jul Sørensen</i> Kunne man bekæmpe Hitler uden våben? To bøger giver nogle svar.	
Gadedrenge og farsdrenge	26
<i>Af Henning Sørensen</i> Om fortidens kampe.	

Krigen starter om foråret

Fra Stasa Zajevic, Kvinder i Sort i Beograd, har vi modtaget disse overvejelser over krigstrusler og mobilisering, over antikrigsarbejde og angsten for det lysende forår.

Af Stasa Zajevic

“Dette forår må vi have tid til at se kirsebærtræerne og limetræerne blomstre. Hvis vi ikke gør det, er det ude med os, for vi må ikke lade drabene og skyderierne fortsætte, ikke her og ikke i Montenegro. Vi må tage hænderne ned, og huldheden må reduceres til et normalt leje” skrev Borka Pavicevic i det tidlige forår.

Pavicevic er teaterdirektør og koordinator for Centeret for Kulturel Dekontaminering/Denazificering, som er en sikker havn for alle os, som er De Andre, alle os der er anderledes i denne by, et sted hvor vi kan finde plads til mangfoldigheden i disse år.

Disse bevægende ord er skrevet af Borka, som er antikrigsaktivist, og vi deler hendes følelser. Hvert forår kommer jeg i tanke om en om muligt endnu mere bevægende sentens.

Den stod på et badge, som den uafhængige radio B92 lavede i 1992: “Det er forår, og jeg lever i Serbien”. I øvrigt er radio B92 overtaget af regimet. Den uafhængige radio hedder nu B2/92.

Foråret er frygtens tid

Ord, der ligner Borkas, siges her i foråret af kvinder overalt i Serbien, det andet Serbien. I de sidste mange dage har de ringet til os oftere, end de plejer. Igen og igen siger de: “Vi vil ikke fortsætte. Jeg vil ikke lade dem hente min søn, min mand”.

En aktivist fra Leskovac i det sydlige Serbien sagde som følger: “Jeg rev min mands indkaldelsesordre, som postbudet kom med, i stykker.”

En anden kvinde fra en anden by i Serbien sagde: “Jeg vil ikke acceptere indkaldelsen, lad min søn komme i fængsel, lad ham sidde ti år i fængsel, jeg vil ikke lade ham komme til fronten.”

Hvert forår bliver frygten værre. Som i Troja, hvor Christa Wolf har givet Cassandra stemme: “Med det første forår bryder krigen ud.”

I de seneste år har vi levet med en konstant forventning om iboende krig og de perioder, hvor der er ‘fred’ eller ‘post fred’ er så korte, at de altid bliver omdannet til forberedelser til en ny krig.

Vi har lært at genkende krigens tegn og ord, vi har lyttet til dem og oplevet dem alt for længe. Men vi tør ikke udtale ordet krig: “Vi er bange hvert forår”.

Foråret er den tid på året, hvor krigen bryder ud på Balkan.

Krigens tegn

Der mobiliseres. Folk taler om det. Aviserne skriver om det.

Ligesom sidste forår startede mobiliseringen i det sydøstlige Serbien. Det er det område, der grænser op til Kosov@ og KFOR.

I centrum af regionen, i Nis, der er en by, hvor oppositionen har magten, har folk længe talt om, at der mobiliseres. Det er civile postbude og ikke militære, der bringer indkaldelserne ud.

Indkaldelsen behøver ikke at blive skrevet under. En mand fra Nis siger: “Et postbud sagde til mig: ‘Enten tager du imod den, eller også smider jeg den i din postkasse eller sømmer den op på din dør’”.

Det samme skete de foregående år. “Først kom indkaldelserne med postbudet, så med militærpolitiet. Til sidst kom politiet for at sende én i krig”, siger en ung mand fra Nis.

Mobiliseringen er atter startet i Leskovac og i hele det område, der hedder Jablanika.

Sidste år blev 4000 mænd indkaldt og sendt i krig i Kosov@. Da jeg var i Leskovac i slutningen af februar, talte folk om tusindvis af indkaldelser og

”... for
at synge
og kaste
riflerne
bort ...”

*Gammel folkesang
fra Vranje.*

om yderligere 17.000, der ville blive sendt ud i tiden efter.

Nogle af de mænd, der blev tvunget ind i hæren sidste forår, siger igen og igen: “Jeg vil ikke i krig igen, jeg vil ikke til fronten, om så straffen for at nægte er døden”.

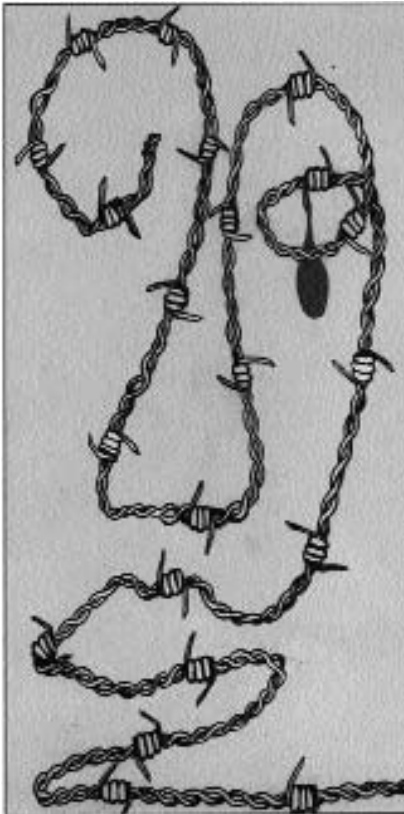
Også i den nordligste del af landet, i Subotica, bliver der sendt indkaldelser ud. Vuc Draskovic’ parti, Den Serbiske Fornylsesbevægelse, (SPO) har i den anledning udtalt:

“Vi stiller det spørgsmål, i hvis navn og af hvilken grund dette gøres? Er der nogen, der forbereder en ny krig? Vi kræver, at den jugoslaviske hærshovedkvarter forklarer det serbiske folk, hvorfor denne mobilisering finder sted”.

Arresterede desertører

Situationen er den samme i andre dele af Serbien. Intensiteten er forskellig, tilsyneladende afhængig af det militærrområde, man tilhører. Det lader nu til, at de fleste indkaldelser sendes ud i det område, der hører ind under Tredje Armé, som det også var tilfældet sidste forår.

Spændingerne startede i Montenegro i februar, da et lille antal desertører

Matt Mahlen

blev arresteret. (Det montenegrinske parlament vedtog en amnestilov i november 1999).

Mens jeg var i Podgorica i begyndelsen af februar, sagde mange mennesker, at mere omfattende arrestationer af montenegrinske desertører ville fremprovokere alvorlige konflikter mellem den jugoslaviske hær og det montenegrinske politi.

For tiden holder hæren spændingerne på et mellemniveau, men de er mærkbare overalt. At dømme efter, hvad folk siger, og hvad aviserne skriver, mobiliseres der ikke i Montenegro.

Hæren er åbenbart klar over, at der ikke ville komme respons derfra, fordi de unge i Montenegro ikke ville drømme om at vise deres fædrelandskærlighed på den måde. At desertere fra den jugoslaviske hær i Montenegro er socialt accepteret og støttes fra alle sider undtagen af de pro-serbiske, patriotiske partier.

Regulære manøvrer

Som tidligere år (sidste år naturligvis indtil NATOs intervention) hævder regimet, at "Serbien ikke er i krig", og de militære myndigheder kalder mobi-

liseringen for "regulære militære aktiviteter og øvelser".

Fra militære kilder hedder det: "Der finder ikke mobilisering sted, men der indkaldes som normalt i fredstid til militærmanøvrer, og indkaldelserne sendes kun ud til et lille antal mænd i de almindelige formationer af den jugoslaviske hær med henblik på øvelser".

Naturligvis fremkalder en sådan kynisme foragt hos folk. De militære kilder er især vrede over de civile myndigheder - oppositionens folk - i Nis, fordi de offentligt har advaret om, at der finder mobilisering sted.

En officer fra den jugoslaviske hær, fra Tredje Armé, der ønskede anonymitet, forklarede situationen over for dagbladet Danas 1/3-2000 på følgende måde:

"Hvis der mobiliseredes eller var erklæret undtagelsestilstand, ville folk gå rund i Nis i camouflageuniformer med pistoler. Den person, der opfatter mobiliseringen af én mand som mobiliseringen af hundredvis, har formodentlig ikke en ren samvittighed. Den jugoslaviske hær har ikke ansvaret for dem, der er bange, det har andre institutioner".

Det er formodentlig folk, der er eksperter i patriotisme, eftersom det regerende Socialistparti på sin kongres i februar i år inddelte folk i dette land i to kategorier: patrioter og forrædere. Sidstnævnte, hvis antal stiger, er truet af sanktioner og almindelige straffe.

General V. Lazarevic, der er øverstkommanderende for Tredje Armé, udtalte 3. marts en advarsel: "Den Tredje Armé vil gå rettens vej mod alle dem, der spreder løgne og fremprovokerer ængstelse i befolkningen. Der vil blive skredet til handling mod enkeltpersoner, aviser og journalister, der udspreder den type information. Der finder ingen mobilisering sted".

I lighed med sidste år hævder de militære myndigheder, at hæren vil tage "marts-klassen af soldater, der indkaldte" og mener nok, at det kan skjule mobiliseringen.

Protester mod mobilisering

Nogle har hævet røsten mod mobiliseringen. Nenad Canak, der er præsident for den Socialdemokratiske Liga, og

som siden 1991 har været velkendt for sine antikrigs- og anti-nationalistiske standpunkter og handlinger, har opmuntret mange unge mænd med sine udtalelser. Den 2. marts opfordrede han de indkaldte til ikke at melde sig under mobiliseringen:

"Når jeg siger dette, fremgår det, at jeg ikke vil adlyde landets love. Jeg opfordrer imidlertid borgerne til ikke at adlyde Milosevic' love. Der er simpelthen love, der ikke kan adlydes. Den jugoslaviske hær forsvarer ikke nogen. Det er ikke andet end korrupte generaler. Når jeg siger dette, tænker jeg ikke på de stakkels unge mænd, hvis pligt det er at gå ind i hæren."

I begyndelsen af marts blev 60 aktivister fra den Socialdemokratiske Liga anholdt i Novi Sad under en protestdemonstration.

Ved et af de møder, som den demokratiske opposition holdt i Beograd i begyndelsen af marts, kunne man høre et opmuntrende budskab, og det var overraskende fra denne ineffektive, serbiske opposition: "Vi vil ikke have rifler, vi vil have valg, vi vil have sund fornuft."

24. marts - en sort mærkedag

I forbindelse med 24. marts, årsdagen for starten på NATOs bombardementer, spurgte folk sig selv og hinanden, om der ville komme endnu en militærintervention. Om vi ville blive bombet igen. Hvornår vi ville blive bombet. Nogle trøstede sig selv og hinanden med, at vi nok ikke bliver bombet igen.

Folk var nervøse for årsdagen. Regimet er patologisk tiltrukket af at fremprovokere konflikter for at blive ved magten. Der var i løbet af meget kort tid så mange begivenheder, at det var svært at fatte.

Det uopklarede mord på en velkendt offentlig skikkelse, højt placeret i regeringen, Pavle Bulatovic, forsvarsministeren, blev dræbt i februar.

Mange studerende fra bevægelsen "Modstand" er blevet banket og arresteret. De 'ulydige' dagblade og TV-stationer bliver til stadighed straffet økonomisk.

De uafhængige elektroniske medier trues og krænkes. Nye 'pirat'-medier

➔ dukker op. Dæmoniseringen af oppositionen. Den konstante snak om at genetablere "Serbiens herredømme over Kosovo".

Lukningen af luftrum og lufthavne fra tid til anden. Og afskæringen af al handel med Montenegro. Omplaceringen af såvel militær- som politistyrker til det sydlige Serbien, hvor Kvinder i Sort har været meget aktive siden sidste sommer, og hvor vi har mange personlige kontakter.

Smid våbnene væk

I februar, da det ikke så helt så slemt ud, var Kvinder i Sort fra Beograd i Novi Pazar, hvor vi holdt en workshop om multikulturelt og interkulturelt samarbejde.

Ved den lejlighed besluttede vi sammen med kvinderne fra Sandjak i den sydlige del af Serbien, at vores pacifistiske sang skal være en gammel folkesang fra Vranje.

"Det jeg gerne vil" hedder sangen. En ung mand gør kur til Bozana med følgende ord: "... for at synge og kaste riflerne bort".

Vi har med det valg villet vise, at der i Balkans forhistorie er spor af kvinders solidaritet med andre, der var anderledes. I dette tilfælde drejer det sig om solidaritet med mænd, der ikke ønsker at gå i krig.

Jeg kan ikke holde op med at tænke på denne melodiske folkesang, som nationalisterne ikke har forurenet, fordi ordene ikke passer ind i deres hadske politik over for andre.

Der er stadig flere trusler om og mere frygt for, at svaret på volden kan ende med at blive endnu mere vold.

"For alle os på Balkan ville det være en frygtelig tragedie. For de vestlige allierede vil det blot betyde endnu en indgriben i en regional konflikt. Men det er langt bedre at forebygge konflikter end senere at skulle håndtere konsekvenserne", siger en antikrigsaktivist fra Podgorica, Srdjan Darmanovic.

Alle vi antikrigsaktivister kender den følelse ud og ind. Vi er trætte af at hele sårene efter krigen og ivrige efter at arbejde med forebyggelse af krigen og ikke med dens konsekvenser.

Oversat af Annelise Ebbe.

Plaf en serber!

Denne usmagelige overskrift stammer fra kunstværket på billedet.

Det er bygget op fuldstændig som et skydetelt fra et omrejsende tivoli, men hvor det normalt er blomster, der skydes på - er det her billeder af mennesker fra Beograd.

Figurerne sidder på hver sin pind, og styrter om ved et pletskud.

Skarpskytten vinder så en T-shirt med teksten "Serber-Perker-skydning år 2000"

Provokationen er skabt af Morten Krogsgård, der er 3. årsstuderende på Det Fynske Kunstakademi og værket var udstillet på Brandts Klædefabrik i Odense som en del af en fælles elevudstilling ind til den 14. maj. Værket er en kommentar i stil med de ironiske billeder af skydeskiver, som mange i Beograd gik med under NATOs bombninger.

Fem skud for en tier!

.tom

Maleri fra udstillingen.

Fredskunst fra Beograd kan snart ses i Århus

Kunstnerforeningen i Beograd dannede under krigen marts-juni 1999 et åbent krigsatelier på gaden, hvor 200 jugoslaviske kunstnere deltog.

Kunsternes aktion havde til formål at protestere imod krigen ved hjælp af kunst og kultur. Blandt kunstnerne var der både tilhængere og modstandere af regeringen, men de har det til fælles, at de i stor enighed var imod krigen.

50 malerier fra dette krigsatelier er nu på turné til forskellige NATO-lande og kommer til "Huset" i Århus i juni, ugerne 23-25.

.tom

Europæisk forsvar og Kosovo

EU udvikler militære midler til krisestyring. I stedet burde EUs rolle som en ikke-militær faktor i international politik styrkes.

Af Malla Kantola

Den Europæiske Union har indtil nu opbygget sin egen sikkerhed og stabilitet på samarbejde mellem sine medlemsstater og det civile samfund i disse stater. De metoder, som dette samarbejde har bygget på, har været ikke-militære.

I løbet af det sidste år er EU imidlertid begyndt at arbejde med krisestyring og især militære midler til krisestyring. Udviklingen er gået meget hurtigt.

Den nye politik, hvad angår krisestyring, er ikke kommet ud af det blå. Målet, at udvikle en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik inden for EU, blev allerede defineret med Maastricht-traktaten i 1991 som en af de tre søjler for EU.

Amsterdam-traktaten, der trådte i kraft i maj 1999, startede udviklingen af militær krisestyring. Amsterdam-traktaten omfattede de såkaldte Petersberg-opgaver i EUs traktat.

Petersberg-opgaverne omfatter humanitære operationer og redningsaktioner, fredsbevarelse og anvendelse af kampstyrker i krisestyring, herunder fredsbevarelse (eller freds fremtvinselse).

I Köln i juni 1999 konkluderede det Europæiske Råd, at EU skal have "evne til uafhængig aktion, støttet af en troværdig militær styrke, midlerne til at beslutte sig for at benytte dem og beredvilligheden til at gøre det for at kunne reagere på internationale kriser uden præjudice for aktioner fra NATO".

Midler til krisestyring

På Helsinki-topmødet i december 1999 traf det Europæiske Råd nogle temmelig langtrækkende beslutninger om opbygning af militære midler til krisestyring. Det finske formandskab kom

også med en rapport om ikke-militær krisestyring, men denne rapport er meget kort og omfatter kun få anbefalinger og handlingsplaner.

Et centralt mål for en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik i EU har været at styrke EUs politiske og faktiske muligheder for at reagere på kriser, men der er en fælles opfattelse af, at medlemsstaternes utilstrækkelige politiske forpligtelse og mangelen på passende politiske instrumenter har været en hindring for effektiviteten.

Der har dog allerede før Kosovo-krigen eksisteret et pres for at udvikle EUs militære kapacitet. EUs fiasko i forhold til at hindre udviklingen af krigen i Jugoslavien i begyndelsen af 90'erne har givet dybe, politiske ar. Og fiaskoen i forhold til at hindre krigs-udbruddet i Kosovo har øget presset i retning af at opbygge EUs egne midler til kriseforebyggelse.

Krigene på Balkan har givet mange mennesker den fornemmelse, at Europa bør have ressourcer og evne til at gå ind i konflikter, og mange mener, at der også er brug for militære midler.

Ikke alle EUs medlemsstater har været særlig gode til at udvikle den militære kapacitet, men der har været stor grad af konsensus omkring behovet for at udvikle en eller anden form for redskaber til kriseforebyggelse og intervention.

Krigen i Kosovo, NATOs bombardementer, viste klart USA's militære overlegenhed.

Kosovokrigen viste også klart den amerikanske dominans i NATO.

NATO er ikke en demokratisk organisation (koncepterne demokrati og militær organisation er ikke forenelige størrelser).

USA er en militær supermagt, der kontrollerer store dele af NATOs politik. Medlemmerne af NATO var ikke

"År 1 efter krigen - Europa efter krigen - Balkan efter krigen" var overskriften på en konference på Christiansborg den 26. marts, arrangeret af Balkanforum.

Teksten er et indlæg fra denne konference.

enige, hvad angik de militære operationer i Kosovo. Det drejer sig om bombningerne og planerne om at sende landtropper til Kosovo.

I rapporten "Læren fra Kosovo" fra det franske forsvarsministerium hedder det for eksempel: "Man kan ikke se bort fra den konklusion, at en del af de militære operationer blev udført af USA uden for NATOs egentlige rammer og normale forretningsgang."

Nogle observatører ser en direkte forbindelse mellem USAs dominans i NATO og de aftaler, der blev indgået ved EUs topmøde i Köln i juni sidste år. Erfaringerne fra Kosovo-krigen kan i det mindste til dels forklare, hvorfor der har været sådan en hast med at opbygge krisestyringsmidler inden for EU.

Hastigheden i denne udvikling overraskede også Finland, der havde formandskabet for EU sidste efterår. I slutningen af oktober sagde den finske udenrigsminister, at der ikke ville blive truffet nogen beslutninger om militære tropper på topmødet i Helsinki. Det var ikke tilfældet.

EU-ledede operationer

I Helsinki enedes det Europæiske Råd om, at "målet for EU er at have uaf-

➔ hængig evne til at træffe beslutninger og, hvor NATO som helhed ikke er engageret, iværksætte og udføre EU-ledede operationer som reaktion på internationale kriser”.

Til dette formål var der enighed om at vedtage det, der var nødvendigt for at kunne reagere hurtigt inden for alle aspekter af Petersberg-opgaverne.

EU-ledede operationer kan udføres med NATOs ressourcer eller uden dem. Det var emne for mange diskussioner og forhandlinger bag scenen. USA pressede Storbritannien for at få EU til at indrømme, at NATO er den vigtigste aktør i militær krisestyring.

Frankrig understregede på den anden side EUs uafhængighed og ønskede ikke, at henvisninger til NATO skulle indgå i formandskabets konklusioner fra topmødet i Helsinki. Den formulering, der findes i formandskabets konklusioner, vedgår klart NATOs førende rolle.

Formandskabets rapport vedrørende styrkelse af den fælles europæiske sikkerheds- og forsvarspolitik anerkender FNs Sikkerhedsråds overordnede ansvar for opretholdelse af international fred og sikkerhed, og anerkender, at EU skal bidrage til den internationale fred og sikkerhed i overensstemmelse med FNs charter og ifølge de principper og mål, der ligger i OSCEs (Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa) charter for europæisk sikkerhed.

Men et mandat fra FN eller OSCE er ikke en betingelse for EU-ledede militære operationer. Et FN- eller OSCE-mandat var et krav fra mange NGO'er i Finland, f.eks. De 100's Komité, som jeg selv er medlem af.

Diskussionen om et FN- eller OSCE-mandat er atter rejst i Finland, fordi det finske parlament her i foråret formodentlig vedtager en lov om fredsbevarende arbejde.

I udkastet til loven opretholdes et FN- eller OSCE-mandat. Det betyder, hvis jeg har forstået det rigtigt, at Finland ikke kan deltage i EU-ledede militære operationer, der ikke har fået mandat fra FN eller OSCE.

Et af de problematiske spørgsmål i udviklingen af EUs krisestyring er forholdet mellem EU og NATO. USA har

klaget over, at Europa ikke tager større ansvar for sikkerheden og stabiliteten i Europa. Ikke desto mindre ønsker USA ikke helt at opgive sin indflydelse på europæisk sikkerhed og sikkerhedspolitik.

Det står allerede nu klart, at USA ønsker at blande sig i EUs planlægning på et tidligt trin. Da jeg skrev dette i uge 12, blev der i de finske medier refereret til et forslag om, at NATOs generalsekretær George Robertson skal deltage i EU-møderne, når EUs sikkerhedspolitik er på dagsordenen, sikkerhedspolitik, ikke militær- eller forsvarspolitik. F.eks. Frankrig er imod forslaget.

Som det er nu har EU ikke militære midler til længerevarende militære operationer og må derfor støtte sig til NATOs aktiver. Men EU har som vigtigt mål i forbindelse med opbygningen af en militær styrke at øge uafhængigheden af Washington.

Der er også gjort opmærksom på, at de forskellige kulturer, hvad angår måder man opererer på i EU og NATO vil kunne skabe problemer. Mens NATO er aktionsorienteret og arbejder under en enkelt stats hegemoni, er EU normativ og legalistisk og forsøger at undgå et lands eller en gruppe af ländes hegemoni.

At finde balancen mellem EUs kamp for større autonomi og USAs interesser i Europa er en kompliceret og følsom proces.

Der er stadig mange uløste spørgsmål inden for EUs militære krisestyring. F.eks. hvornår, hvordan og hvor disse operationer skal finde sted. Jeg har hørt det udtryk, at operationerne kan finde stede i Europa og "Europas omgivelser", hvad det så end måtte betyde.

Hvorom alting er bliver der lagt vægt på EUs krisestyring med militære midler. Læren fra Kosovokrigen er tilsyneladende for EU større militær opbygning, øgede militærbudgetter, selvom hverken den offentlige mening

eller EUs finanspolitik går i retning af øgede militærbudgetter.

Der er lagt langt mindre vægt på krisestyring med ikke-militære midler, her tænker jeg især på konfliktforebyggelse. Det finske formandskabs rapport til Helsinkitopmødet om ikke-militær krisestyring er kort, og i den opfattes civiles deltagelse i krisestyring som noget, der foregår efter konflikten (hvilket naturligvis også er vigtigt) og ikke som konfliktforebyggelse.

Fredsbevægelsens holdning

Set fra fredsbevægelsen, som jeg repræsenterer, har udviklingen ikke fulgt det rigtige spor. Den yderligere udvikling af fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik er naturlig i et EU, der bliver udvidet, men behovet for et fælles forsvar er ikke klart, og Europa har ikke behov for en ny militæralliance.

I det lange løb er det langt vigtigere og mere bæredygtigt set fra et sikkerhedsmæssigt synspunkt at styrke EUs rolle som en ikke-militær faktor i international politik.

Men beslutningerne om at opbygge midler til krisestyring i EU er allerede truffet. Derfor er det vigtigt at vurdere, hvilke midler der skal udvikles, og hvor der skal sættes ressourcer ind.

Der må lægges klar vægt på konfliktforebyggelse. Det er et område, hvor NGO'er har meget at komme med.

Opbygning af mekanismer til tidlig advarsel, støtte til NGO'er i mulige kriseområder, økonomisk støtte til uddannelse i menneskerettigheder og demo-

Beslutninger fra Helsinki-topmødet

I Helsinki satte EUs medlemsstater sig følgende hovedmål:

- I 2003 skal de være i stand til hurtigt at mønstre og derefter opretholde styrker i en målestok, der kan dække alt, hvad der ligger i Petersberg-opgaverne, som de er definerede i Amsterdamtraktaten, i operationer op til 15 brigader eller 50.000-60.000 personer.
- Disse styrker skal militært set være selvforsynende, hvad angår kommando-, kontrol- og efterretningstjeneste, logistik, andre kampenheder og yderligere, hvis der er behov for det, luft- og søværnsenheder.
- Medlemslandene skal være i stand til at mønstre på dette niveau i løbet af 60 dage, og yderligere være i stand til at levere mindre, hurtige styrker, der kan reagere meget hurtigt.
- De skal være i stand til at opretholde en sådan opmarch i mindst et år.

Medlemsstaterne har også besluttet sig for at udvikle hurtige, fælles mål inden for områderne kommando og kontrol, efterretning og strategisk transport.

Der blev lagt vægt på yderligere udvikling af samarbejdet inden for forsvarsindustrien. Beslutningen om, hvorvidt man skal deltage i en EU-ledet militær operation

vil blive baseret på medlemsstaterne suveræne afgørelse. Helsinki-topmødet besluttede også at etablere følgende nye, permanente, politiske og militære organer inden for Rådet:

- En stående komité for politik og sikkerhed (PSC): sammensat af nationale repræsentanter på højt niveau (eksempelvis ambassadørniveau).

PSC skal tage sig af alle aspekter af CFSP, herunder CESDP (Fælles Europæisk Sikkerheds- og Forsvarspolitik).

I det tilfælde, der bliver tale om en militær operation som led i krisestyring, vil PSC under Rådets myndighed beslutte operationens politiske og strategiske retning.

- Militærkomitéen (MC): sammensat af forsvarsschefer, repræsenteret ved deres militære delegater. MC skal give militære råd og komme med anbefalinger til PSC og give militære anvisninger til den militære stab.

- Militærstaben: skal komme med militær ekspertise og støtte CESDP, herunder arbejdet med at dirigere militære operationer inden for den EU-ledede krisestyring.

Som en foreløbig foranstaltning blev der i marts i år følgelig nedsat foreløbige organer.

krati, støtte til uafhængige medier er eksempler på vigtige områder inden for konfliktforebyggelse.

I potentielle kriseregioner er der meget ofte NGO'er, der involverer folk fra begge - eller alle - sider af konflikten, f.eks. kvindeorganisationer og ungdomsorganisationer. Det er vigtigt at støtte dem og bruge deres ekspertise i kriseløsning.

Den Kolde Krig endte allerede for ti år siden, men koldkrigstænkningen er tilsyneladende dybt rodfastet i sikkerhedspolitikken.

I stedet for at opbygge et militærmaskineri skulle EU hellere give sig i kast med de grundlæggende årsager til krig. I verden af i dag udspringer sikkerhedsspørgsmål i overvejende grad af en i stigende grad økonomisk polariseret og miljømæssigt ufri verden.

De konflikter, der udspringer af en ulige økonomisk fordeling og af store miljømæssige problemer, kan ikke løses ved yderligere at styrke det militære maskineri.

En styrkelse af militærmaskineriet er baseret på en koldkrigslogik, og den

kan meget let føre til nye våbenkapløb. Der er brug for fornyet sikkerhedspolitisk tænkning. EU, der har tradition for ikke-militært samarbejde og opbygning af sikkerhed og stabilitet med ikke-militære midler, kunne tage foringen i en ny sikkerhedspolitik.

Der er mange måder, hvorpå EU kan fremme en ny sikkerhedspolitik:

- øge en gældslettelsespolitik
- udvikle en international handelspolitik, der tager sigte på at hjælpe de fattigste nationer
- styrke samarbejdet med FN og OSCE og styrke disse organisationers rolle og ressourcer
- fremme en våbenkontrolpolitik
- iværksætte miljømæssige programmer omkring klimaforandring
- etc. etc.

Der er forskellige historier om, hvad der var årsagerne til krigen i Kosovo, hvem der startede volden, hvad der var grunden til at volden eskalerede. Det er der folk, der har mere forstand på end jeg.

Men den lære, man kan drage af erfaringerne fra Kosovo, bør ikke være,

at vi har brug for øget militær kapacitet, mere våbenmagt.

Den lære, der bør drages, er at vi skal styrke vores evner inden for tidlig advarsel, tidlig intervention med ikke-militære midler og styrkelse af det civile samfund.

Det er også vigtigt at huske, at EU er en regional organisation, der kun omfatter nogle af de europæiske stater. Den eneste virkelig internationale, universelle, faktor er de Forenede Nationer, FN.

I en globaliseret verden har vi brug for universelt bindende aftaler og normer. Et af målene med en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik i EU bør være at udvikle og styrke FN.

Malla Kantola er generalsekretær for fredsorganisationen De 100's Komité i Finland. Teksten er oversat af Annelise Ebbe.

Balkanforum er et samarbejde mellem Enhedslisten, SF, Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed og interesserede enkeltpersoner.

EU-militær som problemløser?

Det er ret besynderligt, hvad EUs ledere mener, de kan klare af problemer ved at oprette et EU-militær.

Af Aase Bak-Nielsen

Det var et dårligt tegn, da EUs statsministre udnævnte NATOs generalsekretær, Javier Solana, til at være "den højstående person", i praksis EUs "sikkerheds- og udenrigsminister".

Derved signalerede de klart, at militærpolitikken skal have en høj prioritering i EU-politikken. Solana er til overflod også generalsekretær i WEU, Vestunionen.

Solana havde ikke, før han blev valgt til posten, lagt skjul på sine visioner om, hvad stillingen skulle bruges til: oprettelse af en europæisk enhedsstat med ham selv som regeringschef og udviklingen af EU til en stormagt, der "går ud i alverden" og sikrer sine egne interesser i konkurrence med USA og Japan.

Dertil kræves et stærkt militær.

I en tale i Berlin i december 99 talte Solana varmt om "EUs fulde ansvar på alle områder af konfliktforebyggelse og krisestyringsopgaver".

Det er jo den slags ord, der lyder så gevaldigt pæne. Det er de samme, vi kender fra "Peterberg-opgaverne", hvor der tales om fredsbevarelse og fredsskabelse. Man skal bare huske på, at i militær sammenhæng betyder "fredsbevarelse", at man med våben i hånd truer folk til at forholde sig i ro, og "fredsskabelse" betyder, at man skyder.

Solana opremser i sin Berlin-tale de problemer, der er i den del af verden, hvor han føler ansvar på EUs vegne: truslen om terrorisme, international narkohandel, hvidvaskning af penge og udbredelse af AIDS.

Han har ret i, at det er vigtige problemer, som det er fornuftigt at samarbejde om løsningen af. Men det er ret chokerende, når han fremsætter de midler, han vil bruge i dette arbejde:

- 1) opstilling af en styrke i korpsstørrelse til en militær operation inden for 60 dage,
- 2) oprettelse af en militær komité som et permanent beslutningsorgan,
- 3) samarbejde med NATO.

Retfærdigvis skal det siges, at han til slut nævner, at det vil være godt, hvis "vi kan tage luften ud af kriser med ikke-militære midler", men det har helt tydeligt ikke hans førsteprioritet.

Han mener godt nok, at EU gør en hel masse civilt krisestyringsarbejde, men glemmer åbenbart, at der ikke er dækning bag de mange velmenende ord i EU. Enhver ved, at i praksis fungerer EUs bureaukrati så trægt, at beghederne render langt forud - og løber af sporet, inden EU kommer frem med hjælp.

Tænk blot på Ex-Jugoslavien, hvor EU har spillet fallit, både før kriserne udviklede sig til krig og efter krigenes formelle afslutning, hvor landene behøver massiv støtte for at genopbygge det civile samfund.

Det er ikke så sært. Et militært apparat er jo slet ikke indrettet til at skulle klare hverken de problemer, som Solana nævnte, eller de andre problemer såsom politisk, kulturel, social og økonomisk undertrykkelse, som ofte er årsag til kriser og krig.

OSCE og FN er glemt

Det er ubegribeligt, at EU forlader sig på militære midler, når de samme stater, som er medlemmer af EU, også er medlemmer af en institution, hvis formål netop er at yde civil hjælp i krisesituationer, nemlig OSCE, Organisationen til Sikkerhed og Samarbejde i Europa - for ikke at tale om FN, som gennem en kraftig reorganisering kunne bringes til at være fredsskabende og -bevarende langt ud over det, der opnås allerede.

"Danskerne mangler en ligpose-kultur. De har ingen sans for værdien af militære midler i udenrigspolitikken, medmindre de har indlysende humanitære begrundelser."

Christopher Coker, engelsk doktor i forsvarspolitik.

De europæiske lande burde helt anderledes lægge pres på USA for at få landet til at betale sin gæld til FN og derved øge organisationens muligheder for at skabe fred og tålelige levevilkår for verdens hungrende befolkninger.

Hvorfor bruges OSCE ikke meget mere end nu? Man forklarer det med, at OSCE slet ikke kan overkomme disse store problemer. Jamen, hvorfor er OSCEs budget kun få promiller af NATOs budget?

De samme stater er som flest medlemmer af NATO og burde kunne prioritere anderledes og sammenhængende, når de bevilger penge og planlægger arbejdet i OSCE, FN, NATO og EU.

Når man nu hævder, at hovedformålet med alle fire organisationer er at skabe og bevare fred, hvorfor uddanner man så ikke en stor flok konfliktløser, mæglere, civile politifolk, civile rådgivere angående opbygning af demokratiske samfundsinstanser osv., så der hele tiden er folk parate til at tage ud, hvor det brænder på?

Som det er nu, skal man først til at uddanne folk, når man ikke mere kan overse problemerne i et område - og så udvikler tingene sig imens katastrofalt, og der er ikke anden udvej end den mi-

I militær sammenhæng betyder "fredsbevarelse", at man med våben i hånd truer folk til at forholde sig i ro, og "fredsskabelse" betyder, at man skyder.

litære tilbage. Der vil mange, mange år ud i fremtiden være brug for hjælp fra den demokratiske del af verden til at løse de kæmpeproblemer, der er af forskellig art, så en massiv uddannelse af konfliktløserne bør have førstehedsrangorden.

Forbehold mod stormagten

EU består af demokratiske lande. De har alle efter anden verdenskrig opgivet tidligere tiders imperialistiske politik.

Men det er som om med sammenlutningen i EU er deres før-demokratiske tilstands metoder dukket op igen: nu er vi blevet en stormagt, og den status skal bekræftes og bevares, og de forestiller sig kun, at det kan ske gennem et stærkt militær til at forsvare "vore interesser" og bevise "vort ansvar" over for den øvrige verdens lande.

Her burde Danmark gå ind og gøre vores indflydelse gældende. I 1990 ud-

arbejdede et stort flertal af Folketingspartier et "Memorandum", som var deres betingelse for at gå med til den EF-union, som de ellers havde forsvoret oprettelsen af.

Heri afvises det klart, at EF "kommer til at omfatte et forsvarspolitisk samarbejde - herunder oprettelse af fælles militære styrker".

Så rendte man fra det krav og ændrede det i Edinburgh-aftalen til, at de øvrige lande godt måtte lave militært samarbejde, blot Danmark stod udenfor. Umiddelbart lød det som bedre end ingenting, men Danmark afskrev sig faktisk derved muligheden for at nedlægge veto over for oprettelse af et EU-militær, en ret alle andre EU-lande har.

Siden har den danske regering så udvandet forbeholdet så meget, at vi reelt er med i opbygningen af en EU-hær, som godt nok skal kaldes en "interventionstyrke"!

Ledende danske politikere arbejder ihærdigt på at afskaffe forbeholdet også formelt. Og tidspunktet for at nedlægge veto er forpasket, så vi vil være fanget ind i det militære EU.

Ingen ligpose-kultur

Forhåbentligt får de ikke held dertil, for den danske befolkning er ikke indstillet på at løse problemer ved militære indgreb.

En engelsk doktor i forsvarspolitik, Christopher Coker, har ifølge Ugebladet Mandag Morgen nr. 44 givet en oversigt over forskellige EU-landes indstilling til brug af militær.

Her revser han danskerne, fordi "de mangler en ligpose-kultur. De har ingen sans for værdien af militære midler i udenrigspolitikken, medmindre de har indlysende humanitære begrundelser".

Heroverfor stiller han "Storbritannien og Frankrig, der bryder sig om at sende tropper ud og vise magt rundt om i verden".

Tyskland giver han også "pæne" karakterer efter Kosova-krigen, og blandt ansøgerlandene roser han Polen for at have en "vidunderligt gammeldags" lyst til at demonstrere militær magt.

Det er århundreder siden, danskerne fandt ud af, at det slet ikke er lykken at være en stormagt. Vi prøvede ellers i mange år og har ført et utal af krige med vore naboer.

Nu har vi fred med naboerne og andre tidligere fjender, ikke fordi vi truer hinanden med krudt og kugler, men fordi vi har indført ordentlige demokratier i vore lande, og de problemer, som der altid vil opstå hvor mennesker mødes, dem ordner vi på civiliseret måde gennem forhandlinger og om nødvendigt ved en civil domstol.

Lad ikke EUs gammeldags magtpolitiske intentioner fordreje hovedet på vore politikere og vælte den gode udvikling, som jo har opbakning ikke blot fra Danmarks, men også fra de andre landes befolkninger.

Lad os bruge vore ressourcer på at hjælpe dem, der lider under gale magtpolitikeres menneskefjendske styre.

Vi har råd til det - ja, vi har ikke råd til andet, hvis der skal herske fred i verden.

Nej til A-våben i EU

Stop vanviddets spredning i EU. Send dit signal!

Af Arne Hansen

“Atomvåben bør indgå i EU’s fælles militære arsenal” udtaler den franske NATO-ambassadør Guelluy ifølge Aktuelt den 17. april. Ambassadøren beklager, at atombevæbning af unionen lige nu udgør et tabu.

Marc Otte, EU-koordinator af EU’s nye militære beredskab, ryster på hovedet, men er enig i at atomvåben har fået et comeback på den storpolitiske scene: “Den tanke, at atomvåben ikke vil blive brugt smuldrer hastigt” - med henvisning til faren for en atomkrig mellem Indien og Pakistan og brug af masseødelæggelsesvåben i Mellemøsten.

Og man kan tilføje USA’s genoptagne planer om at gøre sig usårlig overfor atombomber, hvorved USA vil gøre sig i stand til at atombombe overalt i verden.

Hvorfor nægtede EU-landene Frankrig og England sammen med USA at overholde den oprindelige ikke-spredningsaftale og fastsætte en deadline for aftale om endelig global atomvåbenafrustning, da et flertal for år tilbage ønskede det, og som Indien faktisk forlangte for at sætte sin underskrift under en fornyet ikke-spredningsaftale, da den var til forhandling ?

Den indiske forfatter Arundhati Roy skriger til os:

”Det er så ekstremt dumt at tro, at atomvåben kun er dødsens farlige, hvis de bliver brugt. Selve det faktum, at de eksisterer, selve deres tilstedeværelse i vores liv, vil forvolde mere skade, end vi overhovedet kan fatte.”

USA, England og Frankrig var jo i 80erne - gennem krigen med Iran - selv med til at skabe den Saddam Hussein, som i dag bruges som det fjendebillede, der ad åre skal få os til at sluge en atomoprustning af EU.

Sikkerhed er i dag globalt udelelig, hvorfor al atomvåben-terror må afskaffes, før vi kan få en positiv fred til glæde for alle.

Stop vanviddets spredning i EU. Send dit signal. Kræv at din pensionskasse ikke investerer i våbenproduktion.

Køb ikke varer fra våbenproducerende koncerner. Spørg partier og bevægelser før EUs ØMU-afstemning.

Støt atomafrustningsbevægelsen Trident Ploughshares, som den nu frikendte Ulla Røder er med i.

Arne Hansen er medlem af Aldrig Mere Krigs hovedbestyrelse.

Ulla Røder er snart i aktion igen - se næste side og deltag selv! ➡➡

Fredsrose

Ulla Røder modtog den 15. april 2000 foreningen Aldrig mere Krigs fredsrose for sin aktion mod de britiske atomubåde.

Ulla Røder brød sidste år sammen med to englændere ind på et laboratorium i Skotland og ødelagde udstyr til udvikling af atomvåben for millioner. Aktionen var grundigt forberedt på baggrund af Den Internationale Domstol i Haags udtalelse om, at brug af atomvåben er en kriminel handling.

Efter fire en halv måned i britisk fængsel blev Ulla Røder overraskende frifundet. Den engelske ret afgjorde, at de anklagede havde ret til at handle som de gjorde, da de havde udtømt alle lovlige forsøg på at få afskaffet atomvåbnene.

Aldrig mere Krigs hovedbestyrelse.

OOA lukker!

OOA har opnået en stribe sejre og ophører som aktiv organisation 31. maj 2000. Afviklingen af “Organisationen til Oplysning om Atomkraft” forventes afsluttet 30. september. OOAs arkivbestyrelse fortsætter og sikrer dermed adgang til viden om OOA.

OOAs hjemmeside opretholdes med oplysning om OOA og atomkraft, samt links til den internationale modstand mod atomkraft.

Afsked og åbent hus 31. maj - følg med på Energibevægelsen
OOAs hjemmeside: www.ooa.dk.

Som en del af arven fra OOA har tidsskriftet "fred og frihed/ikke-vold" modtaget 5.000 kr.

Blokade og lejr mod a-våben

Konfrontér de ulovlige aktiviteter på det engelske Aldermaston atomvåben-anlæg!

Af Ulla Røder

Kom til Trident Ploughshares lejr i Aldermaston 18-25. maj 2000 og vær med til nedrustning af Storbritanniens Trident atomvåbenstystem på en ikke voldelig, åben, fredelig og fuldt ansvarlig måde.

Konfrontér de kriminelle aktiviteter på atomvåbenfabrikken, hvor man producerer de ulovlige dele til Trident atom-sprængladninger, Storbritanniens og NATO's ulovlige masseødelægelsesvåben.

Der vil være Trident Ploughshares aktioner hele ugen, men alle er særligt velkomne til at deltage i den ikke voldelige og ansvarlige Aldermaston blokade 22. maj kl. 6.00. Der bliver mulighed for træning i ikke voldelig

direkte aktion hele ugen. Camping er gratis og kost (vegan) vil være baseret på frivillig betaling.

Til sommer bliver der en march fra Aldermaston op til den skotske fredsløjle ved ubådsbasen i Faslane. Marchen slutter den 1. august, hvor efter der de næste to uger er aktionslejr mod Trident-ubådenes atomvåben.

Trident Ploughshares er en kampagne for nedrustning af det britiske Trident atomvåben system på en ikke voldelig, åben, fredelig og fuldt ansvarlig måde.

160 folk fra 13 lande har afgivet løfte om at nedruste Trident på denne måde.

Vi handler for at overholde international humanitær lov og for at afsløre Trident systemets ulovlighed.

Kontakt

For yderligere information og oplysning om transport:

Ulla Røder, Jernbanevej 19,
5210 Odense NV. Tlf: 6311 0466.

E-mail: urdk45@forum.dk

Maggie tlf:0044 (0)1603 493 091

eller 0044 (0)7939 004 035,

Sarah tlf: 0044 (0)1865 725 991.

Marcus tlf: 0044 (0)7967 819 514.

Trident Ploughshares,
42-46 Bethel Street, Norwich,
Norfolk, NR2 1 NR, UK.

Tel.: 0044 (0) 1324 880 744.

Fax: 0044 (0) 1324 562 719.

Website: www.gn.apc.org/tp2000

E-mail: tp2000@gn.apc.org

Aldermaston atomvåben-anlæg

The Atomic Weapons Establishment (AWE) udgør nerven i den britiske atomvåben produktion og har som sådan siden 1950'erne og op til i dag tiltrukket en lang række af demonstranter fra atomvåbenmodstandere, miljøfolk og militærmodstandere.

AWE er ansvarlig for produktion, vedligeholdelse og (eventuel) genanvendelse af Storbritanniens atomvåben. Det er også engageret i videnskabelig udvikling, herunder laser teknologi og test af materialer.

AWE har kapacitet til at udvikle en ny generation af atomvåben, såfremt Storbritannien beslutter sig for at opgradere/udskifte Trident i fremtiden.

Aldermaston ejes af det britiske Forsvarsministerium, men siden begyndelsen af 1990'erne har AWE haft den status, at regeringen ejer stedet, men at det bliver drevet på basis af kontrakter med private firmaer, som

også på forskellig vis har en interesse i økonomisk overskud.

Det samme gør sig gældende på det nærliggende Burghfield anlæg, hvor højeksplosiver (nødvendige for detonation) bliver monteret på atomsprænghovederne (samt også fjernet - for vedligeholdelse og/eller genanvendelse).

I de sidste syv år har AWE været drevet af Hunting-BRAE konsortiet. (Hunting plc, Brown & AEATech). Deres kontrakt blev den 31/3-2000 afløst af en kontrakt med BNFL, Lockheed Martin og Serco.

BNFL har i forvejen et yderst blakket ry for dets sundheds- og sikkerhedspolitik, og ved nærmere undersøgelse af Lockheed Martin finder man heller ikke nogle grunde til at føle sig særlig tryk.

AWE brænder, begraver, skyller og oplagrer alle grader af radioaktivt af-

fald. Der er kontrakt med BNFL's Drigg og Southampton om forbrænding. Andet affald er deponeret i små bække som flyder fra selve stedet eller gennem den berygtede Pangbourne rørledning, og aflejres eller deponeres i Themsens.

Der er indsendt ansøgning fra AWE til miljøafdelingen om tilladelse til forøgelse af den radioaktive udledning. Dette gav anledning til en offentlig høring, der gav over 4000 henvendelser. Udfaldet af ansøgningen vil snart blive besluttet af regeringen.

Aldermaston har mange ubehagelige sider, inklusiv "hot spots" (radioaktivt forurenede områder), kemisk forurening af dele af området og store lagre af radioaktivt affald. Foruden af være nerven i Trident systemet er Aldermaston sandelig et uhyggeligt sted.

Israels atomarsenal til debat

For første gang har det israelske parlament haft en debat om Israels atompolitik. Debatten fremkaldte en del vrede og raseri, men mest ligegyldighed.

Af Maria Bergsøe

Et arabisk medlem af Knesset (det israelske parlament) har tvunget parlamentet til debat om Israels atompolitik.

Et af de sidste tabuer blev ophævet i februar, da landets atomvåbenprogram blev debatteret i dets parlament.

Der lød højlydte protester, da det blev sagt, at Israel havde oplagret op til 300 atombomber, udviklet ved hjælp af Sydafrikas apartheid-regime og planlagt til anbringelse på ubåde indkøbt for nylig i Tyskland.

Denne historiske debat blev rejst af Issam Mahoul, et arabisk medlem af Knesset fra det venstreorienterede Hadasch parti. Regeringen gav tøvende tilladelse til debatten, efter at Mahoul havde truet med at appellere til højesteret. Issam Mahoul refererede til Mordechai Vanunu, den israelske atomtekniker, som i 1986 blev idømt 18 års fængsel for at have afsløret hemmeligheden.

Issam anklagede de forskellige israelske regeringer for bedrag, løgn og svindel, medierne havde samarbejdet om at hjernevaske og bedøve offentligheden.

Han udtalte, at i henhold til eksperter vurdering var Israels atomvåben øget til den vanvittige mængde af 200-300. Han påstod, at hensigten med ubådene var "at kunne krydse havene dybt nede, og slå til med et 'second strike' i det tilfælde, at Israel blev angrebet med atomvåben".

Ikke alene udgør atombomberne et forsvar for Israel, de får også det militære establishment til at forberede et atomart 'early strike', som igen får spiralen for det ikke-konventionelle våbenkapløb til at eskalere; dertil kommer, at det koster millioner af dollars. Atomreaktoren Dimona i Negev-ørkenen har produceret et kæmpelager af atomaffald; dersom det lækker, vil det

forurene Israel i århundreder. Issam Mahoul henviste til rapporten om Israels eksport af atomaffald til det fattige Mauritien i det nordvestlige Afrika.

Han angreb det hemmelighedsfulde ved det, han beskrev som missil-aflæsningspladser i Jerusalems udkant og i nærheden af Yodfat i Galilei. Han udtalte endvidere, at Israel også producerer materiale til biologisk krigsførelse.

Israels tvetydige politik

Issam Mahoul, som i Knesset blev støttet af medlemmer fra det liberale Meretz parti og naturligvis fra sin egen gruppe, beskrev regeringens officielle politik på det atomare område som tvetydig og selvbedragerisk.

Haim Ramon, talsmand for premierministeren udtalte, at han ikke kunne svare på alle detaljerne i påstandene:

"Hele verden ved, at Israel har et kæmpelager af atomare, biologiske og kemiske våben, og at de er hjørnестenen for atomkapløbet i Mellemøsten.

Jeg håber, at dagens debat vil være den begivenhed, som får muren af tavshed til at bryde sammen, og at den vil indlede en intens debat her i Knesset og i offentligheden."

Issam Mahoul

"Det ville være det samme som at hjælpe fjenden". Og han anklagede Mahoul for at skade Israels interesser: "Ønsker De at fortælle Iran og Irak nøjagtigt, hvad vi har?"

I begyndelsen af debatten rejste en del af Knessets højrefløjens medlemmer sig og gik ud i protest, fem arabiske medlemmer blev udvist på grund af forstyrrende tilråb. Shimon Peres, oplysningsminister og Israels atomvåbenpro-

gram, har udtalt, at Dimona-reaktoren blev bygget som afskrækkelser, men Israels officielle politik er flertydig, når det drejer sig om atomvåben. Det eneste, der fastholdes, er, at Israel ikke bliver den første, som "introducerer" atomvåben i Mellemøsten.

Truslerne virker ikke mere

Debatten var historisk, skriver Haim Baram i sin berømte, faste klumme i Middle East International den 11. februar, simpelt hen fordi en sådan diskussion aldrig før har fundet sted.

Den blev som nævnt rejst af Issam Mahoul, en palæstinenser fra Haifa, medlem af Knesset for partiet Hadasch, som er et parti, hvis medlemmer både er jøder og arabere. Modstanden mod atomvåben har altid været en fast del af deres politiske platform.

Haim Baram skildrer den ligegyldighed, som herskede blandt medlemmerne i Knesset, når man ser bort fra udvandringen af en del af højrefløjen og det kollektive raseri hos arbejderpartiet, der anklagede Mahoul og andre arabiske parlamentsmedlemmer for forræderi og "for at kompromittere de arabiske indbyggere".

Sådanne skjulte trusler er et levn fra Ben Gurions stil i 1950'erne, men nutidens arabiske politikere finder sig ikke i trusler.

Måden, hvorpå Mahoul insisterede på sin ret til at tale, var næsten lige så vigtig som selve emnet, atomoprustningen, som han så modigt rejste i Knesset.

Klyngebomber og ammunition med uran kræver fortsat ofre

Åbent brev til regeringen og Folketinget.

Fra Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed

Under Golfkrigen mod Irak januar-februar 1991 blev der af de allierede styrker anvendt bomber med forarmet uran.

Der er dokumenteret omfattende langtidsskadevirkninger på såvel den irakiske civilbefolkning som de allierede styrker, der befandt sig i området.

Halveringstiden for depleteret uran er så stor, at et uoverskueligt antal generationer vil blive påvirket af denne forurening.

Allerede under NATOs bombardementer sidste år af Serbien og Kosova, blev det fra Pentagon bekræftet, at der også her var anvendt ammunition med depleteret uran.

Også her vil uranen generationer frem kunne få alvorlige skadevirkninger på civilbefolkningen.

I forbindelse med det danske Folketings beslutning om at sende danske soldater til Kosova søgte Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed foretræde for Folketingets Forsvarsudvalg, hvor vi opfordrede til, at man i tilfælde af, at Folketinget vedtog at sende 850 danske soldater til Kosova forud for afsendelsen af soldaterne drog omsorg for deres sikkerhed.

Det var vores opfattelse, at man burde sørge for, at de danske soldater fik samme mulighed for at kontrollere, om de bliver udsat for radioaktiv

bestråling, som f.eks. medarbejdere på Risø har det.

I betragtning af, at de danske soldater er stationeret i området omkring den delte by Mitrovica, som stadig er og har været meget vigtig for det serbiske styre, kan man formode, at der under bombardementerne har været serbiske panservogne i området, og at der derfor også kan være anvendt bomber med depleteret uran.

Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed opfordrer endnu en gang regeringen og Folketinget til at drage omsorg for de danske soldaters sikkerhed, også hvad angår risikoen for radioaktiv bestråling.

Også de såkaldte klyngebomber blev anvendt af NATO. Disse bomber kan ligge ueksploderede op til 20 centimeter nede i jorden. Ved mekanisk påvirkning kan de bringes til udløsning og have dræbende effekt i en radius af 25 meter. De internationale hjælpeorganisationer, der oplærer lo-

kale i minerydning, har kunnet konstatere, at den jugoslaviske hær har givet relativt troværdige oplysninger om, hvor der er udlagt miner.

Danske hjælpearbejdere fra Folkekirkens Nødhjælp har blandt andre erfaret, at det samme ikke gælder NATOs afdækning af, hvor der er anvendt klyngebomber.

I visse tilfælde har NATO endog hævdet, at der end ikke er bombet i områder, hvor der er fundet ueksploderede klyngebomber.

Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed vil opfordre den danske regering til at sørge for, at NATO lever op til sit ansvar som beskytter af den kosova-albanske civilbefolkning.

Man bør ikke alene kortlægge, hvor disse klyngebomber er anvendt, man bør også sørge for, at de bliver fjernet.

Vedtaget på Kvindernes Internationale Liga for Fred og Friheds landsmøde den 8-9. april.

Det Danske Freds@kademi 2000

Til alle interesserede i Fredsundervisning!

Af Holger Terp

Fredsbevægelsens Koordineringsgruppe og Fredskommissionen af 1998 samarbejder om etablering af et dansk Fredsakademi.

Tanken er, at Fredsakademiet producerer undervisningsmaterialer til skoler og højere uddannelsesinstitutioner, tilbyder indlægsholdere om relevante og aktuelle emner og løbende medvirker i samfundsdebatten om sikkerheds- og fredspolitik, bl.a. ved at gennemføre seminarer og debatmøder.

Etableringen af Fredsakademiet forestiller vi os må ske i etaper:

1. Etablering af et netbaseret Fredsakademi, som indeholder:

- Undervisningsmaterialer til anvendelse på forskellige alderstrin fra 6. klasse til kandidat niveau på højere undervisningsinstitutioner.
- Indlæg og tekststykker om specifikke og aktuelle fredspolitiske emner.
- Freds- og sikkerhedspolitisk leksikon.
- Kronologi over den freds- og sikkerhedspolitiske udvikling i verden gennem de seneste fire hundrede år.

2. Etablering af lokaler til sekretariat, bibliotek samt debatmøder.

3. Etablering af akademiet som en egentlig undervisningsinstitution.

Seminar og stiftelse

Der er gennemført et omfattende forarbejde med sigte på første etape i etableringen. Der foreligger på nuværende tidspunkt et udkast til det net-

baserede akademi med tekststykker, enkelte udkast til undervisningsmaterialer, leksikon og kronologi.

Det videre arbejde kræver kvalitets sikring, hvilket forudsætter et bredere samarbejde med undervisere og specialister samt etablering af et egentlig sekretariat med professionelt udstyr.

Den kreds af interesserede, som på frivillig og ulønnet basis har gennemført forarbejdet, ønsker derfor at komme i kontakt med interesserede, undervisere og eksperter, så vi sammen kan beslutte, hvordan det videre arbejde med etablering af Akademiet kan formes. Vi har derfor besluttet at invitere til et seminar den 30. september 2000 klokken 10-17 på RUC med temaet: "Fredsundervisning i Danmark".

På dette seminar gøres der status for den hidtidige fredsundervisning i Danmark, og vi opstiller visioner for den fremtidige udvikling. Seminaret afsluttes med en stiftende generalforsamling for foreningen: "Det Danske Fredsakademi 2000".

Seminaret er åbent for alle og vi hører gerne fra dig i form af en foreløbig tilmelding og evt. tilsagn om bidrag i form af indlæg på seminaret.

Vi har sideløbende søgt om midler til gennemførelse af dette seminar og etablering af Akademiet. Vi håber dette vil dække omkostningerne for afholdelse af seminaret, men et deltagergebyr kan muligvis blive aktuelt.

På Fredskommissionens vegne.

Se også www.fred.dk/_akademi.

Seminar om fredsundervisning i Danmark

Den 30. september 2000 klokken 10-17 på Roskilde Universitetscenter, Auditoriet i Hus 46:

- Status for den hidtidige fredsundervisning i Danmark.
- Visioner for den fremtidige udvikling.

Seminaret afsluttes med en stiftende generalforsamling for foreningen: "Det Danske Fredsakademi 2000".

Tilmelding og information ved Holger Terp: 3678 4028. E-mail: terp@fred.dk.

Fredskultur i 2000-2010

Den 20. november 1997 erklærede FNs Generalforsamling år 2000 for FNs Internationale År for Fredens Kultur.

Initiativet kom fra ECOSOC (FNs Økonomiske og Sociale Råd), som anbefaler, at dette specielle FN år fokuserer på kulturel mangfoldighed for at fremme tolerance, solidaritet, samarbejde, dialog og forsoning.

Og som svar på en appel underskrevet af alle nulevende modtagere af Nobels Fredspris, er det første tiår i dette årtusinde, årene 2001-2010 - erklæret for et "Internationalt tiår for fredskultur og ikke-vold for verdens børn".

Bangladesh introducerede resolutionsudkastet til Hovedforsamlingen med støtte fra 54 lande.

Det faktum, at resolutionen blev enstemmigt vedtaget, karakteriserede generalsekretær Kofi Annan sådan:

"A momentous decision has been taken and History will testify to the importance of this decision for future generations."

UNESCO har ansvaret for gennemførelsen af Fredskulturtiåret. Generalsekretær Federico Mayor har sagt det sådan:

"Fredskultur er en transformation fra magtens og frygtens logik til fornuftens og kærlighedens magt."

På næste side er "Erklæring 2000", som er underskrevet af samtlige nulevende modtagere af Nobels Fredspris.

Initiativtagerne håber, at mange millioner mennesker også vil underskrive erklæringen - og søge at leve op til dens smukke ord.

Den viste erklæring kan rives ud, skrives af eller kopieres - men også underskrives via Internettet.

Spred erklæringen - men først og fremmest de smukke tanker!

.tom

NOBELPRISMODTAGERNES APPEL FOR VERDENS BØRN

Fonden er indregistreret i Holland

ERKLÆRING 2000 FOR EN KULTUR BASERET PÅ FRED OG IKKE-VOLD

År 2000 må blive en ny begyndelse for os alle. Sammen kan vi vende en krigs- og voldskultur til en freds- og ikke-voldskultur¹. Dette kræver alles deltagelse. Det vil give unge mennesker og fremtidens generationer værdier, som kan inspirere dem til at skabe en verden i værdighed og harmoni, en verden med retfærdighed, solidaritet, frihed og velstand. En fredskultur muliggør en bæredygtig udvikling, værn om miljøet og en personlig tilfredsstillelse for alle mennesker.

Idet jeg erkender min del af ansvaret for menneskehedens fremtid, særlig hvad angår dagens børn og dem, som kommer efter os, forbinder jeg mig - i mit daglige liv, i min familie, i mit arbejde, mit samfund, mit land og mit lokalmiljø - til at:

1. Respektere livet og ethvert menneskes værdighed uden diskriminering eller fordomme;
2. Praktisere aktiv ikke-vold og afvise vold af alle slags: fysisk, seksuel, psykisk, økonomisk og social, særlig overfor uheldigt stillede, såsom børn og ældre;
3. Dele min tid og mine materielle ressourcer i gavmild ånd for at sætte et punktum for udelukkelse, uretfærdigheder og økonomisk undertrykkelse.
4. Forsvare ytringsfrihed og kulturel mangfoldighed, altid foretrække dialog og lytten frem for fanatisme, bagvaskelse og afvisning af andre;
5. Fremme ansvarlig konsumeringsadfærd og praktisere en udvikling, som respekterer alle former for liv og bevarer naturens balance på planeten;
6. Bidrage til udviklingen af mit eget samfund, med fuld deltagelse af kvinder og respekt for demokratiske principper, i den hensigt sammen med andre at skabe nye former for solidaritet.

Som mit personlige bidrag til udbredelsen af fredskultur og ikke-vold vil jeg:

_____

*****

Underskrift: _____ Dato: _____

Fornavn²: _____ Efternavn: _____

Alder: _____ Køn: M - K

Adresse³: _____

Postnummer: _____ By: _____ Land: _____

Vær venlig at kopiere og sprede dette dokument. og returnér det underskrevet til:

Appeal of the Nobel Peace Prize Laureates for the Children of the World

B.P. 20797 - 60207 Compiègne CEDEX - France, fax : +33 (0) 3 44 86 39 07,

Eller underskriv direkte via Internettet: www.nobelweb.org!

- 1) FN's generalforsamling har erklæret år 2000 som "**Internationalt år for Fredskultur**" under Unesco og - som svar på en appel underskrevet af alle nulevende modtagere af Nobels Fredspris - det første tiår i dette årtusinde, årene 2001/2010 - som "**Internationalt tiår for fredskultur og ikke-vold for verdens børn**".
- 2) Dit navn, som underskriver af ovenstående ERKLÆRING 2000, vil kunne ses på Unesco's Internet-side tilegnet denne aktion: www.unesco.org/manifesto2000. Alle underskrifterne til ERKLÆRING 2000 vil blive overrakt FN's Generalforsamling for Milleniet september 2000.
- 3) Dit navn vil ikke blive udleveret til andre. Oplysningerne er kun nødvendige for at bekræfte din underskrift og for at gøre det muligt for os at sende dig en kvittering.

2000 - INTERNATIONALT ÅR FOR FREDSKULTUR

Spot på verden

Samlet af Tom Vilmer Paamand

Finansministeriet vil spare på militæret

Forsvaret skal bruge over 100 millioner mindre om året, hvis det stod til Finansministeriet. Forsvarsministeriet har blankt afvist udmeldingen, men Finansministeriet mener pengene kan findes gennem rene besparelser ved fornuftige indkøb.

Smukke soldater i Israel

Samtlige kvindelige værnepligtige i den israelske generalstab var fotomodeller eller udvalgt fra skønhedskonkurrencer, afslørede en israelsk avis. Samtidig er det forbudt en overordnet i hæren at have et forhold til en underordnet, selvom begge skulle ønske det.

Borgerlig frygt for Stasis arkiver

Den tidligere tyske forbundskansler Helmut Kohl forsøger at stoppe for offentliggørelsen af aflyttede telefonsamtaler, som det østtyske efterretningssvæsen Stasi foretog mod kansleren. Kohl var selv med til at vedtage brugen af Stasi-arkiverne, der hidtil har ført til 1.700 straffesager, men beklager sig nu over, at oplysningerne er indsamlet ulovligt.

For ringe tv-dækning af våben-lobby

Modstanderne af våbenkontrol i USA får alt for lidt sendetid i medierne, konkluderer et konservativt analyseinstitut. Tilhængerne fik i de seneste to år ti gange så stor sendetid, som modstanderne. "Der er en magtfuld slagside i mediernes dækning", beklager den tidligere general Oliver North, bestyrelsesmedlem i National Rifle Association.

Reklamebureau skrev Kosovos "forfatning"

Kosovos Befrielseshærs uafhængighedserklæring under krigen blev skrevet af et amerikansk PR-bureau. Opgaven lød på at udforme et dokument, der skulle kunne opnå støtte og sympati i offentligheden verden rundt.

Krigsforbrydelser i Skåne

Tusindvis af skånske frihedskæmpere blev spiddet levende på spidse pæle i 1659. I Blekinge 1564 blev 2000 mænd, kvinder og børn myrdet i et blodbad så voldsomt, at vandet i Rønne Å blev rødt. Det er en dansksindet skånsk historiker, der trækker disse grusomheder frem fra kampen om Skåneland, hvor der i løbet af 400 år blev udkæmpet 33 krige.

Nye regler mod børnesoldater

Aldersgrænsen for værnepligtige soldater hæves generelt fra 15 til 18 år. Dog må USA og Storbritannien fortsat have soldater på 17. år, der dog ikke må ikke sendes til krigszoner. USA og Somalia har ikke underskrevet konventionen, der er vedtaget af FN's generalforsamling.

Skjulte ubådsbaser i Grønland

USA har muligvis to hemmelige baser i det nordøstlige Grønland. Det grønlandske venstrefløjsspartiet Inuit Ataqatigiit har fundet oplysningerne fra et miljøkort frem til debatten om USA's eventuelle opgradering af radaren på Thulebasen. I Danmark benægter Forsvarsministeriet ethvert kendskab til baserne.

Norge hemmeligt med i Starwars

En ny radarstation i Norge skal indgå i det planlagte amerikanske raketforsvarssystem, hævder amerikanske sikkerhedseksperter. Radaren er et fælles norsk-amerikansk projekt, der skal overvåge trafikken i rummet. Russerne er stærkt kritiske over de amerikanske Starwars-planer, der bryder aftaler om atomnedrustning.

Computervold giver sammenhold

Børnenes fascination af voldelige computerspil skyldes ikke volden, men elementer som konkurrence og udfordring - ligesom ved de traditionelle spil. Det er en af konklusionerne i en rapport fra "Medierådet for børn og unge", der også ser computerspillene som en "social magnet", fordi børnene samles om dem.

Der er flere fredsklip på internettet: www.fred.dk, hvor der også er angivet kilder og mulige links til historierne.

Find sammen om freden!

“FindFred” finder alt om fred i Danmark. Det er visionen for en ny søgemaskine på Internettet hos “Fred på Nettet” - www.fred.dk.

Af Tom Vilmer Paamand

Internettet er uoverskueligt og de fleste søgemaskiner snakker så amerikansk, at det er for besværligt at finde danske freds-sider.

FindFred kan forhåbentlig være med til at gøre de mange gode freds-sider på Internettet mere synlige.

FindFred leder på en lang række udvalgte danske web-sites, der alle beskæftiger sig med fredsarbejde. Resultaterne fører direkte til den korrekte side, uanset om den ligger hos “Fred på Nettet” eller andre steder.

FindFred skal levere så relevant freds-materiale, som muligt. Alle de tilknyttede sider bliver derfor nøje udvalgt og inkluderes kun i søgemaskinen efter gensidig aftale.

Prøv selv at søge via adressen www.fred.dk/findfred.

Søgninger hos FindFred

FindFred er en tværgående søgefunktion på www.fred.dk, så der også kan søges på en udvalgt række af andre danske freds-sider.

Søgefunktionen er rimeligt standardiseret og tilbyder de samme muligheder, som de ”store” søgemaskiner. Den væsentligste forskel er, at FindFred kun søger i udvalgt freds-relevant materiale.

FindFred er skabt for at nedbryde skellet mellem de danske fredsbevægelseres sider og levere et så bredt og nuanceret resultat, som muligt.

Når gæsten vælger at hoppe til det fundne link, følger FindFreds ramme med i første omgang. Det gør det nemmere at navigere, hvis gæsten ønsker at hoppe tilbage og fortsætte søgningen.

Ønsker gæsten at blive i det fundne link, kan FindFreds ramme nemt fjernes ved et tryk på en knap.

Søgemaskiner fungerer ved at opbygge en database. De kikker ikke

rundt i verden for hver søgning, men slår op på deres egen harddisk. Her ligger så stort set en kopi af de indekserede sider og det fylder selvfølgelig voldsomt.

Indledningerne til en hver tekst fortæller som regel nok til at vise, om resten er relevant. FindFred er pt indstillet til at registrere fra de første 10.000 tegn på hver fremmed side.

Hvis resultatet ligger inden for de første 1.000 tegn, kan den vise det med det samme. Det betyder, at maskinen simpelthen har kopieret 1.000 tegn samt alle specifikke ord fra de første 10.000 tegn fra hver eneste fremmed side over på www.fred.dk's harddisk.

For ikke at registrere for meget uvedkommende materiale skal en tilsvarende udvælgelse foretages for alle andres sider, hvad enten de tilhører bevægelser, partier eller enkelt-personer.

Det kan være kommercielt materiale, helt personlige ting eller andet, der åbenlyst ikke er relevant, men blot laver “støj på linjen” for FindFreds søgninger.

FindFreds søgninger er derfor begrænset til udvalgte sider på udvalgte adresser. Udvalgelsen skal sikre, at søgeresultaterne i høj grad ligger indenfor “fredsarbejde”. Søgemaskinens indeks vil blive opdateret jævnlige og automatisk.

www.fred.dk/findfred

Søgemaskinen FindFred leder på en lang række udvalgte danske web-sites, der alle beskæftiger sig med fredsarbejde. Udvalget er pt:

- Aldrig mere Krig
- Amnesty International
- Committee for World Peace
- DKP/ML
- Esbjerg Fredsbevægelse
- Fredsskattefonden
- Fredspædagogisk Værksted
- Hjemmeside for flygtninge og positiv fred
- Kvinder for Fred
- Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed
- NægterNet
- Militærnægterforeningen
- Pax Christi
- Samarbejdskomiteen for Fred og Sikkerhed

Forslag til andre relevante sider er velkomne.

Send dem til WebMaster@fred.dk.

Fred på Nettet

“Fred på Nettet” dukkede frem i maj 1996, hvor Aldrig mere Krig debuterede som den første deltager. Adressen www.fred.dk er nu paraply for en lang række danske fredsbevægelser.

Der er også et godt samspil mellem dette blad og Internettet. Aktuelle artikler kan udkomme omgående på Internettet og gamle numre af bladet kan læses på nettet.

Internettet giver specielt mulighed for bedre kontakt til yngre mennesker. Således får Aldrig mere Krig nu langt de fleste henvendelser via Internettet.

Der har været over 750.000 opkald til Fred på Nettet – og med det nuværende tempo passerer den første million til efteråret.

Østtimors vej til frihed

Østtimor er frit - efter en lang og kostbar kamp, men selv om Indonesien nu har trukket sig tilbage, er problemerne langt fra forbi.

Af Torben Retbøll

Østtimor var en portugisisk koloni i mere end 400 år. I 1975 blev den invaderet af Indonesien, der året efter erklærede den for sin 27. provins.

Den indonesiske besættelse var brutal: Mindst 200.000 mennesker - næsten en tredjedel af befolkningen før invasionen - mistede livet som følge af krig, sult eller sygdom. Den var også ulovlig: Den blev aldrig godkendt af FN.

I 1999 accepterede Indonesien omstider en folkeafstemning om Østtimors fremtidige status, men samtidig fremkaldte det mere vold i området.

Efter folkeafstemningen, hvor østtimoreserne med overvældende flertal stemte for uafhængighed, rykkede en international militær styrke ind, og Indonesien var nødt til at afslutte sin besættelse.

I løbet af februar 2000 blev denne styrke gradvist erstattet af en regulær fredsbevarende FN-styrke bestående af 9.000 soldater, militære og civile observatører fra 23 lande.

For tiden er Østtimor under FN-administration, mens man skaber grundlaget for et frit Østtimor. Formel selvstændighed forventes i år 2001 eller 2002.

Lov og orden

Medlemmerne af Østtimors frihedsbevægelse (CNRT) har altid appelleret til det internationale system for lov og orden, selv om dette system ikke har gjort ret meget for dem.

Faktisk har FN svigtet dem to gange: Første gang da Indonesien invaderede området i 1975, anden gang i forbindelse med folkeafstemningen i august 1999.

CNRT kæmpede en væbnet kamp mod Indonesien på Østtimor, hvilket var lovligt, fordi det var et klart ek-

sempel på selvforsvar. Men bevægelsen førte aldrig den væbnede kamp til Indonesien eller andre steder i verden.

Den lavede aldrig bombeattentater mod supermarkeder i Jakarta; kaprede aldrig indonesiske fly. Denne meget legalistiske holdning fortjener ros, men den er også en vigtig årsag til, at konflikten i mange år ikke fik ret megen opmærksomhed.

FN's intervention i september 1999 blev hilst velkommen af mange mennesker verden over, inklusive CNRT. Den blev også positivt modtaget af medierne.

Men de fleste reportager var meget vildledende, fordi de lod, som om konflikten var ny, selv om den i virkeligheden gik næsten 25 år tilbage i tiden.

De fleste reportager ignorerede tre centrale historiske kendsgerninger:

- FN havde nærmest ikke gjort noget for at standse aggressionen i 1975.
- De vestlige regeringer havde aktivt støttet aggressoren siden 1975.
- De vestlige medier havde fortiet konflikten igennem mange år.

USA's ansvar

Det er meget forståeligt, at FN-interventionen blev hilst velkommen af mange mennesker. Det var positivt, at FN omsider gjorde noget for at få Indonesien ud af Østtimor. Men der blev også fremsat nogle kritiske og skeptiske begrænsninger, selv om de ikke fik ret megen opmærksomhed i den offentlige debat.

Et eksempel er den amerikanske forsker Noam Chomsky, der i mange år har skrevet og talt om Østtimor. I en kommentar dateret 12. oktober 1999 fremhævede han, at USA bærer et stort ansvar for begivenhederne på Østtimor:

"Det var ikke nødvendigt at true med bomber eller bare sanktioner. Det havde været nok, hvis USA og dets al-

lierede havde standset deres aktive deltagelse og givet deres kolleger i den indonesiske militære ledelse besked om, at grusomhederne skulle høre op, og at området skulle have ret til national selvbestemmelse, således som FN og Den Internationale Domstol har sagt."

Chomsky bemærkede, at USA forsøgte at underminere den regering, der blev ledet af Indonesiens første præsident (Sukarno), men støttede den, der blev ledet af den anden præsident (Suharto), der kom til magten i 1965:

"Øgruppens rige ressourcer og dens strategisk vigtige beliggenhed garanterede, at den fik en central plads i USAs globale planer. Disse faktorer forklarer, at USA for 40 år siden forsøgte at splitte Indonesien; det blev anset for at være for uafhængigt og for demokratisk - et land, hvor selv fattige bønder havde mulighed for at få indflydelse. Disse faktorer er årsagen til, at de vestlige lande støttede det regime af mordere og torturbødler, der kom til magten efter kuppet i 1965."

Forrådt af FN

Et andet eksempel er et dokument af Ted Grant and Jean Duval, der blev lagt ud på Internettet 20. september 1999. Grant og Duval kritiserede CNRT for at nære alt for megen tillid til FN:

"De Forenede Nationer, der i virkeligheden er fuldstændig underlagt USA, har allerede udvist en kynisk ligegyldighed over for Østtimors skæbne igennem næsten 24 år. At tro, at dette imperialistiske forum nu kan forandre sine pletter, er udtryk for en ekstrem naivitet."

Udtrykket "imperialistisk forum" er formodentlig en henvisning til Storbritannien, Frankrig og andre (tidligere) kolonimagter. Men selv socialistiske lande har støttet Indonesien.

Timoresiske studenter demonstrerer foran et fængsel i 1998.

Under forhandlingerne i Sikkerhedsrådet i 1999 var Kina faktisk Indonesiens bedste ven, og det var med til at begrænse FN's indsats. Måske fordi Kina ikke ønsker, FN skal blande sig i Kinas interne forhold.

Grant og Duval bemærkede, at vestlige regeringer havde støttet Suharto i mange år, og at de først for nylig var begyndt at distancere sig fra styret i Jakarta:

"Storbritannien suspendede salget af Hawk jagerfly, der skulle sendes til Indonesien, fordi en leverance af disse våben på dette tidspunkt ville fremkalde en frygtelig skandale. Det var en tom gestus, og det ændrer ikke ved det faktum, at Storbritannien, USA og Australien i årtier har bevæbnet Suhartos blodige diktatur med våben, der blev brugt mod Østtimors folk.

Men 20. september sivede der oplysninger udfra det britiske forsvarsministerium om, at disse Hawk jagerfly ville blive leveret alligevel. Det er typisk for imperialisternes stinkende hykleri: De prøver at fremstille sig selv som forsvarere af demokrati og små folks rettigheder, men samtidig giver de stadig hemmelig støtte til dem, der undertrykker disse folk."

I perioden 1992-98 førte USA en meget tvetydig politik over for Indonesien: Mens Kongressen begrænsede våbenleverancer og militær bistand, meddelte Pentagon til gengæld TNI, at

man ønskede at genoptage normale forbindelser.

Grant og Duval havde ikke høje tanker om FN og støttede ikke den internationale militære styrke:

"Når styrken kommer til Østtimor, er det for sent. Jakarta-regimet har stort set gennemført sit ønske om at forvandle Østtimor til en blodig masse som en uhyggelig advarsel til alle andre dele af Indonesien, der ønsker at rive sig løs.

I hele denne periode har FN opført en modbydelig farce: Man lader, som om man intervernerer på østtimoreserne vegne, man græder krokodilletårer og retter hykleriske appeller til den indonesiske hær om at genoprette ro og orden, selv om alle ved, at den selv samme hær stod bag militserne. Og nu ønsker dette FN at fremstå over for verden som Østtimors frelsere. Hvilket modbydeligt hykleri!"

Menneskerettigheder

Et emne, der har givet anledning til megen debat, er spørgsmålet om krænkelse af menneskerettigheder på Østtimor: Hvad skete der? Hvem var ansvarlig? Hvordan kan de ansvarlige stilles til regnskab? Skal de stilles for en domstol og straffes - eller benådes? Og hvem skal behandle denne sag: Østtimor, Indonesien eller et internationalt tribunal oprettet af FN? Disse spørgsmål er meget relevante, og de er

ikke alle lige lette at bevare. I de fleste tilfælde er debatten om dette emne imidlertid meget afsporet, for den omfatter kun begivenheder i 1999. Perioden 1975-98 er tilsyneladende fuldstændig glemt, selv om der var mange flere forbrydelser dengang.

Et godt eksempel er en rapport fra den indonesiske menneskeretskommission (KOMNASHAM), der dækker begivenheder på Østtimor fra januar 1999 til den nationale forsamlings beslutning i oktober 1999 om at ratificere afstemningens resultat. Et resumé af rapporten blev offentliggjort i Jakarta 31. januar 2000.

Afsnit 11 i dette resumé erklærer: "For det første var der en stærk forbindelse og kontakt mellem TNI, Polri, regerings-bureaukratiet og militserne. For det andet var den vold, der forekom på Østtimor efter meddelelsen om de to valgmuligheder indtil perioden efter resultatet af folkeafstemningen blev annonceret, ikke et resultat af en borgerkrig, men af en systematisk volds-kampagne".

Afsnit 111 præsenterer seks typer af forbrydelser, der blev begået af militserne: systematiske mord og masse-mord; tortur og mishandling; forsvindinger gennemført med magt; køns-baseret vold; tvangsforflytning af civile; og en kampagne, hvor man anvendte den brændte jords taktik.

KOMNASHAM blev oprettet af den indonesiske regering i 1993, efter at FN's Menneskeretskommission i Genève havde vedtaget en resolution om sagen under Suharto var dens handlefrihed meget begrænset, men siden er den blevet mere uafhængig. Den kan undersøge sager og fremsætte anbefalinger, men har ingen magt til at anklage.

Sagde undskyld

Den 1. marts 2000 aflagde forsvarsminister Abdurrahman Wahid et officielt besøg på Østtimor, hvor han sagde undskyld for 24 års indonesisk besættelse.

Han lagde en blomsterkrans på Santa Cruz-kirkegården, hvor indonesiske soldater i november 1991 dræbte mere end 200 fredelige demonstranter. Han spredte også blomsterblade på en

➔ nærliggende kirkegård for indonesiske soldater, der mistede livet under eller efter invasionen i 1975:

"Jeg vil gerne sige undskyld for de ting, der er sket i fortiden ... for ofrene, til familierne fra Santa Cruz og de venner, der er begravet her på den militære kirkegård. De er ofre for omstændigheder, som vi ikke ønskede."

David Ximenes fra CNRT sagde, at modstandsbevægelsen accepterede denne undskyldning, men han tilføjede, at det internationale samfund stadig har ret til at sige, at de ansvarlige skal straffes for deres handlinger.

Hvorfor holdt konflikten op?

Indonesiens tilbagetrækning fra Østtimor og dets ratifikation af folkeafstemningen markerede afslutningen på Østtimor-konflikten, både *de facto* og *de jure*. Men før vi lader denne konflikt gå over i historien, er det værd at spørge, hvorfor den holdt op.

En tolkning siger, de vestlige regeringer mener det alvorligt, når de taler om frihed og demokrati, menneskeretigheder og respekt for international lov.

Da situationen kom ud af kontrol på Østtimor, reagerede de hurtigt ved at udsende en international militær styrke, der nåede frem bare tre uger efter folkeafstemningen.

Ifølge denne tolkning frelste vestmagterne Østtimor, og de vestlige medier fortalte det hele udførligt, fordi de dækker alle vigtige konflikter og problemer.

Vestlige regeringer og medier er med til at udbrede denne tolkning, formentlig fordi den stiller dem i et gunstigt lys, men den modsiges af historiske kendsgerninger:

Hvis de vestlige regeringer virkelig ønskede at hjælpe Østtimor, så kunne og burde de have gjort det i 1975. Men det gjorde de ikke. FN vedtog mange resolutioner - både Sikkerhedsrådet, Generalforsamlingen og Menneskeretskommissionen i Genève - men indtil 1999 gjorde organisationen stort set intet for at håndhæve disse resolutioner. USA forhindrede FN i at foretage sig noget af betydning.

Indonesien var vigtigere end Østtimor. Økonomiske og strategiske in-

"Die-in" demonstration foran den indonesiske ambassade i USA.

teresser kom før højtidelige idealer som frihed og demokrati, menneskeret og respekt for international lov.

Hvis medierne virkelig ønskede at hjælpe Østtimor, så kunne og burde de have dækket konflikten lige fra begyndelsen i stedet for at fortie den i mange år.

Indonesien holdt Østtimor isoleret fra omverdenen. Men der var altid information tilgængelig for dem, der ønskede at vide, hvad der skete, især efter 1990.

Aktivister over hele verden forsøgte at få pressen til at dække konflikten, men de blev næsten altid afvist:

Østtimor var ikke vigtigt, havde ingen nyhedsværdi, og under alle omstændigheder var det en håbløs sag, så hvorfor spillede tid og kræfter på den?

Den økonomiske krise

En anden og mere realistisk tolkning begynder med den Økonomiske krise i Sydøstasien, der ramte Indonesien særlig hårdt. Krisen begyndte i midten af 1997, svækkede Suhartos position og førte til hans tilbagetræden i maj 1998.

Da Suharto mistede kontrollen med situationen, mistede han også den internationale beskyttelse, han havde haft, siden han kom til magten i 1965. Han havde været en ven af vesten, fordi han beskyttede vestens interesser. Da han ikke længere kunne bruges, blev han en fjende. Vesten vendte sig

imod ham og kaldte ham en korrump diktator.

Andre korrupte diktatorer har fået en tilsvarende skæbne, f.eks. Ferdinand Marcos fra Filippinerne og Jean-Claude Duvalier (Baby Doc) fra Haiti, der begge blev drevet i eksil i 1986.

Suharto blev efterfulgt af sin protégé vice-præsident B.J. Habibie - en overgangsfigur - der ønskede at løse Østtimor-problemet, fordi det gav Indonesien diplomatiske problemer med resten af verden. Det var en sten i Indonesiens sko, og Habibie ønskede at slippe af med denne sten.

Med andre ord: Den økonomiske krise i Sydøstasien var en chance for Østtimor. Chancen kunne kun bruges et kort øjeblik. Østtimor nåede at bruge den, før det var for sent, men kun efter at det havde været igennem en ny runde med død og ødelæggelse.

Hurtig udrykning?

Et andet spørgsmål, der er værd at stille, er følgende: Hvorfor reagerede det internationale samfund ikke før september 1999? Igen er der mindst to meget forskellige tolkninger at vælge imellem.

Den ene tolkning siger, FN ikke kunne gribe ind, før Indonesien var parat til at modtage en fremmed styrke på Østtimor, og det skete først 12. september. Men så snart tilladelsen var givet, handlede det internationale sam-

fund hurtigt: Sikkerhedsrådet vedtog en resolution kun tre dage efter, og de første tropper begyndte at ankomme til Østtimor 20. september. Derfor var der tale om en meget hurtig udrykning.

Vestlige regeringer og medier er med til at udbrede denne tolkning, formentlig fordi den får dem til at fremstå som forsvarere af menneskerettigheder og international lov.

En anden og mere realistisk tolkning begynder med det faktum, at Indonesien ikke havde nogen juridisk ret på Østtimor. Dets tilstedeværelse dér var altid i strid med international lov.

Man var ikke nødt til at spørge Indonesien om tilladelse til at indsætte en fremmed styrke. Det faktum at Indonesien blev spurgt viser, at det internationale samfund i praksis legitimerede den indonesiske besættelse af Østtimor, i hvert fald i et vist omfang.

Fra januar til september 1999 eskalerede militsernes vold uge for uge, måned for måned, men det internationale samfund reagerede ikke før september.

Udviklingen på Østtimor blev omtalt i medierne med sigende intensitet,

hvilket skabte et krav om handling i den internationale opinion.

Da den internationale militære styrke blev indsat, havde aktionen offentlighedens støtte, og det er en meget vigtig faktor for vestlige politikere, der er nødt til at have (en vis form for) offentlig støtte for deres handlinger.

Hvorfor bøjede Indonesien sig til sidst og accepterede en fremmed styrke på Østtimor? Fordi USA og EU besluttede at suspendere al civil og militær bistand til Indonesien.

Dette virksomme middel kunne og burde man have brugt længe før 11. september 1999.

Måske skulle man have brugt det efter 16. oktober 1975, hvor Indonesien dræbte fem udenlandske journalister i Balibo. Hvis man havde brugt det dengang, havde der slet ikke været nogen indonesisk invasion. FN handlede 24 år efter drabene i Balibo: Er det virkelig hurtigt udrykning?

Fortid og fremtid

Menneskerets-organisationer advarede mod at holde afstemningen, mens Indonesien havde ansvaret for lov og

orden. De var bange for, det ville gå galt. Og med god grund. Den rigtige måde at tackle problemet på var at få de indonesiske tropper ud først og derefter holde afstemningen under FN-kontrol.

Vestlige regeringer så nok situationen i et ganske andet lys. De satsede på, at det skulle gå galt, så de havde et påskud for en militær intervention.

Hvis denne forklaring er sand, betyder det, at de vestlige regeringer er meget kyniske og ikke prioriterer menneskerettigheder særlig højt.

Bare et overfladisk blik på Østtimors historie giver mange eksempler på kynisme fra de vestlige regeringers side. Hvis de var kyniske fra 1975 til 1998, så er det ikke usandsynligt, at de også var det i 1999.

I dag står Østtimors folk i en vanskelig situation. Når de kigger tilbage, ser de en traumatisk fortid. Når de kigger fremad, ser de en vanskelig fremtid.

Kun få folk har lidt så meget som dem siden Anden Verdenskrig. Men de gav aldrig op. Selv om alle odds var imod dem.

De sande helte er de barfodede

José Ramos-Horta var leder af den diplomatiske kamp i eksil, siden konflikten begyndte i 1975. I dag omtales han som de facto justitsminister for Østtimor.

Den 22. oktober 1999 talte José Ramos-Horta til den årlige generalforsamling i Catholic Institute for International Relations i London. Han talte både om fortiden og om fremtiden:

"I de sidste 23 år har mit job været at fordømme indoneserne og afvise deres argumenter.

Nu står vi over for den formidable opgave at genopbygge og styre et land.

Ingen af os har nogen erfaringer, men vi er inspireret af folkets mod, af beslutsomheden, ukueligheden og kreativiteten hos de mest ydmyge dele af det timoresiske samfund.

Østtimors virkelige helte er de barfodede, dem, der ikke kan læse og skrive, de ukendte mennesker; ikke dem, vi ser i fjernsynet, men dem, der var modige nok til at lade sig registrere som vælgere i juli og august; dem, der var modige nok til at deltage i afstemningen og afgive deres stemme 30. august til trods for de mange trusler.

Efter deres offer, inspireret af deres mod, forpligtet på, hvad vi har lovet i de sidste 23 år, lover vi folket og Jer:

Vi er fast besluttet på ikke at svigte det offer, så mange har ydet, ikke at svigte de illusioner, håb og drømme, så

mange har haft på Østtimor og i udlandet. Den største trussel mod Østtimor kommer ikke udefra.

Jeg håber, at de, der bliver valgt til at regere, ikke vil blive fristet af arrogance og muligheden for at slippe for straf, at de ikke vil glemme, hvor de kom fra, at de ikke vil glemme det offer, så mange mennesker har ydet.

Den største trussel mod fred og stabilitet på Østtimor kommer fra vores egen praksis og vore egne handlinger. Den største trussel mod mange lande i verden, ja mod hele verdensfreden, kommer fra fattigdommen.

Og den måde, hvorpå vi tackler spørgsmålet om fattigdom og ulighed - på Østtimor, i regionen, i Indonesien, og i mange underudviklede lande - vil afgøre, om der bliver fred eller det modsatte i fremtiden."

José Ramos-Horta modtog i 1996 Nobels Fredspris sammen med en anden modstandsleder, biskop Carlos Belo.

Mod Hitler uden våben?

Kunne man bekæmpe Hitler uden våben? To bøger giver nogle svar.

Af Majken Jul Sørensen

Anden Verdenskrig er stadig et om-diskuteret emne, og for pacifister er det et evigt tilbagevendende spørgsmål: "Hvad skulle man gøre mod en diktator som Hitler uden våben?"

I sin bog "Unarmed against Hitler – civilian resistance in Europe 1939-1943" giver Jaques Semelin et delvis svar på dette spørgsmål, ved at nævne en række eksempler fra hele Europa på ikkevoldelig civil modstand mod den tyske besættelsesmagt.

Semelin begynder med at sammenligne de forskellige former besættelsen antog. Der var stor forskel på de motiver, som Hitler havde for at besætte Vesteuropa, Østeuropa og Skandinavien - og derfor også forskel på de metoder, som tyskerne brugte for at opnå deres mål.

Den måde, det civile samfund kunne reagere på, var derfor også afhængig af hvordan tyskerne behandlede civilbefolkningen.

Derefter følger en analyse af, hvordan regeringer i forskellige lande forholdt sig til besættelsen og hvordan deres reaktioner påvirkede befolkningens vilje til modstand.

Der var stor forskel på at være under direkte tysk kontrol som i Polen, den danske regerings mere eller mindre frivillige samarbejde, og den sydfranske Vichy regerings store imødekommenhed.

I nogle lande var det fra begyndelsen legitimt at kæmpe mod besættelsen, mens det andre steder tog flere år før befolkningen udviklede en modstandsvilje.

Bogen indeholder mange fine eksempler på hvilke former en omfattende civil ikkevoldelig modstand kan antage, fra danskernes hjælp med at sende jøder i sikkerhed i Sverige, hollandske lægers modstand mod nazifisering af deres fag, norske læreres

Illustration fra en mere udbredt lærebog om 2. Verdenskrig!

omfattende nægtelse af at indføre nazilære i norske skoler, franske og belgiske minearbejderes strejker, polske læreres og studerendes oprettelse af undergrunds-universiteter og den rumænske regerings kovending i forhold til deportationen af jøderne.

De fleste af eksemplerne er offentliggjort tidligere, bl.a. i Gene Sharps bog "The politics of nonviolent action" og Adam Roberts "The Strategy of Civilian Defence", men for gennemsnitsdanskere med skolens historieundervisning i bagagen skulle der være masser af information til svar på spørgsmålet om, hvad man kunne gøre mod tyskerne uden våben.

Bogen indeholder ikke nogen grundig analyse af hvordan situationen udvikler sig, hvis den ene part udelukkende benytter sig af ikkevoldelige midler.

Ikkevold svær at bekæmpe

Semelin citerer alligevel en tysk officer for efter afslutningen af krigen at have sagt, at det var svært for tyskerne at håndtere den ikkevoldelige civile modstand, fordi de var trænet i krig og bekæmpelse af våben.

"Det var en lettelse når ikkevoldelige former var blandet med guerillaaktioner og på den måde gjorde det lettere at benytte drastiske og undertrykkende midler mod begge på samme tid." (side 120).

Det er et stort område, Semelin har kastet sig ud i. Forholdene i de europæiske lande før krigen var vidt forskellig, med forskellige kulturer, historie, grader af demokratisk tradition, industrialisering og befolkningssammensætning.

Som tidligere nævnt var graden af undertrykkelse og repressalier, som besættelsesmagten benyttede sig af, forskellig fra land til land - og det er derfor ingen nem opgave at sammenligne de forskellige former for civil modstand, der opstod.

Et særligt kapitel er viet til jødeudryddelsen, som er det Anden Verdenskrig huskes for mere end noget andet.

Semelin påpeger så rigtigt, at antisemitisme ikke var nogen tysk opfindelse, men havde præget store dele af Europa gennem 20'erne og 30'erne, og at der var stor forskel på hvor mange jøder, der blev reddet i de enkelte lande, bl.a. afhængig af hvor me-

get den øvrige befolkning var præget af antisemitisme.

Bogen er ikke udtømmende, men som sagt er det et stort område forfatteren har kastet sig ud i.

Enkelte gange kan henvisninger til hændelser i Frankrig virke lidt indforstået for én der ikke har specielt meget kendskab til Frankrig under Anden Verdenskrig, men jeg vil på det varmeste anbefale andre at læse bogen.

Den danske modstand

Hvis der er læsere, som er specielt interesseret i forholdene i Danmark, er der sikkert noget at hente i Lennart Bergfeldts "Experiences of Civilian Resistance: The Case of Denmark 1940-1945." Bergfeldts afhandling er delt i tre dele:

Den første handler om ikkevoldsteori (Førnævnte Gene Sharp og Adam Roberts) og civilt forsvar (Boserup og Mack).

Anden del er historisk om forholdene i Danmark under besættelsen samt en mængde faktiske oplysninger om hvem som gjorde hvad.

I tredje del, som er analysen, fokuserer Bergfeldt på, hvordan tyskernes og danskeres reaktioner og modreaktioner gensidigt påvirker hinanden, med specielt perspektiv på ikkevoldelig civil modstand.

De mest brugte kilder til den historiske del er danske, især Jørgen Hæstrup, så mange af oplysningerne findes på dansk. Det er så vidt jeg ved første gang besættelsen af Danmark er analyseret i et perspektiv af ikkevoldelig civil modstand.

Bogen bærer tydeligt præg af at være en Ph.d.-afhandling. Den er meget, meget grundig og ikke specielt læsevenlig – men spændende læsning for den, som er interesseret i emnet.

"Unarmed against Hitler – Civilian resistance in Europe 1939-1943"
af Jacques Semelin. Udgivet på engelsk af Praeger, original fransk udgave 1993, 198 sider.

"Experiences of civilian resistance: The case of Denmark 1940-1945"
Ph.d. afhandling af Lennart Bergfeldt, Uppsala Universitet, 1993, 451 sider.

Fortsat danske børne-soldater

Danmark fortsætter med at træne børn militært.

Af Geert Grønnegaard

Nu må dette blads læsere gerne hjælpe til med et sidste nøk.

Aldrig mere Krig har for flere år siden afsløret, at forsvarrets rekrutterings-kontor misbrugte ordningen med erhvervspraktik for 14-16 årige skoleelever til militær propaganda.

Man trækker, overset af de fleste danskere, hvert år ikke mindre end 12.000 skoleelever til en uges praktik på kaserner og flådestationer.

Vi har klaget over systemet til diverse undervisningsministre, men har fået det svar,

- at det ikke var propaganda, men oplysning,
- at militæret kun dækkede skolernes behov og
- at besindige skoleinspektører og erhvervskonsulenter var garanti for, at børnene ikke blev indoktrinerede i den uge, de var borte fra skolen til håndgranatkast og feltbaneøvelser.

Oberst Storms planer

Det er nu for få måneder siden kommet frem, at denne før-rekruttering ikke er så uskyldig, som man gerne vil give det udseende af.

Rekrutteringschefen i Værløse (han hedder meget passende oberst Storm) har indrømmet, at forsvaret har gennemført en række "tentative kurser" for skolernes konsulenter.

Skolekonsulenterne er de lærere, som i de enkelte kommuner sørger for at finde praktikpladser til børnene.

Tentativ betyder forsøgsmæssig, og man forsøger da også på bedste måde at sløre det massive omfang af propagandaen ved at sprede indtaget af børn over hele skoleåret og over alle skoler.

I en mellemstor provinskommune som Ringsted med 25.000 indbyggere betyder det 40 børnerekrutter årligt. Det er mindst de 38 for meget, hvis det kun var børnenes eller forældrenes egne interesser der styrede, men det er det altså heller ikke. Det bliver minutøst dirigeret fra Værløse.

Hvis læserne selv har børn eller børnebørn i skolealderen, må I tage jer sammen for at få standset den militære erhvervspraktik fra jeres kommune.

I svigter jeres børn, hvis I bare prisingiver dem til et "flot tilbud fra forsvaret til de unge" i en hel uge. To militær-ivrige børn i en kommune kan man tro på, men ikke 40. Der er begrundelser nok for at standse det.

Statsministeren har skriftligt lovet det Internationale Røde Kors, at Danmark i ord og gerning ville støtte organisationens kampagne mod rekruttering af børn til krigstjeneste, herunder også indirekte rekruttering.

Militærtjeneste kan aldrig blive et erhverv som at være brolægger eller bagerjomfru.

Man kan sælge morgenbrød for enhver bager, men det kan aldrig blive et fedt, hvem man skal slås for, og hvem man skal skyde på.

Den nyvalgte russiske præsident Putin har netop ved dekret genindført et gammelt system fra Stalin-tiden i Rusland, hvor alle skolebørn skal gennemgå militær træning som led i undervisningen.

Det var med rette et forhadet system i Sovjet-tiden og enhver kunne indse, at det var propaganda.

På Farum kaserne laver børnene en hel uge i træk nøjagtig det samme som de russiske børn, men her til lands kalder man det oplysning.

Gadedrenge og farsdrenge

Henning Sørensen fortæller igen om fortidens kampe og Aldrig mere Krigs medstifter Thomas Christensen.

Af Henning Sørensen

Da jeg i 1954-56 var i militærnægterlejr havde vi den mangeårige formand for Aldrig mere Krig, valgmenighedspræst Uffe Hansen, Ubberup, som taler.

Uffe Hansen talte bl.a. om frisind og sagde. "I skal lære at være i stue med en officer". Jeg sagde så: "Det får du ikke Thomas Christensen til at skrive under på".

Uffe Hansen svarede: "Min gode ven Thomas, har ellers en bredere grundtvigianerhat end mig, men når han ser en soldateruniform, så får han for højt blodtryk".

Også på dette område har Thomas præget mig. Officerer var i Thomas' mund "en flok forkælede farsdrenge, der ikke gider bestille noget nyttigt!".

Nogle militærnægtere går lidt (for) stille med dørene, men det gjorde Thomas ikke. Han lagde aldrig skjul på sine holdninger, og han fremførte dem offensivt.

Beundringen for frihedskampen var næsegrus i mit barndomsmiljø. Selv havde jeg som avisbud været tæt på en stikkerlikvidering, og jeg kunne ikke helt følge de voksnes beundring for frihedskæmperne, så for mig var det en vederkvælgelse at høre Thomas karakterisere frihedskampen som "gadedrengestreger".

Thomas Christensen var husmands-søn fra Hundborg i Thy, hvor han var født i 1898. Han blev uddannet smed, men efter et års tid i militærnægterlejr gik han i gang med en fri læreruddannelse og var lærer på flere grundtvigske højskoler inden han fik sin manddomsgerning ved husmandsbetjeningen og som redaktør af ugebladet Husmandshjemmet.

I 1926 var Thomas medstifter af Aldrig mere Krig, hvor han sad i hovedbestyrelsen i mere end 40 år. Han tog tidligt og skarpt afstand fra nazismen,

således allerede i 1930 i Højskolebladet, hvor han citerede Johs. v. Jensen:

*Mod lovløshed og tyranni
luk hånden i, luk hånden i.*

Det var typisk for Thomas, at han i tale og skrift brugte litteraturciterater og historiske paralleller. Også på dette område har jeg lært af ham.

Jeg har flere gange besøgt Thomas i hans første ægteskabs dage, da han var gift med Jenny, der var sygeplejerske. Da Thomas var 65 år døde Jenny, og han giftede sig med Valborg.

Selv i det bedste ægteskab kan der komme en kurre på tråden. I "Det røde kabinet"s dage 1966-68 kom Thomas i Folketinget valgt for SF, og fik indbydelse til sammen med Folketingets øvrige medlemmer at komme til nytårskur hos kongen sammen med sin ægtefælle.

Valborg jublede, en pigedrøm gik i opfyldelse. Men der måtte Thomas skuffe hende: "Hvis du skal til nytårskur, så må du finde en anden mand". Da knuste Valborg en tåre.

Men da vi efter Thomas' død kom til at tale om denne tildragelse, sagde hun: "Jeg kan godt se nu, at Thomas ville være utro mod noget af det inderste i sin personlighed, hvis han havde taget med der. Han var jo republikaner med hud og hår".

Thomas havde et smukt og tydeligt sprog, hvor han var omhyggelig med at få alle endelser med, og denne måde at tale på lagde jeg mig tidligt efter.

Da jeg i 1986 stod for Danmarks Radios udsendelse "Ved dagens begyndelse" præsenteredes jeg i en pressemeldelse som "skraldemanden, der taler som en litteraturprofessor".

Teksten er et uddrag af en minderune for Thomas Christensen (1898-1978), der var medlem af Aldrig mere Krig og sad i hovedbestyrelsen i over 40 år.

Snyd på vægten

Af Geert Grønnegaard

En gang i forrige århundrede, vistnok i 1998 tilsluttede Danmark sig en FN-konvention om handel med håndvåben, som overraskende smidigt var bakset igennem det tunge FN-system af japanske diplomater.

Formålet er rosværdigt nok at få has på det mylder af brugte håndvåben, som har det med altid at dukke op på scenen, når der er optræk til ballade et eller andet sted i verden, sommetider betjent af frihedskæmpere, sommetider af rent kriminelle bander.

Som en vigtig forebyggende foranstaltning anbefales det i konventionen, at alle medlemslandene drager omsorg for, at deres nationale væbnede styrker - militær og politi sørger for at deres udfasede, men stadig funktionsdygtige våben, bliver destruerede, og dermed unddraget genbrug.

Desværre ser det endnu ikke ud til, at denne gode danske beslutning er sevet ind hos de myndigheder i forsvaret og politiet, som herhjemme har ansvaret for våbnene.

Efter den danske underskrift på konventionen i FN har hjemmeværnet helt uanfægtet foræret gamle Bofors-kanoner til kolleger i de baltiske lande, og politiet har solgt af sine gamle tjenestepistoler til den tyske våbenhandler, som har leveret deres nye.

Også de 250-000 antipersonelminer, som Danmark havde liggende, og som regeringen havde lovet destrueret, er uden meget omtale blevet genbrugt på ammunitionarsenalet i Frederikshavn, sandsynligvis støbt til panserminer, der bare er lidt større end de gamle.

Hvad er det dog for en langsommelighed? Det skulle nødigt være på skrømt, at Danmark frivilligt tilslutter sig internationale konventioner.

75. årgang - i 2008

Bladet er otte år yngre end forsiden viser - og det bliver det ved med at være!

I sidste nummer skrev undertegnede redaktør lidt om, at der nu stod 75. årgang uden på bladet.

Jeg kom herunder i en hurtig opremsning til at forbigå adskillige gamle bladmedarbejdere, mest markant Otto Mathiasen.

AmKs 10 års-jubilæumsskrift fortalte i 1936 om Årsmøde 1933:

"På dette Aarsmøde indbragte Silkeborgkredsens Formand, Lærer O. Mathiasen, et Forslag til Ordning af Bladspørgsmaalet, som Bestyrelsen og Aarsmødet gav Tilslutning, og det medførte af A.m.K. fra juni 1933 havde et regelmæssigt udkommende Maanedsbld, som har været til uvurderlig støtte i Arbejdet siden."

Otto Mathiasen blev bladets første redaktør - hvis første årgang altså startede sommeren 1933 - og fortsatte dette arbejde til udgangen af

1967. Hans kone Ella Mathiasen var i samme periode bladets forretningsfører. I 1936 udkom det i 2400 eksemplarer, 12 gange om året.

Fra nytår 1968 overgik redaktionen til at være kollektiv med Lasse Herbst som den næste ansvarshavende redaktør, efterfulgt af en lang række andre gode folk.

Samarbejdet med Kristeligt Fredsforbund blev først påbegyndt fra 1971 og varede således kun et par år.

Et spring i årgangene

Årgangen stod ikke længere noteret på forsiden. I begyndelsen var årgangen skiftet regelmæssigt fra sommer til sommer.

Da årgangen kom på igen, var bladets alder pludselig dateret efter foreningens stiftelse og skiftede sammen med årsskiftet. Det betød, at da

Nr. 5a fra 1945 var årgang 12.

foreningens 60-årsdag blev fejret i oktober 1986, var bladet dermed noteret som værende af årgang 61.

Næste år den 17. oktober fylder Aldrig mere Krig 75 år. Selv om der dermed står 75. årgang uden på bladet - burde der altså kun stå 67.

Men for ikke at forvirre tingene yderligere, fortsætter vi dog med at skrive "75. årg.".

Tom Vilmer Paamand

Jeg ønsker at:

- blive medlem af AmK
 få flere oplysninger om AmK
 få gratis prøvenummer af IKKEVOLD
 abonnere på tidsskriftet IKKEVOLD
 give én jeg kender et gavekort på IKKEVOLD -pris 50,- kr.
 købe en dinosaur-trøje for kr. 70,- + forsendelse
 (Angiv størrelse)
 få oplysninger om militærnægtelse
 købe Militærnægterhåndbogen for 20,- kr + forsendelse

Navn: _____

Adresse: _____

By og Postnr.: _____

Klip ud og send til:
Aldrig mere Krig
 Nørremarksvvej 4
 6880 Tarm
 Tlf. 9737 3163

Aldrig mere Krig

Aldrig mere Krig er en forening for pacifister, folk der søger fredelige/ikkevoldelige løsninger på konflikter.

At være pacifist er en livsholdning - derfor er Aldrig mere Krig en gammel forening, der ikke kun kører på enkelte mærkesager, - det er livet, det drejer sig om og den "sag" forældes ikke.

Aldrig mere Krig blev dannet i 1926 og er i dag en af landets ældste fredsorganisationer. Aldrig mere Krig er ikke knyttet til noget parti eller nogen religiøs forening.

Aldrig mere Krig er dansk af deling af Krigsmodstandernes internationale Forbund, War Resisters' International (WRI), med hovedkvarter i London.

Der er brug for pacifistiske synspunkter mere end nogensinde. Vi har brug for at blive flere.

Giv freden en chance - bliv medlem af Aldrig mere Krig. Medlemskab pr. år koster 200 kr. for enkeltpersoner, 250 kr. for par og 125 kr. for uddannelsessøgende, pensionister og civile værnepligtige.

Hovedbestyrelsen består af syv medlemmer:

Birte Wagner, Geert Grønnegaard, Hermod Folke Hansen, Holger Terp, Jens Thoft, Majken Jul Sørensen og Tom Vilmer Paamand. Suppleanter er Arne Hansen, Peter Henning og Ulla Røder.

Hovedbestyrelsen er konstitueret med følgende:

Forretningsudvalg: Geert Grønnegaard (ordfører), Jens Thoft (kasserer) og Holger Terp (sekretær).

Internationalt udvalg: Majken Jul Sørensen (koordinator).

Kartotek og bladekspedition: Hermod Folke Hansen.

Medieudvalg: Geert Grønnegaard (koordinator).

Redaktionsudvalg: Holger Terp og Tom Paamand (koordinator).

Sessionsudvalg: Peter Henning (koordinator).

Våbenproduktionsudvalg: Geert Grønnegaard (koordinator).

Landskontor

Aldrig mere Krig,
Nørremarksvej 4, 6880 Tarm, tlf. 9737 3163.
Giro: 9 00 48 82.
E-mail: amk@fred.dk.

Besøg Aldrig mere Krig på internettet: www.fred.dk

Kontaktpersoner

Holger Terp, Strandbyparken 4.1.tv.,
2650 Hvidovre, tlf. 3678 4028.

Majken Jul Sørensen, Dyssevænget 14A,
2700 Brønshøj, tlf. 4030 2563.

Finn Held, Aprilvej 24,
2730 Herlev, tlf./fax 4491 6967.

Hanna Lindstrøm, Christoffers Allé 132,
2800 Lyngby, tlf. 4444 3965.

Peter Henning, Unnasvej 3,
3000 Helsingør, tlf. 4921 6563.

Haakon Larsen, Skovbrynet 5,
3450 Allerød, tlf. 4817 2735.

Birte Wagner, Bavnebjergspark 71,
3520 Farum, tlf. 4495 3688

Erik Jeppesen, Paltholmterrasserne 77A,
3520 Farum, tlf. 4495 9141.

Else Dam, Smallesund 2,
3700 Rønne, tlf. 5695 5404.

Geert Grønnegaard, Leragervej 8,
4174 Jystrup, tlf. 5752 8250.

Uwe Riggelsen, Kåstrupvej 4, Spangsbro,
4400 Kalundborg, tlf. 5350 7429.

Hanne Nielsen, J. A. Larsensvej 5,
5300 Kerteminde, tlf. 6532 4474.

Peter Kragh Hansen, Gl. Banegårdsvej 50,
5500 Middelfart, tlf. 6441 8389.

Jørgen Burchardt, Nyborgvej 13,
5750 Ringe, tlf. 6262 3617.

Lars Bang Jeppesen, Kongeåvej 63,
6600 Vejen, tlf. 7536 2201.

Hermod Folke Hansen, Nørremarksvej 4,
6880 Tarm, tlf. 9737 3163.

Svend Haugaard, Volvevej 2,
7800 Skive, tlf. 9752 1037.

Jens Thoft, Stadion Allé 43 A,
8000 Århus C, tlf. 8611 2177.

Tom Vilmer Paamand, Ølstedvej 4, Lisbjerg,
8200 Århus N, tlf. 8623 0328.

Poul Gunder Nielsen, Hørslevvej 107, Hørslevbol,
8462 Harlev J, tlf. 8694 1699.

Henning Sørensen, Irisvej 17, Postbok 87,
8500 Grenaa, tlf. 8632 1679.

Tine Forchhammer, Gadebakken 15,
8600 Skanderborg, tlf. 8692 6205.

Bitten og Troels Forchhammer, Gyvelvej 7, Rebild,
9520 Skørping, tlf. 9839 1663.

Arne Hansen, Sønderjyllands Allé 35,
9900 Frederikshavn, tlf. 9842 5542.

ikkevold

Tidsskrift for antimilitarisme og pacifisme Nr. 3 2000 75. årg.

IKKEVOLD udgives af Aldrig mere Krig (AmK), dansk afdeling af War Resisters' International (WRI).

Fred er en menneskeret, og krig er en forbrydelse mod menneskeheden. Derfor er det AmK's formål at arbejde for at fjerne krigens årsager og at modarbejde enhver form for krig og krigsforberedelse.

Ved medlemsskab af Aldrig mere Krig kræves frigørelse fra eventuel tilknytning til militæret, herunder beredskabsstjeneste.

IKKEVOLD dækker ikke nødvendigvis AmK's hovedbestyrelses holdninger.

Abonnement:

IKKEVOLD udkommer med fire numre årligt. Abonnementet indgår i medlemsskabet. For ikke-medlemmer koster et abonnement årligt 105,-. Løssalg: 30,-.

Abonnementsbestilling til:

Aldrig mere Krig
Nørremarksvej 4
6880 Tarm
Tlf. 9737 3163
Giro 9004882

Adresseændring skal ske på posthuset i det distrikt, hvorfra der flyttes. Navneskift skal også meddeles til distriktets posthus.

Kopiering og eftertryk og anden gengivelse med angivelse af kilde anbefales.

Oplag 600

Kollektiv redaktion:

Tom Paamand 8623 0328
Holger Terp 3678 4028

Stof til IKKEVOLD sendes til:

Tom Vilmer Paamand
Ølstedvej 4
Lisbjerg
8200 Århus N
E-mail: ikkevold@fred.dk

ISSN 0107-5276

Pacifister kaldes altid for landsforrædere

Det ofte anvendte Lenin-citat om fredsbevægelsen som "nyttige idioter" har aldrig eksisteret.

Af Holger Terp

"Sovjetdiktatoren Vladimir Lenin omtalte engang medlemmerne af fredsbevægelser som "nyttige idioter". Idioter, fordi de manglede indsigt. Nyttige, fordi deres agitation styrkede Sovjetunionen på den Frie Verdens bekostning."

Ovenstående er et citat i Berlingske Tidende af dr.phil. Mads Qvortrup i en kronik: "Det radikale forræderi" den 16. august.

I de små 25 år jeg har arbejdet i forskellige fredsbevægelser, er bevægelserne blevet kaldt lidt af hvert af deres politiske modstandere.

Det er der ikke noget nyt i. I al den tid folk har arbejdet for fred, har militarister i alle lande kaldt pacifister for landsforrædere.

Beskyldningen dukker op allerede i det 17. århundrede, da engelske soldater bliver kvækere og dermed pacifister. (Hirst "Quakers in Peace and War", London 1923.).

Den østrigske militærnægter Franz Jägerstätter henrettedes i 1943, og op mod 10.000 våbenføre tyske mænd, der var i Schweiz som politiske flygtninge, ville heller ikke kæmpe i Hitlers krige. De var naturligvis også landsforrædere...

Mads Qvortrup bedes dokumentere sit udsagn. Hvornår har Lenin udtalt eller skrevet, at medlemmer af fredsbevægelser er nyttige idioter, og hvor står det skrevet?

Hvilke fredsbevægelser støttede Sovjetunionen på Lenins tid? Og hvem i fredsbevægelserne er det, som ikke havde indsigt i perioden fra Første Verdenskrig til Lenins død?

Et lille hjertesuk

I januar 1919 indfører Sovjetunionen ret til militærnægtelse. En del pacifis-

tiske grupper, eksempelvis War Resisters' International, slår sig ned i Sovjetunionen, som også har en del religiøst begrundet militærnægtelse på grund af Leo Tolstojs forfatterskab.

Fra begyndelsen af 20'erne blev disse forfulgt, og efter Sovjetunionens indførelse af almindelig værnepligt i 1928, endte mange pacifister i Stalins fangelejre. Enkelte pacifister overlevede 2. Verdenskrig og Stalin-perioden og blev løsladt efter 1956.

Det vidste man godt i fredsbevægelserne. I al fald i War Resister's International, i hvis arkiv beretningerne om de sovjetiske militærnægteres historier ligger ("Testimonies of conscience sent from the Sovjet Union to the War Resisters' International, 1923-1929", redigeret af Peter Brock).

Denne viden blev også brugt politisk. I midten af 1930'erne begyndte den hollandske fredsforsker og historiker Barthélemy de Ligt udgivelsen af flere hollandske og franske bøger, som endte op i hovedværket "The Conquest of violence: an essay on War and Revolution", London 1938.

I denne bog er der en lang analyse af bl.a. den russiske revolution, og det skal tilføjes, at denne bog også var kendt i Danmark under 2. Verdenskrig.

Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed og Landsforbundet Aldrig mere Krig har indgået et blad-samarbejde.

Vi redigerer og udgiver bladene **fred og frihed** og **ikkevold** i fællesskab.

For- og bagsiden samt side 2 og næstsidste side er forbeholdt de to foreninger. Resten af bladet redigeres af en redaktion sammensat af begge foreninger.

Toni Liversage (fred og frihed) og Tom Vilmer Paamand (ikkevold) samler trådene.

Stof til **fred og frihed** og **ikkevold** sendes til:

Tom Vilmer Paamand
Ølstedvej 4, Lisbjerg
8200 Århus N
Tlf: 8623 0328
E-mail: ikkevold@fred.dk

Gamle numre af bladet kan læses på internet-adressen www.fred.dk/amk/ikkevold

Indhold:

ULUS - Åbent Krigsatelier <i>Af Mikael Witte</i> Tale fra åbningen af en udstilling mod krig	4
Serbisk mosaik <i>Af Annelise Ebbe</i> En mosaik af indtryk fra Serbien.	6
Rejsedagbog Vojvodina/Serbien <i>Af Toni Liversage</i> Next Stops kvindegruppe kom til Jugoslavien.	10
Hvem har gavn af sanktioner? <i>Af Maria Bergsø</i> Kan retfærdighed opnåes gennem sanktioner?	13
Ulydighed nytter! <i>Af Tom Vilmer Paamand</i> Motorvejs-aktivister bruger civil ulydighed.	14
Virkeligheden i Sydlibanon <i>Af Maria Bergsø</i> Israels tilbagetrækning fra Sydlibanon og pressen.	16
Ingen åbenhed om våbensalg <i>Af Tom Vilmer Paamand</i> Grænseløst hemmelighedskræmmeri om produktion.	18
Usle danske våben kræmmere <i>Af Geert Grønnegaard</i> Danmark fragter krudtet til alverdens krige.	19
Afrika - det mørke kontinent <i>Af Jørgen Johansen</i> Masser af bøger om den lange afrikanske historie.	20
Nye og gamle krige <i>Af Majken Jul Sørensen</i> De nye kriges vold er stort set kun rettet mod civile.	22
Militær mig her og der <i>Af Geert Grønnegaard</i> Militæret skal ikke stjæle af nødhjælps-bevillingerne.	25

ULUS - Åbent Krigsatelier

Udstillingen "ULUS - Åbent Krigsatelier" med kunst fra Beograd - fra krigen og mod krigen - blev vist i Århus i juni. Dette er fra Mikael Wittes tale ved åbningen.

Af Mikael Witte

Udstillingen 'ULUS - Åbent Krigsatelier' viser 50 billeder, som kan skrives ind i de forskellige stilarter: Symbolisme, ekspressionisme og abstrakt ekspressionisme, konkretisme, popart, minimalisme og installationsdokumentarisme. Det kunne lyde som en udstilling af spredehagl.

Og dog har de udstillede værker det til fælles, at de er skabt af jugoslaviske kunstnere (altså en nationaludstilling, lige som hvis det havde været en præsentation af boliviansk eller ugandisk kunst).

Udstillingen er støttet af Serbiens kulturministerium, Beograds kultursekretariat og Serbiens institut for international samarbejde (altså en statslig støttet propaganda- og præmieudstilling, lige som når Sovjetunionen eller Danmark støttede kunstnere).

Og værkerne er skabt samtidig i samtiden (altså en udstilling af det der på ny-dansk hedder *contemporary art*). Men helt så enkelt kan denne udstilling ikke beskrives. Faktisk er her meget mere på spil. De udstillede 50 værker udgør et udsnit af dem 200 jugoslaviske kunstnere skabte i Beograd i marts-juni 1999. Skabte i et åbent atelier på gaden, synligt for enhver: Fra neden af byens borgere og fra oven - fra flyvemaskiner (en kæmpe-engel kridtet op på en grøn græsplæne).

Blandt kunstnerne var der både tilhængere og modstandere af regeringen, men de havde det til fælles, at aktionen var del af "Modstand imod krig med kunst og kultur". Dette er en anti-krigsudstilling. En udstilling vendt mod NATO, som den 24. marts 1999 valgte at angribe Jugoslavien.

NATOs trusler

Med en regn af krydsermissiler og computerstyrede bomber førte NATO

sine trusler om krig ud i livet. Eller ud over livet. Krigen løste ikke problemerne - til gengæld forstørrede den dem. NATO havde i Rambouillet i Frankrig truet Jugoslavien med krig: Hvis ikke Jugoslavien underskrev den aftale der blev dikteret, så ville landet blive bombet. Jugoslavien sagde ja, mens kosova-albanerne sagde nej. Efter korridorsnak og anden forhandlingsrunde sagde kosova-albanerne ja. Men nu sagde Jugoslavien nej.

Det var forvirrende dengang. I dag ved vi at der aldrig blev *forhandlet* i Rambouillet i Frankrig. I dag ved vi at stormagterne truede sig frem og vi ved at NATO krævede ret til at besætte Kosovo og - det er den såkaldte appendiks B i aftalen - ret til at gennemføre manøvrer overalt i Jugoslavien. Ellers ville NATO bombe. Og det skete som bekendt fra den 24. marts.

NATO-traktatens artikel 1 lyder: *"Parterne forpligter sig til, som det er bestemt i FN-pagten, at bilægge enhver mellemfolkelig stridighed, de måtte blive involveret i, med fredelige midler; således at den internationale fred og sikkerhed og retfærdighed ikke sættes på spil, og til i deres internationale relationer at afstå fra brug af magt på en måde, som strider mod FNs formål"*.

Og FN-pagten artikel 2, stk. 4 lyder: *"Alle medlemmer skal i deres mellemfolkelige forhold afholde sig fra trussel om magtanvendelse eller brug af magt, det være sig mod nogen stats territoriale integritet eller politiske uafhængighed eller på nogen anden måde, der er uforenelig med de Forenede Nationers formål"*.

Mod folkeretten

NATO krænkede altså ikke bare sin egen traktat, men overtrådte også FN-pagtens forbud mod magttrusler og magtbrug, da den sendte sin regn af død over menneskene i Jugoslavien.

Denne forbrydelse mod menneskeheden og mod det internationale system, der skulle beskytte menneskeheden, blev besluttet af politikere fra NATO-landene, fra USA, fra Storbritannien og andre. Og fra Danmark. Denne forbrydelse mod menneskeheden blev udført af piloter fra NATO-landene, fra USA, fra Storbritannien og andre. Og fra Danmark.

Naturligvis afviste statslederne, regeringslederne og de fleste avisledere i de angribende NATO-lande, at der var folkeretlige problemer. Man havde givet sig selv mandat, sagde man uden at blinke. Befolkningerne skulle beroliges, så de sluttede op om NATOs politik.

Først da angrebene var stoppet, netop nu for et år siden, da journalister siden stod frem og erklærede sig førte bag lyset på NATOs venligt smilende pressemøder, begyndte nogle at spekulere over hvad der egentlig var sket. Der og her.

7. december 1999 udsendte Dansk Udenrigspolitisk Institut (DUPI) sin rapport: "Humanitær Intervention. Retlige og politiske aspekter". De statsfinansierede forskere konkluderede: NATO-angrebet på Jugoslavien var i klar strid med folkeretten.

Seniorforsker Bjørn Møller fra Center for Freds- og Konfliktforskning erklærede, at NATOs krig havde været en komplet fiasko, der havde fået store, negative konsekvenser for international ret og for FN-systemet.

Udenrigsminister Helveg Petersen udtalte: *"Jeg føler mig godt tilpas ved læsningen af denne rapport"*. Godt tilpas ved klart at overtræde folkeretten, hr. udenrigsminister?

Ubehagelige kendsgerninger

Det er en kendsgerning at Kosova i 1989 fik frataget sin autonomi. En kendsgerning at serberne har udrenset etnisk i Kosova. En kendsgerning at de

Branko Rakovic: "Nachmittag"

nationalistiske sammenstød i Jugoslavien voksede siden midten af firserne.

Det er også en kendsgerning, at Jugoslavien lånte meget store beløb af Verdensbanken, der til gengæld krævede markedsøkonomi. Det krav var med til at vælte Jugoslaviens balance mellem landets nationale grupper og med til at udløse de nationalistiske bevægelser. Og så var der ikke bare en økonomisk krise, men også en politisk, der kunne smadre Jugoslavien.

Det er ligeledes en kendsgerning, at Tyskland i sommeren 1991 krævede en hurtig anerkendelse af denne nationalisme og at Danmark støttede den. Så blev Slovenien og Kroatien selvstændige, og den jugoslaviske borgerkrig en realitet. Og Danmark var medansvarlig.

Det er en kendsgerning, at Bosniens parlament i februar 1992 ugyldigt vedtog landets uafhængighed. Alligevel anerkendte EF straks Bosnien som en suveræn stat - hvorefter den borgerkrig kunne begynde.

Det er en kendsgerning, at antallet af flygtninge i Kosova tredobledes efter NATO angreb Jugoslavien. Planerne

for hvordan kosova-albanerne skulle uddrives var lagt i Beograd - men NATOs angreb øgede forfølgelsen. Beograd gennemførte sin masseuddrivelse, for NATO bombede under alle omstændigheder. Og det er en kendsgerning, at NATO ikke forestillede sig denne flygtningestrøm, og at NATO ikke havde telte, mad og vand parat til dem der løb for livet. Det var en humanitær katastrofe.

For et år siden protesterede vi ikke bare mod NA-

TOs krig mod menneskene i Serbien og i Kosova. Vi protesterede også mod NATOs krig mod os i de krigsførende lande: Mod at krigstanken erobrede vores hjerner og hjerter, så vi glemte, at der findes andre løsninger end krig.

Manglende støtte

Vi protesterede også over den manglende støtte til den demokratiske opposition i Serbien. Selv om den var hårdt ramt af krigen, så fandtes den dog. Der fandtes små medier, som aldrig havde haft de vestlige politikeres og mediers store interesse.

Og der fandtes netværk, hvor ganske ekstraordinære mennesker fandt sammen - for det kræver mod og et lyst sind at insistere på fred, når først krigstrommerne brager og ragnarok buldrer.

Der fandtes en kvindegruppe som "Kvinder i sort", der sagde fra over for den serbiske regerings undertrykkelse af kosovaalbanernes menneskerettigheder - og som derfor af Serbiens ultranationalistiske vicepræsident Seselj blev udråbt som landsforrædere. Gruppen blev stort set ignoreret af Vestens mange 'fredsmissioner'. Der fandtes musikere der spillede på broerne over

Donau - hvilket trak masser af tilhørere - for at beskytte broerne mod NATOs angreb. Som bekendt blev mange af broerne alligevel bombet.

Og så fandtes der ULUS, sammenslutningen af Serbiens bildende kunstnere. Umiddelbart efter NATOs angreb den 24. marts besluttede ULUS sig for aktioner mod krig med kunst og kultur. På fjerdedagen efter angrebet erklærede kunstnerne, at de ville fortsætte deres kunstneriske arbejde, og på sjattedagen opfordrede ULUS sine medlemmer til at demonstrere foran byens kunstnerpavillion.

Billeder mod bomber

Det åbne krigsatelier var en realitet, og hver dag klokken 12 rykkede kunstnerne ud af atelier, kældre og køkkener, og hvor kunstnere ellers arbejder, for under åben himmel at skabe kunst. De flere end 200 kunstnere, der havde sluttet op om aktionen kaldte den for "Billeder mod bomber".

De ville ikke sidde skræmte tilbage, og efter krigen udstillede deres værker som dokumenter over deres angst: De ville male åbent, provokerende uanfægtet af al den militære isenkram.

Selv om udstillingen er støttet fra officiel serbisk side, er det netop ikke officiel krigskunst. Her er ingen heltehistorier, ingen heroisme, ingen mindesmærker. Ingen sentimentalitet. Her er billeder fra en by og dens beboere, der blev bombet af vores sønner i vores fly. Her er billeder fra kunstens værksteder til naboer, venner og bekendte.

Der er vist ingen nye kunstneriske opfindelser, ingen nye ismer, men her er 200 kunstnere, som viste verden, hvorfor de lever: For at skabe.

Norske Nordahl Grieg skrev i 1936 i "Krigsatt af fiender": "*Krig er forakt for liv. Fred er å skape. Kast dine krefter inn: Døden skal tape*".

Kunstnerne gav Beograds borgere mod og glimt af glæde, fik dem til igen at se, at der fandtes andre svar end NATOs fjernstyrede missiler og Milosevic kadaverdisciplin.

Vold besvarede de med ikke-vold. I den mørke nat var disse kunstnere aktion et skrig mod krig, en bøn om fred, et håb om liv.

Serbisk mosaik

En mosaik af indtryk fra Serbien. En af de mest iøjnefaldende brikker i mosaikken er regimets mere og mere hårdnakkede undertrykkelse af oppositionelle kræfter.

Af Annelise Ebbe

Der er igennem lang tid sket overgreb på NGO'er, medier, oppositionspolitikere, og fra Milosevic' side er der gjort en række forberedelser, herunder en forfatningsændring og flere lovændringer, der haft til hensigt at sikre ham magten gennem bl.a. endnu mindst én periode som præsident.

I slutningen af juli blev der udskrevet valg. Den 24. september skal der vælges præsident, der skal være valg til det føderale parlament, og der skal være lokalvalg. Én af de ting, Milosevic gennem en forfatningsændring havde sikret sig forud, var, at præsidenten nu skal vælges ved en direkte afstemning og ikke af det føderale parlament, og at han dermed også får mulighed for at stille op igen på trods af tidligere regler.

Som det vil være mange bekendt, førte udskrivelsen af valget herhjemme til en stramning af visumpolitikken. I modsætning til den mere og mere liberale visumpolitik, som blandt andre jeg har nydt godt af de senere år, blev det pludselig svært at få visum. Ansøgere blev simpelthen spurgt ud om deres forhold til Next Stop Serbien. Dette førte til, at kun de færreste - 15 ud af 250 - kom af sted.

Det var naturligvis meget trist for dem, der fik afslag, og for projektet, også fordi den støtte, som danske græsroddere kan give, er mere betydningsfuld netop nu, da oppositionen i bred forstand har brug for at tro på sig selv og tro på støtte udefra.

Værre end disse manglende visa er det dog, at styret også strammer grebet mere og mere, efterhånden som meningsmålingerne viser, at oppositionen har en chance for at vinde. En meningsmåling, som blev citeret i Danmarks Radio den 3. september, giver oppositionens præsidentkandidat, Voji-

slav Kostunica, 52 procent mod Milosevic' 31 procent.

Fra besøg hos flere NGO'er og samtaler med (og om) politisk observante mennesker, der igennem lang tid har arbejdet mod styret, har jeg samlet brudstykker til en mosaik om den aktuelle politiske situation.

Kulturel Dekontaminering

På dette center med det mærkelige navn, dekontaminering betyder afgang, traf jeg Borka Pavicevic, som er leder af centeret. Hun er en kraftfuld kvinde, der har sine meningers mod. Hun er aldrig gået af vejen for at tale styret midt imod. Centeret beskriver sig selv som en "uafhængig, overnational, kulturel institution, der siden 1993 har arbejdet på at genoplive kunsten og den offentlige samtale's fordomsfri ånd under umulige betingelser." Det hedder også: "Eftersom centeret er grundlagt i krigstid, kæmper det til stædighed mod myndighedernes bestræbelse på at bringe uafhængige stemmer til tavshed. Voldens sociale virkninger er en daglig virkelighed. Centeret har det mål at ændre den virkelighed."

Det må afgjort siges, at centerets kamp er blevet hårdere. "Kulturel dekontaminering handler om katarsis," siger de, og derfor har centeret været rammen om en række udstillinger, diskussionsmøder, teaterforestillinger osv. osv., der skal bringe de involverede tættere på denne katarsis.

Borka Pavicevic fortalte beredvilligt om, hvordan hun opfatter situationen netop nu, og hun ville gerne have givet os noget mere materiale om centeret, men finanspolitiet havde ti dage tidligere fjernet centerets fire computere og en masse papirer. Borka var der ikke selv, da det skete, og hverken hun eller andre har siden fået at vide, hvilke papirer de tog med, så de risikerer at gå forgæves, hver gang de skal finde no-

get. Det er finanspolitiet, der beslaglægger materiale under foregivende af, at de har fundet uregelmæssigheder i regnskabsføringen. Hos nogle grupper - f.eks. Kvinder i Sort - er der forud gået besøg dag efter dag med meget, meget lange forhør af centrale personer.

Da vi talte om regimets strammere og strammere greb om befolkningen, sagde Borka også, at man med denne måde at forvalte samfundet på, har taget ansvaret fra folk. NATOs bombardementer hjalp med i den sammenhæng. Regimet har haft held til at markedsføre en idé om, at det er sanktionerne og NATO, der er skyld i alle ulykkerne.

Befolkningen har intet kunnet stille op mod det, og derfor er det heller ikke befolkningens ansvar at ændre forholdene. "Men når man ikke har ansvar, har man heller ikke frihed," sagde Borka med en af sine talrige, kloge kommentarer.

Som dynamisk leder af Center for Kulturel Dekontaminering er hun naturligvis under konstant beskydning fra regimets side, og hun fortalte, at regeringsavisen Politika havde udtalt om hende, at hun fuldender det, som NATO satte i gang, nemlig at ødelægge den serbiske kultur.

Under vores samtale ringede telefonen gang på gang, og når hun tog den, var der ingen. Hun var ikke i tvivl om, at det var et bevidst forsøg på at skræmme hende. Selv har jeg tidligere været på centeret i forbindelse med dels en udstilling, dels et pressemøde afholdt af Kvinder i Sort, hvilket jeg nævnte for Borka Pavicevic. Hun havde hele tiden vekslet mellem høj latter og dyb alvor.

Da talen faldt på Kvinder i Sort, blev hun meget alvorlig, og det var tydeligt, at hun er dybt berørt af det, der er sket med dem.

Sonja Licht fra Fond for det Åbne Samfund

Jeg fortalte hende, at jeg havde undladt at forsøge at komme i kontakt med - hvad jeg på afstand formodede var - et af de mere prominente medlemmer af Kvinder i Sort, fordi jeg var bange for, at det kunne blive farligt for enten hende eller mig eller os begge, hvis jeg udtalte hendes navn højt. "Man bliver jo lidt småparanoid," sagde jeg, og hun sagde: "Ja, det er præcis det, de ved, og præcis det, der er hensigten."

Kvinder i Sort og Bojan Aleksov

I Danas, en af de få uafhængige aviser, der er tilbage, kunne man en dag læse en notits om arrestationen af Bojan Aleksov den 7. juli. Der stod, at han havde indrømmet, at han bl.a. i samarbejde med Kvinder i Sort havde arbejdet for en fremmed magt.

Bojan Aleksov er militærnægter, og igennem flere år har han arbejdet tæt sammen med Kvinder i Sort for militærnægteres rettigheder i Jugoslavien. Han har i to år boet i Budapest, fordi det har været for farligt for ham at opholde sig i Beograd. I Budapest fortsatte han sit arbejde for militærnægtere.

Han tog til Beograd i juli for at besøge sin familie. Under besøget sørgede han for ikke at være alene, når han gik på gaden, men da han var ude at køre i sin families bil den 7. juli klokken 20, blev han tvunget ud af bilen og taget med til politistationen i Beograd. Han blev tilbageholdt indtil den 8. juli klokken 19. I al den tid blev han gentagne gange truet med døden.

Han blev forhørt om sit arbejde med Projekt Sikkert Hus for militærnægtere, om Kvinder i Sorts aktiviteter og deres kontakter inden for og uden for Jugoslavien. Under forhøret kom det til at stå klart for Bojan, at Sikker-

hedspolitiet havde overvåget Kvinder i Sort og havde båndet samtaler herunder telefonsamtaler, der foregik dels på kontoret dels i medlemmernes private hjem igennem de seneste to år.

Bojan blev under Sikkerhedspolitiet forhør slået, krænket verbalt og udsat for andre former for ydmygelser, deriblandt verbal, seksuel fornædrelse. I fem timer blev han direkte tortureret. Han blev blandt andet tvunget til at stå på tæerne, han blev slået med knippel forskellige steder på kroppen, og i disse første fem timer af tilbageholdelsen blev han nægtet noget af drikke på trods af en temperatur på over 30 grader. Han blev holdt vågen i løbet af natten, og næste formiddag blev han slået med knippel eller stav i håndfladerne, under fodsålerne og på andre steder af kroppen af tre politibetjente.

Han gentog gang på gang, at han ikke havde været involveret i spionage, men havde arbejdet for menneskerettigheder i Serbien, især militærnægteres menneskerettigheder.

Alligevel blev han til sidst tvunget til at skrive under på en 12 sider lang erklæring, der i detaljer beskrev hans arbejde for militærnægtere og Kvinder i Sorts aktiviteter, herunder de lokale og udenlandske kontakter og de rejser til udlandet, som dette arbejde havde affødt. Dertil kom, at han blev tvunget til at skrive under på en kortere udtalelse, hvori han indrømmede sit ansvar for tidligere kriminelle handlinger, og under dødstrusler blev han tvunget til at indvillige i at arbejde for Sikkerhedspolitiet.

Han blev tvunget til at gentage dele af de 12 sider foran et videokamera og til at indrømme, at han arbejdede for udenlandske efterretningstjenester og samlede information gennem Stasa Zajoviz, som politiet beskrev som lederen af Kvinder i Sort, og det lokale netværk, som hun havde skabt. Han skulle erklære, at han havde leveret disse oplysninger videre til udenlandske efterretningstjenester, og at han bevidst arbejdede mod Jugoslaviens sikkerhed, integritet og forsvarsevne. Samme procedure skulle han igennem, hvad angår den anden skriftlige erklæring. Tre gange måtte han gentage den, før politiet fandt den overbevisende nok.

Bojan risikerer at blive anklaget for spionage. Han flygtede ud af landet straks efter løsladelsen, men frygter naturligvis stadig for sit liv. Kort før og efter arrestationen af Bojan blev tre andre medlemmer af Kvinder i Sort forhørt og verbalt krænket af Sikkerhedspolitiet under såkaldte "informative samtaler". Kvinder i Sorts lokaler i Beograd og et medlems private lejlighed blev ransaget og forskellige materialer herunder papirer og to computere er beslaglagt.

Adskillige medlemmer af Kvinder i Sort er flygtet fra Beograd eller gået under jorden. I Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed følger vi naturligvis sagen ganske nøje, og vi vil i lighed med Amnesty International presse på, for at de medlemmer af Sikkerhedspolitiet, der har tortureret Bojan, øjeblikkeligt bliver suspenderet og draget til ansvar for deres handlinger.

Fond for det Åbne Samfund

I spidsen for denne fond står Sonja Licht, endnu en af disse kraftfulde kvinder, der med stor sindsro kan se sig selv i øjnene hver eneste morgen, fordi de er komplet ubestikkelige i deres kamp for frihed, demokrati og menneskerettigheder. Hun var en af de 27 bekymrede serbiske borgere, der trådte frem med navn og adresse under bombardementerne. De var så modige, at de sendte en appel til alle involverede parter.

Ud af det, de skrev, kunne man læse, at de mente, der var skurke i alle lejre, men også at de havde bevaret håbet, at de troede på, at der var kræfter, der ville arbejde for reelle fredsforhandlinger, ikke-voldelige konfliktløsninger og en demokratisk udvikling af hele Jugoslavien. Ingen skal bilde mig ind, at de nogensinde er blevet takket - af nogen som helst - for den nuancerende af debatten.

Sonja Licht fortalte, at hun hver dag forventer, at der skal ske et eller andet med Fond for det Åbne Samfund. Hun er helt overbevist om, at sikkerhedspolitiet ikke kan sende sin forlængede arm, finanspolitiet. Dertil er regnskaberne i Fonden alt, alt for pæne. Der er absolut ingenting at sætte fingeren på. Ikke et gammelt, brugt køleskab, som

der f.eks. var på Center for Kulturel Dekontaminering.

Alligevel kan hun mærke, at grebet strammes. Da vi spurgte hvordan, tog hun nogle tilfældige avisudklip fra dagens Politika. Natasa Kandic, en kendt menneskerettighedsadvokat har udtalt sig om den jugoslaviske hær, og Politika skriver en hel artikel om det. Alledele i overskriften kædes hendes virksomhed sammen med Fond for det Åbne Samfund.

Senere har Politika skrevet, at den nu spiondømte journalist, Miroslav Filipovic, "på alle tænkelige måder blev støttet af Otpor-medlemmer (en modstandsgruppe af overvejende studerende, a.e.), såkaldt uafhængige medier og journalister såvel som forskellige NGO'er finansieret af den amerikanske finansmand af ungarsk oprindelse, Georges Soros, og eller regeringer af NATO-medlemslande." Fond for det Åbne Samfund hed tidligere Soros Fonden.

"Hver dag finder de et eller andet at kæde os sammen med," siger Sonja og tænder endnu en cigaret. Også hos hende ringer telefonerne (hun har både en stationær og en mobil) hele tiden. Men her er der tilsyneladende folk i den anden ende af røret.

Til gengæld bemærker jeg, at hun, som - da jeg lærte hende at kende for en del år siden - havde en stor, buldrende stemme i en lille, trind krop, nu har fået en ekstremt afdæmpet, nærmest hviskende stemme. Jeg tror, hun hele tiden var opmærksom på den mulige rumaflytning, som vi nu ved, at f.eks. Kvinder i Sort har været udsat for.

Ikke desto mindre er hendes optimisme såvel som hendes kampånd ukuelig. Hun beskrev, hvordan den organisation, der kalder sig 1+1=2 (hvilket hentyder til, at det er lige så indlysende, at man skal stemme på oppositionen, som at 1+1=2) har udannet en stor gruppe af helt unge valgobservatører.

Nogle professionelle, universitetsuddannede sørgede hver især for uddannelse af 30, som derefter hver især påtog sig 30, som derefter... Fantastisk princip. Og hendes pointe var, at de er stort set er umulige at stoppe. Hvis de

stiller sig op uden for valgstederne og f.eks. laver meningsmålinger på dem, der lige har stemt, skal der ekstrem vold til at forhindre dem i at registrere valgfsk.

Præcis dette, den mulige voldelige udvikling i forbindelse med valgene, bekymrer alle. Min gode ven, professor i Nordisk Sprog og Litteratur ved universitetet i Beograd, Ljubisa Rajic, sagde, da jeg bad om hans opfattelse af, hvordan folk vil stemme: "Det kommer ikke an på, hvordan folk stemmer, men hvem der tæller stemmerne op."

Ikke desto mindre er såvel han som en anden gammel ven, Vera Litricin, fra SOS-Hotline og Center for Unge Piger, og Sonja Licht, Borika Pavicevic og alle andre, jeg spurgte, enige om, at Vojislav Kostunica er en fornuftig oppositionskandidat. Ikke deres kop te, siger de samstemmende, men en troværdig, demokratisk nationalist, der vil kunne bane vejen for et demokratisk styre.

Vojislav Kostunica

Kostunica har allerede bevist, at han er en kompetent, stabil, ubestikkelig og kompromisløs person, hvilket i det kontrollerede kaos, som Serbiens politiske system må siges at være, er kvaliteter, der kan tiltrække vælgerne.

Yderligere siges det om ham, at et af hans store fortrin er, at han aldrig har mødtes med eller forhandlet med den tidligere serbiske, nu jugoslaviske præsident Slobodan Milosevic i modsætning til hans mere eksponerede kolleger, Zoran Djindjic og Vuk Draskovic.

Han har på den anden side heller aldrig haft et nært forhold til Vesten, hvilket gør det umuligt for regimets propagandamaskine at stemple ham som 'forræder eller udenlandsk lejesoldat', prædikater der i meget vidt omfang er brugt om oppositionelle kræfter siden bombardementerne sidste forår.

Han er udpeget som præsidentkandidat af den sammenslutning af 18 partier, der kalder sig Den Demokratiske Opposition. Vuk Draskovic' parti, Den Serbiske Fornyelsesbevægelse, var i begyndelsen af året med i oppositionssamarbejdet, men har splittet sig ud og

opstillet sin egen kandidat til præsidentvalget, Vojislav Mihailovic. En fjerde kandidat, Tomislav Nikolic, er fra Vojislav Sesejls ultranationalistiske Radikale Parti. Man kunne have frygtet, at Draskovic' forsøg på at splitte oppositionen ville bære frugt, men det lader heldigvis ikke til at være tilfældet. Som nævnt ser det stærkt ud til, at Kostunica står til at vinde.

Kostunica, der er leder af Serbiens Demokratiske Parti, mener, at såvel den politik, som føres af det serbiske styre som den, der føres af det såkaldt internationale samfund, i lige høj grad sætter det serbiske folks og den serbiske stats overlevelse på spil. Han har i årevis talt for en "passende afmålt dosis fast, demokratisk nationalisme", og han er af andre oppositionsledere og intellektuelle blevet kritiseret for sin bastante nationalisme, der er kommet for dagen under krigen i det tidligere Jugoslavien.

Han er ligeledes blevet kritiseret for at være del af den serbiske elite, der i begyndelsen af 1990'erne gik i den nationalistiske fælde, der fik dem til at tale for en politik, der kan sammenfattes som: Serbien først, demokrati siden, og nogle oppositionsledere har svært ved at tilgive ham, at han har prøvet at præsentere sit eget parti som det eneste oppositionsparti, der samtidig og på den rigtige måde forsvare demokratisk principper og serbiske nationale interesser.

Vojislav Kostunica er født i Beograd i 1944. Han er jurist og har skrevet Ph.D.-afhandling om "Institutionaliseret opposition i kapitalistiske, politiske systemer". Han er medlem af Serbiens Filosofiske Samfund og Serbisk PEN.

Ved Serbiens Demokratiske Partis kongres i juni i år vedtog man dokumentet "Mod vold, for demokratiske valg", en støtte til arbejdet mod vold og til arbejdet med at forebygge borgerkrig i Serbien. Dokumentet indeholder endvidere ændringer til den serbiske forfatning og en omdefinering af forholdene inden for den jugoslaviske føderation.

De mennesker, jeg var i kontakt med, deler kritikken af Kostunicas nationalisme, men de er samtidig overbeviste om, at han er den, der kan

Kø i Beograd for at deltage i en underskriftsindsamling til støtte for oppositionen.

bryde muren ind til demokratiet, og når den først er brudt, kan man næste gang vælge en mindre nationalistisk præsident.

Natasa Kandic

I forbindelse med omtalen af Fond for det Åbne Samfund nævnte jeg, at Sonja Licht viste os en artikel fra Politika, der kæder fonden sammen med menneskerettighedsadvokaten Natasa Kandic, der bliver omtalt som følger: "den af Soros lejesvende, der bedst udtrykker den falske menneskelighed". Hun er som andre, der tør nuancere deres synspunkter, en torn i øjet på regimet. I forbindelse med krigen i Kosovo fik hun sammen med kosovoalbaneren Bajram Kelmendi en pris fra Lawyers Committee for Human Rights.

Kelmendi fik prisen posthumt. Han blev sammen med sine to sønner bortført fra sit hjem. De blev senere fundet skudt i en grøft uden for Prishtina. Prisen blev givet til de to, fordi de turde forsvare både serbere og albanere midt i denne strid, hvor alle nuancer mellem sort og hvidt var bandlyste.

Natasa Kandic har utrætteligt fortsat sit arbejde. Hun var med under retssagen mod den kosovoalbanske menneskerettighedsaktivist, præsident for den Kosovoalbanske Kvindeliga, forfatteren og lægen, Flora Brovina, hvis sag i øvrigt omsider skal for Højesteret den 14. september. Den 2. august var Natasa Kandic, som er leder af Fonden for Humanitær Lov, på vej til Kikinda i Vojvodina til en pannediskussion med titlen Kampagne for Menneskerettigheder. Hun kørte sammen med en ekspert fra fonden og journalist på ugemagasinet Vreme, Duska Anastijevic, en afskediget dommer, Rasmila Dragicevic, og en Otpor-aktivist, Branko Ilic. Lige uden for Kikinda blev de standset af færdselspolitiet. De blev mod deres vilje og uden begrundelse taget med til den lokale politistation, hvor de blev forhørt af en civilklædt betjent fra Sikkerhedspolitiet, som overvejende udspurgte dem om personlige data.

Dette er blot et af mange eksempler på, hvordan regimet chikanerer sine modstandere. I midten af august fik de nyt materiale mod Natasa Kandic. I et interview i Danas har hun udtalt sig dels om sagen mod Filipovic, som - hun siger har fulgt sin samvittighed og sin moral og talt sandt, dels - og i forlængelse af denne sag om den jugoslaviske hærs fremfærd i Kosovo.

Den 17. august bragte Danas et brev til redaktøren fra hærens informationskontor. I dette brev beskyldes Natasa Kandic for at fremkomme med løgne og "alvorlige og ikke beviste anklager" mod hæren. Den 21. august skrev Natasa Kandic et brev til hæren, hvori hun gør rede for sine synspunkter. Hun skriver bl.a.: "Der er ingen tvivl i mit sind om, hvem De betragter som for-

brydere, terrorister og spioner. I Serbien i dag bliver alle - også børn - af myndighederne mistænkt for at være terrorister. Hvis nogen vover at rejse spørgsmålet om den Jugoslaviske Hærs ansvar, svarer De med hemmelige retssager. Jeg er en af dem, der nægter at forholde mig tavs, selvom det kan få den omkostning, at jeg bliver slæbt i retten af Dem." Derefter følger en lang beskrivelse af, hvad hun faktisk for en dels vedkommende med sine egne øjne har set før og under krigen i Kosovo. Både om unge soldater, der med tårer i øjnene forærede deres madration til kosovoalbanske mødre i en kolonne af flygtninge og om hærens skånselsløse beskydning af en landsby og senere likvidering af landsbyens mænd. "Dette er, mine herrer, kendsgerningerne om, hvad der skete i Kosovo under krigen." Hæren anklager hende også for at undlade at nævne ofrene for NATOs bombardementer.

I den anledning minder hun dem om, at hun den 3. april sidste år bad om tilladelse til at undersøge og efterforske NATOs angreb på civile og civile mål. Det lakoniske svar på hendes forespørgsel var: "Nej! Vi kender Deres organisation." Natasa Kandic afslutter brevet: "Jeg står, hvor jeg altid har stået, jeg forsvaret retten til liv, retten til frit at bruge sit modersmål, bevægelsesfriheden, retten til offentligt at kritisere myndighederne. Jeg støtter enhver domstol, der straffer krigsforbrydere og dem, der gav ordre til forbrydelser mod menneskeheden. Etnisk tilhørsforhold er irrelevant. En forbrydelse er en forbrydelse."

Den 24. august meddelte den jugoslaviske hær, at den vil sagsøge Natasa Kandic på grund af hendes udtalelser i artiklen: "Jeg vil ikke tie om rædsler". Det stod ikke helt klart, om også Danas ville blive sagsøgt for at have bragt udtalelserne.

Dette var den sidste brik i mosaikken om den politiske situation i Serbien. Overalt i Serbien kan man finde brikker, der er helt identiske med disse. Farverige og spændende brikker, der lyser af optimisme og kampånd, og dystre og deprimerende brikker, der viser at tryk ikke kun avler modtryk. Modtryk avler nyt tryk, hårdere tryk.

Rejsedagbog Vojvodina/Serbien

Next Stops kvindegruppe rejste til Jugoslavien som en af de få, der fik visum.

Af Toni Liversage

Som omtalt her i bladet sidste år (no. 4, 1999) opstod der i efteråret 1999 i kølvandet på NATOs krig mod Jugoslavien et initiativ, der gik ud på at forsøge at bryde isolationen af Serbien og skabe kontakt mellem græsrodder i Serbien og Danmark. Og i tiden der fulgte, blev der oprettet forskellige grupper, der etablerede kontakter til tilsvarende grupper i Serbien, som man planlagde at besøge i løbet af august i år med en afsluttende fællesuge i Beograd med koncerter, udstillinger, møder m.m.

Imidlertid blev der i løbet af sommeren udskrevet valg i Jugoslavien til den 24. september, og kun de, der havde ansøgt om visum på et forholdsvis tidligt tidspunkt, nåede at få visum; det drejer sig omkring femten, hvorimod den store gruppe på 250 mennesker fik afslag, sandsynligvis fordi man ikke ønskede en så stor gruppe danske græsrodder til landet midt i valgkampen; det var selvfølgelig alt sammen noget, der skabte stor skuffelse hos de mange, der energisk havde arbejdet frem mod denne rejse og glædet sig til at møde deres kontakter i Serbien.

Men som sagt kom kvindegruppen af sted sammen med nogle få fra Volleyball-gruppen, Kirkegruppen og Studentergruppen. Kvindegruppen var blevet etableret på Next Stops første møde i september 1999 og holdt i løbet af de følgende måneder nogle møder, hvor man diskuterede rejseplaner og lærte hinanden at kende. Vi var i alt syv i gruppen, men blandt andet sygdom betød, at kun fire kom af sted, og vi fløj den 10. august til Beograd for den 12. at tage bussen videre til den største by i provinsen Vojvodina, Novi Sad.

Novi Sad 12.-14.8

Vi havde i løbet af vinteren og foråret udvekslet e-mails med et kvindecenter

i Novi Sad, som var blevet oprettet nogle få måneder før, og som havde kontaktet Next Stops kontor i Beograd, da de hørte om initiativet; det drejede sig om en gruppe, fortalte de i deres mails, der i første række koncentrerede sig om at give juridisk rådgivning og hjælp til kvinder; (to af kvinderne i gruppen er advokater med rådgivning hver eftermiddag på den enes advokatkontor).

Vi blev hentet på busstationen i Novi Sad, og vi havde nogle gode dage med de fire kvinder, der udgjorde kernen i gruppen (to serbere og to fra det ungarske mindretal) og fik gennem samtaler med dem også et førstehåndsindtryk af, hvad NATOs bombninger - ikke mindst af Novi Sad sidste år - havde betydet for dem og deres dagligdag.

Fra den lejlighed ved Donau, vi boede i, kunne vi se en af de bombede broer, og de fortalte os om den forfærdelige angst sidste forår, når bomberne begyndte at falde tæt på. Eller som én af dem sagde - hun havde aldrig været rigtig bange før, men NU vidste hun, hvad det ville sige.

De fortalte også om fremtidsplanerne for gruppen, som bl.a. gik ud på at forsøge at oprette et krisecenter i byen (som ikke har noget) for kvinder, der bliver udsat for vold, og vi håber på et senere tidspunkt at kunne invitere en eller to kvinder til Danmark, for at de her kan sætte sig ind i de danske erfaringer.

Seleus 14.8

Vores værter i Novi Sad havde foreslået os, at vi også skulle besøge en landsby Seleus i Vojvodina ikke ret langt fra den rumænske grænse og havde organiseret en minibus til os, da det var for kompliceret at nå derop med de almindelige transportmidler. Her blev vi modtaget af Zina Marina, som i begyndelsen af 1999 havde taget initiativ til at etablere en multietnisk

kvindegruppe med både rumænske, serbiske og sigøjnerkvinder.

De mødtes omkring forskellige undervisningsprojekter - for eksempel i syning og engelsk, som skulle hjælpe dem til at stå bedre rustet rent arbejdsmæssigt.

Og samtidig var det et initiativ, der var med til at mindske spændingerne ikke mindst mellem rumænere og serbere, hvoraf de sidste var tilflyttere eller flygtninge, mens rumænerne hører til områdets oprindelige beboere.

Pancevo 14.-16.8

Vi fik i løbet af dagen mulighed for at møde nogle af kvinderne fra de forskellige etniske grupper, men sent på eftermiddagen kørte vi videre til Pancevo, som ligger 15 kilometer udenfor Beograd, og som også er en af de byer, der blev hårdt ramt under sidste års bombardementer - det gjaldt bl.a. nogle kemiske fabrikker med alvorlig forurening af hele området til følge.

Pancevo er i øvrigt - ligesom Novi Sad - en by, som styres af oppositionen, og det kan også mærkes på hele mediesituationen, hvor Pancevos lokale tv giver en langt mere nuanceret nyhedsdækning end det regimetro - og landsdækkende - RTV; det er det eneste, man i dag kan se i Beograd, efter at Milosevic-styret den 17. maj i år overtog Studie-B, der hidtil havde været på oppositionens hænder.

I byen udgives desuden et uafhængigt ugemagasin, hvori man kunne læse om det seminar, som Next Stop Serbien netop i de dage organiserede sammen med Pancevos fredsbevægelse og bevægelsen *Otpor*.

Seminaret havde fået overskriften *Next Stop Peace*, og foruden oplæg og workshops, (to fra kvindegruppen organiserede en af dem), blev der vist danske film (dogmefilm m.m.), og samtidig var der en udstilling af Danmarks-billeder, som bestod af de fotos, en serbisk fotograf havde taget måne-

den før under sit ophold i Danmark som Next Stop Serbiens gæst; en spændende udstilling som senere kommer til Danmark.

I øvrigt kom vi - helt tilfældigt - fra et vindue i det lokale, hvor seminaret foregik, til at overvære en arrestation af nogle unge Otpor-aktivister, der havde været ude for at klæbe plakater op i forbindelse med det forestående valg, og som nu blev gennet ind i en politibil til rutinemæssig afhøring, (de blev sat på fri fod en times tid senere).

En af de unge mænd fra Otpor, der deltog i Next Stop Peace fortalte i øvrigt, at når de klæbede plakaterne op om dagen og ikke om natten, skyldtes det, at de ville vise, at de ikke var bange - for noget af det allervigtigste i den anspændte situation, landet befinder sig i her op til valget, hvor regimet forsøger at skræmme befolkningen med stadig mere omfattende overgreb, er netop at bekæmpe angsten.

Kragujevac 16.-19.8

Vores sidste station på rejsen - inden vi vendte tilbage til Beograd - var et besøg i Kragujevac, en stor provinsby et par timers buskørsel syd for Beograd - og også en oppositionsby.

Det var journalist Vladimir Paunovic, som stod for besøget, og hvis græsrodsinitiativ "Millennium" vi havde været i kontakt med siden efteråret 1999; Vladimir havde desuden været inviteret til Danmark i juli måned for at fortælle om situationen i landet.

Det blev nogle koncentrerede dage med besøg i bystyret, indslag og interviews i to lokale tv-programmer og i en uafhængig ugeavis m.m., hvor et af de mest spændende møder var en aften med den lokale afdeling af G17 gruppen, en meget velanskrevet gruppe af økonomer, der løbende analyserer situationen i landet med stor faglig ekspertise og kommer med forslag til frem-

tidige udviklingsplaner, som indgår i oppositionens valgprogram.

Beograd 19.-24.8

Som sagt havde omkring femten personer fra Next Stop Serbien nået at få visum, og vi mødtes i en af de sidste uger af august i Beograd, (hvor det var op til 40 graders varme!) for at udveksle erfaringer og tale om fremtidsplaner for Next Stop Serbien, der senere skal diskuteres på et møde for alle i København; og her fremgik det helt klart, at nok havde de manglende visa været en alvorlig streg i regningen, men man var enige om, at Next Stop selvfølgelig skulle fortsætte. Vi har blandt andet fået etableret nogle virkelig gode kontakter i Serbien og gjort nogle vigtige erfaringer; desuden har vi nu et kontor i Beograd, som forhåbentlig kan fortsætte nogen tid endnu.

Valget

I de sidste dage i Beograd besøgte vi nogle NGO'er, der på forskellig vis arbejder på at styrke det civile samfund i Serbien. Der drejede sig blandt andet om *Centret for Demokrati*, hvor vi talte med to unge entusiastiske mænd, der fortalte, hvorledes de på grund af valget havde været nødt til at lægge alt andet til side, og hvor man nu koncentrerer sig om at træne valgobservatører, så at man kunne dække hvert eneste valgsted den 24. september; man regnede med, at der ville blive udsendt i alt 24.000.

Og lørdag aften den 19. august klokken 19.00 oplevede vi, hvordan folk nærmest stod på nakken af hinanden på Beograds centrale plads Trg Republike for at få udleveret oppositionens valgprogram, samtidig med at der var lange køer ved de forskellige borde, hvor man kunne skrive under på opstillingen af oppositionens præsidentkandidat Vojislav Kostunica.

Også i *Centret for udvikling af NGO-sektoren* (ordret: non-profit sektor) var man travlt optaget af al den aktivitet, valget havde sat i gang, og i *Soros-foundation* fortalte fondens direktør Sonja Licht om, hvorledes hun var blevet glædelig overrasket over, at de græsrodder, der ikke tidligere ville

have haft noget som helst at gøre med politiske partier, nu med stor entusiasme gik ind som frivillige, for at man kunne nå ud i alle hjørner af landet.

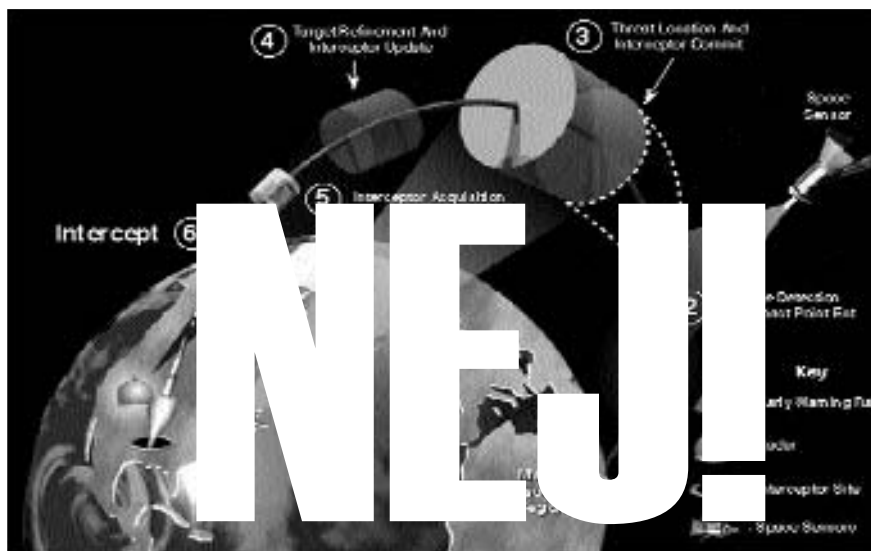
Serbien - på vej hvorhen?

Al dette kan jo umiddelbart give anledning til en vis optimisme - og også når man ser på meningsmålingerne ligger Kostunica i skrivende stund klart foran Slobodan Milosevic, men samtidig forsøger regimet med alle midler at sværte både oppositionen og ikke mindst NGO'erne til, som efter tur bliver invaderet af det såkaldte finanspoliti, som kigger dem efter i sømmene og fjerner både computere, skriftligt materiale m.m.; det gælder for eksempel *Kvinder i Sort* og mange andre grupper, og arrestationen af udlændinge i den seneste tid, som bliver anklaget både for terrorisme og spionage, har i høj grad været med til at skabe en særdeles utryg stemning, hvilket alt sammen selvfølgelig skal skræmme befolkningen og kæde oppositionens aktiviteter sammen med "undergravende virksomhed" fra vestens side.

Når dette skrives er der endnu nogle uger til dette afgørende valg, hvor en sejr for oppositionen jo ikke engang borger for, at man endelig kan begynde på en mere positiv udvikling efter disse mange år med krige, sanktioner og forarmelse, for hvordan vil Milosevic reagere, hvis han taber, og næste station for ham måske kan blive domstolen i Haag?

Den stadige brutalisering af hele situationen i Serbien med en lang række uopklarede mord og stadig mere omfattende indgreb overfor de uafhængige medier og NGO'er illustrerer jo tydeligt, at det er et styre, der er trængt op i en krog, og som vil bruge alle midler for ikke at miste grebet om magten ...

Efter at være vendt hjem fra denne 14-dages rejse gennem Vojvodina og Serbien er ens ønske om, at det nu *endelig* må lykkes for landets befolkning at slå ind på en positiv udvikling, kun blevet yderligere forstærket. Ikke mindst efter de mange møder med mennesker, der på trods af alle odds, har sat sig for at gøre en kraftanstrengelse for, at det endelig skal lykkes.

Åbent brev fra Kvinder for Fred til udenrigsminister Niels Helveg Petersen

Sig NEJ til amerikanerne, Helveg! Vi vil ikke ha' den nye radar i Thule!

Den vil gøre Grønland til et oplagt bombemål. De såkaldte "Slyngelstater" ville i givet fald først forsøge at uskadelliggøre missilskjoldet ved at destruere radaren - hvis deres raketter overhovedet kan nå så langt?

Den danske regering påtager sig et alvorligt ansvar for, at verden på ny havner i et dødbringende våbenkapløb, hvis den ikke får sagt fra i tide. Skepsis er ikke nok. Det skal være et utvetydigt NEJ!

Når de europæiske lande - til trods for deres negative holdning til det amerikanske missilskjold, National Missile Defense (NMD) - ikke tager lige stærk afstand fra det nye våben, skyldes det både forvirring og angst for at komme på kollisionskurs med USA's interesser. Våbenkapløbet skaber usikkerhed landene imellem gennem onde cirkler af gensidig frygt.

Det er nævnt, at missilskjoldet vil koste ca. 500.000.000.000 kr - 500 milliarder!! Dertil kommer de ufatteligt mange milliarder, som vil blive brugt til våben i resten af verden inkl. EU, i et forsøg på at afværge den amerikanske supermagts totale dominans i verden - og i verdensrummet!

Den virkelige omkostning ved våbenkapløbet er tabet af de ting, man i stedet kunne have brugt ressourcerne til: fødevarer, sygdomsbekæmpelse og uddannelse.

Det er jo stadig aktuelt, hvad Præsident Eisenhower sagde, lige før han gik af, som præsident: "*Ethvert gevær, som fremstilles, ethvert krigsskib, som søsættes, enhver raket, som affyres, repræsenterer i sidste ende et tyveri fra dem, hvis sult ikke blev stillet, som fryser og som ikke har tøj på kroppen.*"

Så Kvinder for Fred kan desværre ikke gå fra sit 20 år gamle motto:

Nej til krig

Alle atomvåben væk

Våbenmilliarderne til mad

Vi må på det stærkeste protestere imod, at Danmark bliver et led i USA's planlagte oprustning, fordi vi ved, at en moderne krig medfører masseødelæggelse og folkemord.

På vegne af Kvinder for Fred i Danmark og Norge samlet til 20 års jubilæum den 26. august 2000

Grete Møller

Åbent brev til Regering og Folketing

Samarbejdskomiteen for Fred og Sikkerhed udtrykker bekymring for det brud på ABM-traktaten af 1972, som kredse i USA-senatet tilsyneladende forbereder ved genoplivning og etablering af det såkaldte stjernekrigsprojekt, som indebærer udvikling af antimissilforsvar. Et såkaldt missilskjold.

Samarbejdskomiteen anser ABM-traktaten for at være en afgørende landvinding som begrænsning af langtrækkende atomraketvåben. En undergravning af traktaten vil åbne op for en ny bølge af atomvåbenkapløb.

Den russiske Duma's ratificering af START 2-aftalen har muliggjort en halvering af antallet af missiler og må betegnes som et positivt skridt i den internationale fredsproces. Aftalen indebærer også at de landbaserede ballistiske missiler med flere individuelt styrbare spræghoveder, (MIRV) vil blive fjernet.

De regnes for et af de mest destabiliserende våben, fordi de ikke kan flyttes og derfor er et oplagt mål. Dette indebærer risikoen for, at man vil foretrække at fyre dem af, fremfor at de vil blive sprængt ved et fjendtligt angreb

USA's ønsker om udbygning af Thulebasens radarsystem som et led i opbygningen af antimissilforsvaret vil, hvis de realiseres, medvirke til nedbrydning af ABM-traktaten og gøre Danmark til part i striden mellem Rusland og USA, og medvirke til udviklingen af interesse modsætningen mellem andre europæiske nationer.

Samarbejdskomiteen for Fred og Sikkerhed skal derfor opfordre den danske regering til at afvise USA's muligheder for at inddrage Thulebasens radarsystem i deres National Missile Defense system (NMD).

For Samarbejdskomiteen for Fred og Sikkerhed

Finn Ekman - 24/6-2000

Hvem har gavn af sanktioner?

Er det overhovedet berettiget at anvende sanktioner mod et undertrykkende styre? De amerikanske kvækere har gjort sig nogle overvejelser.

Af Maria Bergsøe

"Selektive sanktioner mod regimet - ikke mod folket", udtalte Miladin Zivotic, professor ved Beograd universitetet fra den antinationalistiske "Beograd kreds" i 1993. Meget vigtige ord at holde sig for øje, når der forlanges, at "nu må vi gøre noget" - f.eks. ved hjælp af bombetogter eller sanktioner.

En nation i opløsning

Et rystende eksempel på totalt fejlslagne sanktioner er de hårde sanktioner overfor Irak efter golfkrigen. Bortset fra USAs og Englands fastholden af denne politik er der efterhånden skabt tvivl og en berettiget kritik i andre vestlige lande. I de arabiske befolkninger opleves sanktionerne som folkemord og forklædt imperialisme. Dobbelmoralen var indlysende, for med støtte fra USA holdt Israel, siden 6-dages krigen i 1967, Palæstina besat i over tyve år - og samtlige FN resolitioner blev totalt ignoreret.

Irak var før 1969 et velfungerende land med en stabil økonomi takket være olieproduktionen, et højt uddannelsesniveau og et velfungerende sundhedsvæsen - nu er det et land, ifølge samtlige FN rapporter, i opløsning. I løbet af de ti år har 1/2 million børn mistet livet på grund af sanktionerne, mere end 130 børn dør hver eneste dag. Vandsystemet og kloakker er brudt sammen, rent drikkevand er ikke alment tilgængeligt, mæslinger, kolera og polio hærger ifølge FN rapporter.

Mange observatører mener, at sanktionerne har styrket Saddam Hussein. Eliten omkring diktatoren i Bagdad har skaffet sig enorme formuer via korrupsion og smugling.

Kan sanktioner gøres humane?

På baggrund af disse dystre erfaringer er fredssøgende grupper, bevægelser

og institutioner blevet meget optagede af at vurdere begrebet internationale, økonomiske sanktioner. F.eks. har en arbejdsgruppe af amerikanske kvækere i 1993 udsendt en rapport "Dollars or Bombs"- en undersøgelse af om retfærdighed kan opnås gennem internationale sanktioner.

Her skal kort redegøres for de overvejelser American Friends Service Committee (AFSC) er fremkommet med - for og imod sanktioner. Formålet med økonomiske sanktioner er at ændre på den pågældende regerings politik, men de forårsager ofte store lidelser for befolkningen. Alligevel mener AFSC, at sanktionerne kan være berettigede i visse tilfælde. Gruppen opstiller nogle retningslinier, og her følger nogle af punkterne, som alle er forsynede med fyldige kommentarer, der tydeligt viser, hvilke omhyggelige overvejelser der ligger bag.

- Omfattende økonomiske sanktioner overfor et andet land er kun berettiget i ekstreme tilfælde af vedvarende grove tilfælde af uretfærdighed, undertrykkelse eller militær aggression.

- Sanktioner bør ikke iværksættes, medmindre alle rimelige forsøg på at nå frem til en løsning er udtømt.

- Selv efter at sanktioner er trådt i kraft, bør en dør til forhandling holdes åben.

- Formålet med sanktionerne bør fremstå klart og konsekvent, således at den ramte befolkning ved, hvad lederne skal foretage sig, for at sanktionerne kan blive ophævet.

- De nationer og organisationer, som har iværksat sanktionerne har ansvaret for at påse, at medicin og andre varer, som er nødvendige for at opretholde tilværelsen for befolkningen, er til stede i den ramte nation.

- Effekten af sanktionerne bør systematisk overvåges af de, som har iværksat dem, samt af uafhængige grupper, og resultaterne skal fremlægges for offentligheden. En sådan overvågning er påkrævet for at vurdere omfanget af lidelser. Endnu er overvågning et stort set ukendt begreb.

- Der bør indenfor den ramte nation, være en betydelig støtte til sanktionerne blandt indbyggere, som er kendt for deres arbejde for menneskerettigheder og demokrati, samt af de indbyggere som er ramt af regeringens uretfærdige overgreb.

- Økonomiske sanktioner kan være et alternativ til de mere voldelige midler, som oftest bliver forsøgt når der kræves en ændring af den ramte regerings voldspolitik og - handlinger.

- Dersom ovennævnte retningslinjer ikke kan tilgodeses, bør sanktioner ikke gennemføres.

Konklusion

AFSC konkluderer, at når økonomiske sanktioner foreslås skal sanktionernes omfang nøje vurderes fra sag til sag. NGOer og folkelige bevægelser er betydningsfulde støtter for gennemførelse af selektive sanktioner.

Kvækernes arbejdsgruppe opfordrer alle engagerede til at sætte sig ind i begrebet økonomiske sanktioner, så de kan gøres mere humane og mere selektive i deres mål og midler.

Ulydighed nytter!

Græsrodder stoppede atomkraften. Nu lægger folk sig foran gravemaskiner for at stoppe motorvejenes uhæmmede vækst.

Af Tom Vilmer Paamand

Danmark fik aldrig atomkraft, selv om det var besluttet, miljøundersøgt og planlagt - for folk stillede sig i vejen. Men vækst-fanatikerne fortsatte, nu med at plastre landet til med motorvejenes langstrakte ørken.

I ugevis satte vi os så fredeligt og blokerede for byggeriet af en ny motorvej mellem Århus og Herning.

Op klokken fem hver dag for at bremse borgmesterdrømme om tyk asfalt, der kan spare bilister for hele 13 minutters kørsel på den lange tur mellem Århus og Herning.

Kampen fortsætter

"I kan da ikke for alvor tro, at I kan ændre noget på den sindssyge måde?", var en sædvanlig kommentar fra forbipasserende, journalister og selv venner. På dag nummer 15 blev aktivisterne pænt fjernet af politiet, og gravemaskinerne kunne sætte i gang, mandsopdækket mod de fredelige demonstranter af kampklædt politi.

Vi beslutter at holde en kort pause og fortsætte kampen et nyt sted langs den planlagte motorvej. De to uger på den mudrede byggeplads var ikke spildte kræfter, for blokaden bragte synspunkterne frem i pressen.

Magthaverne blev igen konfronteret med de mange spørgsmål, de helst så begravet dybest nede i velmenende rapporter. Kampen fortsætter!

To år i et træ

Også i USA er der aktivister, der virkelig vil gøre noget for miljøet. En ung pige blev ked af det, da hun hørte om de voldsomme fældninger af århundrede år gamle kæmpetræer. Hun bandt sin egen skæbne til træet helt bogstaveligt, ved at klatre til tops i et truet redwood-træ.

Hun indrettede en mikroskopisk bolig imellem træets beskyttende grene - og nægtede at kravle ned, før træet var reddet. Først to år senere kunne hun kravle ned igen.

En aftale med skovejeren sikrede hendes træs fremtid sammen med mange af dets venner.

Tyve år for fjeldet

Beboerne højt oppe i Sverige, omkring Kynnefjäll i Norra Bohuslän, fik for tyve år siden at vide, at deres fjeld skulle være lagerplads for atom-affald. De lokale folk satte sig omgående og uden større overvejelse ned på vejen foran anlægsmaskinerne.

Myndighederne mente, at demonstranterne nok hurtigt ville blive trætte - men den frivillige overvågning fortsatte med skiftehold 24 timer i døgnet år efter år. I februar i år, tyve vagtsomme år senere, kunne demonstranterne rejse sig igen, da de endelig fik officiel besked om, at planerne er aflyst.

De svages våben

Metoden hedder Civil Ulydighed og grundlaget er fredelige midler og åben dialog. Danmark kan fremvise et stolt eksempel fra 2. Verdenskrig, kendt som Folkestrejken. De tyske soldater kendte alt til forsvar mod militære angreb - men var totalt uforberedte på et folk, der i fællesskab pludselig nægtede at adlyde.

Civil Ulydighed er en sidste mulighed, når en formelt demokratisk proces er blevet anvendt til at tromle en flertalsbeslutning ned over et forsvarsløst mindretal. Danske politikere glæder sig i dag over, at naive aktivister nedkæmpede atomkraft og gav Danmark førsteplads på verdensmarkedet for vindmøller.

Bliv ulydige!

Andre vilde planer om uhæmmet vækst fortsætter, mens kloden klynker. Miljøministeren fremlægger skiftevis forskrækkede planer om begrænsninger - og nye tilladelser til gigantcentre, der igen kræver mere overflødig transport, fråds og forbrug for at hænge sammen. At sætte sig ned på jorden og nægte at rejse sig, før vi har fået vores vilje - er en umådelig barnlig handling. Når nu "almenvældet", "det fælles bedste" og ikke mindst "øvrigheden" har besluttet sig - har vi små borgere vel blot at falde til patten...

Men de nævnte eksempler viser, at det ER muligt at korrigere kursen på samfundets tunge skude. Og skal den rettes bare lidt op, er der brug for langt mere ulydighed.

1. dag: Alt

40 morgenfr
morgenkaffe
store gule
Omklamring
dig arbejdet
nøren så det
for i dag. Da
med var dr
smukke vejr
nu er omdan

2. dag: Fri

3. dag: Ma

Entreprenør
væk fra om
fire-fem dag
følgelig ikke
ter.

4-6. dag: F

7. dag: Vej

Efter et par t
fra Ib Jensen
Han nød en k
og diskutere
men hans bu
gå, ellers vill
smykkede u
"STOP" udfø

Dagbogsblade fra en aktion

Jyder mod overflødige motorveje blokerede byggeriet af af Århus-Herning motorvejen fra den 31. maj til den 14. juni 2000 ved en bevidst fredelig, ikke-voldelig og åben aktion i ådalen ved Snåstrup Mølle lidt uden for Århus. Nedenstående er dagbogsblade fra aktionen.

Politiet har efterfølgende oplyst, at der ikke vil blive uddelt bøder. Også Vejdirektoratet frafaldt alle truslerne om erstatningsansvar. Dette var en glædelig overraskelse, men det store fremmøde af aktivister var sket på trods af truslerne og med fuld bevidsthed om, at det kunne være blevet en dyr protest.

Det blev det senere. Aktivisternes næste aktion var udsmykningen af en øde motorvejsbro, der blev pyntet med et ti meter stort billede af elverfolk, huldre og nisser. På den baggrund står 12 aktivister nu anklaget for groft hærværk af betydeligt omfang. Politiet kræver fængselsstraf og Vejdirektoratet 60.000 kroner for at fjerne kunstværket. Billederne blev senere malet på Herning Højskoles facade med tilladelse fra forstanderen - og udsigt til en kommende motorvejsbro.

Arbejde blev afløst

Iske jyder mødte op til blokade, og boller, der blev nydt med to entreprenørmaskiner som borde. En af maskinerne stoppede samt med motorvejen, for da entreprestore opbud, afløste han alt arbejde. Risikoen for en konfrontation derved over, nød aktivisterne det i den noget skamferede ådal, der net til byggeplads.

8. dag

Maskinerne kørte bort

En kørte de fleste gravemaskiner på stedet, hvor der fortsat mangler en del arbejde. Bortkørslen blev selvblokeret af de fremmødte aktivister.

9. dag

Vejdirektoratet kommer

Her fik aktivisterne officielt besøg, tilsynsførende for Vejdirektoratet. Top kaffe sammen med aktivisterne om den trafikpolitik. Det var hyggeligt, og skabs var klart: Aktivisterne skulle ikke blive fjernet. Aktivisterne udsmykkede ådalen med et flot billede i natursten.

8. dag: Politiet advarer aktivister

Politiet advarede aktivisterne om, at hvis de blokerede i morgen ville der være stor risiko for arrest, plettet straffeattest, bøder og erstatningsansvar. Ib Jensen fra Vejdirektoratet mødte op til morgenkaffe og ringede efter ordensmagten. Den mødte frem som et par høflige politibetjente, der fik besked med hjem om, at aktivisterne ville fortsætte blokaden på god ikke-voldelig facon.

9. dag: Politiet kom ikke...

Politiet forstyrrede ikke dagens blokade. Aktivisterne lod dog for første gang siden 31. maj entreprenøren komme ind på pladsen! Han kom nemlig med en blokvogn og fjernede den sidste gravemaskine. Det pæne vejr blev brugt til at udbygge en stor stensætning, der nu siger "STOP MOTORVEJEN" med meterhøje bogstaver i sten.

10. dag: Byggepladsen afspærret

En gigantisk lastbil bragte i dag et lille skilt frem til byggepladsen: "Adgang forbudt på byggepladsen for uvedkommende". Det var entreprenøren, der fik skiltet placeret på den midlertidige vej ned til udgravningerne - og vejen blev yderligere spærret med et festligt rødt-hvidt bånd.

11-13. dag: Fridage

14. dag: Sidste advarsel

Aktivisterne fik i dag en sidste advarsel af politiet. Ib Jensen fra Vejdirektoratet ville tilkalde dem, men havde desværre glemt sin mobiltelefon - så han spurgte aktivisterne om han kunne låne en... Det lykkedes at fremskaffe en mobiltelefon og politiet rykkede ind. Efter lidt opvisning i aktivistisk mødeteknik med en vekslen mellem diskussion i små grupper og fremlæggelse i plenum, fastholdt aktivisterne blokaden.

15. dag: Aktivisterne blev fjernet

For første gang siden 31. maj er blokaden brudt - og gravearbejdet er i gang. Arbejderne er under solid politi-opdækning, men graver nu i ådalen. To busfulde betjente ryddede området for aktivister. Rydningen foregik i en afslappet og god stemning, fuldstændig som aktivisterne havde lagt op til og øvet sig på. Kun en enkelt betjent havde sjusket med træningen og kom til at trække af sted med en ung pige på en lidt klodset måde.

Bagefter besluttede de 30 aktivister at afslutte denne del af kampen - men vedtog også, at det blot var en kort pause inden næste aktion.

Aktionen blev som fulgt med daglige reportager på internettet: www.fred.dk/jyder - hvor der også ligger baggrundsmateriale fra gruppens årelange kamp mod den midtjyske motorvej.

Virkeligheden i Sydlibanon

Om Israels tilbagetrækning fra Sydlibanon og den danske presses dækning

Af Maria Bergsøe

Den 27. juni krævede FN, at Israel stoppede sine krænkelser af den libanesiske grænse, som FN soldater havde rapporteret om. Det meddelte den franske FN-ambassadør, som er formand for sikkerhedsrådet.

Siden Israel afsluttede sin 22 år lange besættelse af Sydlibanon den 24. maj i år, har Libanon klaget over israelske grænseoverskridelser i 17 tilfælde.

Man må håbe, at libaneserne ikke lader sig provokere, for det kan blive uhyre farligt. Israels ministerpræsident Ehud Barak truede inden tilbagetrækningen med en betingelsesløs gengældelse, hvis Hizbollah eller andre libanesiske styrker gjorde sig skyldige i terrorangreb.

Og Israels udenrigsminister David Levy udtalte i foråret fra talerstolen i Knesset, det israelske parlament, at "Lebanon will burn - blood for blood, soul for soul, child for child".

Libaneserne ved så, hvad de kan vente. De har prøvet det før.

Tendentios mediedækning

Det har været lærerigt at følge med i de danske medier i maj måned - før den israelske tilbagetrækning. Lærerigt, fordi fremstillingen af denne situation har været så tendentios og ensidig, at den danske offentlighed måtte få et fuldstændig fordrejet indtryk af situationen i det plagede Libanon, (en undtagelse er P1s Orientering).

Hvordan kan det være, at den israelske regering, som påberåber sig et vestligt orienteret demokrati, slipper af sted med at bryde alle internationale regler uden at det får de mindste alvorlige konsekvenser fra den vestlige verden? Medierne, som burde forholde sig kritisk, indordner sig uden at kny.

Den internationalt kendte palæstinensiske fredsforsandler Hanan Ashrawi beder, ifølge Middle East Inter-

national, ikke Europa om andet end, at "Israel behandles som en stat - med alle rettigheder, men også med alle de forpligtelser og det ansvar, som andre stater har, og ikke som et land, der er hævet over loven".

"Politiken" holdt sig ikke tilbage. Den 18. maj under omtalen af de FN styrker, der skulle "beskytte den jødiske stat mod terrorangreb fra bl.a. den iransk støttede Hizbollahmilitz".

Og "Kristeligt Dagblad" førte sig frem den 3. april med en helside under overskrifter som: "Libanon længes ikke efter befrielse", "Kristne frygter tilbagetrækning" samt "FN-styrker kan komme i vanskeligheder".

I "Berlingske Tidende" skrev Arne Melchior en artikel den 29. maj om tilbagetrækningen: "Denne ensidige og betingelsesløse handling kan kun opfattes som et skridt til at imødekomme internationale ønsker, samt til at frede liggøre situationen i Mellemøsten".

Melchior sluttede sin artikel således: "De tusinder af libanesere, der er blevet bragt i fare ved Israels afmarch fra landsdelen, modtages nu af Israel, der derved lever op til sin gode tradition for at åbne sine grænser for nødstedte mennesker". Hykleriet er grænseløst.

De libanesere, som er bragt i fare ved tilbagetrækningen, er kollaboratører, lejesoldater - set på med foragt af den øvrige libanesiske befolkning. Denne sammenløbne flok gik da også i total opløsning inden de forsvandt ind i Israel.

Et lovløst område

Det forholder sig således, at det sydlige Libanon under de 22 års besættelse udviklede sig til et lovløst område. De libanesiske bønder, som ustandseligt blev udsatte for israelske angreb eller for chikanerier og overfald fra South Lebanese Army, hæren af lejesoldater, trænet og aflønnet af Israel, forlod deres landsbyer, som lå øde hen i årevis.

I 1996, under det israelske angreb "Vredens Druer", iscenesat af "fredsduen" Shimon Peres, blev 103 civile libanesere, heraf mange kvinder og børn, dræbt. De havde søgt tilflugt i FN lejren Qana. Og i maj måned kunne vi på TV se de libanesiske fanger blive befriet fra det berygtede forhørs- og torturfængsel "Khiam", som Israel havde haft det overordnede ansvar for. Her havde mange af fangerne tilbragt over ti år uden retshandling.

Trods mediemanipulationen, som i

Israel er foregået siden statens oprettelse i 1948, er der besindige kræfter f.eks. "soldatermødrene", der gennem flere år har demonstreret mod den israelske besættelse af det sydlige Libanon.

Allerede i 1982, da forsvarsminister Ariel Sharon indledte invasionen i Libanon, gik 100.000 demonstranter på gaden. Det israelske menneskerettighedscenter B'Tselem sendte i januar en rapport ud som konkluderede, at Israel begik krigsforbrydelse i Libanon.

Men for israelere i almindelighed skal det være kommet som et chok, at det stod så slemt til i "Sikkerhedszonen". Det blev afsløret på israelsk TV, da fangerne blev befriet fra Khiam, og da seerne blev vidne til de hjerteskrærende scener, der udspillede sig, da palæstinensiske flygtninge fra lejrene i Libanon søgte ned til hegnet ved grænsen og grædende genså deres familiemedlemmer på den israelske side.

Stor glæde ved befrielsen

Dagen efter, den 26. maj, fordampede alle de uheldsvangre beretninger i de danske aviser, for nu strømmede titusinder af glade libanesere mod syd. Propfyldte biler, lastbiler og motorcykler - mange med Hizbollahs gule flag - passerede FN soldaterne nede sydpå. Soldaterne, som var glade, gjorde V-tegn. Landsbybeboerne tog deres forladte, medtagne huse i besiddelse, men enkelte af de tilbageblevne lokale var bange for israelske raketangreb og kunne ikke forestille sig en fredelig tilværelse.

I Libanon er Hizbollah et politisk parti, repræsenteret i parlamentet, og militsen bliver betragtet som frihedskæmpere. Deres disciplinerede optræden efter befrielsen har vakt stor respekt og vil sandsynligvis resultere i en fremgang for partiet.

At den vestlige verden karakteriserer Hizbollah som en "iransk støttet terroristgruppe" gør intet indtryk i Libanon - måske den brede befolkning tager det som udtryk for vestlig, imperialistisk arrogance?

Hvad med pressens fejlslagne profetier? Vil det mon føre til en erkendelse?

Spot på verden

Samlet af Tom Vilmer Paamand

Ny debat om forsvarsforbeholdet

60.000 soldater står nu klar til EUs militære udrykningsstyrke. Det blev resultatet af et møde mellem forsvarsministrene fra de 15 EU-lande. Forsvarsminister Hans Hækkerup måtte fortælle, at Danmark ikke kan levere soldater - men bebudede samtidig, at det danske forsvarsforbehold skal tages op til debat til december.

Stjernekrigs-projekt blev udsat

Den amerikanske præsident Bill Clinton har overladt beslutningen om at etablere et rumbaseret amerikansk raketforsvar (NMD) til sin efterfølger. "Flere fejlslagne forsøg med raket-teknologien gør det nødvendigt at udsette beslutningen om et raketforsvar", sagde præsidenten.

Kik CIA over skulderen

Satellit-billeder fra hele kloden med detaljer ned til en gang en meter kan nu købes frit til priser fra 15.000 kroner. Den kritiske "Federation of American Scientists" har allerede brugt muligheden med succes. Et billede af Nordkoreas missil-anlæg dokumenterede, at Pentagon overdrev størrelsen for at skabe støtte til stjernekrigsprogrammet NMD.

Fredslejr i Greenham Common lukket efter 19 år

Den engelske kvinde-fredslejr i Greenham Common blev oprettet i 1981 som en protest mod opstillingen af krydser-missiler med atomvåben på en flyvebase. Missilerne blev fjernet i 1991, men lejren fortsatte med kravet om, at hele basens område blev givet tilbage til lokalbefolkningen. Det sker nu.

Smukke kanonskud for fred

Danmark har overenskomst med en række lande om høfligt at besvare kanon-salutter fra fremmede skibe. "Man kan sammenligne det med, at man stiller sablen, når man går ind i en kirke. Skibene tømmer simpelthen kanoerne, når de kommer til et fremmed land. Det er et symbol på, at man kommer med fred. Den tradition er så smuk, at man har fortsat den", forklarer Frank Rasmussen fra Orlogsmuseet.

Stort EU-samarbejde for våbenfabrikker

Seks EU-lande har underskrevet en samarbejdsaftale om harmonisering af våbenproduktionen. Aftalen er en konsekvens af udviklingen væk fra nationalt ejede fabrikker, og vil blandt andet føre til fælles regler for hvilke lande, den ny sammenslutning ønsker at sælge våben til.

Lejesoldater leverandør til FN

Det private militære firma Sandline International står nu registreret som "leverandør" til FN. Sandline råder over en reel hær af elitesoldater og er blandt andet kendt for brud på FNs embargo mod import af våben til Sierra Leone. "Det er ikke en kontrakt, men vi er nu i et register over firmaer. Så kan FN bare ringe", udtaler oberst Timothy Spicer fra firmaet.

Se flere fredsklip på internettet: www.fred.dk, hvor der også er angivet kilder.

Ingen åbenhed om våbensalg

Grænseløst hemmelighedskræmmeri om dansk våbenproduktion

Af Tom Vilmer Paamand

Justitsminister Frank Jensen har "et ønske om åbenhed på våbenområdet" og vil bidrage til "at skabe et samlet overblik over våbeneksporten".

Det er dog det mest opløftende, jeg har hørt længe. Det er også det mest underholdende, for jeg tror ærlig talt ikke manden og hans ministerium over en dørtærskel.

Jeg har i årevis ligget i tæt brevveksling med Justitsministeriet for at få blot et lille indblik i den danske produktion af våben - og de dygtige embedsmænd har vredet det ene afslag efter det andet ud af Danmarks såkaldte "Lov om offentlighed".

Fortrolighed om ingenting

Da loven om dansk våbenproduktion blev ændret i 1987, fik Det Radikale Venstre sat et meget beskedent fingeraftryk, så Folketinget hvert år skulle have en beretning om den.

Efter årelange plagerier fik jeg den listet denne fortrolige beretning ud af ministeriet, kun for at blive dygtigt skuffet. Beretningen angiver kun antal firmaer (23 i den seneste), samt tilladelsens emne (f.eks. "dele til militære flyvemaskinemotorer"). Ikke et ord om modtagerlande, antal og værdi eller bare lidt uddybning.

Produktion uden tilladelse

Justitsministeren er stolt af, at han allerede i sidste måned bad virksomhederne om økonomiske oplysninger. Men mange af disse oplysninger ligger allerede i Justitsministeriets arkiver, da de er et krav for tilladelse til produktion af krigsmateriel.

Problemet er blot, at kun et mindretal af de virksomheder, der eksporterer våben, har tilladelse til at producere dem - da lovgivningens definition på produktion af et våben er langt svagere, end den tilsvarende for eksport. Endelig efterlader den generelle dan-

ske vurdering af producerede våben mange produkter, der både produceres og eksporteres uden at de overhovedet kaldes for våben.

Hult adfærdskodeks

Justitsministeren bryster sig også af, at han skam lever op til EUs såkaldte "adfærdskodeks", der stiller nogle fælles krav til våbeneksporten. Det blev til på baggrund af langvarigt pres fra dele af fredsbevægelsen, mens undertegnede bakkede ud fra starten. Reglerne virkede simpelthen som så hule, at de blot ville blive et pænt røgslør over en grim virkelighed.

Storbritannien gik forrest for at få dette adfærdskodeks indført - og siden har landet fortsat sin voldsomme eksport til problematiske områder som Tyrkiet, Pakistan og Indonesien.

Den danske justitsministers åbne bidrag til EU-oplysningen består for 1998 i at oplyse om 219 eksporttilladelser og 2 afslag. Våbeneksportens samlede værdi er "Ikke oplyst". Kun Grækenland bidrager med en tilsvarende ringe åbenhed.

Dog fremskridt

Tallet 219 eksporttilladelser er dog et fremskridt for tidligere, hvor selv en så indholdsløs oplysning også blev fortiet. Modtagerlandene bliver ikke nævnt - og slet ikke en så interessant ting som afslagslande. Det varmer dog mit pacifistiske hjerte at se, at der er afslag.

For en del år siden blev det afsløret, at danske firmaer leverede dele til de tyrkiske jagerfly, der slagtede løs mod kurdiske landsbyer. Det stoppede mirakuløst nok våbeneksporten for en tid. Men sådanne reaktioner og offentligt pres kræver, at disse oplysninger er åbne.

Så jeg ser da frem til, at justitsministeren tilføjer lidt åbenhed. Det vil blot kræve en total omskoling af hele hans ministerium.

Justitsministeren lover øget åbenhed!

På baggrund af et spørgsmål fra Aldrig mere Krig, har justitsminister Frank Jensen svaret følgende:

"Når Danmark ... ikke har kunnet give oplysninger om værdien af våbeneksporten fra Danmark, skyldes det, at der ikke har været tradition for at afkræve de våbeneksporterende virksomheder sådanne oplysninger ... Justitsministeriet har imidlertid i juni måned 2000 bedt virksomhederne om med virkning fra 1. juli 2000 at oplyse værdien af de varer, der søges om tilladelse til at eksportere.

Baggrunden herfor er alene et generelt ønske om åbenhed på våbenområdet, og at det i lyset af de andre landes praksis forekommer naturligt, at Danmark bidrager til at skabe et samlet overblik over våbeneksporten i EU.

Det kan til orientering oplyses, at Justitsministeriet i samarbejde med Udenrigsministeriet, Forsvarsministeriet og Erhvervsfremme Styrelsen siden november 1999 har arbejdet med en dansk rapport om udførsel af forsvarsmateriel og eksportkontrol. Rapporten vil blive offentliggjort og udgivet én gang om året.

Det er tanken, at rapporten skal indeholde afsnit om retsgrundlaget, det administrative system og eksportkontrollen i praksis, herunder statistikker og tabeller vedrørende udførsel af forsvarsmateriel med oplysninger om f.eks. værdien af eksporten, og hvilke lande, der eksporterer forsvarsmateriel til ... Herudover vil der i rapporten kunne beskrives andre aktuelle temaer ....

Den første rapport forventes at være færdig inden udgangen af dette år."

Usle danske våben kræmmere

Danmark fører, når det gælder om at få fragtet krudt og kugler til alverdens krige.

Af Geert Grønnegaard

Nu har de gjort det igen. Fået Danmark op på sejrsskamlen for usle kræmmere.

De fleste har nok hørt om, hvordan rederiet Thor har sejlet brugte kampvogne til Sudan, selvom FN havde dømt embargo for al våbenhandel med dette land.

Det er jo ikke første gang. Vi har simpelthen været de bedste i et halvt århundrede til at sejle med våben.

Førertrøjen blev erobret under Anden Verdenskrig, hvor de krigsførende selv måtte bruge, hvad de havde af skibstonnage til at transportere tropper ud og sårede hjem.

Danske rederier var da de eneste, som havde ledig tonnage til at tage sig af våben og ammunition, og det gjorde de så. Det er der ingen, som i dag vil bebrejde rederierne. De var med til at føre krig for et besat Danmark, og hundredevis af danske søfolk måtte betale med deres liv.

Men efter denne verdenskatastrofe havde skibsrederne fået smag for profitten. De fik udskiftet de ramponerede faretøjer fra 1930'erne og var klar med helt nye til krigen i Korea og Vietnam. Nu var det ikke længere forsyninger til en verdenskrig, hvor Danmark var medkæmper for sin frihed, men bare til krige, som andre førte.

I Vietnamkrigen fik Danmark vist sin ekspertise. De nykonstruerede roll-on-roll off skibe var i stand til at sejle helt ind på strandbredden ved Da Nang og losse deres granater og flyverbomber. Det gjorde Danmark til USAs yndlingstransportør langt foran Norge, som stod næst på listen.

Våben i stride strømme

Mange tusind somaliske flygtninge driver i dag rundt og skaber uro i jyske provinsbyer. Et helt politisk parti har slået sig op på at få dem sendt hjem igen.

Det, der fik somalierne til at flygte,

var en hidsig borgerkrig, hvortil det danske rederi Elite fragtede våbnene i stride strømme.

De blev fra USA sejlet til farvande ud for Somalias kyst og omladet i mindre fiskefartøjer, snart til den ene krigsherre, snart til den anden.

Den iltre amerikanske oberst Oliver North vil mange kunne huske fra Oliver North-skandalen, hvor våben hemmeligt blev bragt over til de contraer, som CIA havde hyret til at bekæmpe styret i Nicaragua.

Egentlig burde historien have heddet Den Danske Skandale, men Poul Schlüter slap altså, fordi North uforfærdet tog ansvaret på sig.

Formanden for de danske sømænd, Henrik Berlau, blev fra den ene dag til den anden verdensberømt som vidne på tv med sin alenlange liste over, hvor de (selvfølgelig) danske skibe havde været - hentet våbnene i Spanien, bragt nogle af dem til Iran og sejlet resten til Nicaragua i flere omgange.

En kedelig rekord

Nogle år senere holdt fredsbevægelseserne et seminar for at prøve at få et overblik over alt det med dansk våbenproduktion og -eksport. Henrik Berlau var da blevet anerkendt som en, der virkelig vidste noget om sagerne.

Berlau startede mødet med at inddele våbensejladserne i tre grupper: De legale, de illegale og de kriminelle. Efter en kort pause fortsatte han:

"Og i alle tre grupper er danske rederier markedsførende". I 1980'erne, da der rigtigt var kommet fjernsyn på, havde tv-redaktionen lavet en enestående flot reportage, hvor det blev afsløret, hvordan et dansk rederi havde brudt en af de sjældne FN-våbenblokader, rettet mod det sydafrikanske apartheidstyre.

Det var med alt sammen på billederne - hvordan skibets navn blev malet over, og et nyt broget flag sat op, da det nærmede sig sydafrikansk havn,

navnet på rederiet, den ansvarshavende direktør etc.

Det var så stærkt, at politiet af sig selv tog affære. Med at arrestere direktøren? Nej, uha dog, det er nødvendigt at sejle. Man satte PET til at efterforske, hvem i rederiet der mon havde lækket oplysningerne til tv-journalisterne.

Golfkrigen i 1990-91 slog alle rekorder. Ikke mindre end en mia. dollar, otte mia. kr., fik de danske rederier skrabet hjem på at fragte våben til de allierede i Saudiarabien.

Det var dengang, Poul Schlüter kunne fortælle, at det gik ufattelig godt for dansk økonomi. Da eventyret var forbi, tjente A.P. Møller yderligere en milliard eller to på at sælge de flittigste af våbenskibene til US-Navy, så amerikanerne selv kan fragte deres våben i fremtiden.

Tilbage til rederiet Thor med navn efter den nordiske krigsgud. Alle og enhver kan se, at det er forbryderisk og usselt at krænke en våbenembargo pålagt af FN mod et land, hvor så mange mennesker bliver skudt og sprængt hver dag, sådan som det er tilfældet i Sudan. Det skulle være en nem sag.

Slet ikke ulovligt

Men udenrigsministeriets små jurister finder råd. Der er nævnt alt det i embargo teksten, som man ikke må: Sælge, levere og eksportere våben og ammunition til landet.

Men jubii, det eneste ord, der ikke står, er om at sejle, så udenrigsministeren står frem i TV-avisen og forklarer, at det, der er sket, slet ikke er ulovligt efter dansk lov.

Hvis det er så svært at finde ud af de danske paragraffer, kunne man jo nøjes med at sende et par betjente ud for at arrestere direktøren og bestyrelsesformanden i Thor og ledsage dem til krigsforbrydertribunalet i Haag

Der vil man nok uhildet kunne vurdere rederiets indsats efter fortjeneste.

Afrika – det mørke kontinent

For den, som virkelig er interesseret, findes der i dag ingen undskyldning for ikke at finde kilder til oplysning om den lange og spændende afrikanske historie.

Af Jørgen Johansen

Vores viden om Afrika og Afrikas historie er stærkt begrænset. I den grad vores skolebøger omtaler dette kontinent går de sjældent længere tilbage end 1884.

Det var på dette tidspunkt europæiske mænd sad rundt om et bord i Berlin, og delte Afrika op mellem sig. Med linial blev Europas kolonier tegnet på kortet.

For den moderne fredsbevægelse er situationen ikke stort bedre end for befolkningen som helhed. Kun få af de mange voldsomme konflikter i Afrika har engageret Vesteuropas fredsbevægelse.

I det følgende vil jeg kort omtale nogen af de kilder til kundskab om Afrika, som i dag er tilgængelige for den, som ønsker at sætte sig bedre ind i Afrikas historie, konflikter og det fredsarbejde, som foregår på kontinentet.

For den som virkelig er interesseret findes der i dag ingen undskyldning for ikke at kende til den lange og spændende afrikanske historie. De sidste 30 år har et projekt startet af UNESCO udgivet otte bind á 1000 sider, som hedder "*General History of Africa*".

Her får læseren en grundig gennemgang af dette kontinents historie fra før-historisk tid frem til vore dage. En fantastisk spændende, mangfoldig og farverig historie, der beskrives hovedsageligt af Afrikas egne arkæologer, historikere og andre videnskabsmænd.

Flere af de kulturer, som blomstrede i Afrika gennem århundreder, var langt mere avancerede end sine europæiske samtidige.

For den, som vil sætte sig ind i dagens politiske konflikter, er det naturligvis nødvendigt at kende til de historiske rødder. UNESCOs ottebindsværk er her en uundværlig kilde til viden. Der er netop udkommet en meget god

bog med titlen: "*Searching for Peace in Africa. An Overview of Conflict Prevention and Management Activities*". Den handler om Afrikas nuværende konflikter og hvad som gøres for at reducere voldsbruget i disse.

Denne bog giver en kortfattet, men god indføring i 31 af de voldsomste konflikter som hænger på kontinentet i dag. Omtalerne er afbalancerede og forholdsvis neutrale samtidig med at de giver en god forståelse for de forskellige parter synspunkter.

Hver enkelt konflikt omtales med reference til de organisationer som arbejder for fred og forsoning i området. Over 120 afrikanske og internationale organisationer og grupper er medtaget med adresser, telefon- og faxnummer, e-mail adresser og Web-sider, samt en kort beskrivelse af deres arbejdsfelt.

Bogen indeholder også en liste med en række gode bøger om hver af konflikterne for den, som vil læse mere. Enhver dansker, som vil studere videre, kan her skaffe sig kontakter og ny opdateret information om hvordan disse konflikter forløber.

Har man den opfattelse at hele kontinentet er et eneste sort hul på verdenskortet, med voldsomme konflikter som er vanskelige at forstå, vil det være opløftende at læse om alle de kreative og gode tiltag som gøres for at skabe et fredeligere Afrika.

Vores egne massemedier har for vane kun at omtale Afrika de gange, hvor der er store sultkatastrofer, voldsomme krige eller en dansker, som er kommet til skade.

"*Searching for Peace in Africa*" er en håndbog som enhver journalist, for-

sker, nødhjælpsarbejder eller fredsaktivist med interesse for Afrika bør kende til. Den afrikanske renæssance, omtalt i begyndelsen af halvfemserne, hvor de nye afrikanske ledere skulle give hele kontinentet et stort løft, har ladet vente på sig. Meget af dette har en klar sammenhæng med den politik, som den vestlige verden har ført, og fortsat fører, overfor Afrika.

Eksisterende handelsaftaler og gældsbyrder er konfliktskabende og omverdens interesse er mere fokuseret på at udnytte kontinentets råvarer, end på at støtte en fredelig udvikling.

Vores europæiske fredsbevægelse har ikke siden ANCs kamp mod apartheidstyret i Sydafrika været særlig optaget af hvad som sker syd for Middelhavet.

I forbindelse med massakrerne i Rwanda i 1994 var der dele af fredsbevægelsen, som engagerede sig, men det lykkedes aldrig for dem at mobilisere de store masser.

Jeg tror en del af forklaringen er, at vi ikke har hverken viden eller kontakter gode nok til at få de fredelige muligheder til konflikthåndtering frem i lyset.

For den, som nu i eftertid ønsker at sætte sig ind i hvad der skete rundt om

de store søer i 1994, er der kommet mange gode bøger. En af de første beskrivelser som blev udgivet, hedder "Rwanda. Death, Despair and Defiance" og blev publiceret af "African Rights" allerede i september 1994.

Ved at studere konflikter som Rwanda har vi bedre mulighed til at forstå kommende konflikter i samme område.

Naturligvis kan ikke al elendighed i Afrika skyldes europæiske politikeres handlinger gennem historien. De afrikanske staters egen rolle i konflikternes udvikling og resultat heraf kan man læse om i Brookings Institutions bog "African Reckoning. A Quest for Good Governance".

Det er en samling artikler hvor forfatterne diskuterer hvordan de ændrede normer omkring staters suverænitæt kan resultere i bedre styrer i afrikanske stater.

Den øgede tendens til at stille krigsforbrydere og diktatorer til ansvar for deres handlinger bryder med den gamle norm om staters suverænitæt, som har været ledende i hele den Westphaliske periode, dvs. siden 1648.

Internationale organer har i stadig større omfang forsøgt at stille enkeltpersoner, som har begået brud mod menneskeheden, til ansvar og få dem dømt ved domstole.

Den domstol, som i dag behandler krigsforbrydelser fra Rwanda og Jugoslavien, foreslås gjort permanent og omfatte alle lande. Så kan mange af Afrikas grusomme diktatorer i fremtiden risikere at blive arresteret hvor som helst i verden, og blive dømt for deres overgreb mod deres egen befolkning.

Lad mig afslutningsvis sige, at for den interesserede læser og aktivist er det ikke mangel på god litteratur om Afrika, Afrikas konflikter og konfliktløsninger, som skal være undskyldningen for manglende viden og engagement.

Nærmeste bibliotek kan skaffe dig enorme kilder for studier og kommende aktiviteter. Denne korte artikel er kun ment som en lille indgang til den mængde viden som ligger og venter på dig.

Klog bog om vold

Flemming Balvigs bog "Det voldsomme samfund" afdækker myter om volden i Danmark.

Af Geert Grønnegaard

Kriminologen Flemming Balvig har her i prøvet at gøre status over problemet vold i det danske samfund, ud fra de statistiske oplysninger, der faktisk foreligger.

Man har tre nogenlunde pålidelige kilder: Rigspolitichefens årsrapporter, hospitalernes skadestuer og en række undersøgelser, hvor man har spurgt mange mennesker, om de selv har været udsat for vold.

Bogen er god at blive klog af. Hvis gamle damer kun læste Ekstra-Bladet, kunne de have grund til at ryste i bukserne.

Værtshusslagsmålet om fredagen, to kvæstede indlagt om lørdagen, den ene dør søndag, gerningsmanden fanges mandag, domfældelse tirsdag, Helge Adam Møller kræver strengere straffe onsdag, offeret begravet torsdag, næste fredag nyt slagsmål - otte fede overskrifter.

Balvig tæller kun slagsmålene én gang. Det er da slemt nok, men ikke så slemt, at gamle damer ikke skulle turde gå til aften-te hos en veninde i Charlottenlund. Eller så vi behøver at have Europarekord i fængselsdomme for voldssager.

Enkelte bliver ofre igen og igen

Af forfatterens mange iagttagelser er der en ganske overraskende, som måske kunne vise vej til noget forebyggende: Tallene over både anmeldte og uanmeldte voldssager viser tydeligt, at der er en tendens til gengangere - blandt ofrene!

Det er noget, som er karakteristisk for sager om hustruvold, at kvinden atter og atter vender tilbage til fyren, der uddeler de blå mærker. Men selv når man sier hustrusagerne fra, er tendensen tydelig. Hvis man én gang har været udsat for vold, stiger risi-

koen for at man skal blive det igen indenfor et år femten gange. Fra den "normale" 2% sandsynlighed til 30%.

Gengangertallet er så stort, at man af 60.000 årlige voldsepisoder kunne undgå at opleve de 20.000, hvis man på en eller anden måde kunne dressere førstegangsofrene.

Det er så åbenlyst de 16-19 årige unge mænd, der er de mest udsatte, både for at blive voldsmand og voldsopfre. Man ved jo, at især små drenge er slemme til at skulle slås. "Gale katte får revet skind", har man vidst i tusind år.

Langt de fleste mænd vokser så fra det, lærer hvordan de skal tackle faresignalerne. Men der er altså en ret stor altid uheldig restgruppe, som ikke aner hvordan de skal sno sig fri af drengestregene.

Balvig foreslår selv, at samfundet sætter al god opfindsomhed og andre ressourcer ind for at hjælpe disse truede drenge, der ikke kan finde ud af det, når de skal være sammen med andre drenge (og piger).

Der ligger uden videre millionbeløb klar til at blive sparet indenfor sygehusvæsen, retsvæsen og fængselsvæsen, hvis man kunne undgå andengangsvolden.

Måske kunne man med fordel slå to fluer med ét smæk ved i hver eneste kommune at ansætte et par "uforbederlige" voldsmand som instruktører i ikkevold for skolernes store drenge.

Flemming Balvig:

Det voldsomme samfund : om vold som problem og fængsel som løsning

Bind 1: Fortid og nutid. Bind 2: USA og Danmark

Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2000

Nye og gamle krige

De nye kriges vold er stort set kun rettet mod civilbefolkningen for at skabe frygt.

Af Majken Jul Sørensen

Den type krige der på nuværende tidspunkt bliver udkæmpet flest af i verden går under betegnelsen "nye krige" i Mary Kaldors bog "New and old wars - organized violence in a global era". Det nye er, at volden stort set kun er rettet mod civilbefolkningen med det formål at skabe frygt og terror.

I bogen analyserer hun nogle af de træk, der har været gennemgående for krigene i Bosnien, Centralafrika og Kaukasus. De nye krige adskiller sig fra de gamle på tre punkter som vi skal se på herunder: målene, måden hvorpå de bliver udkæmpet og finansieringen af dem.

Gamle krige

De gamle krige er kendetegnet ved at en eller flere stater var i krig med en anden eller andre stater. De gamle krige opstod som en direkte følge af oprettelsen af moderne stater, og handlede som oftest om territorium eller ideologier. Krige blev udkæmpet af staten, som havde den legitime magt til at gå i krig og slå andre ihjel.

Der var en skarp grænse mellem krigen og det civile samfund, idet krigen blev udkæmpet af soldater, der sloges på slagmarken mod andre soldater. Dette kan bl.a. ses ved, at under 1. Verdenskrig var andelen af civile dræbte 5%, mens den på det seneste er steget til mellem 80 og 95%.

Bosnien er et eksempel på en "ny krig". Gennem 1980'erne og 1990'erne er der opstået en ny type af organiseret vold, som Kaldor kalder "nye krige" fordi de adskiller sig væsentlig fra de gamle krige. (Det betyder ikke at alle krige i dag er "nye" - Nato's krig mod Jugoslavien og Ruslands krig mod Tjetjenien er eksempler på gamle krige).

Mary Kaldor bruger krigen i Bosnien fra 1992-1995 som udgangspunkt for sin beskrivelse af nye krige. Som nævnt ovenfor blev gamle krige

udkæmpet mellem to eller flere stater - dette kan på ingen måde siges at være tilfældet med Bosnien.

Der var et væld af aktører fra én stat - Jugoslavien - i opløsning. Krigens tre parter samarbejde med hinanden i forskellige kombinationer gennem krigen, kun ganske lidt territorium skiftede hænder, og tænker man i traditionelle militærstrategiske baner, er det især den langvarige belejring af de større byer, der huskes.

De bosniske serbere, de bosniske kroater og de bosniske muslimer var de tre "parter" i konflikten og havde hver deres regulære militær. Dertil kommer politi/militser, der hørte til de enkelte byer, f.eks. Tuzla og Sarajevo, paramilitære grupper og lejetropper.

Treogfirs (83!) forskellige paramilitære grupper, der både arbejdede på egen hånd og sammen med de regulære tropper er blevet identificeret, heraf er Arkans "Tigre" nok den mest kendte.

Af udenlandsk militær involvering var "Mujahidiin", krigsveteraner fra Afghanistan de mest omtalte, men f.eks. ydede også pensionerede amerikanske generaler træning til den kroatiske side. Alle militære grupper var fuldstændig afhængige af finansiering udefra - enten direkte fra regeringer, eller ved f.eks. at "beskatte" nødhjælp og gennem kontrol af det sorte marked.

Det bringer os til kernen af, hvad der er karakteristisk for de nye krige, nemlig at målet med krigen ikke er at skaffe sig territorium eller kæmpe for en ideologi, men om terror af civilbefolkningen og økonomisk gevinst.

Nationalisme

Når målet er terror og økonomisk gevinst, bliver måden krigen bliver udkæmpet på anderledes end tidligere. Derfor var vi i Bosnien vidne til stærk nationalisme og etnisk udrensning, der skulle terrorisere civilbefolkningen fra at tænke på og tale om multikulturali-

tet. Kun det nationalistiske billede skulle frem, så krigen kunne fortsætte. Kaldor mener, at den heftigt opblusset nationalisme på Balkan (og i Rawanda) var politikernes bevidste valg for at skabe terror.

"Nationalistiske bevægelser genopfinder bestemte versioner af historien og minderne for at konstruere nye kulturelle former der kan blive brugt til politisk mobilisering" (side 35). "Frygt og had er ikke endemisk, men, i bestemte perioder mobiliseret for politiske formål" (side 42).

Der fandtes helt sikkert fanatiske nationalister mellem parterne, men f.eks. Arkan var en kendt person fra Beograd's underverden, og der er ingen tvivl om, at mafiaaktiviteter var en vigtig faktor i krigen. Det er anslået, at omtrent 80% af medlemmerne i de paramilitære grupper var almindelige kriminelle og 20% nationalistiske fanatikere.

"De fleste af de paramilitære grupper var involveret i aktiviteter på det sorte marked og, især, samarbejde med hinanden på tværs af formodede konfrontationslinier for at profitere af situationen af de belejrede enklaver" (side 53).

Bydele blev solgt for andele i det sorte marked eller "bare" for D-mark. Mafiaaktiviteterne gjorde at krigen fortsatte. "Mafiaøkonomien var bygget ind i krigens udførelse, og gav krigen en selvforstærkende logik for at bevare et lukrativt indkomstgrundlag og for at beskytte kriminelle fra retsforfølgelse der kunne blive iværksat i fredstid" (side 55).

Ikke guerillakrig

Nogle har sammenlignet de nye krige med guerillakrige, og der er da også et væsentligt lighedstræk i og med at direkte konfrontation undgås i videst muligt omfang.

Men hvor guerillataktik, som den kendes fra Mao og Che Guavara, var

Den gamle krigsopfattelse - frise fra Saddam Husseins paladser.

kendetegnet ved, at gruppen skaffede sig politisk kontrol ved at overbevise befolkningen i et yderkantsområde om, at ideologien var en fordel for den jævne befolkning, og derved vinde sig støtte - så er de nye krige som tidligere nævnt kendetegnet ved deres terror mod civilbefolkningen, og ved som f.eks. i Rawanda at få så mange som muligt til at deltage i volden.

Den politiske kontrol i de nye krige vindes ved at give alle etiketter gennem deres etniske tilhørsforhold, og udrydde eller deportere og true opposition og andre etniske grupper.

De paramilitære grupper i Bosnien havde i nogle tilfælde lister over civile nøglepersoner, som f.eks. kirkelige ledere og intellektuelle, der blev henrettet, og gjorde krigen i Bosnien til en krig mod civilsamfundet.

En anden form for terror, som huskes fra Bosnien, var voldtægter i et sådant omfang, at det tyder på at være en del af strategien. Om måden hvorpå krigen i Bosnien blev udkæmpet skriver Kaldor kort og præcist: "Vold blev brugt til at kontrollere befolkninger snarere end til at erobre territorium" (side 50).

Økonomi

Globaliseringen af verdens økonomi har også haft indflydelse på de nye krige. Jeg har tidligere omtalt hvilken rolle mafiaaktiviteterne spillede, men også på andre punkter har globaliserin-

gen haft konsekvenser. Hvor 2. Verdenskrig i f.eks. USA satte gang i den økonomiske vækst, så det helt anderledes ud i Bosnien. Al lokal produktion gik i stå, og civilbefolkningen blev afhængig af nødhjælp for at overleve. Eller med Mary Kaldors ord:

"Under krigen kollapsede den formelle økonomi. Dette resultat skyldtes en kombination af faktorer ... Veksling var baseret på en kombination af byttehandel og D-mark.

For det meste stod folk overfor et smertefuldt valg: De kunne leve utilstrækkeligt af humanitær nødhjælp, de kunne blive frivillige i hæren eller blive kriminelle eller begge dele, eller de kunne forsøge at forlade landet" (side 49).

I Angola og Sierra Leone er borgerkrigene - som også er eksempler på nye krige - tæt forbundet med diamanthandel. De militære grupper der har kontrol over minerne har adgang til indkøb af våben.

Da uroen igen brød ud i Sierra Leone i maj måned i år efter et års skrøbelig våbenhvile, skyldtes det ifølge FN, at FN-styrkerne forsøgte at afvæbne soldater i det område hvor diamantminerne ligger ("Information" 10/5-2000).

Globalisering

Men ikke kun de "stridende parter" har mange forskellige deltagere med hver deres dagsorden, også resten er af ver-

den deltager på den ene eller den anden måde.

Så ud over lejesoldater, paramilitære grupper, militser og militære rådgivere, er også journalister, og et hav af internationale organisationer med til at forme krigen.

Disse internationale grupper spænder fra NGO'er som Amnesty International, Læger uden Grænser og andre freds- nød- og menneskerettighedsorganisationer til EU og FN's fredsbevarende styrker.

Dette skaber et skel mellem de som er inkluderet i den nye globale tidsalder, og de som er udelukket. De inkluderede taler engelsk, har adgang til satellittelefon, fax og e-mail, betaler med dollars, D-mark eller kreditkort, kan rejse frit, mens de udelukkede er afhængig af byttehandel og nødhjælp for at klare til dagen og vejen, og tvunget til at blive hvor de er, på grund af visumrestriktioner, vejspærringer og mangel på penge til at rejse for.

Perspektivskift

Kaldor mener at disse krige har deres karakteristika, fordi verden bliver mere og mere globaliseret, og det er helt forkert at se de nye krige fra samme perspektiv som de gamle.

Globaliseringen har også medført, at ikke bare NGO'er, men også regeringer rundt omkring i verden, ønsker at blande sig i konflikter. Men de har stadig meget at lære.

Kaldor mener, at der er brug for et perspektivskift, for at forstå disse krige. NGO'erne har forstået det bedre end verdens regeringsledere, der falder for nationalisternes propaganda.

Omverdens indgreb i krigen i Bosnien blev så fuldstændig forfejlet, fordi det vigtigste ved denne krig blev overset, nemlig at den ikke foregik mellem forskellige nationalistiske grupper, men mellem nationalisterne og de der så en multikulturel fremtid for sig.

Eller med Kaldors ord: "... deres (nationalisternes) krig var ikke imod hinanden, men mod den civile befolkning og det civile samfund" (side 58).

Lederne af det internationale samfund så den etniske udrensning som en "bivirkning" ved kampene, og overså, at det var det hele handlede om.

Det samme internationale samfund troede på de nationalistiske ledere der, med den ene eller den anden begrundelse, påstod, at kroater, serbere og muslimer ikke kunne leve sammen.

De overså det faktum, at 25% af befolkningen var gift med en fra en anden etnisk gruppe, og at byer som f.eks. Sarajevo hele krigen igennem kæmpede for at udsende et andet budskab end det nationalistiske, ligesom en massiv fredsbevægelse havde gjort inden krigen begyndte.

Kaldor skriver: "Der var måder hvorpå de ikke-nationalistiske politiske og civile dele af det bosniske samfund kunne være givet adgang til regeringer og internationale organisationer, hvor deres ideer og forslag, inklusiv forslag for alternativer til deling, kunne være blevet hørt og taget alvorligt ... De repræsenterede håbet for internationale værdier; de skulle være set som hovedpartnerne i jagten på fred" (side 61).

Optimisme

Men Kaldor er ikke bare pessimist, for de nye krige er også kendetegnet ved at de trods deres blodighed ikke er totale.

I modsætning til deltagerne i Anden Verdenskrig, hvor hele landet var involveret på den ene eller den anden måde, så findes der i de nye krige øer af civilsamfund, hvor en by fungerer næsten normalt og produktionen opretholdes - og de fandtes både i Bosnien og Rwanda.

Kaldor ser i fremtiden det civile samfund - f.eks. kvinder, ældre og trossamfund inddraget som aktører i fredsforhandlinger. Fredsforhandlinger er for vigtige til at overlades til eliten. Og de som profiterer af at krigen fortsætter, er måske ikke de bedste fredsskabere.

Mary Kaldor

"New and old wars - organized violence in a global era"
Polity Press 1999 - 192 sider.

Er netop udkommet på svensk:

"Nya och gamla krig - organiserat våld under globaliseringens era"
Forlaget Daidalos - 201 sider.

Klogere på verden

Spændende bog af Johan Galtung om fredsteori

Af Majken Jul Sørensen

"Peace By Peaceful Means" er blevet betegnet som en af halvfemsernes vigtigste bøger på fredsforskningsområdet, så her følger en lidt forsinket anmeldelse.

Johan Galtungs bog består af fire dele: En om fredsteori, en om konfliktteori, en om udviklingsteori og en om civilisationsteori.

Alle disse teorier gør naturligvis bogen temmelig teoretisk - så det er ikke en man lige læser på en aften. Personligt fandt jeg bogen utrolig spændende, men den er så omfattende og kompakt, at det er umuligt at give en bare nogenlunde retfærdig beskrivelse af indholdet i en kort boganmeldelse.

De to eksempler herunder er bare en brøkdel af hvad Peace By Peaceful Means handler om.

ABC konflikt trekant

Under overskriften "Konflikt som Skaber og Konflikt som Ødelægger" præsenterer Galtung sin ABC konflikttrekant der bl.a. kan bruges til at analysere i hvilket stadie en konflikt befinder sig.

A er formodninger og holdninger hos parterne i konflikten (Attitude, Assumption), B er opførslen og handlingen (evt. vold) hos parterne (Behavior). Selve kernen i konflikten er modsigelsen C (Contradiction).

En konflikt består altid af A+B+C, hvor B er det direkte observerbare og A og C ligger ubevidst nedenunder. Galtung mener, at så snart A+C kommer frem i lyset bliver det lettere at håndtere konflikten.

Galtung kommer også med forslag til hvordan konflikter ved hjælp af ikkevoldelige, kreative/utraditionelle tilgange kan transformeres fra at være voldelige til at give parterne nye perspektiver på livet, f.eks. ved at uden-

forstående fredsarbejdere tilbyder deres assistance.

Kulturel vold

Galtung ser seks typer civilisation i verden. I del 4 beskriver han disse civilisationer i lyset af hvorvidt de er fredelige eller voldelige i deres rødder, civilisationens kollektive ubevidste.

Begrebet "kulturel vold" er centralt for voldelige civilisationer - det betyder at civilisationen legitimerer brug af direkte eller strukturel vold. Eller med et citat fra bogen: "Kulturel vold får direkte og strukturel vold til at se, endda føles rigtigt - eller i det mindste ikke forkert" (side 196).

Han ser både på civilisationernes interne forhold og deres forhold til hinanden. Den absolut mest voldelige er den "Occidentale" civilisation som vi lever i. Den indbefatter alle de tre monoteistiske religioner (Jødedom, Kristendom og Islam), som er karakteriseret ved "et udvalgt folk" hvilket automatisk medfører at andre er udelukket - både de andre "udvalgte" og personer fra helt andre religioner.

Denne udelukkelse har været en af de største årsager til krige gennem historien og selvom folk, der lever i civilisationen, ikke nødvendigvis er religiøse, har de "arvet" trangen/lysten til at beherske og kontrollere verden.

Jeg kunne blive ved side op og side ned, men vil nøjes med afslutningsvis at skrive: Giv dig selv tid til at læse og forstå Peace By Peaceful Means, og du vil føle dig lidt klogere på verden.

"Peace By Peaceful Means - Peace and Conflict, Development and Civilization" af Johan Galtung
International Peace Research Institute, Oslo and Sage Publication, London, 1996, 280 sider.

Militær mig her og der

Danskerne kan være stolte over vores bidrag til udvikling og støtte til verdens svageste. Men militæret skal ikke stjæle af bevillingerne.

Af Geert Grønnegaard

Udenrigsministeriet har udgivet et nyt temahæfte: "Voldelige konflikter i udviklingslandene".

Det er et referat af en konference fra 6. september 1999, mestendels med ministeriets eget oplæg. Når man ikke har overværet selve konferencen, ledet og afsluttet af udviklingsminister Jan Trøjborg, er det svært at vurdere, hvordan stemningen var.

Men hæftets tekst forekommer at være ét eneste langt reklamefelttog for at retfærdiggøre, at det danske militære forsvar får lov til at blande sig i udviklingsarbejde og dermed samtidig suge næring af bevillingerne til nødhjælp og udvikling.

Grådige militærstyrker

Man kan godt registrere, at det for udviklingslandene kniber med regulær civil politisk kontrol med landenes grådige militærstyrker, men ministeriet har ikke været i stand til at gribe i egen barm for netop dette problem.

Ikke engang to civile, en udenrigs- og en udviklingsminister, har magtet at holde det danske militær borte fra deres politik og deres bevillinger.

Man skriver mange smukke ord om, hvor vigtigt det er med forebyggelse, før tingene i et uland udvikler sig til vold, og man kan udpege en række institutioner i FN og OSCE og blandt NGOerne, som kunne gøre denne forebyggelse meget bedre, hvis de bare fik nogle flere ressourcer.

Men i stedet for da at foreslå kontant omlægning til styrkelse af disse resourcesvage aktører, kan man kun se perspektiver i at lade det danske forsvar brede sig, "fredsbevarende" her og "fredsskabende" der.

Forfærdelig fiasko

Man har en ide om at støtte "regionale fredsskabende kapaciteter" f.eks. i

Afrika. Det prøvede man i Zimbabwe i begyndelsen af 1998 ved et kontant bidrag på 19 millioner kroner - taget fra ulandsbevillingen - til udstyr og træning af landets generalstab.

Hans Hækkerup blev personligt på skærmen i Zimbabwes tv-avis klappet på skulderen af de høje oberster. Få uger efter følte de allerede deres kapacitet styrket så godt, at de rykkede ind i Congo, hvor de lige siden har været krigsførende. En forfærdelig fiasko for dansk udenrigspolitik, skulle man synes. Men nej, ministeriet fastholder den militære støtte til Zimbabwe.

Så nødhjælpen da. Det skulle man tro var en civil opgave. Slet ikke. Der er ifølge ministeriet behov for at militæret bidrager med logistik og transport, som de civile og humanitære organisationer har svært ved selv at klare. Hvor terrænet f.eks. er svært ufremkommeligt på grund af klima- og terrænforhold.

Herregud, skulle man mon ikke kunne betro Røde Kors-personalet et par firehjulstrækkere sammen med nødhjælpspakkerne? Hvorfor skal forsvarskommandoen absolut skydes ind som grådig mellemand, når det gælder transportmidler til nødhjælp?

Helt latterligt bliver det, når forsvaret får lov til at boltre sig i teksten med egen selvros: "Det danske forsvar

råder over kapaciteter fra både hæren, søværnet og flyvevåbnet, der kan bidrage til løsning af voldelige konflikter".

Det kræver fantasi

Udover hærens internationale brigade tilbyder man fra søværnet to inspektionsskibe af Thetis-klassen med helikopterplatform og fra flyvevåbnet en F-16 eskadrille. Man skal virkelig have en god fantasi for at forestille sig, hvilke konflikter man tror at kunne løse i noget uland ved at have et dansk inspektionsskib sejlene ud for kysten, eller en F-16 eskadrille strygende ind og ud af luftrummet.

FN-systemet beklager, man ikke har haft råd til at udsende fredsmæglende missioner til lande, hvor der var optræk til ballade så betids, at man kunne standse konflikterne i opløbet. Der var ikke penge på FNs budget til et par flybilletter! I stedet for at bevilge FN flybilletterne, satser man talløse millioner på forsvarets fredsskabende kapaciteter i Shirbrig i Høvelte og F-16 eskadrillerne i Skrydstrup.

Stadigvæk kan danskerne være stolte over vores flotte bidrag til udvikling og støtte til verdens svageste. Men det bliver rent ud kompromitteret, hvis militæret skal begynde at blande sig og stjæle af bevillingerne.

Spot på verden

Samlet af Tom Vilmer Paamand

Voldeligt oprør nytter i Frankrig

"Skal man virkelig slå en præfekt ihjel, førend man kan råbe Paris op?" Dette spørgsmål stillede repræsentanter for de regionale selvstændighedsbevægelser i Frankrig, efter at den franske regering har givet Korsika mere selvstyre. Mordet på Korsikas præfekt i 1998 rystede Frankrig og den ny aftale har ikke skabt fred på Korsika, hvor underskrivelsen blev fulgt af et bombeattentat.

Tysk forsvarsminister såret i Pentagon

Den tyske forsvarsminister måtte på skadestuen efter et besøg i USAs forsvarsministerium i bygningen Pentagon. Ministerens bil udløste en sikkerhedsmekanisme, der skal stoppe indtrængende køretøjer og gav ministeren flænger i hovedet og den ene fod.

Danske skibe sejlede kampvogne til krig

Svendborg-rederiet T&C sejlede kampvogne fra Polen til Sudan, mens landet var lukket for våbenhandel af Europa-rådet - hvor efter skibet sank under mystiske omstændigheder. "Vi er meget kedede af det", udtaler rederiets direktør.

Amnesty International anklager NATO

Amnesty International beskylder NATO for krigsforbrydelser i forbindelse med krigen i Kosovo. Amnesty International henviser til, at bombningerne af civile mål var en klar overtrædelse af gældende regler. NATOs generalsekretær George Robertson mener derimod, at Milosevic' krigsforbrydelser var så grove, at de retfærdiggjorde NATOs bombninger.

Kold krig skal undersøges

Warzavapagtens angrebsplaner mod Danmark under den kolde krig skal undersøges. Det har regeringen besluttet efter pres fra de borgerlige partier, der dog også gerne ville have haft undersøgt danske borgeres samarbejde med de kommunistiske lande.

Amerikansk militær mod ø-bz'ere

Et par hundrede demonstranter har besat den lille atlantehavso Vieques i protest mod amerikanske bombardementer. USA har lejet øen af Puerto Rico som øvelsesområde, men der er protester fra øens beboere. 1.000 marineinfanterister står klar til at overtage bevogtningen af området, når demonstranterne er fjernet.

Verdens største IBM-computer til atomtest

IBM har bygget for 865 millioner kroner computer til USA's energiministerium. Computeren er den kraftigste i verden og skal bruges til at simulere atomprøvesprængninger med.

Computer-hemmeligheder forsvundet

En bærbar computer, der siges at rumme oplysninger om andre landes massesødelæggelsesvåben, er forsvundet fra det amerikanske udenrigsministerium. Forsvindingen blev først opdaget efter en måned.

En million vietnamesere skadet af krigsgifte

Under Vietnam-krigen oversprøjtede USA junglen med afløvningsmidler, så Vietcongs guerillaer ikke kunne gemme sig. Nu vurderer vietnamesiske specialister, at over en million er skadet af dioxin-giften og mange har født misdannede børn. Den amerikanske regering mener ikke at sammenhængen er bevist, men har udbetalt erstatning til egne soldater.

Golfkrigs-soldaters børn er også syge

Forsvarets Sundhedstjeneste vil undersøge en række danske soldaters børn. Soldaterne var udsendt til Golfen under krigen mod Irak og en del af dem meldte om kroniske sygdomme efter hjemkomsten. Nu har mange af dem fået børn med skader, der minder om forældrenes.

Der er flere fredsklip på internettet: www.fred.dk, hvor der også er angivet kilder og mulige links til historierne.

En fredssang

Rundt i verden er nød og krig
frygtelig.

Bliver mennesker aldrig fri
for den krig
for det svineri.

Alt hvad folk, flittig bygger op,
krigen destruerer.

Alle folk, må nu sige stop,
protestere.

Alle folk på jord
virke skal for freden.

Alle folk på jord
leve skal i fred.

Krige sætter ej brød på bord
øder jord.

Derfor er sult og nød så stor
på vor jord
på vor gamle jord.

Alt hvad folk, flittig dyrker op,
krigen destruerer.

Alle folk må nu sige stop,
protestere.

Alle folk på jord
virke skal for freden.
Alle folk på jord
leve skal i fred.

Vi skal dyrke vor muld på jord,
så det gror.

Det kun styrker alt folk på jord,
mad på bord.

Øst, vest, syd og nord.

Alle folk, skal nu bygge op,
ikke destruerer

Alle folk, skal nu dyrke op,
eksistere

Alle folk på jord
virke skal for freden.

Alle folk på jord
leve skal i fred.

Tekst og musik: Poul Pedersen

Jeg ønsker at:

- blive medlem af AmK
 få flere oplysninger om AmK
 få gratis prøvenummer af IKKEVOLD
 abonnere på tidsskriftet IKKEVOLD
 give én jeg kender et gavekort på IKKEVOLD -pris 50,- kr.
 købe en dinosauer-trøje for kr. 70,- + forsendelse
 (Angiv størrelse)
 få oplysninger om militærnægtelse
 købe Militærnægterhåndbogen for 20,- kr + forsendelse

Klip ud og send til:

Aldrig mere Krig

Nørremarksvej 4

6880 Tarm

Tlf. 9737 3163

Navn: _____

Adresse: _____

By og Postnr.: _____

Aldrig mere Krig

Aldrig mere Krig er en forening for pacifister, folk der søger fredelige/ikkevoldelige løsninger på konflikter.

At være pacifist er en livsholdning - derfor er Aldrig mere Krig en gammel forening, der ikke kun kører på enkelte mærkesager, - det er livet, det drejer sig om og den "sag" forældes ikke.

Aldrig mere Krig blev dannet i 1926 og er i dag en af landets ældste fredsorganisationer. Aldrig mere Krig er ikke knyttet til noget parti eller nogen religiøs forening.

Aldrig mere Krig er dansk af deling af Krigsmodstandernes internationale Forbund, War Resisters' International (WRI), med hovedkvarter i London.

Der er brug for pacifistiske synspunkter mere end nogensinde. Vi har brug for at blive flere.

Giv freden en chance - bliv medlem af Aldrig mere Krig. Medlemskab pr. år koster 200 kr. for enkeltpersoner, 250 kr. for par og 125 kr. for uddannelsessøgende, pensionister og civile værnepligtige.

Hovedbestyrelsen består af syv medlemmer:

Birte Wagner, Geert Grønnegaard, Hermod Folke Hansen, Holger Terp, Jens Thoft, Majken Jul Sørensen og Tom Vilmer Paamand. Suppleanter er Ulla Røder, Peter Henning og Arne Hansen.

Hovedbestyrelsen er konstitueret med følgende:

Forretningsudvalg: Geert Grønnegaard (ordfører), Jens Thoft (kasserer) og Holger Terp (sekretær).

Internationalt udvalg: Majken Jul Sørensen (koordinator).

Kartotek og bladekspedition: Hermod Folke Hansen.

Medieudvalg: Geert Grønnegaard (koordinator).

Redaktionsudvalg: Holger Terp og Tom Paamand (koordinator).

Sessionsudvalg: Peter Henning (koordinator).

Våbenproduktionsudvalg: Geert Grønnegaard (koordinator).

Landskontor

Aldrig mere Krig,
Nørremarksvej 4, 6880 Tarm, tlf. 9737 3163.
Giro: 9 00 48 82.
E-mail: amk@fred.dk.

Besøg Aldrig mere Krig på internettet: www.fred.dk

Kontaktpersoner

Holger Terp, Strandbyparken 4.1.tv.,
2650 Hvidovre, tlf. 3678 4028.

Majken Jul Sørensen, Dyssevænget 14A,
2700 Brønshøj, tlf. 4030 2563.

Finn Held, Aprilvej 24,
2730 Herlev, tlf./fax 4491 6967.

Hanna Lindstrøm, Christoffers Allé 132,
2800 Lyngby, tlf. 4444 3965.

Peter Henning, Unnasvej 3,
3000 Helsingør, tlf. 4921 6563.

Haakon Larsen, Skovbrynet 5,
3450 Allerød, tlf. 4817 2735.

Birte Wagner, Bavnebjergspark 71,
3520 Farum, tlf. 4495 3688

Erik Jeppesen, Paltholmterrasserne 77A,
3520 Farum, tlf. 4495 9141.

Else Dam, Smallesund 2,
3700 Rønne, tlf. 5695 5404.

Geert Grønnegaard, Leragervej 8,
4174 Jystrup, tlf. 5752 8250.

Uwe Riggelsen, Kåstrupvej 4, Spangsbro,
4400 Kalundborg, tlf. 5350 7429.

Hanne Nielsen, J. A. Larsensvej 5,
5300 Kerteminde, tlf. 6532 4474.

Peter Kragh Hansen, Gl. Banegårdsvej 50,
5500 Middelfart, tlf. 6441 8389.

Jørgen Burchardt, Nyborgvej 13,
5750 Ringe, tlf. 6262 3617.

Lars Bang Jeppesen, Kongeåvej 63,
6600 Vejen, tlf. 7536 2201.

Hermod Folke Hansen, Nørremarksvej 4,
6880 Tarm, tlf. 9737 3163.

Svend Haugaard, Violvej 2,
7800 Skive, tlf. 9752 1037.

Jens Thoft, Stadion Allé 43 A,
8000 Århus C, tlf. 8611 2177.

Tom Vilmer Paamand, Ølstedvej 4, Lisbjerg,
8200 Århus N, tlf. 8623 0328.

Poul Gunder Nielsen, Hørslevvej 107, Hørslevbol,
8462 Harlev J, tlf. 8694 1699.

Henning Sørensen, Irisvej 17, Postbok 87,
8500 Grenaa, tlf. 8632 1679.

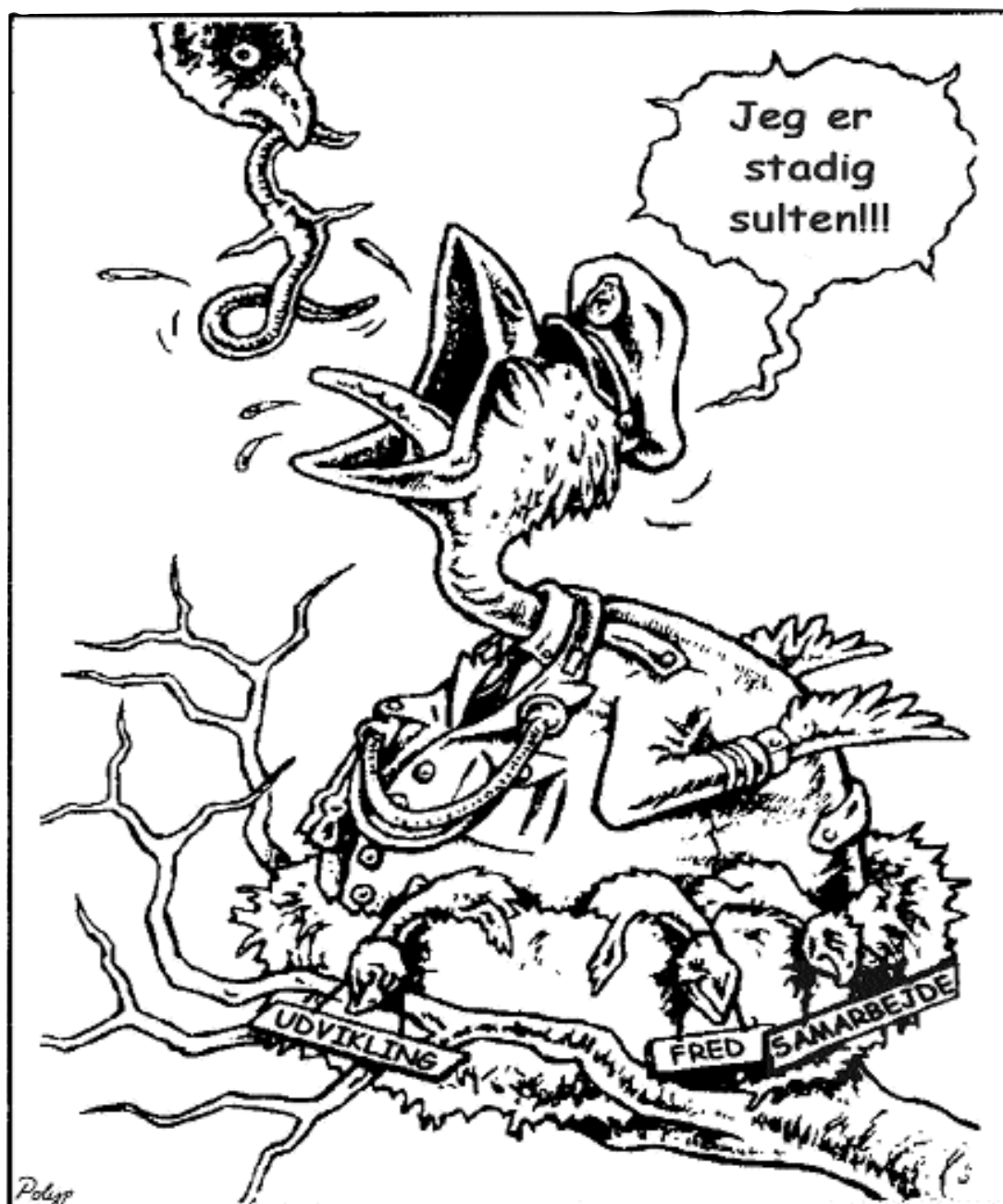
Tine Forchhammer, Gadebakken 15,
8600 Skanderborg, tlf. 8692 6205.

Bitten og Troels Forchhammer, Gyvelvej 7, Rebild,
9520 Skørping, tlf. 9839 1663.

Arne Hansen, Sønderjyllands Allé 35,
9900 Frederikshavn, tlf. 9842 5542.

ikkeevold

IKKEVOLD udgives af Aldrig mere Krig (AmK), dansk afdeling af War Resisters' International (WRI).

Fred er en menneskeret, og krig er en forbrydelse mod menneskeheden. Derfor er det AmK's formål at arbejde for at fjerne krigens årsager og at modarbejde enhver form for krig og krigsforberedelse.

Ved medlemsskab af Aldrig mere Krig kræves frigørelse fra eventuel tilknytning til militæret, herunder beredskabstjeneste.

IKKEVOLD dækker ikke nødvendigvis AmK's hovedbestyrelses holdninger.

Abonnement:

IKKEVOLD udkommer med fire numre årligt. Abonnementet indgår i medlemsskabet. For ikke-medlemmer koster et abonnement årligt 105,-. Løssalg: 30,-.

Abonnementsbestilling til:

Aldrig mere Krig
Nørremarksvej 4
6880 Tarm
Tlf. 9737 3163
Giro 9004882

Adresseændring skal ske på posthuset i det distrikt, hvorfra der flyttes. Navneskift skal også meddeles til distriktets posthus.

Kopiering og eftertryk og anden gengivelse med angivelse af kilde anbefales.

Oplag 600

Kollektiv redaktion:

Tom Paamand 8623 0328
Holger Terp 3678 4028

Stof til IKKEVOLD sendes til:

Tom Vilmer Paamand
Ølstedvej 4
Lisbjerg
8200 Århus N
E-mail: ikkevold@fred.dk

ISSN 0107-5276

Forebyggelse af krig

Det danske forsvar skal være krigsforebyggende, står der omhyggeligt i "Lov om forsvarets formål".

Af Geert Grønnegaard

Lige netop det krigsforebyggende formål må være det allervigtigste at holde fast i, når man skal pege på alternativer til traditionel sikkerhedstænkning.

Det var en retorisk blottelse, at det gammelkendte kampforsvar puttede forebyggelsen ind i sin formålsparagraf. Det har hele tiden været meningen for dem, at forebyggelse skulle andre tage sig af, men de kunne altså ikke dy sig. For enhver kan jo se, at forsvaret slet ikke har sat ressourcer af til krigsforebyggelse. Det har ikke personale til formålet, og det har end ikke ideer om, hvad et lille land kunne gøre for at forebygge krige.

Det er ikke svært at udpege en hel række ganske konkrete handlingsmuligheder, som er totalt overset af det traditionelle forsvar, men som indlysende må være krigsforebyggende.

Man kunne så rimelig nok forlange af forsvaret, at der blev overført (økonomiske) ressourcer til nogle af disse

ting fra kampdelen til forebyggelsesdelen. For eksempel:

- At FN's overraskende effektive befolkningsprogrammer tilføres de 25 millioner dollars, som USA har tilbageholdt. Medens USA har valgt, undfanges 60 millioner nye folk til ny strid om de samme mangelvarer.
- At der overføres midler direkte til genopbygning af Grosny (Tjetjenien), ikke indirekte gennem Rusland, men direkte betaling til folk for at genopbygge deres egne huse.
- At man giver Nicaragua eller Cuba eller begge en pæn kvote for deres rørsukker i Danmark (Europa).

Det vil være præventivt, krigsforebyggende, at lukke for videre danske tilskud til amerikansk og dansk og al anden våbenudvikling.

Der er masser af steder i verden, hvor en elskværdig milliard danske kroner ville kunne gøre underværker af krigsforebyggelse. Man kan bare gå i gang. Det er vel ikke meningen, at det bare skal stå i loven til pynt.

§ 1. Det militære forsvar skal bidrage til at fremme fred og sikkerhed.

Stk. 2. Forsvaret udgør et væsentligt sikkerhedspolitisk middel og har til formål

- 1) at forebygge konflikter og krig,
- 2) at hævde Danmarks suverænitet og sikre landets fortsatte eksistens og integritet og
- 3) at fremme en fredelig udvikling i verden med respekt for menneskerettighederne.

Stk. 3. Dansk forsvar skal på mandat af FN og CSCE med militære midler, direkte eller stillet til rådighed gennem NATO, kunne bidrage til løsning af konfliktforebyggende, fredsbevarende, fredsskabende, humanitære og andre lignende opgaver.

Stk. 4. Forsvaret skal som en integreret del af NATO

1) kunne løse konfliktforebyggende opgaver og krisestyringsopgaver samt yde effektiv modstand mod angreb på dansk område og gennemføre egentligt forsvar af Danmark og tilstødende nærområder i samarbejde med allierede styrker, herunder rettidigt kunne modtage, støtte og gennemføre operationer med allierede styrker indsat i forstærkningsøjemed, samt

2) kunne deltage i konfliktforebyggelse, krisestyring samt forsvar inden for NATO's område, herunder demonstration af solidaritet ved indsættelse af reaktionsstyrker, i overensstemmelse med Alliancens strategi.

Stk. 5. Forsvaret skal råde over styrker af alle tre værn, hvis størrelse, kampkraft, udholdenhed, mobilitet og fleksibilitet gør det muligt at løse de i stk. 3 og 4 nævnte opgaver.

"Lov om forsvarets formål, opgaver og organisation m.v." vedtaget af Folketinget 1993.

Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed og Landsforbundet Aldrig mere Krig har indgået et blad-samarbejde.

Vi redigerer og udgiver bladene **fred og frihed** og **ikkevold** i fællesskab.

For- og bagsiden samt side 2 og næstsidste side er forbeholdt de to foreninger. Resten af bladet redigeres af en redaktion sammensat af begge foreninger.

Trådene samles af Toni Liversage (fred og frihed) og Tom Vilmer Paamand (ikkevold).

Stof til **fred og frihed** og **ikkevold** sendes til:

Tom Vilmer Paamand
Ølstedvej 4, Lisbjerg
8200 Århus N
Tlf: 8623 0328
E-mail: ikkevold@fred.dk

Gamle numre af bladet kan læses på internet-adressen www.fred.dk/amk/ikkevold

Indhold:

Israel - en apartheid stat <i>Af Maria Bergsøe</i> Om den ny intifada og Vestens holdning.	4
Regeringens tavshed skal brydes <i>Af Finn Ekman</i> Hvem havde troet, at missilskjoldet skulle overleve Reagan.	6
Missilforsvar er oprustning <i>Af Anton Aggernæs</i> USA's planlagte missilforsvar er oprustning.	8
Arrogance, svig eller bestikkelse? <i>Af Tom Vilmer Paamand</i> USA regner fortsat med Grønland til missilforsvaret.	10
Det handler om olie <i>Af Maria Bergsøe</i> Om Iraks brug af olievåbnet	11
Den usynlige krig <i>Af Annelise Ebbe</i> ”Kvinder og væbnede konflikter” ved FN-møde.	12
Nye tider, nye våben og nye trusler <i>Af Ulla Røder</i> Storbritannien udvikler fortsat masseødelæggelsesvåben.	16
Når uret bliver ret... <i>Af Mikael Witte</i> Forsvarstale for de ulydige jydere kamp mod motorveje.	18
Civil ulydighed kan forsvares <i>Af Julie Albeck</i> De store har ikke magt, når vi nægter at samarbejde.	20
Konflikten i Mellemøsten <i>Af Torben Retbøll</i> Ny bog afslører myter om Israel-Palæstina-konflikten.	22
Kulegrav Venstre <i>Af Tom Vilmer Paamand</i> Hvem havde lettest adgang til forsvarshemmeligheder?	26

Israel - en apartheid stat

Om den ny intifada og Vestens holdning.

Af Maria Bergsøe

Overalt i verden har der i disse uger fundet enorme demonstrationer sted, ikke alene i Mellemøsten i sympati for palæstinenserne krav om selvstændighed. I Marokko med en million deltagere og med hundredetusinder i de øvrige Mellemøstlande.

Men fra det arabiske topmøde i Cairo i weekenden den 21-22 oktober, hvor regeringslederne var samlet, kom der ikke andet end den sædvanlige *lipsevice*; de "moderate" arabiske regeringledere fra de "moderate" arabiske stater (USAs definition) lagde en dæmper på kommunikéet.

Ganske vist blev der givet tilsagn om en milliard dollars til palæstinenserne og stillet krav om palæstinensisk suverænitet over Østjerusalem. Men "oliekortet", som de mindre "moderate" stater havde håbet kunne blive anvendt som internationalt pressionsmiddel, kom ikke på tale.

Det må ikke glemmes, at Egypten er dybt afhængig af USA; Hosni Mubarak's rolle under topmødet var derfor afdæmpende, mens hundredetusinder egyptere havde demonstreret forud for dette møde.

Oslo-aftalen - en katastrofe

"Arafat er ikke på bølgelængde med sit folk, som føler at fredsprocessen ikke fører til noget. Den erkendelse er Arafat ikke kommet til. Hvis han vil overleve politisk og undgå en total splitelse, er han nødt til at indse, at han ikke kommer længere ad Oslo-sporet."

Dette udtaler den gamle læge i Gaza, direktør for Røde Halvmåne, Haidar ab-del Shafi, dybt respekteret af den palæstinensiske befolkning. Han blev i 1996 med et overvældende antal stemmer valgt ind i PLC - det palæstinensiske lovgivende råd, som alle palæstinenserne havde store forventninger til; det første og indtil nu det sidste palæstinensiske demokratiske valg.

Han var også den første, der forlod rådet i protest, fordi PLCs rapport om korrupsionen blandt ministre og embedsfolk i selvstyreområdet aldrig fik konsekvenser. Rådet fungerer i dag som et gummistempel for Arafat.

Haidar ab-del Shafi har fra begyndelsen været kritisk overfor Oslo-aftalen, som efter hans mening alt for tydeligt afspejlede magtforholdet og alene var til Israels fordel.

Han indså tidligt, hvor farligt det var at udskyde de alvorligste problemer til slutfasen. Problemer som Retten til Tilbagevenden, (FN-resolution 194), bosættelserne, Østjerusalem, (FN-resolution 242), frigivelse af de politiske fanger, faste grænser og vandressourcer. Hans kritik omfatter også Arafats udemokratiske ledelsestil og hans eftergivenhed overfor besættelsesmagten og USA.

En anden af de respekterede *insiders* (de som boede på Vestbredden og i Gaza under hele besættelsen, og som kæmpede for uafhængighed og demokrati) den internationalt kendte talskvinde, Hannan Ashrawi, som åbenlyst taler om syv spildte år, beder blot om, at "Europa behandler Israel som en stat - med alle rettigheder, men også med de forpligtelser og det ansvar, som andre stater har, og ikke som et land hævet over loven."

Og Hamas lederen sheik Ahmed Yassin udtaler, at "Våbenhvilen er en amerikansk opfindelse, som ikke kommer os ved."

Indenfor PLO er Fatah den største fraktion, og dens militante arm er Tanzim, som ledes af Marwan Bargouthi, der i dag fremtræder som talsmand for den ny Intifada, og han fastholder det palæstinensiske folks ret til modstand, indtil uafhængigheden opnås.

"Al-Aqsa Intifadaen"

Ligesom Intifadaen i 1987 er den ny Intifada - også kaldet Al-Aqsa Intifadaen - opstået nedefra. Gnisten, der antændte branden, var krigsforbryderen Ariel Sharons indtrængen med hundredevis af sikkerhedsvagter ved Al-Aqsa moskéen, som er Islams trediehelligste sted efter Mekka og Medina, (regeringen må naturligvis have godkendt dette).

Opstanden var kommet før eller senere, for palæstinenserne er dybt frustrerede over den såkaldte fredsproces, der ikke har ført til andet end øget elendighed for befolkningen.

Meget tyder på, at Ariel Sharon vil træde ind i Baraks nye samlingsregering, hvilket er en grov provokation for alle arabere i hele verden, og burde også være det for os andre. Sharons felttog i Libanon i 1982 og hans ansvar for massakrerne i de palæstinensiske flygtningelejre er ikke glemt. Da nyheden om massakren, der kostede op mod 2000 civile palæstinensiske flygtninge livet, nåede til Israel, demonstrerede 100.000 israelere i protest.

Den "ny Intifada" adskiller sig fra den i 1987 ved, at palæstinenserne i selve Israel, som jo er israelske statsborgere, solidariserer sig med brødrene

og søstrene "bag den grønne linje" - ikke blot sympatiserende som altid, denne gang gik de også på gaderne for at protestere mod de blodige overgreb ude på Vestbredden og i Gaza. Det kostede dyrt, for israelske soldater skød med skarpt, og flere blev dræbt, mange sårede.

De fanatiske bosættere drog hærgende gennem Nazaret by, beskyttet af israelsk politi, mens forretninger, biler og restauranter blev smadrede. Overalt i de arabiske kvarterer i Israel sås graffiti: "Død over araberne."

Men der er en million arabere eller palæstinensere med israelsk statsborgerskab i staten Israel, og den nye generation er ikke til sinds at finde sig i den diskriminering, de hidtil har været udsat for - og den sidste tids begivenheder har skærpet den politiske kamp.

De vestlige regeringer og medier

I de vestlige medier er holdningen stort set den, at de to parter er lige gode om det - nu må de se at forliges!

Og det på trods af FNs resolution, "der fordømmer de israelske besættelsesstyrkers overdrevne magtanvendelse mod civile palæstinensere".

Danmark undlod at stemme.

På trods af at FNs menneskerettighedskommission med hjemsted i Genève, fordømmer Israel for "udbredte, systematiske og grove krænkelse af Menneskerettighederne."

På trods af at Human Rights Watch med hovedkvarter i New York erklærer, at de israelske styrker har udvist en bekymrende tilbøjelighed til at svare igen med vilkårlig anvendelse af våbenmagt." Men Danmark undlod at stemme. Hvorfor? Det er FN resolutionerne, som stort set hele verden har bakket op omkring, men som Israel aldrig har opfyldt, der skal danne grundlaget for en varig fred i Mellemøsten.

De handler om, at de besatte områder inklusive Østjerusalem, skal tilbagegives, og at flygtningene skal kunne vende hjem. Hvis offentligheden har glemt disse resolutioner, kan forklaringen være den, at politikere og medier aldrig minder om dem.

De er palæstinenserne folkeretslige krav. På FN resolutionerne hviler hele deres eksistens som folk.

Venskabsforeningen beklager

Efter en fredelig palæstinensisk demonstration mod Israel i oktober var der voldsomme optøjer i det indre København.

Dansk-Palæstinensisk Venskabsforening beklager i en pressemeddelelse, at demonstrationen den 4. oktober ikke foregik fredeligt.

Demonstrationen var vendt mod israelernes behandling af palæstinenserne under de voldsomme sammenstød mellem israelsk militær, politi og unge palæstinenserne i Israel, der har kostet mange døde, langt de fleste palæstinensere.

"Jeg er frygtelig ked af den måde det udviklede sig på. Vi havde en ganske anden og normal køreplan. Det varer længe inden vi arrangerer den slags igen. Det er bestemt ikke i vores interesse, at tingene udviklede sig, som de gjorde", siger Ole Olsen,

der er formand for Dansk Palæstinensisk Venskabsforening.

"De grupper af unge mænd, der rendte hærgende gennem Københavns gader har intet at gøre med vores forening.

Vi tager afstand fra deres handlinger. De er efter vores opfattelse en gruppe ballademagere, som ikke viser interesse for at arbejde seriøst for det palæstinensiske folks sag.

Det er tragisk at disse personer tilsyneladende ikke kender til andre måder at udtrykke sig på. Det er ligeledes tragisk, at de med deres handlinger tager fokus væk fra den meget alvorlige situation, der har udviklet sig i Israel og Palæstina."

Dum og demonstrativ vold

Af Tom Vilmer Paamand

De danske medier kastede sig som forventet med voldsom appetit over de voldsomme uroligheder, der gik ud over tilfældige forbipasserende.

Pressens interesse var naturlig, men det voldelige mindretal blev i vid udstrækning vist frem, som om de repræsenterede et flertal af de demonstrerende palæstinensere.

Som pacifist kan jeg ikke stærkt nok tage afstand fra disse voldelige elementer, hvis idiotiske opførsel er ødelæggende for al politisk virksomhed på gadeplan.

Tidligere har hætteklædt ungdom af dansk herkomst præsteret lignende tåbeligheder, så det er desværre et kulturtræk, der både har rod og fodfæste i Danmark - men heldigvis ses sjældent.

Udenlandske erfaringer fra mere undertrykkende regimer kan forvirre, men bør ikke tjene som und-

skyldning for at indføre vold på gaderne i Danmark som politisk kampmiddel.

Hverken for by'ere, der har været på studietur til Berlin, eller indvandrere med ar på sjælen fra verdens brændpunkter.

Pressen har for vane mest at interessere sig for demonstrationer, hvor budskabet er druknet i beretninger om optøjer. Ingen politi betyder ingen omtale.

Efter den uheldige medieomtale af den første demonstration, blev der holdt en kvinde-demonstration en måned senere, den 11. november.

Parolen var for fred i Mellemøsten, støttet af Dansk-Palæstinensisk Venskabsforening, Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed, Aldrig mere Krig og Kvinder for Fred.

Demonstrationen forløb fredeligt og fik naturligvis overhovedet ingen omtale i medierne.

Regeringens tavshed skal brydes

Hvem havde troet at præsident Ronald Reagans tanker om et missilskjold skulle overleve hans egen valgperiode? Tale fra protestmødet den 7. oktober.

Af Finn Ekman

Når Fredsbevægelsens Koordinerings Gruppe har arrangeret dette protestmøde, er det fordi det ikke forblev en syg tanke i en enkelt mands hoved, men nu indgår i begge amerikanske præsidentkandidaters valgkampagne.

De tekniske forberedelser til virkeliggørelsen af dette stjernekrigsprojekt, NMD-systemet, har pågået længe. Våbenfabrikanterne indkasserer store fortjenester, også i udviklingsfasen. Tre praktiske forsøg er allerede foretaget. Det lykkedes den ene gang.

Et amerikansk hold af eksperter har set på forholdene på Thuleradaren. Som det er nævnt indgår radaren på Grønland jo i det overvågningssystem, der skal varsle om missilangreb.

Angreb fra hvem? Jo, USA definerer deres fjender som uberegnelige stater og nævner, Nordkorea, Libyen og Irak. Det var dem, der tidligere blev kaldt "Slyngelstater". Er det en troværdig grund til at ofre 500 milliarder kr.? Er det indenrigspolitisk, eller, og det er det som jeg frygter, et vink med en vognstang om, at ingen skal anfægte USA's absolutte førerskab.

Det skal tilføjes, at prøvenedskydningerne og andre tiltag skete i en periode, hvor Rusland ratificerede nedrustningsaftalen, kaldet SALT 2, og Nord- og Sydkorea tog nogle meget væsentlige skridt mod normalisering af deres forhold.

Det er muligt, at den danske regering ved hvad USA forlanger af råderum i forhold til den baseaftale, der blev indgået med Danmark i 1951. Men regeringen er tavs. Denne tavshed skal brydes.

Fredsbevægelsens Koordinerings Gruppe sendte allerede i februar et åbent brev til den danske regering. Her fremhævede vi hvilke konsekvenser USA's planer kunne udløse. Vi fik intet svar.

Siden er der sendt lignende henvendelser fra mange sider til regering og folketing. Intet svar. I pressen har vi dog kunnet læse, at regeringen først tager stilling, når der foreligger en konkret henvendelse fra USA.

Jeg forstår godt regeringens dilemma. Efter i to generationer at have sagt ja til alt lige fra baseaftaler over placering af kernevåben i Grønland og tilslutning til NATO's nye koncept, står den overfor et krav der, udover at berøre især det grønlandske samfund, også kan betyde en ny atomar oprustning på verdensplan. Her er ikke tale om fodnotepolitik, her drejer det sig om et eksistentielt spørgsmål.

Vi kender altså ikke regeringens holdning til missilskjoldet. Det vil sige socialdemokratiets holdning. For vi ved faktisk godt hvad Det Radikale Venstre som parti mener.

På deres landsmøde i september blev der vedtaget en resolution med følgende ordlyd:

"Det Radikale Venstre følger nøje diskussionen i USA om etablering af et såkaldt raketskjold.

Det Radikale Venstres Landsmøde udtaler sin modstand mod en ensidig amerikansk etablering af et raketskjold, der vil være i strid med ABM-traktaten fra 1972.

ABM-traktaten er en grundsten i de internationale nedrustningsbestræbelser, og enhver ændring i grundlaget for traktaten kan kun gennemføres i enighed.

I den forbindelse er det vigtigt, at de igangværende forhandlinger mellem USA og Rusland ikke afbrydes med amerikansk enegang til følge, hvilket vil kunne føre til en ny oprustningsspiral til skade for den globale sikkerhed.

Det Radikale Venstre er enig i, at international terrorisme og atomvåben-trusler fra de såkaldte "slyngelstater" skal bekæmpes og opfordrer til bredt internationalt samarbejde om denne opgave."

➔ Vi kan håbe at denne resolution, der først er vedtaget af en enig hovedbestyrelse og derefter af Landsmødet, også støttes af Det Radikale Venstres ministre i regeringen.

Jeg ved at Statsministeriets mailbox har været stopfuld af henvendelser fra hele verden.

Vores protestmøde i dag foregår samtidig med 63 aktioner i 16 lande og 38 byer i USA. Omkring 1400 organisationer og enkeltpersoner har underskrevet disse protester. Aktiviteterne vokser dag for dag.

Med baggrund i denne folkelige manifestation er det mit håb, at den danske regering og folkettinget, efter samråd fra Det Grønlandske Landsstyre, tør sige klart nej til USA's planer om at inddrage Thuleradaren i deres "Stjernekrigsprojekt".

Det er samtidig mit håb, at det styrker den stigende modstand i USA selv. Og forhåbentlig fører til, at der sættes en stopper for militariseringen af rummet.

I Fredsbevægelsen ved vi naturligvis godt at det kan blive nødvendigt at fortsætte med andre initiativer, for at opnå det resultat vi her søger opbakning til.

Det kræver først og fremmest at mange flere inddrages i processen. Fagbevægelsen, organisationer, enkeltpersoner og de politiske partier skal med.

Grundlaget er lagt. Lad os sammen med de mange fra hele verden tage kampen op mod militarismen, og specifikt mod militariseringen af verdensrummet.

Finn Ekman er medlem af Samarbejdskomiteen for Fred og Sikkerhed og Fredsbevægelsens Koordinerings Gruppe.

Grønland mod NMD

Ikke længere "langt fra frygtens rækkevidde"

Af Josef Motzfeldt

Grønland har aldrig udført nogen form for væbnet krig med noget andet land nogensinde.

Dog har vi haft krigens gru tæt ind på livet. Det var under den anden verdenskrig, hvor de vante forbindelser med omverdenen var stærkt begrænsede, men her var ikke gydt noget uskyldigt blod. Da skrev en af vore digtere bl.a.:

*"Velsignet er vi her i landet
dette er kendt af os alle
vi lever uden for angsten
langt fra frygtens rækkevidde"*

I dag 60 år efter digterens betragtninger er verden ikke den samme på nogen måde. Allerede ti år efter digtet blev skrevet, indgik Danmark og USA forsvarsaftalen af 1951. Siden har Thule indgået i mange mindre ønskværdige politiske eskapader.

Det grønlandske landsstyre, som ingen lovlig indflydelse har på udenrigs- og forsvars-politiske anliggender, har gjort det klart:

- at såfremt ABM-trakten overskrides og/eller
- at såfremt amerikanerne ensidigt fastholder deres planer

så kan Grønlands Landsstyre ikke gå ind for planerne om en opgradering af Thuleradaren. Grønlands Landsstyre er i øvrigt af den opfat-

telse, at en eventuel opgradering af Thuleradaren, som sagen reelt drejer sig om, ikke på nogen måde må bidrage negativt i verdensfreden.

Grønland, på vej mod selvstændighed, er i gang med opbygningen af sin identitet blandt verdens nationer. Vi er medlemmer af det globale samfund - vi er medlemmer af det arktiske fællesskab. Vi ønsker at synliggøre vor situation som medlemmer af det globale samfund og vort ansvar som sådan.

I kraft af vort lands placering som midtpunkt i striden mellem verdens såkaldte førende militære magter, er vi også forpligtet til at være med i bestræbelserne på at skabe et liv i fred og forståelse.

Vi - kalaallit/folk af Grønland - er få i antal. Vi har begrænsede ressourcer til at gøre vores situation synlig nok.

Derfor er vi taknemmelige for, at vi ved, at vi har venner ude i den store verden, som deler vore synspunkter og gerne stiller deres liv og deres talenter til rådighed for vores fælles mål: Partnerskab for fred.

Lad os kæmpe for at den hulens bunke penge, tiltænkt våbenindustriens umættelige grådighed, bliver brugt til stabilisering og demokrati for verdenssamfundet.

Josef Motzfeldt er formand for Inuit Ataqatigiit og vicelandsstyreformand.

Grønlands Landsstyre om missilskjoldet:

"Såfremt NMD-planerne indebærer, at bestemmelserne i ABM-traktaten af 1972 overskrides, og/eller såfremt amerikanerne ensidigt fastholder deres planer, så kan Grønlands Landsstyre ikke gå ind for planerne om en opgradering af Thuleradaren. Hvis opgradering af Thuleradaren er på dagsordenen, forventer landsstyret dets direkte deltagelse under disse drøftelser. Landsstyret er af den opfattelse, at en eventuel opgradering af Thuleradaren, ikke på nogen måde må bidrage negativt til den eksisterende verdensfred."

(Udtalelse fra Grønlands Landsstyre den 19. november 1999)

Missilforsvar er oprustning

USA's planlagte missilforsvar er oprustning, vil give oprustning i mange andre lande og vil invalidere de nedrustningsbestræbelser, der faktisk ellers er i gang!

Af Anton Aggernæs

Teknisk set er der tale om, at USA vil forhindre fjendtlige raketter med kernevåbenladninger, bakteriologiske eller kemiske krigsmidler i at nå frem til USA.

Det skal ske ved, at fjendtlige raketter skal opdages af varslingsstationer, som den planlagte i Thule og flere andre steder; og at de fjendtlige raketter så skal skydes ned af amerikanske raketter, mens de er på vej.

Det kan jo i sig selv lyde fredeligt nok, så det kræver lidt forklaring at få folk til at forstå, at det i virkeligheden er groft aggressivt i sine samlede virkninger.

Både Sovjetunionen og USA var i 1972, da de lavede ABM-traktaten, der forbyder sådanne missilforsvar, helt klare over, at den slags systemer foruden at være ekstremt dyre i sig selv, også nødvendigvis vil øge oprustningen i verden, og alene derfor øge krigsfaren.

Og at den mest afgørende grund til, at det øger krigsfaren er, at et land med et missilforsvar, som det selv tror på, vil tøve mindre med at gå i krig, end det ellers ville! Fordi det tror, at et modangreb ikke kan trænge ind.

Et missilforsvar kan imidlertid aldrig gøres helt effektivt. Tænk f.eks. på, at hvis der sendes bare 10-20 raketter mod USA på en gang, så har man ingen reel chance for at ramme dem alle.

Og hvis nogen ville angribe USA med raketter, så ville og kunne de selvfølgelig først ødelægge varslingsystemerne, f.eks. med lavtgående fly eller torpedobåde.

Derfor er det simpel logik og ikke skræmmekampagne, når vi siger, at Grønland bliver et vigtigt bombemål, hvis der skal være varslingsstation i Thule som led i missilforsvaret. På verdensplan ligger det helt klart, at Kina

vil producere flere kernevåbenraketter, hvis USA laver deres missilforsvar. Det er lige så klart, at Rusland, der ellers det sidste år virkelig har fremsat gode seriøse forslag til atomar nedrustning, er nødt til, og har besluttet, at så kan disse nedskæringer af antal atomvåben ikke finde sted

I maj i år var jeg med i en delegation fra Internationale Læger mod kernevåben i Moskva, hvor vi havde møder med atomminister Adamov og med højtplacerede folk i forsvarsministeriet og i udenrigsministeriet.

De fandt alle, at det var pinligt, at USA vil forsikre dem om, at missilforsvaret kun er rettet imod Nordkorea, Iran og Irak - og bestemt ikke imod Kina og Rusland - når man tænker på de store dele af kloden, som varslingsystemet skal dække, eller kan bruges til at dække.

Vi fremførte alle de grunde der er til, at missilforsvaret reelt aldrig kan blive effektivt, bl.a. fordi varslingsanlæggene let kan ødelægges. Russerne var ikke uenige, men som de sagde: Hvis amerikanerne selv tror på det, så vil de ikke tøve med at gå i krig hvor som helst i verden, de føler deres interesser truet.

Jeg vil tilføje, at bare de sidste 10-20 år jo har givet mange eksempler på, at USA går i krig eller støtter krig under dække af at ville forsvare demokrati eller menneskerettigheder, men reelt jo for at forsvare egne økonomiske eller politiske interesser.

I USA er der åbenbart meget stærke kapitalkræfter og magt- og handelspolitiske interessegrupper, der vil have missilskjoldet; for det er faktisk lykkedes at bilde flertallet af USA's befolkning ind, at skjoldet kan give amerikanerne øget tryghed. Der spilles uhammet på urealistiske følelser, f.eks., at uden dette skjold, vil Nordkorea sandsynligvis totalt ødelægge Los Angeles om 10-15 år!

Tænk hvis bare 10% af de milliarder af dollars, et raketskjold vil koste, blev brugt til at hjælpe det dybt forarmede Nordkorea økonomisk på fode. Så ville USA nok om 10-15 år i stedet have en ven i Nordkorea - er det vildt naivt?

Så er Bill Clinton også ved at blive naiv. For da USA i september i år langt om længe gik med til at give Kina normal samhandel, sagde Clinton, citeret efter New York Times: Det vil gå op for os, at USA har mere indflydelse i Kina med en udstrakt hånd, end med en knyttet næve.

For os i Fredsbevægelsens Koordineringsgruppe, der sidste år skrev betænkningen "Elskværdig Sikkerhed" er det indlysende, at der er mere sikkerhed i at have venner, der vil hjælpe og om nødvendigt forsvare en, end ved at have masser af våben.

USA har i dag svært ved at udpege andre betydende tænkte fjender end Nordkorea, Iran og Irak - alle ret fattige lande. Hvis pengene til missilforsvar, plus alle de penge, der så kunne spares på kernevåben i bare USA og Rusland, blev brugt af Rusland og USA i samarbejde til seriøs hjælpen disse såkaldte slyngelstater økonomisk på fode, ville de så drømme om at angribe USA? Ville de mon så bide den hånd, der fodrede dem?

Logikken i de analyser, jeg her i dag kun har kunnet antyde for jer, er svær at komme uden om. Derfor må og skal vi hjælpe amerikanske politikere til at komme til fornuft, så de kan modstå den uhyggelige pression og lobbying de er udsat for fra krigsindustri og kortsigtede andre handels- produktions- og råstof-kapitalinteresser.

Hvem er så "vi", der skal hjælpe amerikanske politikere og centraladministration til at komme til fornuft? Det er selvfølgelig fredsbevægelserne, men jo også USA's allierede i NATO, f.eks. Danmark, Niels Helveg Petersen, ham kommer jeg tilbage til lige om lidt. ➡

ten i over syv år, så de er svære at flytte. Det er jo menneskeligt, men vi må gøre et forsøg.

I Danske Læger mod Kernevåben har vi sammen med vores internationale hovedkontor i Boston udformet nogle udkast til breve, som vi over e-mail har fået udsendt til aktive læger mod kernevåben i ca. 25 lande. Disse kolleger er nu i fuld gang med at sende den slags breve til Nyrup, Helveg Petersen og til Folketingets udenrigspolitiske nævn - og til grønlandske politikere.

Man kan få både toppolitikere og topmilitærfolk til at ændre holdning - selv om de desværre tit først indrømmer det, når de ikke mere sidder på magten. Jeg nævnte Bill Clinton før med den udstrakte hånd i stedet for den knyttede næve. Men han er jo også ved at gå af.

Mange af USA's militære topfolk, både nuværende og afgåede, erklærer åbent, at atomvåben er uegnede til krig. Eks-præsident Jimmy Carter har for nylig skrevet en lang artikel om det tragiske i, at man ikke for længst er gået hurtigere frem i kernevåbenedrustningen. Og tidligere forsvarsminister i USA McNamara siger det samme.

Så, kære venner, vi må fortsætte vort fredsarbejde, så de politiske ledere kommer til fornuft i tide, ikke først, når de er gået af!

Anton Aggernæs er medlem af Læger mod Kernevåben og IPPNW, Internationale Læger mod Kernevåbenkrig. Ovenstående tale blev holdt ved protestmødet mod NMD den 7/10.

➤ I "Internationale Læger mod Kernevåbenkrig", der har delforeninger i over 60 lande, har vi for tiden en vis opblomstring. Vores USA-delforening har øget medlemstallet fra 14.000 til 18.000 amerikanske læger de sidste to år. Så vi har fået råd til at lave lobbying både i senatet, repræsentanternes hus og i regeringskontorer i Washington DC, og i FN i New York. Og både politikere og topadministratorer vil faktisk gerne tale med os.

Jeg nævnte vores Moskva-møder i maj i år. I november i år har vi en delegation i London og i Paris netop med hovedemnet: USA's raketskjold. Der

er vi lige så velkomne, for i England og Frankrig har regeringerne allerede protesteret høfligt imod USA's raketskjold. Det vil vi holde dem fast på med yderligere argumenter, som vi har fået, ikke mindst fra vore fattigere medlemslande.

Også Tyskland er imod, og andre NATO-lande, der ikke er blevet bedt om at hjælpe amerikanerne med deres raketskjold. Hvorfor skal Helveg Petersen i Danmark så være så vattet, at han ikke vil udtale sig, før der kommer en officiel anmodning om, at Danmark skal stille Thule til rådighed? Både Helveg og Nyrup har siddet ved mag-

Hvordan får vi vore budskaber rent igennem - og i tide?

Vi må koordinere vore bestræbelser både internationalt, så vores delforeninger i forskellige lande kommer med nogenlunde de samme budskaber til politikerne og befolkningerne, og nationalt, så de forskellige fredsbevægelser i hvert enkelt land kommer med klare, helst ensartede budskaber.

Her kan vi endnu bruge E-mail og fax som vigtige redskaber, selv om vi må se i øjnene, at der om få år vil vælte så megen information ind, at det bliver uoverskueligt og dermed ineffektivt.

Vores stil i vores agitation for vores gode sag bliver let for aggressiv, næsten krigerisk, hvad der selvfølgelig er

problematisk, når vort ærinde er fred!

Det har for IPPNW - Internationale Læger mod Kernevåbenkrig - været et problem, når vi har været dem, der skulle koordinere arbejdet mellem op til 160 forskellige fredsbevægelser.

Vi må helt enkelt se i øjnene, at vi let får folk i tale, hvis vi starter med at gøre det klart, at vi forstår, at de ikke er tåbelige eller onde, fordi de mener det, de gør, men at... - og så kommer vores argumenter.

Groft sagt: Vi mister chancen for en god dialog med folk, herunder politikere, hvis vi starter med at sparke dem i røven og fortælle dem, hvor tåbelige de er.

Arrogance, svig eller bestikkelse?

USA regner fortsat med Grønland som sikker hjørnesten i et kommende missilforsvar. Der er millioner på vej - og de penge kunne jo lige så godt "gavne" Grønland.

Af Tom Vilmer Paamand

USA hælder ikke milliarder af dollars ud til sit nye missilforsvar, hvis landet ikke føler sig helt sikker på, at Grønland er med.

Uden en pejling via Grønland kan missilerne ikke sendes nøjagtigt nok af sted, så uden Grønland eksisterer National Missile Defense slet ikke.

USA har allerede hældt voldsomme milliarder i projektet, og der venter helt uforståelige beløb, når den næste præsident trykker på start-knappen. En sådan investering er der ingen der foretager, hvis der er den mindste usikkerhed om en af projektets helt fundamentale hjørnesten.

Præsident Bill Clinton stoppede ikke projektet - han udsatte blot afgørelsen. Det følger Al Gore op på med en lige så ulden holdning: Truslen fra slyngelstater skal bekæmpes - men det kræver yderligere forskning, både teknisk og politisk, før Al Gore vil indføre missilskjoldet.

George W. Bush spiller mere rent ud: Han er voldsomt entusiastisk og mener NMD er en klar nødvendighed. Millionerne kommer altså til at rulle i begge tilfælde - om end Al Gore lader muligheden for et melde afbud senere stå åben lidt endnu.

Den danske regering har officielt ikke modtaget en forespørgsel om projektet, hvorfor der lige så officielt ikke er taget stilling til det - heller ikke, når spørgsmålet er blevet drøftet i NATO.

Missilskjoldet er et klart brud på ABM-traktaten mellem USA og det daværende Sovjet, der med syg logik skulle fastholde truslen om gensidig ødelæggelse - så ingen følte sig fristet til at skyde først.

USAs politiske taktikere tænker åbenbart fortsat i koldkrigsbaner og er det eneste land i verden, der som officiel strategi i givet fald vil optrappe en konflikt med brugen af atomvåben.

Det burde ikke kræve mange overvejelser for en dansk regering at indse, at det ikke er i Danmarks interesse at støtte disse amerikanske tvangstanker. Alligevel tier regeringen - men har på den anden side heller ikke givet USA lov til at bruge Grønland endnu.

Tre dårlige muligheder

Spørgsmålet er så, hvorfor USA fortrøstningsfuldt tonser videre, mens pengene fosser fra statskassen og lige ned i lommerne på krigsindustrien. Svarmulighederne er begrænsede.

En mulighed er arrogance. At USA dækker sig ind under den 50 år gamle traktat med en socialdemokratisk statsminister om at de kan gøre, hvad der passer dem. Det virker trods alt urealistisk, efter al den folkelige debat om sagen.

Næste mulighed er et tilsvarende svig. At den nuværende danske regering, efter rådførelse med de borgerlige partiledere, har givet et underhåndstilsagn af tilsvarende styrke, som den forrige traktat.

Sidste mulighed er bestikkelse. Den har ofte mange former, så der udover den helt personlige berigelse falder fx en ny civil lufthavn af til Grønland.

Den grønlandske regering har dårligt nok lagt skjul på, at tiraderne om modstand for fredens skyld, kunne dulmes med bidrag til landets økonomi.

En anden spillebrik på bordet er Dundas-halvøen, hvis stamme blev tvangsforflyttet i 1953, da Thule-basen blev bygget. Den sag er på vej gennem Højesteret. Amerikanerne bruger ikke længere området, så de kunne jo vise sig storsindede og returnere tyvegods.

Selvstændighed?

Et samlet bud kunne være en kombination af disse muligheder, hvor USA bruger den gamle traktat som pressio-

til pænt at tilbyde nogle små forbedringer.

Den grønlandske brik spilles ud mod den danske, da det grønlandske krav om direkte forhandlinger med USA er en del af kampen for større selvstændighed.

Så hvis Danmark bliver for vrangvillige, kunne USA gå direkte til grønlænderne.

Tilbuddet kunne her være, at gøre værtindegaverne til Grønland afhængige af det fortsatte rigsfællesskab - så Danmark må acceptere hele pakken for at holde sammen på riget.

Den danske regering har aldrig turdet stille krav til USA, når amerikanerne har ønsket at gøre brug af dansk territorium. I regeringens øjne står valget så mellem at lade USA gøre som det lyster - eller at skrive under på, at USA kan gøre som det lyster.

Regeringens valg er selvfølgelig den sidste mulighed, hvor trods alt ser ud som om, at vi har hat og indflydelse og sidder med ved bordet.

Nu mangler blot den offentlige politiske accept, hvor vi pænt og demokratisk får lov til at diskutere sagen åbent, inden vi vedtager den...

Det handler om olie

Om Iraks brug af olievåbnet

Af Maria Bergsøe

Dengang Irak i juli 1990 anklagede Kuwait for at "stjæle" irakisk olie ved de fælles oliefelter ved grænsen, var scenen gjort klar til syv måneders besættelse med gruppvækkende følger. Så det var indlysende, da Bagdad gentog en lignende anklage i midten af september, at Kuwait reagerede ved at slå alarm om fornyet irakisk angreb, mens USA truede med militær indgriben mod Irak, dersom nabostater blev truet.

Naturligvis benægtede irakerne, at de truede nogen; det var tværtimod dem selv, der blev truet, eftersom de var udsat for daglige angreb af amerikanske og britiske fly tillige med den aggression, som 10 års vedvarende internationale sanktioner udgjorde - sanktioner som helt klart ikke har støtte i resten af verden, men som ikke kan hæves uden USAs samtykke.

Sådanne kontroverser har ikke været ualmindelige de sidste ti år, men der har været en helt klar eskalering i denne ordkrig mellem Irak og dets modstandere i disse uger, hvor oliepriserne klatrer opad på verdensmarkedet.

Nogle iagttagere mener, at ved at øge de verbale angreb på Kuwait og Saudi-Arabien på nuværende tidspunkt, forsøger Bagdad at tale oliepriserne opad til stor irritation for amerikanske og britiske modstandere, som er vel vidende om, at en hvilken som helst "spænding" i Golfen medfører, at olieprisen bliver drevet op.

Andre mener, at Irak spiller højt spil og udnytter den kendsgerning, at uden de tre millioner tønder olie de producerer hver dag, vil priserne ryge helt til vejrs. For de andre olieproducenter vil finde det vanskeligt, nærmest umuligt, at dække underskuddet. De politiske og økonomiske konsekvenser kan

blive katastrofale for de to vigtigste modstandere USA og England.

Det indebærer i teorien, at Bagdad nu befinder sig i en situation, hvor de kan komme af sted med at bekæmpe USA uden at risikere militær gengældelse. Det kan bogstavelig talt aflæses i den måde, hvorpå Washington tilsyneladende helt udelukker en militær

indgriben overfor Irak, selv om man ikke tillader en ny våbeninspektion.

Det er, som om Irak siger: "Hvis I ønsker, vores olie skal flyde frit og normalt, så må I behandle os som et normalt land."

Den irakiske ledelse mener muligvis, at der hermed kan opnås en gevinst i form af ophævelse af sanktionerne, der kan ende med en tilnærmelse mellem Saddam Hussein-regimet og Washington.

Bagdad har en tilbøjelighed til at overspille sine kort, og den stigende indflydelse, som oliemarkedet giver Irak for tiden, kan vise sig at være mere kortlivet og mindre effektiv end regimet forestiller sig. Det er en kendsgerning, at det stærkeste våben i kampen for international oprejsning er evnen til at skabe vanskeligheder for

modparten - det siger noget om den ustabile situation, som 10 år efter Kuwait konflikten, stadig hersker i Golfen.

Fremfor at bevare status quo og håbe på et eller andet uforudsigeligt regeringskift, er det fristende at søge at opnå en forsoning mellem modstanderne i Golfkrigen og ophæve sanktionerne. Det bliver ofte sagt, at det har noget at gøre med at "bevare ansigt."

Saddam har brug for at slippe ud af post-Golfkrigens ødelæggelser som en "sejrhætte", på trods af den elendighed han har bragt sit land ud i, men amerikanerne og englænderne kan ikke tillade ham den "sejr", som han vil udråbe, hvis sanktionerne blev hævet, selvom de er klar over, at de med embargoen ikke opnår noget som helst gavnligt. Men måske bliver der kastet nyt lys over hele den elendige situation ved hjælp af oliekrisen, måske kan den anspore til kreativ tænkning.

I august blev Bagdads internationale lufthavn åbnet og myndighederne håbede på, at sympatisk indstillede lande ville sende "humanitære" fly eller måske oven i købet genoptage regulær fly-trafik - og det er lige præcis det, som er sket.

De første 14 dage i oktober har der indfundet sig en strøm af arabiske fly, og det har ikke afstedkommet den modstand fra USA, som man kunne forvente. Flyene har skiltet med at være "humanitære" for at undgå vrøvl med FNs sanktionskomité, men det har tillige været en demonstration overfor sanktionspolitikken og en støtte til Iraks rehabilitering.

Og Danmarks Radio rapporterede, at den jordanske ministerpræsident havde indfundet sig den 1. november i lighed med flere arabiske ministre, der ankom til en handelsmesse i Bagdad.

Den usynlige krig

”Kvinder og væbnede konflikter” var et af 12 emner i Platform for Action fra FN-kvindekongressen i Beijing i 1995, der blev fulgt op ved Beijing +5 i New York.

Af Annelise Ebbe

Jeg har kaldt denne artikel ”Den usynlige krig”. Mod kvinder er underforstået, det samme er et spørgsmålstejn.

Er der tale om en krig mod kvinder og i givet fald hvilken? Det er indlysende, at der uden spørgsmålstejn mange steder i verden foregår en helt konkret og bestemt ikke usynlig krig mod kvinder.

Men hvor relevant denne synlige krig end måtte være, er det ikke den, der er hovedemnet for denne artikel.

Det, der er mit ærinde her, er en usynlig krig, som i større eller mindre grad føres overalt, og den krig bør også belyses og diskuteres.

De danske prioriteringer

Ved Beijing +5, der blev holdt i juni, var jeg med som dansk NGO-repræsentant med speciale i dels kvinders særlige vilkår under krige og konflikter, dels kvinders rolle i konfliktforebyggelse og opbygning af en fredskultur.

En af dagene i New York havde ligestillingsminister Jytte Andersen bedt NGO’erne om at komme til møde for at komme med input til den tale, hun skulle holde senere i FN.

Fordi jeg sad alene med området, lavede jeg et baggrundspapir, som jeg vil citere fra, fordi det både giver et indtryk af, hvordan den danske regering arbejder på området ”kvinder og væbnede konflikter” og kan fortælle, hvad jeg synes, der er og var galt i den måde, regeringen og Folketingets flertal forholder sig til området på:

”Af Udenrigsministeriets ”Forudsete danske positioner ved Beijing +5” af 17. maj i år fremgår det, hvilke prioriteringer Danmark har valgt fra Platform for Action ud af de ”12 særligt kritiske områder (...) for at sikre ligestilling”, som der står i skrivelsen.

Jeg ser det allerede som en svækkelse, at man i indledningsafsnittet til disse danske positioner kun taler om ”ligestilling”.

I Beijing var overskrifterne ”Ligestilling, udvikling og fred”. Der mangler med andre ord to af platformens tre kerneområder.

Når man gennemgår afsnittet med de særlige danske prioriteringer, viser det sig imidlertid, at udviklingsaspektet er med. Men fokuspunktet fred er totalt fraværende i denne skrivelse.

Som gammel feminist og fredsaktivist (...) vil jeg tillade mig at sige, at det ligner selvtillidstrækkelighed, at Danmark nøjes med at tale om ligestilling kun et år efter, at vi for første gang siden engang i 1700-tallet har deltaget i en angrebskrig, at vi kun et år efter, at vi har ment os i stand til at løse krænkelse af menneskerettigheder med bomber, overser dels de særlige vilkår, der gælder for kvinder under væbnede konflikter, dels kvinders særlige rolle i opbygningen af fredskultur, konfliktforebyggelse, konfliktløsning og genopbygning efter konflikter, når selv Sikkerhedsrådet, der ikke kan siges at vise kønsaspektet særlig bevågenhed, i sin udtalelse 8. marts i år anerkendte såvel kvinders arbejde i konfliktsituationer som det, at kvinder og børn lider uforholdsmæssigt under konflikter.

Jeg vil opfordre den danske delegation til at arbejde for, at det endelige dokument på dette såvel som på andre områder bliver et visionært Beijing +5 og ikke et bagstræberisk Beijing -10.”

Annelise Ebbe

Senere erfarede jeg, at mit ønske om, at ministeren skulle nævne noget om kvinder og væbnede konflikter eller kvinder og konfliktforebyggelse, ikke blev efterkommet. Det er klart, at ministeren har sin ryg fri, når Folketinget har givet hende et mandat, som ikke inkluderer dette tema. Og f.eks. jeg ikke i tide har råbt vagt i gevær for at bruge en upassende militær metafor. Men det forekommer besynderligt, at der i mandatet også skulle ligge et forbud mod at tale om noget, der ikke stod på listen.

Dansk snæversyn

Der er det problem, at Danmark som mange andre lande ikke er sig en overnational forpligtelse bevidst. På det kønspolitiske område kan vi sige noget om udvikling, fordi vi er kendt for at være gode til bistand til Den Tredje Verden. Ligestilling er på dagsordenen herhjemme, og derfor er det den, der optager sindene, også i en FN-forhandling. Jeg vil gentage min bemærkning om, at den holdning er udtryk for dansk selvtillidstrækkelighed, og ikke blot det, den er også udtryk for snæversyn. Snæversyn, fordi vi ikke isoleret kan tale om ligestilling. Vi må se på de strukturer, der gør, at ligestillingen ikke bare kommer, når vi knipser. Her bør en patriarkatskritik komme ind. Vi lever i en patriarkalsk struktur. Den er dybt rodfæstet i os, og når vi taler ligestilling, kan vi ikke gøre det, uden at medtænke en ændring af det system.

Ligestilling og patriarkat

Så vidt jeg forstår, opfatter blandt andre Jytte Andersen ligestilling som en millimeterdemokratisk, mekanisk foranstaltning, der kan bringe kvinder og mænd på samme niveau i enhver henseende. Vi kvinder får vores del af kagen/af magten (og mændene deres del, hvad forholdet til børnene og de såkaldt bløde værdier angår). Hvis det er

ligestilling, er jeg ikke sikker på, jeg er interesseret, blandt andet fordi den grundlæggende hierarkisering af f.eks. bløde og hårde værdier forbliver uantastet.

Ligestilling er ikke bare den mekaniske, millimeterdemokratiske. Og fred er ikke bare fravær af krig. For at tage det sidste først er fred også, at der ikke føres den - herhjemme usynlige - af patriarkatet konstituerede krig mod kvinder. I et samfund, der er så lige som det danske, kan det ligne en anakronisme at tale om patriarkat, men vi har også strukturen her, og Danmark er del af en stadig stigende globalisering, hvor økonomien i høj grad er patriarkalsk. De magtstrukturer skal der andre end os selv til at ændre. Og det gælder om at solidarisere sig med andre end dem, der sidder på magten, for vi går både storkapitalens og patriarkatets ærinde, hvis vi kæmper for at komme til at "sidde med ved bordet". Hvis man forstår formuleringen som et udtryk for indflydelse, skal vi sidde med, men bordet har en forkert form, og det står et helt forkert sted.

Når vi ikke kan håndtere ligestillingen godt nok, er det, fordi vi ikke får gjort op med den struktur, der ligger som en tungtvejende del af vores kulturbagage. Vi mangler patriarkatsanalyser og -kritikken.

I stedet for at arbejde for ligestilling med forskelligheden og mangfoldigheden - også inden for kønnet - som udgangspunkt, har vi en tilbøjelighed til at reproducere de magtstrukturer, der er givet med dette system. Vi skaber ikke en flad, demokratisk struktur, men bidrager stadig til en hierarkisk, blot med flere kvinder i toppen. Vi arbejder på, at kvinder i princippet skal få lige så meget magt som mænd.

Krigskultur

Det er ikke kun den hierarkiske magtstruktur, der karakteriserer patriarkatet. Det er også aggressiviteten i opfattelsen af rollen, hvad enten det er mænd eller kvinder, der er bærere af den. Patriarkatet er ikke blot en struktur, der overvejende favoriserer mænd eller traditionel maskulin adfærd. Det er også en krigskultur, der ligger som en rød tråd under hele vores kultur.

Ikke forstået på den måde, at alle mænd angriber alle kvinder, men mønstret er i os. Og det er mændene, der er de voldelige, ikke på grund af biologien, men på grund af kulturen.

Et hjemligt eksempel på krigskultur: Jeg vil nævne den institution, der også i Danmark indeholder en potensering af patriarkatet, militæret.

Her er absolut lydighed, destruktiv og voldelig adfærd og foragt for livsideal, der forbindes med maskulinitet og mandighed. Idealerne bygger bl.a. på myten om mænds forsvar af kvinder og børn. Kritisk adfærd, diplomati og ikke voldelige konfliktløsninger bliver betragtet som mindre modige og nu og da endog som modsætninger til maskulinitet. Følelserne lægges væk, når geværet tages over skulderen.

Drenge leger krig, og uanset den omstændighed, at mange, ja de fleste, lægger plasticgeværet og alle andre geværer på hylden, har de det i deres indre univers som en magtfaktor.

FN og NGO'erne

Hvad kan FN-dokumenter stille op med en så voldelig virkelighed? Jeg har ikke den store tillid eller de store forhåbninger til disse dokumenter. Det er nu engang ikke dokumenter, der ændrer verden. Men trods den berettigede kritik er jeg principielt tilhænger af FN. I sager, der vedrører verdensfred, verdensorden, internationale normer, demokrati og menneskerettigheder, er FN den eneste acceptable beslutningstager, eftersom FN ideelt set er den eneste overnationale, globale, demokratiske institution i verden.

Derfor skal man arbejde for at forbedre systemet som sådan og konkret arbejde for eksempelvis at gøre et dokument som dette fra New York så godt som muligt. På det strukturelle plan skal man forsøge at ændre det forhold, at dokumenterne bliver til i et næsten lukket rum i forhandlinger mellem regeringer, der langt hen har hver sin individuelle dagsorden. Her gælder det om at påvirke ens egen regering til dels at påtage sig overnationale forpligtelser, dels at inddrage NGO'erne i arbejdet.

I New York skete der det med det såkaldte Outcome Document, at det

blev bedre på nogle få punkter end dokumentet fra Beijing 1995 og dårligere på andre. Jeg har et par generelle anker: Hvor hele processen og selve dokumentet burde betyde en fastholden af og et skub fremad, når det gælder principperne fra og ansvaret for handlingsplanen fra Beijing, er der sket en udvanding af forpligtelserne, en svækkelse af sproget, og tidsfrister er fjernet. Det er uansvarligt over for alle kvinder, men naturligvis især over for de mest udsatte: de fattigste og kvinder i konfliktsituationer.

Jeg vil summarisk nævne et par vigtige enkeltområder, hvad angår kvinder og væbnede konflikter, som burde have været omfattet af eller præciseret i dokumentet:

- 1) Stigende deltagelse af kvinder evt. gennem et kvotesystem på alle sikkerhedspolitiske niveauer (konfliktforebyggelse, konfliktløsning, fredsforhandlinger, genopbygning efter konflikter og fredsopbygning).
- 2) Nedbringelse af væbnede konflikter gennem nedskæring af militærudgifter, våbenproduktion, våbenhandel, våbenoverførsel og gennem langsigtet arbejde for total og universel nedrustning.
- 3) Begrænsning af og forebyggende arbejde mod militær vold mod kvinder med totalt stop som endemål.

Pistolen med knude

I denne artikel har jeg forsøgt at af-dække sammenhænge mellem arbejdet for ligestilling og fred og arbejdet mod patriarkat og krigskultur.

Et billede fra en hvilken som helst FN-forsamling kan overbevise én om, at her er der nok at gøre for en ligestillingsarbejder. Når man skal ind på FN-området, bliver man kontrolleret af uniformeret og bevæbnet personale. Inde i bygningen afleverer man sin taske til gennemlysning og passerer et sikkerhedscheck, gennemført af et nyt hold uniformerede og bevæbnede personer. Krigskulturen har sine synlige og usynlige udtryk.

Uden for og inde i FN-bygningerne myldrede kvinder rundt i den uge, Beijing +5 varede, og foran FN-bygningen er der en stor, smuk skulptur, der forestiller en pistol med en knude på løbet. Det billede lader jeg stå.

Krigslegetøj?
Næh, der har
De altså fået
forkert nummer.
Vi nisser er
fredelige folk.

Nye tider, nye våben og nye trusler

Den danske udenrigsminister advarer mod lande med masseødelæggelsesvåben og irrationel adfærd. Er det mon Storbritannien, han tænker på?

Af Ulla Røder

Det er blevet nye tider.

NATO har ændret sin forsvarsstrategi til en angrebsstrategi, og alt hvad der nødvendigvis må følge deraf af ændrede holdninger til NATO og NATO-alliancens medlemslande fra andre dele af verden, vil vi komme til at forholde os til i de kommende år.

Hvordan er det gået til, at NATO uden videre, uden en demokratisk beslutningsproces blot har ændret sin strategi i en så omfattende grad? Er befolkningen blevet magtesløse i dagens Danmark og i andre NATO-stater?

Den ene gang efter den anden må vi blot erfare, at vores beslutningstagere igen har taget en beslutning hen over hovedet på os, uden nogen reel mulighed for at debattere eller protestere herimod.

For protester bliver overhørt, og debatter kan alene foregår bag lukkede døre på Christiansborg, når det gælder NATO beslutninger. NATO's nye koncept indeholder trusler om angreb mod andre stater uden hjemmel i FN's Sikkerhedsråd.

Forsvars-alliancen er blevet til en regulær angrebshær med vilje og styrke til at angribe enhver, der kommer i vejen for NATO-staternes planer og vitale interesser.

Det ser sort ud. Garantien for alliancens sikkerhed er uændret USA's, Storbritanniens og Frankrigs atomvåben.

Nye våbensystemer

I et brev af 7. september 2000 til Kvinder for Fred gør udenrigsminister Niels Helveg Petersen opmærksom på:

"At drøftelserne mellem USA og Rusland om justeringer af ABM-traktaten i forbindelse med de amerikanske planer om et missilforsvar skal ses i sammenhæng med de fortsatte nedrustningsbestræbelser".

Det ser imidlertid ud til at opbygning

gen af nye våbensystemer skrider hurtigere frem end nedrustningsbestræbelserne, som nu er udskudt til år 2007 for Start II, og Start III aftalen har uendelig lang fremtidsudsigt.

Det er helt umuligt at få øje på sammenhængen mellem det nye missilforsvar (NMD) og nedrustningsbestræbelser. Set fra min del af verden ligner det mere oprustning.

"ABM-traktaten er hjørnesteinen for strategisk stabilitet og basis for yderligere nedrustning", kan de fem atomvåbenstater let blive enige om.

Andre stater vil mene, at "hjørnesteinen" netop er bevarelsen af ABM-traktaten i den nuværende form. Det er grundlaget for opbygning af fremtidig stabilitet, og tillige som en sikkerhed for, at et nyt våbenkapløb på jorden og i rummet ikke kan startes uden at USA

krænker indgåede forpligtelser overfor det internationale samfund.

Truslen fra Storbritannien

Netop forpligtelser overfor det internationale samfund synes at ligge vores udenrigsminister på sinde, siden han i ovennævnte brev skriver:

"Truslen kommer ikke længere fra Rusland, som er en vigtig partner i Europæisk sikkerhed, men fra stater, der uanset løbende nedrustningsforhandlinger og ikke-spredningsarbejder har fundet det opportunt alligevel at anskaffe masseødelæggelsesvåben, og som i deres samkvem med det internationale samfund flere gange har udvist en højst irrationel adfærd".

Ud fra ordlyden, må jeg gå ud fra hr. Niels Helveg Petersen dermed blandt andre henviser til et af NATO-allian-

cens egne medlemmer - nemlig Storbritannien, som ratificerede ikke-spredningstraktaten i 1970, og som i årene fra 1992 til dags dato har oprustet og opbygget en flåde bestående af fire Trident ubåde bevæbnet med masse-ødelæggelsesvåben.

En eller flere af disse fire ubåde er på patrulje i døgndrift. Klar til brug mod eventuelle angribere.

Dette er en klar trussel og en forbrydelse, hvilket vores udenrigsminister ville vide, hvis han havde fundet det opportunt at sætte sig ind i den Internationale domstols afgørelse af 8. juli 1996, som jeg ved flere lejligheder har forsøgt at gøre vores regering opmærksom på.

Masser af atomvåben

Trussel med atomvåben blev enstemmigt vedtaget at være ulovlig af dommerne ved den højeste juridiske internationale kompetence, der findes i vores internationale samfund. Men det synes ikke at berøre NATO's beslutningstagere.

Storbritannien har i øvrigt ved flere lejligheder udvist en højst irrationel adfærd for eksempel i Falklandskrig, i Golfen og senest i Kosovo.

Nu kan jeg jo vælge at mene, at det er NATO's konventionelle våben man hentyder til i NATO's nye koncept, men usikkerheden er der og det er en klar trussel når vi alle sammen ved, at NATO har tre atomvåbenstater med atomvåben nok til at udslette hele planeten.

Nu kommer ABM-traktaten ind i billedet, for det er klart, at USA og dermed NATO alliancen må have en god undskyldning for at opruste med et nyt missilforsvarssystem.

Så derfor bruger man nedrustningsbestræbelserne som undskyldning, vel vidende, at selv efter en Start III aftale vil der være atomvåben nok til masseødelæggelse og drab af millioner af uskyldige civile.

Nyt våbenkapløb

Hvorfor poster USA, Storbritannien og Frankrig milliarder af dollars i nye supercomputere og laserfaciliteter til at holde atomvåben ved lige og anvendelige?

Hvorfor udfører forskere på USA's førende universitetslaboratorier (læs: våben-) tekniske forsøg herunder fusionsforsøg og test af atomsprængninger i rummet? Det påstås officielt, at det er fordi man ønsker en billig fusionsenergi i fremtiden til gavn for os alle sammen og vores miljø.

Militærstrateger fra NATO-landene følger disse eksperimenter på nært hold, og det britiske forsvarsministerium betaler for informationer og har videnskabsfolk på jævnlige besøg på de implicerede laboratorier.

Derfor vil det være meget nærliggende at mene, at vi bliver fyldt med propaganda i bedste stil og fortællelser grænsende til direkte løgne.

Det er meget nærliggende at forestille sig, at forskningen vil føre til nye våben, herunder nye typer atomvåben og at et NMD blot er begyndelsen til et rum-våbenkapløb, som i hver fald ikke vil gavne nedrustningsprocessen - tværtimod. En nyudvikling af atomvåben vil være et sammenbrud af årtiers nedrustningsforhandlinger - et brud på internationale aftaler og forpligtelser. Om det er irrationelt? Døm selv.

Jeg anbefaler at søge yderligere oplysninger på internettet under "Stockpile Stewardship", "National Ignition Facility NIF" eller "Fusions Energy".

Her vil begyndelsen til "stjernekrigen" blive vist i ord og billeder direkte fra Department of Energy, Lawrence Livermore National Laboratory, Los Alamos- og Sandia laboratorierne.

Medmindre altså, at man som vores udenrigsminister ukritisk tager alle disse forsøg for gode (civile) varer. For særligt interesserede kan udviklingen følges skridt for skridt, som faciliteterne bliver opbygget. De første vil være færdige inden nedrustningen ifølge START II er afsluttet.

Jo, der er kommet nye tider, nye våben, nye trusler, som vi kommer til at forholde os til før eller siden - i krig eller fred?

Ulla Røder er fortsat i Skotland, hvor hendes aktion mod de britiske atomvåben nu er til høring ved Højesteret. Ni dages procedure er afsluttet, men dommernes afgørelse ventes først til foråret - se www.gn.apc.org/tp2000.

Kort mod krig

Geert Grønnegaard har forsøgt sig ud i den sjældne disciplin "at udtrykke sig kort" - en øvelse som nogle af bladets mere langtrukne skribenter måske også burde prøve:

Hvert år sender man 12.000 danske skolebørn på en uges "erhvervspraktik" i militæret. Det er skam oplysning, slet ikke propaganda.

Danmark har lovet FN at destruere alle udfasede håndvåben. Politiet sælger alligevel rask væk deres gamle håndvåben.

Forsvaret bruger millioner af kroner til bandereklamer på fodboldbanerne. Alligevel vælger hver tredje af de tvangsudskrevne værnepligtige at blive nægtede.

Afhænger Danmarks frihed virkelig af, om vi har fem eller ti F-16 fly, som kan tordne henover himmelen på solskinsdage?

Føler du dig mere tilpas ved at vide, at der sejler et par danske ubåde rundt i Frederikshavns havn?

Når uret bliver ret...

... bliver modstand til pligt. Denne festtale, der er formuleret som en forsvarstale i retten, blev opført ved *Jyder mod Overflødige Motorvejes generalforsamling*.

Af Mikael Witte

Høje Ret!

Begivenhedsforløbet er dokumenteret: Søndag den 16. juli kl. 9.00 mødtes aktivister fra *Jyder mod Overflødige Motorveje* ved motorvejsbroen ved Hammerum - en del af motorvejsbyggeriet Århus-Herning.

Aktivisterne havde i forvejen meddelt Herning Politi, at de ville aktionere. En første politipatrulje ankom til gerningsstedet kl. 10. Betjentene iagttog, at aktivisterne malede på broen, henstillede til dem at stoppe deres videre kunstneriske udfoldelse og bad dem flytte sig fra malerstedet.

De nægtede aktivisterne, og insisterede i stedet på at blive båret væk af politiet. Betjentene afviste aktivisternes ønske og kørte væk.

Kl. 12.30 troppede betjentene igen op ved malerstedet og bad aktivisterne holde inde. Dette efterkom aktivisterne øjeblikkeligt, idet de var færdige med deres malerarbejde.

Sagen blev behandlet ved Retten i Herning den 23. oktober: De tolv tiltalte aktivister blev her idømt 14 dages betinget hæfte.

Denne sag drejer sig imidlertid om langt større spørgsmål end en bemaling med vandopløselig maling, hvorfor dommen er appelleret.

Høje Ret!

Anklagen om groft hærværk er og har hele tiden været fejlagtig, og Retten må derfor afvise den. Bemalingen var ikke hærværk, men et kunstværk. Det havde stor billedmæssig kraft, der udsprang af både bemalingens komposition og af hele aktionen.

Ved kompositionen forstår jeg de malede billedelementer (livstråd, mennesker, elverfolk, huldrer, nisser og vætter), som historisk bevidst knytter an ved den folkelige kultur og troen på livet.

Ved kompositionen forstår jeg også bemalingens helhed, at aktivisterne ved at benytte undersiden af en bro fastholdt denne som port og tunnel, som forbinder forskellige tilstandsformer, hvilket rummer et af filosofiens problemer: Mennesket bevæger sig fra et sted til et andet. Skifter mennesket så identitet, spørger filosofierne. Spørgsmålet indgår i såvel den historiske som den moderne mytologi.

Kunstværket har vakt langt større opmærksomhed end de fleste af tidens malerier. Hvad vi har været vidner til, er en generobring af forholdet mellem kunst og liv - og det vækker eftertanke langt uden for kunstens verden. Jeg konstaterer, at *Jyder mod Overflødige Motorveje* med bemalingen genfortalte historien om al tings tilsyneladende uforanderlighed og foranderlighed.

Foranderligheden - som jo også indebærer at trafikpolitikken i dette vort land kan forandres - blev muntert kommenteret ved anvendelsen af vandopløselig maling. Lige så let skulle trafikpolitikken kunne ændres, var aktivisternes kunstneriske vision.

Aktivisterne har dog danset aktivt længe nok på den trafikpolitiske scene til at vide, at så let spiller statens mekaniske klaver heller ikke. Altså alligevel uforanderlighed, kunne man sige.

Men kunstværker befinder sig altid i åbne spændingsfelter, der giver mulighed for fortolkning. Således også her, hvor mange statslige aktører - ikke bare Vejdirektoratets ansatte og anklagemyndigheden, men også De, høje dommere - indgår i dette kunstneriske spil for det danske galleri.

Selve bemalingen var altså et værk, der var med til at overskride kunstens isolation og derfor har betydning langt udenfor Hammerum.

Høje Ret!

Ved byretten påstod min ærede modpart, at der var tale om en overtrædelse

af § 291 stk. 2. om hærværk af betydeligt omfang som, hvis gerningsmanden tidligere er fundet skyldig efter nærværende paragraf, har en strafamme på 4 år.

Dette var komplet fejlagtigt. Som bekendt står paragraffen som indledning til straffelovens kapitel 29 om "andre strafbare formuekrænkelser". Men i Hammerum var der jo ikke tale om nogen formuekrænkelse. Tværtimod.

Et kultursamfund som det danske, et samfund der bryster sig af at beskytte dyrkelsen af kunst i alle dens udtryk - jeg tænker her på den tidlige oprettelse af Kulturministeriet (som jo vakte almen anerkendelse), bygningen af kunstmuseer i snart hver eneste bymæssige bebyggelse (som giver fede turistindtægter), sådan et samfund vil altid betragte et kunstværk som en formueforøgelse.

Her vil jeg slet ikke nævne, at både bemalingen og afvaskningen øgede Danmarks nationalbruttonetoprodukt, der som bekendt er målet for samfundets rigdom.

Høje Ret!

Alt dette må ikke forlede Dem til at tro, at jeg ikke vil tale om hærværk.

Sandheden om hærværket er, at hele motorvejsbyggeriet er et gigantisk hærværk. Motorvejen Århus-Herning vil ødelægge Gudenådal, Funder ådal, de smukke områder ved Gødvald og Hørbylunde Bakker, Lyngbygård ådal plus en masse god landbrugsjord.

Det er nogle af Danmarks smukkeste naturområder, der både fungerer som opholdssted for sjældne dyr og planter og fungerer som rekreative områder for mennesker. Biologiske undersøgelser har vist, at naturens mangfoldighed er truet.

Sandheden er, at denne motorvej ikke løser trafikproblemer, men skaber dem. Flere veje fører til mere trafik.

Således opstår trafikspringet. Og mere trafik fører til mere kuldioxid, mere metan, mere kulilte og mere ammoniak.

I Kyoto i Japan har Danmark internationalt forpligtet sig til at nedbringe mængden af udstødningsgasser. Men motorvejen øger den. Sandheden er at trafikken på motorvejen vil fremskynde ødelæggelsen af luften, jorden og vandet.

Anklagen for hærværk må altså rettes mod dem, der planlægger overflødige motorveje. Anklagen efter straffelovens bestemmelse om strafbare formuekrænkelser burde altså rettes mod de uansvarlige, der har ansvaret for denne motorvej. Jeg håber anklagemyndigheden snarest vil iværksætte det fornødne.

Høje Ret!

Byrettens vedtagelse af erstatningskravet på kr. 59.006,- bygger på anklagen om hærværk. Erstatningskravets størrelse er uden retlig betydning, idet det er fejlagtigt. Retten må derfor afvise kravet som ubegrundet. Aktivisterne ødelagde ikke motorvejsbroen og forringede ikke dens værdi. Tværtimod forskønnede de den og øgede dermed dens værdi.

I en tid hvor arbejdspsykologer taler om nødvendigheden af kunst på arbejdspladsen for at øge arbejdsglæden og hvor kulturbureaukrater beklager, at der er for få midler til nyskabende kunstnere, er det flot, at *Jyder mod Overflødige Motorveje* vederlagsfrit - altså uden beregning, hvor oplever man ellers det i vore dage? - har over-

draget kunstværket på broen til Vejdirektoratet.

Beklageligt for eftertiden var det selvsagt, at værket blev udført med vandopløselig maling - dette materialevalg stillede krav til Vejdirektoratets hurtighed, hvis de havde ønsket at fastholde det flygtige. Som bekendt er hurtighed et af Vejdirektoratets mål - men i denne sag blev hurtigheden ikke udnyttet til kunst for menneskene. Nærmest tværtimod.

Høje Ret!

Sandheden om værdiforringelsen er, at hele motorvejsbyggeriet medfører en gigantisk værdiforringelse af samfundet. De små lokalsamfund er taberne, når der bygges motorveje. Motorvejene gør det lettere at køre ind og fylde indkøbsvognene helt op i storcentrene. Det kaldes sugerørseffekten, for motorvejen vil suge livet ud af de små bysamfund og centralisere økonomien.

Det er vigtigt at erindre, at halvdelen af de danske husholdninger ikke har bil - og ikke har mulighed for at udnytte stortilbud i lavpriscentre.

Og for øvrigt er der aldrig påvist nogen direkte sammenhæng mellem vækst og motorveje. Vestjylland har lav arbejdsløshed, men ingen motorveje. Ikke endnu, bør jeg måske tilføje. Til gengæld har Lolland-Falster motorveje, men ringe vækst og høj arbejdsløshed.

Den ilde hørte sandhed er jo, at motorveje styrker de store virksomheder i deres stræben på at sætte sig på hele markedet. Den udvikling skaber ingen arbejdspladser - tværtimod.

Høje Ret!

Aktivisterne fra *Jyder mod Overflødige Motorveje* aktionerede mod motorvejsbroen ved højlys dag. De protesterede fredeligt og ikke-voldeligt, og alle står ved deres handlinger. De malede på Vejdirektoratets, dvs. statens, dvs. vores alle sammens stenbelægning, fordi sagen om motorvejen har været kørt uden nogen reel diskussion af projektet og dets konsekvenser.

EU's såkaldte VVM-direktiv - Vurderinger af Virkninger på Miljøet - har åbenbart ikke kunnet hindre gigantbyggeriet. Det er blevet ved de smukke ord. Regeringen taler fortsat om bæredygtighed - men denne motorvej trækker den anden vej. Tværs gennem frede områder.

For aktivisterne blev denne sag så alvorlig, så de tog den i egen hånd. De havde ideelle motiver og de står ved dem. For dem handler sagen om livsforhold for mennesker, om demokrati, natur og skønhed.

Høje Ret!

Jeg minder Retten om proportionalitets-princippet: Den skade aktivister fra *Jyder mod Overflødige Motorveje* har begået er minimal sammenlignet med den skade, byggerne af den overflødige motorvej begår.

Jeg erindrer Retten om at livsforhold for mennesker, demokratiet, naturen og skønheden har langt større betydning end ejendomsretten til et læs grå belægningssten.

Jeg gør Retten opmærksom på, at står det til motorvejstilhængerne, så skal der bygges flere broer for at føre yderligere mange kilometer motorvej gennem landet. Og jeg gør også Retten opmærksom på, at motorvejsmodstandere ud over landet er blevet inspireret af aktivisterne fra Hammerum. Konflikten er således uløst.

Juridisk er denne sag tolv dømte aktivisters appelsag. Men da de handlede ud fra ideelle motiver vil jeg afslutningsvist citere det filosofiske grundsyn for deres civile ulydighed: Når uret bliver til ret, så bliver modstand til pligt.

Derfor må byretsdommen omstødes og aktivisterne fra *Jyder mod Overflødige Motorveje* frifindes.

Civil ulydighed kan forsvares

Ulydige jyder malede sagnfigurer under en motorvejsbro for at minde om, at der er andre værdier end fart og vækst. Var det hærværk eller kunst?

Af Julie Albeck

Hvad mon det koster at fjerne det igen? Hvor mange år skal de i fængsel? Hvordan kan man forsvare den type ulovligheder? Vil det ikke bare føre til at vi får lovløse tilstande, hvis alle gør ligesom dem?

Spørgsmål som disse har været et af resultaterne af Jyder Mod Overflødige Motorvejes aktioner i sommer. Jeg har fuld forståelse for, at det kan være svært at sympatisere med ulovligheder, hvis man ikke kender baggrunden og motivationen for dem.

Jeg vil derfor i det følgende forsøge at forklare, hvordan jeg som borger i et demokratisk land kan forsvare anvendelse af ulovlige metoder, og jeg vil redegøre for principperne for civil ulydighed.

Mange af de demokratiske rettigheder, som vi i dag betragter som selvfølger; ytringsfrihed, strejkeret, forsamlingsfrihed, stemmeret til kvinder m.m., er opnået ved at borgere har anvendt civil ulydighed.

Under apartheidstyret i Sydafrika benyttede sorte civil ulydighed og satte sig på bænke og kørte med busser, der var forbeholdt hvide, længe før sagen fik politisk støtte. Under 2. verdenskrig blev civil ulydighed anvendt i modstandskampen, og det var ulydige borgere, der fik muren til at falde i Østeuropa.

Eksemplerne er mange, fælles for dem er, at aktionisterne har brudt den gældende lov, fordi den var i strid med deres samvittighed og retfærdighedsfølelse. Ofte er initiativtagerne blevet straffet, men efterhånden som flere har fået øjnene op for uretfærdighederne og støttet aktionerne, har det ført til lovændringer eller ændret praksis i en mere demokratisk retning.

Civil ulydighed har været sidste udvej i tilfælde, hvor det ikke er lykkedes på anden vis at råbe politikerne op.

En civilulydigheds-aktion skal bunde i en moralsk overbevisning og foregå i åbenhed (undtaget f.eks. i krigstid o.lign.) samt være ikke-voldelig for at opfylde definitionen.

Aktionister der lukker mink løs, kaster molotovcocktails og brosten, smadrer pelsforretninger o.s.v. opfylder hverken kravet om ikke-vold eller det om åbenhed, selvom de kan hævde, at deres handlinger bunder i en moralsk overbevisning. Jyder Mod Overflødige Motorveje har anvendt civil ulydighed mod byggeriet af Århus-Herning-motorvejen, fordi det ikke er lykkedes at få politikerne i tale på anden vis.

Vi er overbeviste om, at det er forkert at satse på mere forurenende transport i et land, der har europarekord i motorvejskvadratkilometer pr. indbygger. At bygge motorveje er desuden i direkte modstrid med regeringens ønske om at nedsætte CO₂-udslippet.

JMOM har forsøgt på mange andre måder at komme i dialog med politikerne og gøre dem opmærksomme på den modsætning, der er imellem, hvad de forpligter sig til internationalt i forhold til at bekæmpe drivhuseffekten, og hvad de senere gennemfører. Det har ikke været muligt at få respons!

Under vores første ulydige aktion i juni, hvor vi i to uger blokerede for gravemaskiner ved Snåstrup Mølle, nægtede trafikministeren således overhovedet at kommentere sagen!

Vi har hele tiden arbejdet i fuld åbenhed og stået ved vores handlinger, og vi aktionerer naturligvis udelukkende på ikke-voldelig vis.

Vores aktion i Hammerum, hvor vi malede naturvæsener og sagnfigurer under motorvejsbroen for at minde om, at der er andre værdier end fart og vækst, har mødt en del kritik - ikke mindst i de lokale medier, og sagen har kørt på, at vi var nogle kriminelle hærværksmagere, og således fjernet debatten fra sagens kerne og vores argumenter imod motorvejen.

Jeg håber, at de som har den opfattelse, at maleriet udelukkende var noget hærværk, også er i stand til at se det kriminelle hærværk, som fremskridt og udvikling er i færd med at begå imod denne, vor eneste klode med optimale livsbetingelser.

Først og fremmest håber jeg, at vores aktion kan åbne nogle øjne for den manglende sammenhæng mellem holdning og handling, som den fortsatte satsning på fart og økonomisk vækst på bekostning af miljø, lokalsamfund, sundhed og livskvalitet, motorvejsbyggeriet er et eksempel på.

Men er denne ulydighed ikke en trussel mod demokratiet? Tænk hvis alle gik rundt og brød loven på samme måde? Ville vi ikke få kaotiske tilstande?

For det første tror jeg, at civil ulydighed udvikler demokratiet, for så

vidt at principperne er opfyldt. Der skal være en grundlæggende modsætning mellem gældende lov og den moralske overbevisning, om at man handler til almenvældets bedste, hvis man skal benytte civil ulydighed.

Hvis så mange love er i modstrid med, hvad der er til almenvældets bedste, at de konstant ville blive brudt og føre til kaotiske tilstande, ville det nok alligevel være nødvendigt med nogle gennemgribende ændringer af styreformen og lovgivningen!

Der må være en rimelig overensstemmelse mellem lov og moral, for at loven kan gøre sig fortjent til befolkningens opbakning! For det andet gavner det demokratiet med bevidste og engagerede borgere, der tør tænke selvstændigt!

Lydige borgere, der lukker øjnene for moral og retfærdighed og ikke selv tager ansvar for deres handlinger, er en langt større trussel mod demokratiet!

Det var lydige borgere, der kørte andre mennesker til Auschwitz og tændte for gasovnene, det er lydige mennesker, der har bygget atomvåben og dumpet gift-affald i havet, det var lydige borgere, der kørte andre over under massakren på Den himmelske Fredsplads i Kina - og det er lydige mennesker, der kører gravemaskinerne for motorvejsmafiaen og som har spulet vores maleri væk ude i Hammerum. Den, som intet siger og som ikke forhindrer disse handlinger, er også indirekte medskyldig i, at de bliver udført. Den civilt ulydige derimod tager sit ansvar for samfund og kommende generationer alvorligt.

Han benytter udelukkende civile d.v.s. ikke-voldelige/militære midler - i klar modsætning til myndigheder og magthavere, der kan sætte forskellige sanktioner ind for at gennemtvinge deres vilje; politi, bøder, trussel om plettet straffeattest, fængselsophold, militær (og i visse lande tortur) o.s.v. Men de har fortsat ikke magt, hvis vi nægter at samarbejde.

"Civil ulydighed er borgerens naturlige rettighed. Han kan ikke give afkald på den uden at give afkald på sit menneskeværd."

Mohandas Karamchand Gandhi

Spot på verden

Samlet af Tom Vilmer Paamand

Hellere våben end tobak

Unge har mere imod at producere tobak end våben, viser en undersøgelse i Ugebrevet Mandag Morgen af danskernes syn på forskellige brancher. Undersøgelsen placerer våbenindustrien i samme klasse som tobak og porno.

Boycot israelske varer

Danmark bør boykotte israelske varer og isolere Israel, så længe besættelsen fortsætter. Det er opfordringen fra en ny Palæstina-komité, der er dannet i Århus på baggrund af de seneste sammenstød mellem israelske soldater og palæstinensere i de besatte områder på Østbredden..

Ny dansk aflytning

Forsvarsministeriet opfører en ny aflytningsstation til 50 millioner kroner ved Hjørring i Nordjylland. Forsvarsministeren Hans Hækkerup nægter at kommentere, om anlægget skal indgå i det amerikanske Echelon-netværk. En officiel fransk rapport har bekræftet, at USA gennemfører ulovlig global aflytning.

USA indrømmer militærkup i Chile

USA deltog aktivt i den politisk destabilisering af Chile forud for og under general Augusto Pinochets blodige militærkup i Chile i 1973. Denne sene indrømmelse kom samtidig med frigivelsen af en samling af hidtil hemmeligtstemplede dokumenter fra CIA, FBI og ministerier, som præsident Bill Clinton har beordret.

Storbritannien sender børn i krig

Det eneste europæiske land, der sender unge under 18 år i krig, er Storbritannien. Amnesty International dokumenterer i en rapport, at Storbritannien har sendt unge soldater til kampzoner i Kosovo, Nordirland og Falklandsøerne. Næsten hvert år dør andre unge under den militære uddannelse.

Danmark anklaget for krigsforbrydelse

Danmark er blevet indklaget for Den Europæiske Menneskerettigheds-domstol for NATO-bombningen af tv-stationen i Beograd sidste år. I alt 17 af NATO's 19 medlemslande er anklaget i sagen, der er indbragt af familierne til de 16 dræbte ved angrebet.

Jæger-soldater faldt i vandet

To "læderhalse" fra Jægerkorpset faldt af under en prøvesejlads i en gum-mibåd i Aalborg Havn. De to soldater skvulpede rundt i havnebassinet, mens den førerløse båd med stor fart sejlede i cirkler omkring dem. Det kommunale redningsvæsen måtte rykke ud for at redde soldaterne op.

Fremmedlegionen får nye regler

Den franske Fremmedlegions æreskodeks lød tidligere blot "Missionen er hellig. Du gennemfører den til slut for enhver pris". Nu er det mere politisk korrekt tilføjet "under respekt for love, regler for krigsførelse og internationale konventioner" efter pres fra Forsvarsministeriet.

Der er flere fredsklip samt kilder og links på internettet: www.fred.dk.

Konflikten i Mellemøsten

Ny bog af dansk kultursociolog er vigtig og væsentlig, fordi den afslører mange af de myter, der cirkulerer om Israel-Palæstina-konflikten

Af Torben Retbøll

Israel-Palæstina-konflikten er en af de mest omtalte og omstridte i hele verden. På den ene side de israelske jøder og staten Israel, der blev oprettet i maj 1948. På den anden de palæstinensiske arabere og det selvstyreområde, der blev etableret efter Oslo-aftalen af september 1993.

Kun en lille del af klodens befolkning er direkte berørt af denne konflikt, men alligevel er millioner af mennesker i resten af verden meget optaget af den. Måske fordi den handler om fundamentale begreber som liv og død og kampen mellem det gode og det onde.

Desuden er tre store religioner - jødedom, kristendom og islam - tæt forbundet med en af de omstridte byer, nemlig Jerusalem. Religion og politik har altid været en farlig cocktail.

I sit udgangspunkt er konflikten meget enkel: To folk gør krav på det samme territorium, og begge parter har gode argumenter for deres sag, men netop derfor er konflikten så svær at løse.

Begge parter kan ikke få opfyldt deres krav på samme tid. For de udelukker gensidigt hinanden. Hvis den ene part opnår noget, sker det på modpartens bekostning.

I dag er konflikten mere end hundrede år gammel. Den begyndte i imperialismens og kolonialismens tid, den fandtes under den kolde krig mellem øst og vest, den fortsætter i dag i globaliseringens tid, og der er ingen tegn på en snarlig løsning.

Konflikten har en lang og indviklet historie. Mange stater og organisationer har blandet sig i den. Måske med de bedste intentioner, men som regel med katastrofale resultater.

Desuden har enhver konflikt sin egen indre dynamik: Når den først er begyndt, er dens årsager på en måde ligegyldige. For begge parter ønsker at

hævne de overgreb, modparten har begået imod dem.

Nyhedsværdien er høj. Næsten dagligt får konflikten omtale i massemedierne, både radio, tv og den trykte presse. Begge parter siger eller gør med jævne mellemrum noget, der får modparten til at reagere, ofte meget voldsomt, hvorefter konflikten ruller videre. Alle midler har været i brug, både politiske, økonomiske og militære.

Kultursociolog og journalist

Denne konflikt er emnet for Birgitte Rahbeks seneste bog, *En stat for enhver pris: Konflikten om Mellemøsten*, der netop er udkommet på forlaget Fremad. Birgitte Rahbek, født 1944, er kultursociolog. Hun arbejder som journalist på Danmarks Radio, hvor hun producerer radioprogrammet *Synsfeltet*. Det er et samfundsvidenskabeligt magasin, der behandler mange forskellige emner, men det sætter ofte fokus på situationen i Mellemøsten, som forfatteren har fulgt i mere end 30 år. Hun har boet et par år i Libanon. Desuden har hun foretaget mange reportagerejser i området.

Hendes bog består af 18 kapitler, der tilsammen dækker hele konfliktens historie: fra zionismens grundlæggelse i 1897 til den aktuelle situation med nye forhandlinger og forviklinger. Hendes forord er dateret juli 2000.

Teksten er dokumenteret med lidt mere end 1000 noter med henvisninger til ny og gammel litteratur og til hendes egne interviews med nogle af dem, der deltager i konflikten eller følger dens udvikling meget nøje.

Bogen er illustreret med nogle kort over Israel og de besatte områder og den nordlige nabo, Libanon, men der er ingen billeder. Et appendiks indeholder Oslo-aftalen af september 1993. Endelig er der en litteraturliste og et stikordsregister.

Myter om Mellemøsten

Kultursociologens bog er vigtig og væsentlig, fordi den afslører mange af de myter, der cirkulerer om Israel-Palæstina-konflikten. En af disse myter siger, at jøderne var et folk uden land. Da de kom til Palæstina, fandt de et land uden folk, og derfor var det et udtryk for en højere retfærdighed, at de oprettede staten Israel netop på dette sted.

Men dette er kun en myte, for landet var allerede beboet, da jøderne kom dertil omkring år 1900. For at få plads var de nødt til at skubbe den indfødte befolkning til side. Efter at staten Israel blev oprettet i 1948, fik de endnu bedre muligheder for at skabe mere plads til sig selv på palæstinenserne bekostning.

Birgitte Rahbek citerer Ahad Ha-Am, en af zionismens grundlæggere, der allerede i 1891 skrev, at jøderne burde møde de palæstinensiske arabere med venskab og respekt:

"Men hvad gør vore brødre i Palæstina? Lige det stik modsatte! Trælle var de i diasporaens lande, og pludselig befinder de sig i frihed, og denne forandring har i dem vakt en tilbøjelighed til despotisme. De behandler araberne med fjendtlighed og grusomhed, berøver dem deres rettigheder, fornærmer dem uden grund og praler endog af deres handlinger; og ingen blandt os modsætter sig denne foragtelige og farlige tilbøjelighed" (side 16).

Diaspora er det græske ord for udlændighed. De jøder, der lever i diasporaen, lever uden for Israel (i eksil). Indtil 1948 levede alle jøder i diasporaen.

En anden myte siger, at Israel er en demokratisk stat, hvor der hersker lighed for loven. Men det er kun en myte, for Israel er en jødisk stat, hvis formål er at fremme jøders interesser. Ikke-jøder har ikke samme rettigheder og muligheder som jøder. I de besatte områ-

der er diskriminationen af ikke-jøder endnu mere markant. Forfatteren skriver: "Det var et chok for den israelske chefforhandler Uri Savir at opdage hvordan den israelske besættelse gennem ikke mindst den civile administration havde forpestet livet for palæstinenserne i de besatte områder. Han opdagede at en palæstinenser på Vestbredden ikke kunne bygge, arbejde, studere, købe jord, dyrke, oprette en forretning, gå en tur om natten, komme ind i Israel, rejse udenlands eller besøge sin familie i Gaza eller Jordan uden en tilladelse fra Israel" (side 399, note 1009).

David og Goliat

En tredje myte siger, at Israel kan sammenlignes med en lille og fredelig David, mens de omgivende arabiske stater kan sammenlignes med en stor og truende Goliat. Men det er også en myte. Israel har udkæmpet flere krige med sine arabiske naboer, og hver gang har det vundet. Birgitte Rahbek citerer den israelske historiker Benny Morris:

"I krigens første fase fra december 1947 til maj 1948, som var en blanding af guerillakrig og borgerkrig, var jøderne i næsten alle de afgørende slag flere, bedre bevæbnede og bedre trænedede end deres modstandere...

Da det blev alvor under Haganahs offensiver i april og begyndelsen af maj, brød de palæstinensiske partisaner (og de frivillige) sammen og flygtede, og deres stillinger - korridoren fra Jerusalem, Tiberias, Haifa, Safed og det østlige Galilæa - faldt en efter en,

hurtigt, som dominobrikker. Hvis man indtænker Yishuvs større motivation - det foregik knap tre år efter holocaust, og Haganahs tropper vidste at de kæmpede for deres overlevelse - kan enhver se at palæstinenserne ikke havde en chance" (side 51).

Yishuv er den hebræiske betegnelse for det jødiske samfund, der fandtes i Palæstina før Israels oprettelse i 1948.

Yitzhak Rabin, Israels stabschef under seks-dages-krigen i juni 1967, var en af de første israelere, der indrømmede, at Israels eksistens ikke havde været i fare i 1967. Forfatteren citerer et interview trykt i den franske avis *Le Monde* den 28. februar 1968:

"Jeg tror ikke [den egyptiske præsident] Nasser ønskede krigen. De to divisioner han sendte ud i Sinaiørkenen den 14. maj, ville ikke have været nok til at iværksætte en offensiv mod Israel. Det vidste han godt, og det vidste vi andre også" (side 140).

De arabiske lande havde ikke en chance over for Israel i 1967. Ifølge Birgitte Rahbek var de israelske generalers største problem "at skjule hvor nem sejren ville blive og i stedet få det til at se ud som om Israels eksistens var truet" (side 143).

Massakren i Kafr Qasem

Når det gælder de mange krige mellem Israel og de arabiske naboer, nøjes forfatteren ikke med at beskrive deres forløb, hun forklarer også deres årsager og konsekvenser.

Suezkrigen i 1956 behandles i kapitel 9. Her omtales også massakren på den palæstinensiske landsby Kkafr Qa-

sem ca. 15 kilometer øst for Tel Aviv. Næsten 50 af byens indbyggere - både mænd, kvinder og børn - blev stillet op på række og skudt ned af det israelske grænsepoliti 29. oktober 1956.

Der gik to år, før mordere kom for retten. Otte betjente blev idømt 7-17 års fængsel, men tre år efter massakren var de alle benådet og på fri fod igen. Den øverste ansvarlige, en oberst, blev anklaget ved en militærdomstol, der fandt ham ikke-skyldig. Han slap med en bod på et beløb, der svarer til ca. 10 øre. Israel har aldrig undskyldt denne massakre, men i 1999 besluttede den israelske undervisningsminister, at israelske samfundsfaglærere på 43-årsdagen for massakren skulle fortælle om den i skolen:

"Vi vil gerne fortælle eleverne historien som den var. Vi har ikke noget at skamme os over, og vi er meget stolte over de zionistiske bedrifter. Ikke desto mindre begik vi fejltagelser, undertiden var det ikke for kønt, og undertiden kan man notere sig visse fejl i de zionistiske anstrengelser" (side 130-132).

Triumf eller katastrofe?

Seks-dages-krigen i juni 1967 behandles i kapitel 10. Denne krig opfattes af mange som en stor triumf for Israel, men den var i virkeligheden en katastrofe for Israel, for den fik mange israelere til at tro, at Israel kunne slippe godt fra hvad som helst, og at militære midler var de rette til at løse konflikten. Birgitte Rakhbek skriver:

"Stemningen i Israel var euforisk og viste med al ønskelig tydelighed at næsteften et nederlag er en overvældende sejr det værste tænkelige udgangspunkt for fred. Man kan sejre sig ihjel" (side 149).

Oktober-krigen i 1973 behandles i kapitel 13. Her forklarer forfatteren, hvorfor araberne begyndte denne krig. De vidste godt, at de ikke kunne besejre Israel militært, men de startede krigen for at få Israel til forhandlingsbordet: "Araberne følte at de var kørt fast. Der måtte handling til, mente de" (side 169).

Den egyptiske præsident Sadat ønskede "at begynde en krig for at ruske op i den fastlåste position" (side 170). ➔

➔ Denne plan lykkedes, da Israel og Egypten sluttede fred med hinanden og underskrev Camp David-aftalen (1978-79).

Det længste kapitel

Oslo-aftalen af september 1993 behandles i kapitel 17. Det er bogens længste kapitel, der fylder næsten 100 sider. Her forklarer Birgitte Rahbek, hvorfor denne historiske aftale blev indgået:

Israel og PLO havde brug for hinanden. Intifadaen, der var begyndt i 1987, havde lært Israel, at man ikke kunne knuse en civil opstand med militære midler. Man var nødt til at forhandle med palæstinenserne.

PLO havde længe været parat til at forhandle med Israel. På dette tidspunkt var PLO's leder Yassir Arafat særlig motiveret af to grunde:

1) Efter Golf-krigen i 1991 var PLO på fallittens rand, fordi de arabiske stater havde standset deres økonomiske støtte.

2) PLO's ledere, der sad i eksil, var i fare for at miste kontrollen med den palæstinensiske befolkning i de besatte områder. Det var nu eller aldrig, hvis Arafat skulle lave en aftale med Israel.

Forfatteren ser også på konsekvenserne af Oslo-aftalen: Hvilke indrømmelser gav de to parter, og hvad fik de ud af det?

Israel gav meget lidt: Man anerkendte PLO og accepterede en selvstyremyndighed i en del af de besatte områder. Men ellers gav man intet. Man bevarede kontrollen på alle de punkter, der var vitale for Israel.

PLO fik den politiske anerkendelse, man altid havde ønsket, men man fik ingen indrømmelser på de punkter, der var vitale for palæstinenserne: flygtningenes ret til at vende tilbage, de israelske bosættelser i de besatte områder, Jerusalems status og kontrollen over de naturlige ressourcer (land og vand).

På baggrund af dette kapitel kan man godt forstå, at PLO indgik denne aftale.

Men man kan også forstå, at mange palæstinensere var imod den, og deres kritik blev stærkere, jo mere tydeligt det blev, at dette var en aftale på Isra-

els præmisser, for Israel havde givet meget lidt og opnået ganske meget. Birgitte Rahbek konkluderer:

"Arafat var nu annekteret af det amerikansk-israelske sikkerhedssystem. Som modydelse fik han intet - undtagen tilladelse til at være lokal diktator" (side 297).

En binational stat?

Birgitte Rahbek er kritisk over for den palæstinensiske selvstyremyndighed, men solidarisk med det palæstinensiske folk. På samme måde kan man sige, at hun er kritisk over for staten Israel, men solidarisk med det jødiske folk. Denne holdning præger hele bogen.

Den kommer også til udtryk i det sidste kapitel med overskriften "Alternative veje," hvor hun præsenterer en række forslag til en fredelig løsning af konflikten, bl.a. en binational stat, dvs. én stat for to nationer.

Argumentet for en binational stat er kort fortalt følgende: To folk gør krav på det samme territorium. Man kan ikke lade den ene part få alt og den anden intet. Man kan heller ikke dele territoriet i to, for de to parter har svært ved at være gode naboer.

Men hvis begge parter får det hele, er der ingen vinder og ingen taber. Begge parter vinder og taber lige meget. Alle borgere i den binationale stat har samme rettigheder uanset deres nationalitet og religion.

Tanken om en binational stat er ikke ny. Den var meget udbredt blandt jøder indtil Anden Verdenskrig. Men efter nazisternes holocaust kom zionisterne til at dominere i det jødiske folk, og de afviste tanken. Zionisterne ønskede en jødisk stat, og det fik de som bekendt i maj 1948.

Nu dukker tanken om den binationale stat op igen. Denne gang kommer den også fra palæstinensere. Den er ganske vist ikke realistisk lige for tiden.

Mange israelere vil afvise den, fordi den betyder, at Israel ikke længere vil være en jødisk stat. Til gengæld kunne man få en demokratisk stat, hvilket Israel aldrig har været.

Men selv om tanken ikke er realistisk i dag, er det ikke nogen grund til at afvise den. Det, der er urealistisk i dag,

kan godt blive realistisk i morgen. Indtil 1993 erklærede Israel således, at PLO var en terror-organisation, som man aldrig nogensinde ville tale med om noget som helst.

Dengang var det "urealistisk" at ønske, at Israel og PLO skulle tale med hinanden. Men siden Oslo-aftalen har de to faktisk talt med hinanden, selv om det stadig kniber med at opnå konkrete resultater, der gavner både israelere og palæstinensere.

Debatten i Danmark

Det er ikke særlig overraskende, at Palæstina-Orientering bringer en positiv anmeldelse af denne bog. I årenes løb har dette tidsskrift bragt mange artikler om Israels overgreb mod palæstinenserne.

Det er mere interessant, at også Politiken tager godt imod bogen. For ti eller tyve år siden ville en bog med et tilsvarende indhold enten blive stemplet som utroværdig palæstinensisk propaganda eller ganske enkelt blive helt fortiet. Uanset hvor velskrevet og vel-dokumenteret den end måtte have været.

Politikens tidligere chefredaktør Herbert Pundik vågede nidkært over, at hans avis ikke bragte ret mange kritiske ord om Israel, selv om der ofte var god grund til det. Israel måtte gerne kritiseres, forklarede Pundik, men det skulle være en retfærdig kritik, og den kunne åbenbart kun formuleres af Pundik selv.

I dag foregår den danske debat om denne konflikt ikke længere kun på Israels præmisser. Palæstinenserne kan også høres.

I hvert fald mere end før. Birgitte Rahbek er en af dem, der har ansvaret for denne udvikling, fordi hun har informeret om situationen, dels via den trykte presse, dels via sit program i Danmarks Radio.

Det er godt, at hun nu har sammenfattet sin viden om Israel og Palæstina i en bog, der sætter konflikten ind i en historisk sammenhæng.

Birgitte Rahbek: En stat for enhver pris - Konflikten i Mellemøsten, Forlaget Fremad: København, 2000, 408 sider, 298 kroner.

Spot på verden

Samlet af Tom Vilmer Paamand

Koldt i Tjetjenien

"Folk spørger tit, hvordan livet er i Grosnij efter to krige. Jeg svarer altid: luk for gas, lys, telefon, vand og varme. erstat vinduerne med pap eller plastic, gå til fods alle steder hen og vær altid parat til at blive kontrolleret af soldater, så vil I føle, hvordan Grosnij er i dag", forklarer Petra Prochazkovam, der er tjekkisk journalist, men bor i Tjetjenien.

Danmark lavede våben for Nazi-Tyskland

Den danske stat solgte kanoner til Nazi-Tyskland få dage før befrielsen, fremgår det af gamle rapporter og notater. Virksomheden DISA blev anvendt som dække, mens det reelt var Hærens Våbenarsenal, der producerede våbnene.

Flora Brovina løsladt

Den kosovoalbanske aktivist Flora Brovina er benådet og løsladt fra den dom på 12 års fængsel for "terroristhandlinger", hun fik sidste år efter en langvarig kamp for menneskerettighederne. Flora Brovina blev benådet af den nye jugoslaviske præsident Vojislav Kostunica.

Våbensalg stoppede kritik

USAs præsident Bill Clinton pressede kongressen til at stoppe en resolution, der kritiserede Tyrkiet. Resolutionen fordømte tyrkiske massakrer mellem 1915 og 1923 på armeniere som folkemord. Tyrkiet havde advaret USA om at resolutionen kunne få konsekvenser for en aftale om køb af 145 kamphelikoptere.

Jugoslavisk kamp på internettet

Alle klik til den jugoslaviske opposition på internettet blev i en dags tid omdirigeret til Milosevics venner. Det var det serbiske informationsministerium, der pressede administratoren af det jugoslaviske .yu-domæne til at rette i den centrale database. Administratoren løslod på eget initiativ de kaprede adresser igen næste dag.

USA udvikler uryddelige landminer

En ny type panserminer kan selv hoppe på plads og lukke hullet, hvis mineryddere har ryddet en vej gennem et minefelt. USA har udviklet de nye miner samtidig med, at landet planlægger at underskrive Ottawa-konventionen, som forbyder brug af antipersonelminer. Antipersonelminer blev tidligere brugt til at beskytte panserminer mod minerydning.

Ny debat om forsvarsforbeholdet

60.000 soldater står nu klar til EUs militære udrykningsstyrke. Det blev resultatet af et møde mellem forsvarsministrene fra de 15 EU-lande. Forsvarsminister Hans Hækkerup måtte fortælle, at Danmark ikke kan levere soldater - men bebudede samtidig, at det danske forsvarsforbehold skal tages op til debat til december.

Militær forlystelsespark

Et gigantisk hangarskib fra Rusland fungerer nu som tema-park nær Hong Kong. Da skibet blev solgt til Kina troede vestlige eksperter, at det skulle bruges militært. I stedet blev det proppet med forlystelser og souvenirboder, men også med film og udstillinger om russernes militære bedrifter og kinesiske kampvogne.

Ny organisation mod landminer

"Danmark mod Landminer" vil arbejde mod et verdenssamfund, hvor ingen mennesker lever under truslen og konsekvenserne fra landminer. Organisationen er blevet budt velkommen af forsvarsminister Hans Hækkerup og støttes blandt andre af oberstløjtnant Ivan Hermansen, stifter af organisationen "Værn om Danmark".

Stadig færre soldater i Rusland

Rusland vil nedskære hæren med 600.000 soldater. I 1985 havde Sovjetunionens omkring seks millioner mand under våben, og i dag har Rusland omkring tre millioner. Planen er ikke at spare penge, men at kunne bruge flere penge til løn og udstyr for den enkelte soldat.

Der er flere fredsklip på internettet: www.fred.dk, hvor der også er angivet kilder og mulige links til historierne.

Kulegrav Venstre

Spioner bliver hvervet blandt dem, der har adgang til oplysninger.

Af Tom Vilmer Paamand

Så buldrer koldkrigerne igen: Alle folk i fredsbevægelserne og på venstrefløjnen var spioner og landsforrædere. Budskabet er det sædvanlige - det samme er tåbeligheden.

Et hurtigt tilbageblik i tidligere spion-afsløringer herhjemme og i udlandet afslører, at grådighed er langt det mest dominerende motiv. Og selv i de tilfælde, hvor spionagen er startet på et ideologisk grundlag, har penge-tørsten hurtigt fået overtaget.

Hvis vi nu skal lede efter personer, hvor personlig vinding står højere på dagsordenen end solidaritet - er mulighederne da større hos Venstre end på venstrefløjnen.

Samtidig må en god spion have adgang til fortroligt materiale - og her vinder bredbuede slipsemænd igen over langskæggede aktivister. Aktivister har noget lettere ved at spionere mod andre aktivister, og det har også i en vis grad været tilfældet.

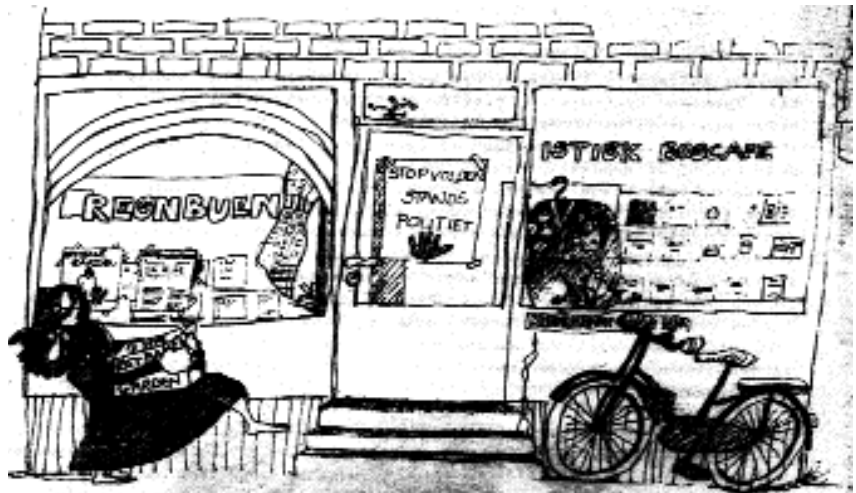
Men alle var da klar over, at der var lyttende ører. Personligt har jeg altid sat pris på det - gid de lyttende måtte blive kloge, af det de hører!

Det er der dog intet, der tyder på. Nu skal STASIs arkiver pludselig bruges til at dokumentere de svigefulde på venstrefløjnen. Det er da historiens dybe ironi at borgerlige politikere, der brugte hele den kolde krig til at fråde over Sovjet-blokkens løgne, nu pludselig får så voldsom tiltro til de efterladte arkiver!

STASIs arkiver har en meget lav troværdighed, som også Tysklands Helmut Kohl pludselig indså, da han selv kom i fedtefadet. Rapporterne er kunstigt pustet op, så småtilfældige udenlandske kontakter ser mere imponerende ud.

Myten om "Regnbuen"

Herhjemme slap der også besynderlige oplysninger ud fra den nu så bekvemt

afdøde PET-agent Anders Nørgaard. Han havde infiltreret "Regnbue-bevægelsen" i Århus. Den har bare aldrig eksisteret.

"Regnbuen" var en bogcafé og paraply for en lang række indbyrdes dybt uenige bevægelser - men aldrig en formaliseret bevægelse i sig selv.

Efterretningsarbejde og misinformation er vævet så tæt sammen, at de involverede hurtigt mister evnen til at skelne. Det er da underholdende at se hvilke eventyr, der dukker frem fra arkiverne. Lad os endelig se flere af dem, men indholdet er i sagens natur milevidt fra sandhed og "objektiv historieskrivning".

Ikke overraskende har de åbne arkiver dog ikke afsløret meget om Vestens spionage mod Øst - det er kun en voldsomt redigeret udgave, der får lov at slippe ud. Ikke mindst fordi STASIs vigtigste arkiv blev hugget af amerikanerne i de første kaotiske dage efter Murens fald.

Det kunne ellers have været interessant at se Østlandenes fortolkning af fx sagen med to danske spioner, der blev afsløret i Polen. En Venstre-minister fraskrev sig et hvert kendskab til "de uheldige turister".

Af en eller anden grund er det Venstre, der buldrer højest. Partiets retspos-

litiske ordfører Birthe Rønn Hornbech skamridet uafbrudt denne kæphest. Men som antydnet her er der en del der tyder på, at netop Venstres tidligere ministre har store skelet-samlinger i skabene.

Ligesom i de øvrige borgerlige partier - fra Socialdemokratiet og bagud - har villigheden til at tjene fremmede magter været ekstrem.

Borgerligt landsforræderi

Og som sagen om atomvåbnene i Thule viser, har tjenstivrigheden overskredet grænserne for landsforræderi. Fx er arkiver over danske statsborgere uden forbehold udleveret til USA, og der er garanteret fejlet meget mere sammen under gulvtæppet.

Birthe Rønn Hornbech klynger sig fortsat til det lille halmstrå fra STASI. Den danske efterretningstjeneste havde ellers gode nok arbejdsvilkår under den kolde krig.

Man må gå ud fra, at der blev gravet indædt og aggressivt efter smuds på venstrefløjnen - men med umådeligt tynde resultater.

Nu graves der så igen. Ønskedrømmen er sikkert at få hvirvlet så meget støv op, at det kan fungere som røgslør for de borgerliges egne skandaler, efterhånden som de dukker op.

Blokade mod atomvåben

12. februar 2001 i Faslane 50 km fra Glasgou i Skotland

Kom til Skotland og se de smukke bjerge, vande og Argyles skove - og det største atomvåbenarsenal i Europa. Kom og se djævelskabet i vores bjerge og Leviathan, der lurar i vores vande.

Her er Coulport, hvor 200 atombomber er oplagret dybt i undergrunden. Og her er Faslane, basen for Trident, Storbritanniens ulovlige masseødelæggelsesvåben. Og det er her, vi vil lukke basen.

Vores aktion vil blive fredelig, ikke-voldelig og åben - men basen vil blive lukket, og du er hjertelig velkommen blandt os ved denne befriende begivenhed.

Aktionen er arrangeret af Campaign for Nuclear Disarmament og Trident Ploughshares. En rigtig varm velkomst venter alle de venner, som kan komme fra udlandet og deltage.

Kontakt: The Big Blockade Action Line

Brian Quail, Joint Secretary

The Scottish Campaign for Nuclear Disarmament

15 Barrland St, Glasgow, G41 1QH

Tlf. 0044 141 433 2859

E-mail til Scottish CND: cndscot@dial.pipex.com

http://ds.dial.pipex.com/cndscot/protest/bigon.html

Nyårstræff om civil olydnad och ickevåld

Hopp & Motstånd den 29/12-4/1
på Viskadalens Folkhögskola
i Sverige med temaet
"Motivation och Inspiration"

Sedan 1992 har den en vecka långa nyårstræffen varit en samlingsplats för plogbillare, djurrättsaktivister, feminister och freds- och miljöaktivister. På programmet står nyårsfest, cabaret och diskussioner om samhällsförändring med ickevåld, feminism, civil olydnad, avrustning, konsensusdemokrati med mera.

Under nyårsveckan erbjuds workshops kring exempelvis; "Hur radikaliserar vi folkrörelserna?" "Motivation och långsiktigt engagemang", "Konsensusdemokrati", "Icke våldsförsvar", "Militans i massaktioner en oundviklighet?" och Svenska Freds håller en workshop om "Planerad kommunikation i fredsrelsen".

Information ved Igge Olsson
031-243915, iggeo@post.utfors.se
og www.plowshares.se/nyarslagret.

Skriv af, kopier eller klip ud, sæt firmærke på - og send ind.

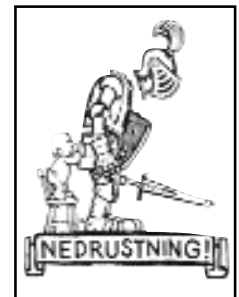
Jeg ønsker at:

- blive medlem af AmK
 få flere oplysninger om AmK
 få oplysninger om militærnægtelse
 få gratis prøvenummer af IKKEVOLD
 abonnere på tidsskriftet IKKEVOLD for 105,- kr årligt
 give én jeg kender et gavekort på IKKEVOLD for 50,- kr
 købe emblemet "det knækkede gevær" for 20,- kr
 købe dinosaurer-trøje (angiv størrelse) for 70,- kr + porto

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr. og By: _____

Aldrig mere Krig
Nørremarksvej 4
6880 Tarm

Aldrig mere Krig

Aldrig mere Krig er en forening for pacifister, folk der søger fredelige/ikkevoldelige løsninger på konflikter.

At være pacifist er en livsholdning - derfor er Aldrig mere Krig en gammel forening, der ikke kun kører på enkelte mærkesager, - det er livet, det drejer sig om og den "sag" forældes ikke.

Aldrig mere Krig blev dannet i 1926 og er i dag en af landets ældste fredsorganisationer. Aldrig mere Krig er ikke knyttet til noget parti eller nogen religiøs forening.

Aldrig mere Krig er dansk af deling af Krigsmodstandernes internationale Forbund, War Resisters' International (WRI), med hovedkvarter i London.

Der er brug for pacifistiske synspunkter mere end nogensinde. Vi har brug for at blive flere.

Giv freden en chance - bliv medlem af Aldrig mere Krig. Medlemskab pr. år koster 200 kr. for enkeltpersoner, 250 kr. for par og 125 kr. for uddannelsessøgende, pensionister og civile værnepligtige.

Hovedbestyrelsen består af syv medlemmer:

Birte Wagner, Geert Grønnegaard, Hermod Folke Hansen, Holger Terp, Jens Thoft, Majken Jul Sørensen og Tom Vilmer Paamand. Suppleanter er Arne Hansen, Peter Henning og Ulla Røder.

Hovedbestyrelsen er konstitueret med:

Forretningsudvalg: Geert Grønnegaard (ordfører), Jens Thoft (kasserer) og Holger Terp (sekretær).

Internationalt udvalg: Majken Jul Sørensen (koo.).

Kartotek og bladekspedition: Hermod Folke Hansen.

Medieudvalg: Geert Grønnegaard (koordinator.).

Redaktionsudvalg: Holger Terp og Tom Paamand (koo.).

Sessionsudvalg: Peter Henning (koordinator).

Våbenproduktionsudvalg: Geert Grønnegaard (koo.).

Landskontor

Aldrig mere Krig
Nørremarksvej 4, 6880 Tarm
Tlf. 9737 3163
Giro: 9 00 48 82
E-mail: amk@fred.dk

Besøg Aldrig mere Krig på internettet: www.fred.dk

Kontaktpersoner

Holger Terp, Strandbyparken 4.1.tv.,
2650 Hvidovre, tlf. 3678 4028.

Majken Jul Sørensen, Dyssevænget 14A,
2700 Brønshøj, tlf. 4030 2563.

Finn Held, Aprilvej 24,
2730 Herlev, tlf./fax 4491 6967.

Hanna Lindstrøm, Christoffers Allé 132,
2800 Lyngby, tlf. 4444 3965.

Peter Henning, Unnasvej 3,
3000 Helsingør, tlf. 4921 6563.

Haakon Larsen, Skovbrynet 5,
3450 Allerød, tlf. 4817 2735.

Birte Wagner, Bavnebjergspark 71,
3520 Farum, tlf. 4495 3688

Erik Jeppesen, Paltholmterrasserne 77A,
3520 Farum, tlf. 4495 9141.

Else Dam, Smallesund 2,
3700 Rønne, tlf. 5695 5404.

Geert Grønnegaard, Leragervej 8,
4174 Jystrup, tlf. 5752 8250.

Uwe Riggelsen, Kåstrupvej 4, Spangsbro,
4400 Kalundborg, tlf. 5350 7429.

Hanne Nielsen, J. A. Larsensvej 5,
5300 Kerteminde, tlf. 6532 4474.

Peter Kragh Hansen, Gl. Banegårdsvej 50,
5500 Middelfart, tlf. 6441 8389.

Jørgen Burchardt, Nyborgvej 13,
5750 Ringe, tlf. 6262 3617.

Lars Bang Jeppesen, Kongeåvej 63,
6600 Vejen, tlf. 7536 2201.

Hermod Folke Hansen, Nørremarksvej 4,
6880 Tarm, tlf. 9737 3163.

Svend Haugaard, Violvej 2,
7800 Skive, tlf. 9752 1037.

Jens Thoft, Stadion Allé 43 A,
8000 Århus C, tlf. 8611 2177.

Tom Vilmer Paamand, Ølstedvej 4, Lisbjerg,
8200 Århus N, tlf. 8623 0328.

Poul Gunder Nielsen, Hørslevvej 107, Hørslevbol,
8462 Harlev J, tlf. 8694 1699.

Henning Sørensen, Irisvej 17, Postbok 87,
8500 Grenaa, tlf. 8632 1679.

Tine Forchhammer, Gadebakken 15,
8600 Skanderborg, tlf. 8692 6205.

Bitten og Troels Forchhammer, Gyvelvej 7, Rebild,
9520 Skørping, tlf. 9839 1663.

Arne Hansen, Sønderjyllands Allé 35,
9900 Frederikshavn, tlf. 9842 5542.